

aus potest nepoti legitimo ex filio spurio relinquere, ut est text. expressus in d.l. fin. C. de natural. libe. que [24] et si loquatur de filio naturali, tamen locum habet etiam in spurio, ut declarat gloss. ibi Feder. de Senlin. consil. 57. in 6. dubio, ubi mouetur, quia non reperitur iure prohibitum, ergo stare debet. item potest nepos capere tanquam extraneis. item si potest capere bona heredis instituti, quando est a patre substitutus, multo magis capere poterit directè, eandem tenuit Corne. consilio 1. colum. 16. ver. circa sextum, volum. 3. consil. 25. volum. 1. & hanc communem dicit Bero. fam. questio. 127. in principi. Palcot. in d. tra. q. 53. num. 3. Clar. de testamen. q. 31. in princip. & quia Doctores variè loquuntur in hac materia, ut sciri possit quibus casibus pater valeat disponere, quod mortuo filio, vel filia relictum pro alimentis vel pro dote transeat ad nepotes, decidendi sunt aliqui casus communiter recepti à Doctoribus, & secundum eam decisionem regulabitur questio nostra.

[25] In primis illud est indubitatum, quod ubi aus nepotem instituit contemplatione patris non valet institutio, & hanc partem tenuerunt. omnes etiam qui simpliciter admittunt patrem posse relinquere nepoti. Rossed. & Odoire. Cyn. & alij in d.l. fin. Bart. & alij in locis inferius citatis. hac tamen conclusio nostris terminis applicari non potest, quia dos, vel alimenta nepotibus relinquuntur in tempus quo nihil potest filio acquiri, id est, post illius mortem, ut supra in themate dictum est, & eo tempore ratio contemplationis nullum potest effectum producere, ideo si etiam contemplatione filij relinquatur, subsisteret dispositio, cum inde nihil contra legem sequeretur.

Secunda est conclusio, quod si relinquatur expresse contemplatione non patris, sed ipsorum nepotum, sustinetur relictum, quia nihil prohibet [26] eis uti exterius relinqui, Bartol. in consilio 118. Oducius numero 6. in volum. 2. ubi dicit dari institutionem contemplatione ipsius nepotis, quamvis non sit aucto notus nisi per filium, & ponit exemplum, quando mandat aus, quod per patrem nihil nepoti minuat, vel detratur de relictis. idem voluit Bartol. in l. Gallus. §. quod si is. ff. de liber. & posthum. & ibi Ias. numero 19 dicit esse communem, & indubitatum conclusionem, & sequuntur alij inferius allegandi. sed hæc conclusio parum etiam conducit ad casum nostrum, quandoquidem non potest videri contemplatione patris, vel alterius, quam ipsius nepotis factum relictum, ex quo est nepoti acquirendum post mortem patris, quo tempore nihil patri potest acquiri, & sarentur Doctores, tunc filij non dico contemplatione relictum, sed nepotis, quando aus disponit, quod patri nihil queratur, ut per Bartol. d. §. quod si is. & d. consilio 118. Ias. dicto §. quod si is. Castrensis d. §. quod si is, numero 6. circa med. & licet filij contemplatione relictum videatur, quando nepos est infans, [27] ita ut aui gratiam, vel affectionem nulla ratione poterit promereri, ut per Rossed. quem citat Bartol. in d. §. quod si is, ex quo sufficiunt coniecturæ ad dignoscendum, cuius fuerit contemplatione [28] relictum, Socin. Jun. in consil. 16. in 1. deb. volum. 4. Bero. fam. questio. 128. tamen illud procedit, quando posset in eo relictio aliqua filij vilitas considerari, at cessante vilitate, cessat omnis respectus.

Accedat, quod ea ratio meritum mihi non ardet, quia ut est, quod constat de aui affectione erga nepotem, nec requiruntur nepotis merita, & vide-

mus cautos senes allici plurimum puerilibus blanditiis ad illorum amorem, & quot videmus immerito amari, & suavitibus ac dignitatibus tolli. Præterea ex distinctio, si veritatis locus est, leuissima est: quid enim hoc est dicere, quod contemplatione patris, vel filij fuerit relictum, si volunt Doctores, quod etiam patris contemplatione fuerit aliquid datum filio ex adiecta lege, ne quid patri queratur, tunc sustinetur dispositio, & hoc casu quomodo considerari potest legis offensio, quæ ad hoc est limitata, ne filio naturali, vel spurio aliquid relinquatur, melius igitur est dicere, quod aut patri potest acquiri, & non valeat relictum: aut non potest acquiri, & tunc valet id verò monuisse volui, non quia arbitrer in iudicando, & consulendo esse à communis distinctione recedendum, sed ut alijs præberetur occasio penitus cogitandi de illius veritate.

Tertia est conclusio, quod ubi sumus in dubio patris-ne, vel filij datum fuerit contemplatione, tunc relictum sustinetur, quia præsumitur nepotis [29] contemplatione reliquisse aus, ex quo aliter actus sustineri non potest, & credendum est quod viam elegerit per quam actus valeat, & non percat, sicut in dubio ita quoque interpretari debemus, quoties, si de reb. dub. ita tenent Bartol. & alij supra citati: Clarus, qui communem dicit in §. testamentum, questio. 32. numero 2. Palcot. in tra. de Noth. & spur. ca. 53. numero 6. ubi late agit Peregr. d. lib. 3. numero 49. ubi eam dicit præcipuam esse huius dicti rationem, quia quod ab aucto descendit in nepotem profectionum non iudicatur, sed [30] aduentum gloss. Bartol. Castr. Alexand. Ias. & alij in l. qui in aliena §. interduci, ff. de acqu. hered. gloss. Bartol. & alij in l. questio, ff. de leg. 1. quæ, nec id sine contradictione pertineat, controuertunt enim Doctores, an profectionum, vel aduentum iudicandum sit, verum viderint alij, mihi sanè non conuenit ea indagatio parum ad propositam materiam pertinere.

His vero casibus, quibus diximus legitimo nepoti ex filio illegitimo relinqui posse intelligendum est, quando aus caret legitima sobole, quæ si descendentes habeat legitimis non permittit lex illos excludi, ut [31] proles illegitima doretur, ita loquitur l. fin. C. de natural. libe. que omnes Doctores declarant, & intelligunt id quod voluit Bartol. in d. §. quod si is, ut per Alexan. ibi, numero 7. & communem dicit idem Alexan. in consil. 74. num. 5. vol. 3. Ias. in l. hæreditas, numero 8. C. de his quibus ut indigna Corne. in consil. 53. colum. 2. volum. 1. Duen. reg. 266. limitata. ubi allegat Imo. Abb. Arc. Deci. Bermond. Mod. Gal. Gaudens. Boerium, Didac. Bened. & Roderic. & attestatur hanc esse communem opinionem, eandem alios referens commune n. dicit Clar. loco predicto, num. 3. Palcot. d. c. 53. n. 9. ubi ait prolem dici legitimam [32] non modo filios, sed etiam nepotes ex legitimis filiis, secund. Crau. in consil. 200. Peregr. in d. lib. 3. n. 53. ubi dicit verissimam hanc esse declarationem, & facit concludens ratio. Nam si stante sobole legitima nepos legitimus ex filio naturali non potest institui, multo minus institui poterit nepos ex spurio, cui minus faciendum est tanquam legibus odioso.

Declarandum iten est, ut stante legitima sobole possit viciam relinquere nepoti ex filio spurio: et enim ex l. fin. C. de natural. libe. potest filio spurio [33] viciam relinquere, secundum glo. ibi, que dicta in naturalibus, extendit ad spurios, multo magis poterit ea relinqui nepoti ex filio qui minus est legibus odiosus, & glo. ibi videtur expresse [34] loqui in nepote ex spurio,

spurio, & Capicani decif. 181. numer. 4. exprefe vult, quod intra viciam relinqui poffit nepos, quia Bart. in l. fin. ff. de his quibus vt indign. & in d. Gallus §. quod fi is extendit l. fin. C. de natur. liber. ad legitim. locum habebit in dictis nepotibus, fequitur Paleot. d. c. 53. numer. 9. vbiqueque ergo dos filie spuria data, vel huius ad alimenta puris assignatus non excederet viciam fubftantiz paternae, femper transiet ad nepotes post mortem filij etiam fi pater assignando, dotem, vel fundum non veretur cautela Bartoli, de qua nunc principaliter tractamus.

[35] Intellige fecundo, quod fufineatur cautela predicta, dummodo filij non fint inceftuofus, nam auius nepotibus ex eis nihil potest relinqueri vt est text. vbi Bald. in l. fi quis inceftus, numer. 2. C. de inceft. nupt. quem fequitur Salicet. ibi. vti à plur. bus allegatur, fed mihi id non dicit, & in eo text. est de hoc casu vnicus menti tenendum fecundum Bald. in c. 1. in prefentia, numer. 35. de probatio. id quod voluit quocumque Alexand. in d. Gallus, §. quod fi is, numer. 7. in fin. verus fecundo limita. vbi dicit efle menti tenendum, quia non meminit alibi efle tactum, Corne. in conf. 25. volum. 1. eundem sententiam tenuerunt Carlet. & Marfil. quos citat, & fequitur Didac. in epitom. de fponfa. par. 2. numer. 8. §. 5. numer. 13. Paleot. d. c. 53. vbi dicit hanc limitationem efle recipiendam omnino contra Inf. Peregrin. d. lib. 3. numer. 54. vbi ait hanc efle veram, & de iure probam, quidquid in contrarium Inf. attentauerit, & hanc dicit communem Martinus Lauden. in tracta. de legitimat. nu. 73. & alios cumulat Ducaas, d. reg. 266. in 2. limita. ver. que limitatio.

Impugnatur tamen hae limitatio multis medijs à Jacin. d. §. quod fi is, numer. 25. vbi quatuor confiderat fundamenta, fed preter cum dic. quod Dyn. dum quæftionem tractat, an nepos legitimus ex filio illegitimo poffit inftitui, paritac in hoc spurium, & inceftuofum, & eodem modo loquuntur multi Doctores, & apud Caramf. in d. §. quod fi is, & rationes per quas licet aui nepotem inftituere ex filio spurio, militent etiam in nepote ex filio inceftuofus, 1. cet legibus fit magis odiofus inceftuofus, quam spurius.

Concordari tamen poffunt, & debent contrarie fententiae predictae hoc modo, vt prima Baldi procedat in fuis terminis [36] in quibus loquitur, id eft in nepote ex filio nato ex inceftu nuptis, altera vero locum habeat, quando filius non eft procreatus ex nuptis inceftis, fed ex incefto coitu, citra tamen nuptias, & raro differentia, quia vbi natus eft ex nuptis inceftis lex prohibet patrem tellari, vel difponere de bonis alias in perfonas præter nominatas in ea. l. fi quis incefti, nepos autem ex eo filio non eft nominatus, ergo non potest inftitui, ficuti nec alius, quantumvis extraneus, qui non fit in ea l. comprehenfus, atque ita aui prohibetur, non quia nepos fit ex inceftuofis filijs, fed quia non eft de perfonis in ea lege inclufus: vbi vero filius non eft fufceptus ex matrimonio inceftuofis, tunc ceffat pena illa, & aui poffit liberè tellari ficuti quilibet alius, & facultas tellandi non eft limitata quoad certas perfonas, ergo quod non eft correctum, quare flare prohibetur, quod autem ratione predicta, nō alia nepos ex filio procreatus ex inceftis nuptis non poffit inftitui, ponit Bald. loco predicto, & fequitur Paleot. d. c. 53. iura enim de nuptis inceftis loquentis non extenduntur, fed reftinguntur, idē non habent locum, vbi foli fponfa, filij tamen [37] copula non interuenit, vt probat reus in c. & fi neceffe, de donat. inter viri & vxoris, quæ

ita intelligunt Butr. Abb. & Præpof. ibi, Bald. Nouell. in tracta. dot. par. 11. column. 11. Didac. in epitom. de fponfa. par. 1. c. 6. §. 8. nu. 20. Clar. in praxi crimina. §. inceftus, numer. 7. pari modo penæ d. l. fi quis incefti, & in Authent. ibi pofitæ, non habent locum, quando nuptie non funt [38] propriè incefte, puta quando contrahuntur cum cognata fpirituali, vel cū muliere vidua, vel infideli, quia penæ funt molliendæ, non augendæ, vt per Doctores in Auth. inceftas, C. de inceft. nupt. vbi Salicet. nu. 4. dicit hanc efle communem opinionem, Deci. in confil. 158. num. 1. Boer. in decif. 264. numero decimo tertio, Clar. dicit §. in inceftus, numero quatto, & fanè alia eft inceftus pena, quando committitur per matrimonium, vel fponfalia, [39] alia vero quando per fornicationem simplicem, vt potest videri apud Plac. in tracta. accusatio. tit. 3. nu. 15. Paul. Grillan. in tract. de pœn. omnium. con. quæftio. 3. numer. 6. Clar. in dict. inceftus, num. 1. Caccia. l. up. in Authent. fi qua illuftris, numer. 11. Cad. Orfician. Bos. in titu. de coitu damna, & punib. numer. 4. cum ergo penæ inceftis nuptis ius ei cuius impositæ ceffent, quando nuptie non interueniunt, vtique aui poterit inftituere nepotem ex filio inceftuofus, quia deficit qualitas requifita à lege puniente: qui enim vult legem, aut ftatuto vt tenetur probare omnes qualitates [40] requifitas à lege, l. 1. §. quod autem ait prator, & ibi Bart. fine quid in ftum. publi. Barto. & Bal. in l. in causis, C. de accusatio. vbi dicunt fufcumbere eum, qui intentando beneficium ftatuti non probat qualitates ab eo requifitas, & illorum dictū, inquit Socin. in confil. 55. nu. 4. vol. 1. Tiraquellus citans, de retra. confan. §. 8. gloff. 7. nu. 1. Natta in confil. 266. numer. 5. Rolan. confil. 67. numer. 26. volum. 2. Cephal. in confil. 49. numer. 16.

[41] Quod verò dictum eft de inceftuofis filijs, intellige de vero inceftu, nam fufceptus à clerico non dicitur inceftuofus, nifi natus fit à matre confanguinea, vel religiofa, gloff. in c. per venerabilem, qui filij funt legitimi. idē nepos ex filio fufcepto per clericum potest inftitui, Bald. in d. l. fi quis incefti, C. de inceft. nupt. Petr. Cyn. Salicet. & alij in l. 2. C. de epife. & cler. Abb. in c. ex tenore, qui fil. funt legitimi. Alexand. in d. §. quod fi is, numer. 9. Didac. d. c. 8. §. 5. nu. 14. verus vnde conclusio, & Duen. dicta reg. 366. limitatio, 2. verus quod in nepote ex filio, & qui verè dicantur filij inceftuofis, [42] ponit Paleot. dict. tract. de noth. & spur. c. 16. numer. 10. dicitur enim inceftus coitus [43] cum fanguine coniuncta, Alexand. confil. 219. volum. 6. Cæpol. in conf. crimin. 69. Barbat. in confil. 23. volum. 2. & quamuis gloff. in d. l. 2. in verficul. filij. C. de epife. & cler. dicit mulierem committentem fe cum clerico facris ordinibus insignito committere inceftum, & eam fequitur Baldus numer. 2. dicens, ita fuisse iudicatum, & communem affirmat Grilland. de diuerf. crimin. lib. 3. quæftio. vlti. tamen veritas eft in contrarium, & dicitur simplex [44] fornicatio, fecundum Pet. Cyn. & alios, in dict. l. 2. cum alijs fupra citatis, & communem dicit Caccia. l. up. in d. Authent. fi qua illuftris, nu. 31. & feq. Bos. in titu. de coitu damna, & punib. nu. 15. Valq. de faccefio. creat. lib. 3. §. 12. numer. 50. Clar. in Præf. crimin. §. fornicatio. nu. 8. & in §. inceftus, num. 1. verus, fed nunquid committatur, in fin. vbi dicit hanc efle veritatem.

Secundò principale dictum, quod filij spurij assignata redeant ad patrem, vel eius hæredes quandoque filia decedit, declaratur non procedere, quando pacto pater in constitutione dotis cauisset quod filia in matrimonio, fine liberis decedente, vir lucretur dotem, quia eueniente eo cafu maritus lucrabitur do-

tem: valet enim pactum; ex quo non reperitur iure cautum quod pater non possit relinquere, vel donare marito filii spurii; & quod lex [45] non dicit, nec nos dicere debemus, lillam, C. de collatio. & quod lege dispositum non reperitur, non est superfluitas inuentionibus præsumendum, c. consulti, 2. q. 5. D. Becius in consil. 35. num. 4. consil. 35. numer. 4. & in odiosis non est licita [46] extensio. c. odia, de regul. iur. in 6. & hoc voluit in terminis [47] Bald. Nouell. in tract. dot. parte sexta principi. in priuilegiis. 16. col. 2. ver. sed quid si statutum, ubi dicit quod pater non potest donare marito filii spurii, sequitur Roland. in tract. de lucro dot. quod est. 94. num. 15. & 16. Bulgar. in l. 1. numer. 37. versiculi. & adde supra dictis, ff. solu. matrimo. Lupus in c. per vestras in 3. nota §. 2. 4. numer. 8. ex quo inferitur verum esse quod supra dixi attendenda non esse cuius contemplatione factum fuerit relictum, sed cuius commodum concernat, nam dubitari non potest, quin hoc casu pater dotando cum eo pacto moueatur contemplatione filii, tamen sustinetur pactum, & ratio est, quia ex eo nihil filii queritur, ut dicunt Bald. Nouell. Bulgar. Lupus, & Roland. in locis prædictis.

Tertio restringitur, ut non procedat, quando extat statutum quod vxore sine liberis decedente maritus lucretur dotem, quoniam tali casu eueniente maritus [48] dotem lucretur, ita voluerunt Baldus, Nouell. Bulgar. Lupus, & Roland. in locis supra citatis: tunc enim non videtur maritus id habere ex liberalitate patris, sed ex necessitate iuris in recompensationem onerum, Crauet. in consil. 186. num. 26. Simon de Pret. de interpret. ultim. voluntat. lib. 3. interpretatio. a. dubitat. 3. solut. 2. numer. 7. versiculi. potest tamen maritus, Roland. in consil. 74. numer. 62. & seq. volum. 1. Phanuc. in tract. dotis. gloss. 10. numero 61. Peregr. in d. lib. 3. numer. 80. cum enim pater dat dotem, videtur etiam consentire quod maritus illam lucretur, si filia moriatur sine liberis, tunc quia contraxisset secundum statuta, [49] vt per Doctores in l. heredes meos cum ita. ff. ad Trebellum. tum etiam, quia qui vult vnum consequens censetur etiam velle id omne, [50] quod ex eo sequitur, §. Scio, ff. de minoribus. c. cum quid de regul. iur. in 6. & denique, quia faciens actum videtur se obligare legibus de illo actus loquentibus, quæ rationes adducit passim à Doctoribus suadent quidem lucrum statuti generaliter habere locum in quacunque persona, quæ possit libere disponere, sed non concludunt in patre filii spurii, dum in eo dubitatur si possit ita dare, vt dos non redeat ad dotantem, ideo ea amica est ratio, quia pater prohibetur filio dare non alij, & in lucro quod acquiritur genero, cessat ratio prohibitionis, intelligit tamen Bulgar. loco prædicto, & eum sequuntur alij, vt non procedat, quando fundus non esset datus in dotem, sed ius percipiendi fructus [51] ex eo: tunc enim fundus non transit ad maritum, & ratio est, quia plus non potest acquirere maritus, quam sibi fuerit concessum, at si fundus non fuit in dotem datus, ergo maritus non lucretur illum, & statutum quod disponit de lucranda dote, non potest extendi ad id quod non fuit datum in dotem.

Quarto non habet locum prædicta regula iure Regio Hispanorum, quæ expressè [52] sancit, est quod spiritus ad heredes transmittatur, quod sibi à patre in alimenta est concessum, vt per Didacum in epitom. de sponsal. part. 2. c. 8. §. 6. numer. decimo quinto, Cordub. in d. l. si quis à liberis, §. idem rescipit, num. 75. ff. de liber. agnoscen. vel alien. a parent. vel patron. & id ipsum dici potest, quandocunque simile extaret

statutum disponens, quod datum spiritus ad alimentum transeat ad heredes, & loco prædicto Cordubens. tractat, an sicuti Hispanorum legibus spiritus testamento id transmittitur, pari modo intestatus, vel nulla facta dispositione transmittatur, & quando extat statutum res est sine dubio, quia habetur pro iure [53] communis in iurisdictione statuentium, Bartol. & alij in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. & derogat iuri communis. Alexand. in consil. 334. numero quinto, volumine sexto, & dicit Baldus in l. Gallus, §. si eius, in 2. notab. ff. de liber. & posthum. Deci. in consil. 563. numero septimo, est verum, quod declarationem prædictam videtur non ita simpliciter, & sine hesitatione amplecti Lup. d. c. per vestras, in 3. notab. §. 2. 4. n. 8. versiculi. imò plus attentari.

Quinto non habet locum quando id quod relinquatur ad alimenta vix sufficit pro alimentorum quantitate, & non excedit quantitatem pro alimentis necessariam. eo enim [54] casu fundus ad heredes transmittitur, ita voluit Roderic. in l. fori. l. tituli. §. libere 3. quem citat & sequitur Didac. d. c. 8. §. 6. numero decimo quinto, in fine. ante eos hoc voluit Baldus in consilio 448. numero quinto, volum. 1. ubi intelligit cum proprietate, quæ relinquatur inspecto solo tempore vite spurij secundum taxationem l. hereditatum, ff. ad legem Falc. non excedit valorem alimentorum, quæ debentur in singulos annos præstari, citat, & sequitur Peregrin. dict. lib. 3. numer. 77. Lupus d. §. 2. 4. numer. 8. versiculi. alio etiam casu credendum, ubi allegat Cacciaup. in d. l. si qua illustris, volum. 1. antepen. & hoc modo intelligi potest, quod voluit Bero. in consil. 165. numer. 20. & sequi. volum. 2. & facit, quia vicia, quæ stantibus legitimis filiis potest relinquere spiritus ex l. fin. C. de natural. lib. transit ad heredes, & potest etiam donari nepoti legitimo ex filio spurio, & dixi supra in versiculi. declarationem item.

Aduertendum tamen quod in calculo estimationis faciende, an fundus ad alimenta relictus excedat legitimum alimentorum modum, aut valorem, habenda erit ratio commodi, quod sequitur ex representatione debiti, id est ex anticipata solutione, cum in principio, & in vna vice soluitur, quod singulis annis erit præstandum: sicut enim minus dicitur soluere [55] qui particulares facit solutiones, l. plane, ff. famul. erciscund. & qui tardius soluit, ita plus dicitur soluere, qui ante tempus soluit, [56] quod in tempore, vel in diem debebatur, §. plus, Instituit. de action. & voluit Doctores, & sepe tetigi in hoc tractatu quod æstimeretur interuentum medij temporis.

Rursus aduertendum censeo, quod forte dici non poterit fundum, qui non excedat debitum modum alimentorum transire ad heredes: Nam si in causam alimentorum datus est, & spiritus sine eo vixit ex indultia, arte, vel operis, videtur quod datum in causam alimentorum repeti possit tanquam causa non sequuta vt in l. prima, & toto tituli. ff. de condit. ob caus. vel etiam conditione indebiti, nam alimenta spurio non debentur qui alere seipsum potest alimentum, vt dixi suo loco, & dixit Cacciaup. in d. l. si qua illustris, numero nonagesimo tertio, quod fundus ad alimenta præstitus repetitur [57] si filius efficiatur diues. Cum ergo mortuo filio super sit fundus datus in alimenta, quomodo erit transmissus ad filios, seu nepotes si repeti potest? considera ergo qualiter sublineatur dicta decisio, quia apud me est dubia, & Cacciaup. loco prædicto subdit esse singulariter notandum, quia legatum euaneſcit, sicuti secundum eum resurgit [58] si necessitas superueniret, id quod

quod sequitur etiam Lup. d. notab. 34. 23. nu. 7. versic.
& subdit fortius.

SUMMARIUM

- 1 Alimenta auctori debita pendente lite vsque ad diffinitivam præstantur.
- 2 Lis finitur sequuta sententia.
- 3 Sententia est remediū finem imponens liti.
- 4 Lis proprie dicitur post contestationem.
- 5 Auctori vbi lite pendente debentur alimenta ea præstanda sunt vsque ad perfectam executionem.
- 6 Lis dicitur finita quando res ei datur qui vicit.
- 7 Lis non dicitur finita pendente appellatione vel dum licet appellare.
- 8 Verba debent intelligi secundum subiectam materiā.

QUESTIO VIII.

QUæ alimenta filii, vel vxoris, vel monacho decernuntur a iudice per modum provisionis pendente lite secundum terminos. *Lis* infinita, §. de inofficioso. ff. de inoffic. testament. vbi diximus in titulo quibus & a quibus alimenta præstanda sint, ea vsque ad diffinitivam sententiam sunt præstanda. [1] Ita probatur in d. §. de inofficioso, vbi dicitur vsque ad finem litis esse decernenda, atque ita determinat Rebuff. in constit. Gall. tomo 1. tit. de sente. provisionar. l. glof. 2. num. 7. eandem opinionem probavit Ludovic. Molin. in tract. de primogen. Hisp. lib. 2. cap. 16. num. 39. & Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 1. questio. 36. num. 34. & ratio est, quia sententia sequuta lis accipit finem. [2] vt est text. in l. si de re iudic. in c. iurgantium, eod. tit. & sententia solet totam questionem diffinire, l. quale, §. dicere, ff. de arbitris, l. eos, in princip. C. de appellatio. l. in hoc iudicio, ff. famil. erc. & dicit Bartolus in l. secunda, versic. l. quero quomodo, ff. de iur. quod tres sunt partes in iudicio, principium vsque ad litem contestationem, secunda pars, quæ dicitur medium vsque ad conclusionem in causa, tertia pars, quæ finem conti-

net, id est, sententia diffinitiva & dicit gloss. prima in l. si de iure iur. quod sententia [3] est remediū litem finem imponens. & licet in eo quod dicitur litem proprie iudicari possit [4] contestationem, multum tamen eam conclusionem quæ probatur in Authent. qui semel. C. quomodo. & quam. iudic. c. ex parte vestra, de verborum significat. Bartolus in l. causus & lites, C. de transactio. vbi Caltren. numero tertio, & Ryminald. column. prima, Roma. in consil. 412. numero octavo, Angel. in consil. 195. numero secundo, Floria. in l. si de testam. Lanfranc. in tractat. de arbit. part. vltima, questio. numero vigesimo septimo, Ruin. in consil. 150. numero. 20. volum. primo, tamen quoad finem liti pauci admodum id tractant. Ego sane existimo provisionem alimentorum durare donec non solum sit iudicatum super questione, sed etiam donec facta sit executio, [5] nam semper durat causa, & ratio providendi quoad auctor consequatur quod suum est. præterea si præstanda sunt alimenta ante sententiam, quando non constat plenè de iure agentis, multo magis danda sunt post sententiam, quando constat de illius iure, atque ita subest tunc maior ratio providendi quam ante sententiam, & dicit Bartolus in l. si fideiussores, §. si satisfidatum, in fin. ff. qui satisfid. cogant. quod lis dicitur finita quando res ei datur [6] qui vicit, sequitur ibi Ias. numero vigesimo quarto, Baldus in l. fin. circa finem. C. de ordin. cogniti. præterea certum est quod alimenta decernuntur etiam durante appellatione, vt dixi in eodem titulo, ergo lis non est finita, & quod lis non dicitur finita donec appellari potest, vel dum pendet appellatio, probat [7] Ias. post alios quos citat in dict. §. satisfidatum, numero vigesimo tertio. Confirmatur hoc, quia quando lis datur durare, vt cognoscimus attendi debet subiecta materia, [8] vt per Alciatum in l. litem, numero primo, ff. de verborum signif. at in proposito nulla ratio suadet, quod per sententiam dicitur finita quoad necessitatem providendi si non fuit facta executio, vel interposita est appellatio.

Finis Tituli Quinti Tract. Ioannis Petri Surdi
De Alimentis.

TRACTATUS DE ALIMENTIS. D. IOANNIS PETRI SVRDI, CASA- LENSIS, I. C. PRÆCLARISSIMI.

TITVLVS VI.

Præstitorum alimentorum, quibus & quando
concedatur repetitio.

SUMMARIÆ.

- 1 Animus repetendi præsumitur in eo, qui præstitit alimenta illi, cui non tenebatur.
- 2 Mater repetit impensam, quam fecit pro remouendo tutore suspecto, qui fuerat filio datus.
- 3 Mater licet teneatur tutorem filii accusare suspectum, non tenetur tamen impendere de suo.
- 4 Donare, est perdere.
- 5 Donatio, est species furoris.
- 6 Donare nemo præsumitur.
- 7 Donationis præsumptio, ut excludatur, animus præsumitur.
- 8 Error etiam in proprio facto præsumitur potius quam donatio.
- 9 Donatio non præsumitur, sed potius fatuitas.
- 10 Donatio minor præsumitur, quando non potest alius sensus capi.
- 11 Mutuus nomine absentis, non videtur donare.
- 12 Donatio non præsumitur, etiam inter sanguine consuetos.
- 13 Pater emens rem nomine filii, non videtur donare.
- 14 Ascendens emendo nomine descendens, non censetur donare.
- 15 Pater tenetur soluere impensam filii expositi, quam recusat quod nubat filio altoris.
- 16 Pater tenetur soluere impensam filii expositi, si recusat quod ducat uxorem filiam altoris.
- 17 Pauperi præstita alimenta non censentur animo repetendi.
- 18 Donatio præsumitur quando sit pauperi.
- 19 Persona qualitas attenditur pro declaratione verborum.
- 20 Annus concessio facta pauperi, censetur in causam alimentorum.
- 21 Dos data ab extraneo, censetur donata.
- 22 Pater dotans, cum non teneretur, videtur donare, idem in patre.
- 23 Donatio præsumitur, quando nulla subest necessitas faciendi eam.
- 24 Donatio præsumitur, quando aliquid datur à sciente se non teneri.
- 25 Animus repetendi non præsumitur, quando datus scilicet indebitum.
- 26 Interpellatio fit contra stipulatorem, qui potest a-

perius legem dicere.

- 27 Donatarius soluit alimenta ei, qui alius donatorem.
- 28 Obsidi præstans alimenta, repetit ab eo.
- 29 Obses videtur pignori datus vel tanquam in seru-
tutem.
- 30 Sermo præstans alimenta, repetit.
- 31 Obsidis, qui alimenta præstitit, repetit à reuocantes, cui
obses inferuebat.
- 32 Spurius restituit alimenta, quæ sibi indebitè fuerant
præstita.

QVÆSTIO I.

Vt ex legis, vel hominis dispositione non tenebatur aliquem alere, si præstitit alimenta, poterit illa repetere, quia præsumitur [1] præstitisse animo repetendi, non donandi, l. l. alimenta, & l. quod in uxorem, C. de negot. gest. l. Necennius, ff. cod. tit. & in prædictis locis ponunt Doctores, atque ita constituit regulam Pract. Pap. in for. libel. pro lega. rei sing. in princip. num. 86. in fin. Bal. Nouell. l. 1. num. 46. ff. soluto matrimo. facit, quod volunt Iaco. Butt. Cyn. & Bald. in d. l. C. de negot. gest. vbi dicunt, quod mater, [2] quæ impendit pro remouendo tutore suspecto filii dato, repetit impensam, ex quo illi non facit coacta necessitate aliqua, sed ex voluntate mera. & quamuis aliqui dicant, vt Bartol. ibi, quod tenetur accusare tutorem de suspecto, tamen admittunt, [3] quod non tenetur impendere de suo, vt per Bartol. in l. C. de negot. gest. & videbimus passim in discursu huius partis considerari, si quis tenebatur, vel non. & pro regula supra constituta facit, quia donare, [4] est perdere, l. huiusmodi familias, in princip. ff. de donatio. imò species furoris, [5] Socin. in consil. 73. n. 18. volum. 1. Caltren. in consil. 352. numer. 2. volum. 4. D. Becus in consil. 41. num. 19. & consil. 52. num. 74. & in dubio nemo præsumitur iactare [6] suum, l. cum de indebito, ff. de probation. & omnis sumitur coniectura ad excludendum præsumptionem [7] donationis. Eleganter. §. qui reprobos. ff. de pignorat. actio. l. si cum aurum. ff. de solutionib. & præsumitur potius error etiam in facto proprio, quam donatio, [8] est enim putem in princip. & ibi gloss. de condici. indeb. Bald. in consil. 39. in fin. volum. 2. Curt. Jan. in consil. 56. nume. 5. Crauet. in consil. 77. numer. 14. & fatuitas potius

potius [9] presumitur, secundum Bald. in l. generali-
ter, C. de non num. pecun. & sicut non presumitur
donatio, quando alia causa excogitari potest, ita si ac-
tus relieri non potest ad aliam causam, quam iacta-
tionis, debet potius attribui causae, [10] per quam in-
ducatur minor iactatio, Butr. in consil. 65. Crauet. in
consil. 106. numero centesimo septimo, hinc est quod
qui absens nomine mutui alicui dat in pecunia,
non videtur absenti donare, Gul. Cum. Butr. Castres.
Alex. & alij in l. certi conditio. §. si numos, vbi Soci.
numer. 6. Deci. numer. 8. Purpur. numer. 51. §. si cer-
pet. & quod donatio non presumatur, exornat late
Menoch. de arbit. iudic. casu 88. in princip. & proce-
dit presumptio etiam inter sanguine coniunctos,
quia inter eos non presumitur [11] donatio, nisi cer-
tis casibus, sed non regulariter, glossa in libertis quos
1. vbi Bartolus de aliment. & cibis, legat. & in Lidén-
que, §. si cui mandauero. ff. mand. Alex. Inf. & alij in l.
quar. doctis, ff. solut. matrim. Aleciat. in tracta. presump-
regula. 1. presumpt. 32. numero quinto, cuius sententiam
communem inquit Menoch. in casu 88. numero 9. &
sequ. & ideo si pater non emat filij nomine, non [12]
videtur illi donare. L. filie. C. familiar. c. vbi Barto-
& alij, idemque est in quocunque ascendente erga [14]
descendentem suum, Corne. in consil. 45. in fin. volu-
4. Crau. in consil. 86. numero 3. Menoch. loco predicto
vbi late agit inferendo ad alios casus, sed latius in pa-
tre erga filium, ponit Menoch. in tract. de presumptio.
lib. 3. presumpt. 30. nume. 7. & pluribus sequentibus. Si
autem donatio non presumitur inter patrem & fi-
lium, interque ascendentem & descendentem, inter
quos tanta est coniunctio, vt nulla sit maior, multo
minus presumitur inter alios.

Amplia verò supradictam conclusionem, vt pro-
cedat etiam si praestitit quis alimenta non animo ge-
rendi alterius [13] negotium, quia nihilominus datur
alimentorum repetitio, vt est text. in l. patrem qui, v-
bi hoc notat Bart. C. de nupt. & ibi Bartolus inquit,
illum casum esse singularem, illum etiam pro singu-
lari ponit Petrus de Rauenn. sing. 435. sed & si ipsi non
explicent, tamen non debet id trahi in consequen-
tiam, quia est contra ius commune, sed ideo concedit-
ur vt aliquo modo patris odium erga filiam, & in-
gratitudo erga auctorem puniatur: agitur enim ibi de
patre qui filiam exposuerat, & ea alita fuit ab alio
pietatis, & miserationis gratia, quo casu repetitio ei
non datur praestitorum alimentorum, cum pietate
motus fuerit, sed cum vellet is eam filio proprio v-
xorem dare pater exponens recusabat dotem dare, &
ideo in penam conceditur repetitio praestito-
rum alimentorum, quae alioquin non daretur, cessan-
te ingratitudine, & odio patris, ita inquit Cynus ibi,
quem loquitur Bartolus in princip. & dicit Salicet. i-
bi in fine, quod est speciale propter ingratitudinem,
quae refecat pietatis officium, & eam opinionem
probat Cordub. alios allegans, in dict. l. si quis a li-
beris, §. idem iudex, num. 50. ff. de liber. agnoscend. v-
bi ampliat eam procedere etiam in patre, qui filium
exposuit [16] in enim si recusat, ne filius ducat in v-
xorem alterius filiam, cogetur refundere alimenta, sed
latius dicam infra.

[17] Fallit tamen regula, quando ea alimenta praes-
tantur alicui pauperi: tunc enim non presumuntur
dare repetendi, sed donandi animo. Nefennius. ff. de
neg. gest. l. alimenta. C. eodem ritu, atque ita dicit Bal-
dus Nouel. in l. 1. numero 46. ff. soluto matrimo-
n. & de hac limitatione late agemus infra. Confirmatur
autem, quia & si non presumatur donatio, vt dixi-
mus supra, fallit tamen quando sit pauper, [18] vt vo-

luit Bartolus in l. cum quid, numero vndecimo, ff. si
cert. pet. vbi ait, quod si diues tradat pauperi pecuniam
nulla expressa causa, aut titulo, praesumitur donatio.
est verum quod loquitur, quando res, & quantitas e-
rat modica, non magna, & sequuntur ibi eum com-
muniter Doctores, & Abb. in c. si questiones, per il-
lum textum, numero tertio, de simon. Castren. in l. si
fundum, l. 1. in princ. num. 3. ff. de leg. 1. Ripa in l. 1. in
princip. num. 24. ff. si cert. pet. vbi citat glossa in l. si filij.
C. de donatio. inter vir. & vxor. & comprobat Be-
nincal. in tract. pauper. quae l. 8. in l. 1. specia. contract.
num. 26. & est regulare, quod sumatur interpretatio
dispositionis cuiuscunque ex conditione personae, vt
dicunt Doctores in d. l. cum quid, vbi Dec. numero
vigesimo tertio, inferat ad alia multa, & defendit Bal-
dus ab impugnationibus Castren. qualitas enim per-
sonae [19] dat verbis intelligentiam. l. plenum. §. equi-
tatis, ff. de usu & habit. l. cum filio, ff. de leg. 3. Cagnol.
in l. quoties idem sermo, numero quinto, ff. de regulis
iuris. Felin. in c. causam, quae column. 3. de rescrit.
Menoch. de presumpt. lib. 3. presumpt. 34. in fin. ideo
in proposito concessio annua facta pauperi, censetur
in causam alimentorum facta, [20] l. si cui annuum.
ff. de annu. legat. l. cum hi §. si in annos. ff. de transact.
& dixi supra suo loco. non mirum ergo si praestans
alimenta pauperi alicui censetur non repetendi, sed
donandi animo praestitisse, remanetque limitatio
melius comprobata, quam fecerit Baldus nouel. in loco
predicto, vbi sua autoritate nihil allegat.

Sed & si regula eo modo, vt in principio diximus
a Practi. Pap. constituitur, videtur tamen verius esse
quod alimenta in dubio videantur donandi animo
praestita, pro cuius probatione adduco quod in simi-
li de dote scriptum legitur in l. vnica. 4. accedit. C. de
rei vxor. actio. vbi dos [21] data ab extraneo cen-
setur donatio, idem dicitur in l. fin. C. de dot. per. missi.
Doctores omnes in l. 1. §. ff. solutio. matrimo. vbi
dicunt esse speciale fauore dotis, Bartolus in l. quae do-
tis, numero sexto. ff. soluto matrimo. vbi subdit ratio-
nem esse, quia dos est pia causa, Soc. in consilio. co-
lum. 3. volumine tertio, Decius in consil. 35. numero 1.
Paris. consil. 12. numero 109. volumine primo, vbi dicit
esse speciale fauore dotis, Soc. Jun. in consil. 79. nu-
74. volumine 3. et ita id procedit in extraneo dote,
multo magis locum habebit in coniuncto, in quo fa-
cilis cadit coniectura donationis, iuxta ea, quae po-
nit Aleciat. in tracta. presumpt. regula. 1. presumpt. 32. &
dixi supra in princip. huius questionis, & in patre
loquitur [22] Soc. in dict. consil. 100. dum tamen non
esset obligatus, & in patruo loquitur Soc. Jun. d. consil.
79. num. 74. in forore Ripa in l. 1. num. 9. solut. matrimo-
quod si ea locum habent in dote, quare proce-
dere non debent etiam in alimentis? Valeat enim fa-
uorabiliter argumentum a dote ad alimenta, vt saepe
dixi in discursu operis, imò alimenta fauorabiliora
sunt dote.

Confirmatur hac sententia, quia donatio presu-
mitur, [23] quando nulla subest necessitas. l. donati. ff.
de regu. iur. l. donatio. ff. de donat. item cuius per er-
rorem dati repetitio est, eiusdem [24] consilio dati
donatio est, l. cuius per errorem. ff. de regul. iur. l. 1. ff.
de condit. indebit. & in dubio non presumitur quid
datum repetendi animo, [25] quando dans sciebat
indebitum, L. quod si sciens. ff. de condit. indebit. &
non videtur sine causa datum, quando causa donatio-
nis subesse potest, vt dicunt Doctores in l. 1. ff. de con-
di. sine cau. & inquit Bolognet. in d. l. cum quid, num.
62. quod si scholaris pecuniam Doctori tradat, vide-
tur donare.

[26] Præterea, cum sumus in dubio, interpretatio sumi debet contra dantem, qui debuit in traditione rei suæ apertius legem dicere, l. veteribus. ff. de pact. l. Labeo. ff. de contrah. empt. L. quidquid astringenda. ff. de verborum obligat. c. contra eum. de regu. iur. in 6. & his rationibus voluerunt aliqui, quod titulus donationis semper præsumatur, cum aliquis rem suā tradit, nulla expressa causa, in l. cum quid. præcipue quando accedit consanguinitatis causa, vt per Bartol. in dict. l. cum quid. numer. 11. que et si sola fortè regulariter non sufficiat, vt supra dixi, iuncta tamen cum aliis præcipue fauore alimentorum, operatur donationem.

Et in hoc aduertendum existimo, quod hæc opinio facilius admittetur, quando is esset alitus, cuius alendi onus ad alium spectabat: quia tunc etsi detur repetitio contra eum, qui tenebatur alere, tamen quoad eum, cui præstita sunt alimenta, sustinetur donationis titulus, quæ consideratio cadit etiam circa questionem paulo supra tactam de alimentis præstitis pauperi: ea enim intelligi debet, quando repeteret quis alimenta à paupere: secus, vbi à tertio repeteret alimenta præstita pauperi, quod quando locum habet, dicemus infra in discursu huius partis.

[27] Inferitur ex prædictis, quod si quis alimenta præstet alicui, qui erat ex pacto alendus à donatario, poterit ab illo repetere, Corneus in consil. 120. columna secunda, versic. secundo & maxime, volumine primo, vbi dicit hoc procedere, etiam si non fecerit impensam animo repetendi. mouetur ex lege item eum, & l. si pupilli. §. quid ergo, vbi gloss. in versic. ipso gesto. ff. de negot. gest. Bartol. & Doctores in l. alimentata. c. eodem titulo, & inferit, quod si donator habuit alimenta ab alio, non potest agere contra donatarium quia ingratum ob alimenta non præstita: & facit, quia dicitur talis gessisse vitale negocium donatarii, atque illum releuasse ab onere, quod incumberebat.

[28] Inferri etiam potest ad eum, qui alimenta præstitit obfidi, is enim repetit ab ipso obfide, per textum in l. si necessarias, in princip. vbi gloss. ff. de pignorat. actio. obfides enim dicitur quodammodo [29] datus pignoris loco, & est species quedam seruitutis, l. 2. ff. de libe. homine exhib. §. Titio centum, il 2. & ibi not. Bartol. ff. de condit. indebi. Bero. in consil. 160. numero decimo quinto, volum. 3. & seruo, vel alij, qui præstati, [30] Jalin. enta repetit, dict. l. si necessarias, in princip. & ita voluit Imolin. c. ex rescripto, numer. 6. in fide iur. euan. & eum sequitur ibi Felin. in fin. sed limitatur à prædictis Doctores, vt non procedat quando obfides inferuierit ei, à quo retinetur, atque ei præstaret operas quia tunc ex quo retinetur [31] tenetur alere alimenta præstita repetenda sunt ab illo, nõ autem ab ipso obfide, gessum est enim illius, non obfidis negocium, & quod attinet ad operas, vide quæ dicam infra hac eadem parte.

[32] Inferri etiam potest ad alimenta, quæ præstitit aliquis filio spurio, cui tamen non erat obligatus, puta, quia erat diues, & habebat aliunde: nam tenetur spiritus reddere illa, vt vult Caccialup. in Authent. si qua illutris, no. 93. Cad. Orlic. vbi tamè nihil pro hoc allegat, sed intelligi debet cum modificationibus, & declarationibus, quæ passim infra audientur: nam etsi talis sit regula, limitatur tamen, quando ex coniecturis constat, quod habuit animum donandi.

SVMMARIA

1. Maritus repetit à socero mortuo alimenta præstita uxori.

2. Maritus qui diu tacuit, nec dotem petiit, an censetur vsuras dotales remittere.
3. Maritus reuincens uxorem in obsequio non peti vsuras dotis non soluit.
4. Confessio dotis recepta non presumitur simulata, quia do facta est erga patrem aut fratrem uxoris.

QVÆSTIO II

MARITVS, qui alimēta præstitit uxori, repetit ea à socero, [1] qui moram fecit circa solutionem dotis, est casus in l. fin. in §. præterea. C. de iure dot. quem ad hoc allegat Bald. in consil. 94. volum. 1. vbi inquit, esse de hoc casum in dict. §. præterea. idem Bald. in consil. 474. volum. 3. & est communis opinio Legistarum & Canonistarum, vt ait Jalin. in consil. 92. num. 12. versic. secundo & fortius, & volum. primo, Alexand. in consil. 41. num. 3. & 4. volum. 5. Corne. in consil. 212. column. 1. in consil. 240. column. 1. volum. 3. Ioan. Andre. Cardinal. Butri & Abb. in c. salubriter, de vsur. Bartol. Imol. Castrenf. Alexand. & alij in l. infulam. §. vsuras. ff. solut. matrim. & multos allegauit in titu. quibus debeantur alimenta, in questione incipien. quandoque socer, vbi hanc questionem diffusè tractauit ampliando, & limitando pluribus modis, & inter alia dixi procedere solum contra eos, qui de iure tenebantur alere, ex quo illi fuerunt à marito releuati ab onere legali, & ibi posui questionem, an maritus qui diu tacuit, nec vquam petiit, censetur alimenta, seu dotales vsuras [2] remisisse, an verò illas possit petere non obstante diuturna taciturnitate, quam questionem vt aliquid addam, pertractat. Menoch. postea per me visus in tract. de presumptio. lib. 3. præsumpt. 25. per totam. vbi perstringendo negotium, quatuor constituit casus, cum nonnullis declarationibus, sed neque resoluti multas difficultates, quæ cadunt circa questionem, neque allegat multos, quos ego loco prædicto adduco, Cephal. in consil. 280. numero quinquagesimo secundo, & vnicò verbo Mascard. condul. 77. numero sexto, dum allegat decif. Pedem. 32. Vitalin. in tract. clausul. in tit. an renuncia. poss. iur. alimentor. column. 9. vbi latè, sed perspicue agit de hac & aliis questionibus, & quamvis maritus non teneatur uxorem alere, quando sibi dos promissa non soluitur, vt dixi suo loco, tamen hoc casu datur alimentorum repetitio aduersus patrem vel fratres dotis debitores, vt patet in locis prædictis. posset tamen hoc casu queri, an detur repetitio, cum maritus receperit seruitutem, quæ videtur compensanda cum alimentis, sicut diximus, quando duxit uxorem indotatam, quam nihilominus cum habuerit in seruitutis cogitur alere, sed quia Doctores habent pro absoluto, non sunt obscuro, quæ clare habent determinationem. hæc conclusio bene procedit, quando uxorem non retinuit in suo obsequio: at si retinuit, [3] non potest vsuras petere, secundum Abb. in consil. 85. volumine secundo, quam sequuntur alij, quos citauit in dicta questione, de marito qui petit alimenta à socero, vbi tamen eam reprobaui. Sed forte dici posset pro concordia, quod aut dos fuit ab uxore promissa, quæ postea fuit in mora: aut fuit promissa à socero, vel alio: & primo casu maritus non repetit, non propter compensationem seruitutorum, sed propter affectionem maritalem, & quia facilius præsumitur donatio inter viros & uxorem, quam inter generum & socerum: secundo verò casu licet repetere, quia dum præstat alimenta vxori, nulla potest sumi coniectura, quod voluerit socero donare, cum erga eum non tanta præsumatur facilitas, & pro hac differentia inter uxorem &

rem & socerum, facit quod dicunt Doctores de confessione dotis [4] receptæ, quæ non ita presumitur simulata, quando emanauit erga patrem, & fratrem uxoris, licet quando emittitur in fauorem uxoris Dec. in consil. 536. colum. 3. ver. ad hoc etiam respondetur. Ruin. consil. 183. nu. 4. volu. Alcia. in l. 3. num. 14. ff. sol. mat. Marfil. sing. 345. Bald. Nouel. in tract. dot. par. 10. num. 14. Lupus in Rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 30. numero duodecimo Rub. col. 78. colum. ff. Crot. in l. i. in consil. numero. 150. ff. sol. mat. Didac. lib. 1. variat resolut. cap. 7. numero. 6. verbi est & alia. Roland. consil. 93. numero. 27. & sequent. volu. 1. Ancharan. Modern. libro primo, questione 32. numero. 15. Cogita nouen super hac distinctione, quia periculosum est nouas interponere sententias post tot peritorum scripta & vide, quæ paulo infra dicam.

SVMARIA.

- 1 *Marius qui uxorem habuit in obsequiis, an petat alimenta ratione more uxoris in danda dote promissa.*
- 2 *Consentire non videtur, qui tacet quando seu ius suum dare.*
- 3 *Tacere quis presumitur in dubio, quia sciat ius suum dare.*
- 4 *Contellari non est locus, quando sumus in clari.*
- 5 *Heres mariti si alendo viduam plus impenderunt, quam sine dote fructus, videtur donare.*
- 6 *Res eadem, non debet censeri diuerso iure.*
- 7 *Determinatio vna recipiens plura determinabilia, debet equaliter determinare.*
- 8 *Possidere quis presumitur ex præambulo iurid.*
- 9 *Confessio intelligitur facta ex causa præambula.*
- 10 *Vxor. Res obligata pro sorte, censetur etiam obligata pro usuri.*
- 11 *Res obligata pro dote, censetur etiam obligata pro alimentis dotibus.*
- 12 *Marius recipiendo dotem, an videatur renouisse alimentum.*
- 13 *Dotales fructus, & accessiones petuntur iure actionis.*
- 14 *Marius petens dotem, potest etiam iure actionis petere fructus, & accessiones.*
- 15 *Accessiones in vniuersalibus petuntur iure actionis.*
- 16 *Correlativa. Dispositio in vno, ex eis locum etiam habet in alio.*
- 17 *Ratio ubi est eadem, ius idem quoque statui debet.*
- 18 *Fideiussor acceptus pro principali obligatur etiam pro accessibus.*
- 19 *Uxor bona obligatur marito non solum pro dote, sed etiam pro alimentis dotibus.*
- 20 *Damni vitandi ratio potior est, quam lucri capiendi.*
- 21 *Recipiendo debitum, censetur remittere penam conuentionalem.*
- 22 *Recipiens debitum, non censetur remittere penam legalem.*
- 23 *Recipiens sortem, non videtur remittere usuras.*
- 24 *Marius recipiens sortem, non censetur remittere usuras dotales.*
- 25 *Expensa litis peti possunt de perse, si amissa sunt in sententia, quando statutum mandat vilius videri condemnari in expensis.*
- 26 *Expensa non debetur ab eo, qui iustam habuit causam litigandi.*
- 27 *Expensa debet ab eo qui iustam habuit litigandi causam, quando statutum mandat vilius victori con-*

- demnari in expensis.*
- 28 *Expensa conuentionales debentur iure actionis, non obstante iusta causa litigandi.*
- 29 *Marius recipiendo sortem, an preiudicat sibi alimentis.*
- 30 *Officium iudicis inducitur, quando lex disponit super accessibus.*
- 31 *Officium iudicis non datur, sed alio quando lex noua disponit super principali.*
- 32 *L. si maritus §. fin. ff. solut. matrim. locum habet in accessibus, & fructibus naturalibus, non civilibus.*
- 33 *Liberatio debitoris facta pro sorte, extenditur ad omnia accessoria.*
- 34 *Solutio eius quod debetur, tollit omnis obligatio.*
- 35 *Viduar. accipiens dotem sine reservatione, non petit intersursaria dotalia.*
- 36 *Domini recipiendo canonem, remittere videtur penam caducitatis iam commissam.*
- 37 *Interesse debitum officio iudicis non potest peti sorte remissa.*
- 38 *Interesse promissum per stipulationem peti potest sorte sine protestatione, aut reservatione recepta.*
- 39 *Marius recipiendo dotem cum protestatione non prohibetur petere alimenta.*
- 40 *Tacens videtur consentire, quando protestationi non opposuit.*
- 41 *Taciturnitas, ubi contradictio est necessaria, inducitur quasi contractum.*
- 42 *Expressum facit cessare tacitum.*
- 43 *Protestatio conferuat ius protestantis.*
- 44 *Rationes plures ubi concurrant, vna sublata, sustinetur dispositio.*
- 45 *Duo quando obstant, vno sublato, alterum non tollitur.*
- 46 *Rationes plures presumuntur non vna.*
- 47 *Protestatio non prodest in his, quæ non pendet ab animo protestantis sed à iure.*
- 48 *Officium iudicis mercenarium tollitur actione sublata.*
- 49 *Protestatio contraria facta non reuenit.*
- 50 *Baroli distinctio in l. fin. ff. de eo quod certo loco, reprobat.*
- 51 *Debitum ex vna causa potest de consensu partium transgredi in aliam causam.*
- 52 *Heres potest durante tempore inuentarij conueniri pro debito hereditario, quod ipse promittit soluere.*
- 53 *Marius recipiens sortem, non videtur remittere alimenta pro parte dotis non soluta.*
- 54 *Recipiens partem debui, censetur recedere à datione in solutum iam facta.*
- 55 *Partis quoad partem eadem est ratio, quæ totius quoad totum.*
- 56 *Accessorium regulatur secundum naturam principalis.*
- 57 *Contrarium eadem est disciplina.*
- 58 *Oppositum idem operatur in oppositis, quod propositum in proposito.*
- 59 *Voluntas tacita, quæ ex actis colligitur, non extenditur ultra quam ex actis inferatur.*
- 60 *Recipiens partem debui, remittit totum interesse in diuisiuis; factis in diuisiuis.*
- 61 *Petens sortem, non videtur remittere interesse.*
- 62 *Petens pretium, videtur recedere à pacto caducitatis.*
- 63 *Appellationi renunciare videtur, qui dilationem petit ad soluendum.*
- 64 *Domini petendo fidelitatem à vassallo videtur re-*

mittere caducitatem commissam.

65 *Adiuv petens pretium rei, nulliter vendita videtur renunciare nullitati.*

66 *Petens pretium renuntiat nullitati contractus.*

67 *Dominus petendo canonem ab employteato, remittit caducitatem commissam.*

68 *Petens sortem in iudicio, quando postea postea petere interesse.*

69 *Maritus qui alius uxorem infirmam, non repetit alimentum.*

70 *Factum quid presumitur ex causa, propter quam erat faciendum.*

71 *Paria sunt, rem habere, vel actionem ad rem.*

72 *Maritus non tenetur alere uxorem, qua habet alimende.*

73 *Maritus non tenetur alere uxorem, qua patrem suum habet ducentem.*

74 *Ususfructuarius si soluit magnam impensam in rei refectionem, repetit.*

75 *Argumentum à contrario sensu, est validum.*

76 *Maritus non repetit alimenta praestita uxori infirmam indotatam, etiam si fuisset indotatus.*

QUESTIO III.

Maxima est controuersia, an maritus qui uxorem duxit, cum dotis promissione, camque aluit, & in obsequiis familiaribus retinuit, possit ratione morte, quam in dotis solutione passus est, consequi ab ipsa vxore alimenta, seu vsuras retardate solutionis, & Imol. in l. infulam §. vsuras, verbi & per prædicta, ff. solut. matrimo. inquit sub dubio forte, quod [1] alimenta repeti possunt intelligendo tamen si vxor erat sana, quia si fuisset infirma, videtur vir pietatis intuitu alimenta praestitisse, maior enim virget pietas alendi infirmam, quam sanam, idem voluit Roman. in l. in verb. §. de viro, in 44. specul. ff. solut. matrimo. & hanc partem tenuit etiam Alexand. in l. quod in vxorem, num. 7. Cod. de neg. gest. & prædicti omnes intelligunt etiam si nulla præcessit protestatio, idem Alexand. in cons. 56. nu. 7. & seq. vol. 4. & in d. §. vsuras, num. 3. verbi vero mulier erat sana, ubi ait hoc esse notandum verbum quod illa l. quod in vxorem, non habet locum in muliere sana, quia impensum pro ea repetitur, idem Alex. in cons. 31. nu. 10. volum. 6. quia ubi mulier est dotata, alimenta censentur præstita animo recuperandi, & repetendi: & ratio est, quia ex tante dote vxor alenda est de illius fructibus, non impensis mariti: item quia ubi maritus est stipulatus dotem sibi dari, iam videtur animum declarare, quod nolit de suo alere uxorem, sed ex dote: & licet non eam eiecerit, vel expulerit, sed in seruitio retinuerit, non per hoc videtur voluisse vsuras dotales remittere, tunc quia non presumitur donatio, tunc etiam, quia sciebat durare sibi [2] repetendi, ut in simili dicitur in l. Seius, §. non videtur. ff. quibz. mod. pign. vel hypoth. oblig. in l. imperialis, in verfic. permittimus, de prohib. feud. alie. per Lothar. l. fer. in c. 1. col. 8. in prin. de success. feud. ubi subdit, quod in dubio presumitur ea ratione [3] tacuisse, quia sciebat ius suum durare. Ruin. in cons. 161. nu. 38. vol. 1. Soc. lun. in cons. 106. n. 41. & seq. vol. 3. & 9. datur repetitio, alios citans tenet Mascar. cons. 77. numer. 3. in l. limita. sed multi ex allegatis ab eo non id dicunt, & contrariam partem tenent. Abb. in dict. cons. 85. in 2. vol. ubi ait, quod alimenta compescantur cum seruitus rei operis. sed hæc ratio bene procedit, quando dos non est promissa, quia bene tunc

maritus videtur obsequia loco dotis habere, sed quando dos est promissa, atque ita maritus expecte sibi cauit, seruitus non cedunt loco dotis, ubi enim in claris [4] sumus, non est opus interpretatione; l. continuus, ff. de verb. oblig. præterea vxor etiam dotata tenetur operari viro, intelligendo de operis obsequialibus, seu officialibus, non de fabrilibus, aut artificialibus, ut dixi in t. quom. alimen. sunt præstari. ideo ob præstationem operarum, sicuti non excusatur à soluenda dote promissa, ita non debet excusari à soluendis vsuris, seu alimentis debitis occasione promissionis, eandem tamen opinionem allegant tenuisse Imo. in l. diuortio, in princ. verbi. Idem aduerse. ff. solut. matrimo. ubi inquit, quod si dos est in bonis immobilibus & viro mortuo heredes intra annum luctus præstiterunt [5] alimenta viduae, lucratur quidem fructus bonorum dotalium, sed si impensa excedit fructuum valorem, videtur fecisse animo non repetendi, argum. l. quod in vxorem, sed ea opinio meo iudicio non potest saluari, quia vna & eadem alimentorum præstatio non potest videri facta pro parte animo repetendi, & pro parte animo donandi, sed vel in dotem repetendi, [6] vel in totum donandi, argum. l. eum qui xdes, ff. de vsucap. & vna determinatio debet aequaliter determinare, quando plura [7] recepit determinabilia, l. nam hoc iure, ff. de vulg. & pup. & animus hereditatis circa præstationem alimentorum non debet presumi diuisus, ut scilicet cogitarent præstare alimenta de proprio, quatenus fructus rerum dotalium non sufficerent, vel de vsuris dotalibus, ubi fructus sufficerent. Iaf. autem in l. si donaturus, §. in 6. ff. de cond. ob caus. inquit, hanc partem videtur virorem quod fecerit impendia animo repetendi: eandem partem probauit Corne. conf. ult. col. 3. vol. 2. Lup. in c. per vestras, in 3. notab. §. 1. de do. inter. vir. & vxor. fol. hi 135. sed vt dixi, mouentur omnes leuius rationibus, easque impugnari in tit. quibus debe. alimen. in quest. an genet repetere possit alimenta à focero, & Crane. in conf. 189. numer. 7. in 5. casu, in fin. ver. non omitto in hac materia, dicit Abb. opinionem esse extraneam, sed nihil allegat, nunc autem ex prædictis apparet, eam à pluribus reprobari, & ratione destitutam; & si dicatur eam sustineri ratione, quam in proxima quaestione adduxi, quod scilicet facilius presumitur donatio erga uxorem, quam erga focerum: respondeo, quod Imola. Abb. & alij non mouentur ea distinctione, sed quia tenetur cum alere, quæ fuit in obsequio. Secundo respondeo, quod verum est, magis presumi donationem erga uxorem, quam erga focerum, quando ex alijs inferri potest, quod maritus habuerit animum donandi, sed quando stipulatus est dote sibi solui, cesset presumptio donationis, facit quod dicitur, presumi quod possidet [8] semper quis ex præambulo titulo, l. 1. §. 1. ff. de excep. rei iudi. l. 2. ubi notat. Dd. Cod. de acquir. posses. gl. in l. quædam mulier. Cod. de rei vend. Bart. in l. qui negociationem, ff. de adre. nistr. tur. Alciat. in tract. præsumpt. regu. 2. præsump. 23. cum multis similib. Item facit, quia confessio [9] recepti in dubio intelligitur ex causa præambula, Barto. & Dd. in l. triticum, ff. de verbos. obligat. Alex. ibidem §. 4. Aret. col. 2. ver. in glo. posita, & ibi Iaf. num. 6. Iaf. in consil. 70. nume. 1. volum. 1. cum alijs, quos allegauit in consil. 9. num. 16. & ideo cum causa præstandi alimenta sit promissio dotis sibi facta à principio, presumitur maritum ex ea, non ex alia præstitisse alimenta. & dicebam aliquando, quod si diceremus cum alimenta præstitisse animo donan-

donandi, superflua esset questio tam pertinaciter à Dd. perturbata, an maritus, qui diu vxori præstitit alimenta, & demum, vel vfuras dotales non petiit, videatur illas tenuisse, quia non cadit remissio super eo quod non debetur, & priuatio præsupponit habitum, l. decem. ff. de verborum obligatio. Accedat, quod vsure dicuntur accessorie ad dotem, & ideo res obligata pro sorte, censetur etiam obligata [10] pro vsuris, l. Lucius. ff. qui pot. in pigno. hab. vbi glo. Bart. & alij inferunt an alias decisiones, & per hanc rationem Bart. in l. si cum dotem. §. fin. autem in fructibus. ff. solut. matrimo. dicit, quod res obligata pro dote, dicitur etiam obligata pro alimentis [11] dotalibus, & eum sequitur Cuman. & Cast. ibi, ponit Neguzan. de pigno. in 4. membr. 2. part. numer. 47. & dicit inter priuilegia alimentorum. licet ergo per taciturnitatem, & alimentorum diuturnam præstationem maritus non videtur dotem remittere, nec ideo prohibetur illam petere, eodem modo non impeditur alimenta sibi occasione dotis promissa & debita exigere, nec potest magis videtur vir donare alimenta, quæm dotem, cum dos ipsa ad hunc effectum tradatur, vt ex ea maritus sustineat onera matrimonij, & satis dicitur maritus priuari dote, quando illius fructus non percipit.

Retenta igitur pro vera ea opinione, quod liceat marito repetere alimenta dubium est, si post præstita aliquo tempore alimenta maritus dotem recipiat, num videatur sibi præiudicasse respectu alimentorum, vt ea mox petere possit? Et videtur [12] ea peti posse, ita determinat Bald. Nouel. in tract. dot. par. 3. column. penul. versic. sequeretur etiam alius effectus, vbi dicit quod etiam in sententia super restitutione dotis data non sit facta mentio de fructibus dotis seu interesse, tamen alimenta & alia accessoria possunt postea peti, & subdit hoc esse, notandum quia sapè contingit, quod mariti post longam moram vxoris, vel socii, recipiunt dotem, nulla mentione facta de damnis, seu interesse passis post mortem, nullaque facta proteclatione, aut reservatione, nam ideo tibi præiudicium quominus persequi actione petere ea possit, mouetur ex text. in l. si marito. §. final. ff. solut. matrimo. vbi dicitur, quod fructus & accessiones dotales peti possunt iure [13] actionis, quem textum dicit ad hoc esse singularem, licet in particularibus regulariter accessiones veniant iudicis officio mercenario, l. 4. Cod. de bonis quæ liber. l. fin. ff. de eo quod certo loco. & licet text. in d. l. si marito. §. final. loquatur in dote repetenda, tamen idem videtur in dote petenda: nam videmus quod priuilegium hypothecæ competens pro restituenda dote, locum etiam habet in dote petenda ex parte [14] mariti, l. vnica. §. & vt plenius Cod. de rei vxor. actio. Neguz. de pigno. in 4. membr. 2. part. numer. 25. facit etiam, quæ multi voluerunt, quod iudicium de dote sit vniuersale, etiam ex parte mariti: in [15] vniuersalibus autem accessoria peti possunt iure actionis, vt per Doctores in Rubrica. ff. solut. matrimo. præterea, vbi etiam alimenta & accessoria iure actionis peti non possunt, adhuc tamen recipiendo dotem maritus non sibi præiudicaret in alimentis, quia secundum Bald. Nouel. in dicta parte 2. column. antepenul. fructus petuntur ex speciali quodam priuilegio, quod doti tribuitur, vt in d. l. si marito. §. final. & non minus, quia priuilegium dotis non minus cõpetit ex parte mariti pro dote petenda: quam ex parte vxoris pro dote repetenda: & cum vir & vxor sint correlatiui, dispositum in v-

no, [16] locum habet in alio, l. final. C. de iudic. v. dicit. tollend. & in marito est eadem ratio, ergo idem [17] quoque ius esse debet, l. illud. ff. ad legem A. quil. l. 1. Titio. ff. de furt. & quando iudicium est bonæ fidei, tunc accessiones licet veniant non iure actionis, sed officio iudicis, tamen sunt fauorabiles, & includuntur fortius, quam in iudicio stricti iuris, iudicium autem dotis est bonæ fidei, §. fuerat, Insti. de actio. hinc videmus, quod fideiusor acceptus pro principali, obligatur [18] etiam pro accessionibus, quando natura actionis, vel iudicij est bonæ fidei, vt in l. quæro, in princip. ff. loca. iuncta l. centum Capuz. ff. de eo quod certo loco. ita declarat glo. in d. l. centum, in §. solut. quam Bart. ibi & ceteri Doctores sequuntur, & hac ratione Neguzan. in 4. membr. 2. part. numer. 55. & 56. concludit, quod bona vxoris sunt obligata tacite marito non minus [19] pro alimentis & vsuris dotalibus, quam pro dote, ergo eodem modo peti poterunt alimenta recepta dote, sicuti ab ipsa vxore fieri posset petitio, & hanc partem, quod extincto principali per solutionem peti possunt alimenta, tenuit etiam Lupus in cap. per vltimas, in 3. notabi §. 8. numer. 6. versic. ex quo inferitur, de donatio. inter viri & vxor. folio mihi in 77. vbi inquit, istud esse nouum dictum Bald. Nouell. mente tenendum, sed errat Lupus, quia ante Baldum idem tenuit Bald. in l. i. marito. §. fin. in fin. ff. sol. matrimo. & in eadem lege Roman. vbi concludit, quod maritus, qui sine reservatione dotem repetere potest alimenta, seu vsuras dotales, mouetur ex text. in l. fin. §. præterea. Cod. de iure dot. vbi maritus petere potest incrementa dotis post mortem à muliere commissam, etiam si dos non sit tradita. illa enim dictio, etiam, implicat terminos oppositos, atque ita quando res sit tradita, Mouetur etiam quia fauore mariti procedunt rationes omnes, per quas in fauorem vxoris inductum est, vt dote etiam soluta petere possit fructus, quia scilicet dos sit quid vniuersale & sit fauorabilissimum nõ minus est quid vniuersale ex parte mariti, quam ex parte vxoris, & non minus fauent iura doti, quando maritus eam petit, quam vbi ea petitur ab vxore, ergo in marito idem ius esse debet, est verum, quod Roman. loco prædicto loqui videtur de fructibus & aliis accessionibus, non autem de alimentis, & vsuris: sed idem Roma. in l. insulam. §. vi. vsuras, numero decimo scriptum, ff. solut. matrimo. idem omnino tenet, subdens hanc opinionem esse æquiuocem per d. text. quem inducit à fortiori, dicens, si vxori datur petitio luti cessantis, multo magis cõcedi debet marito petitio damni emergentis: potior enim [20] esse debet eorum causa qui de damno euitando agunt, quam eorum qui tractant de lucro, l. final. §. intentio. C. de iure delib. l. fin. ver. non enim par. C. de iure codicill. & facit pro hac parte, quia alimenta hoc casu debentur à lege, non ex dispositione hominis, ideo diffidius remittuntur, videmus enim quod etiam recipienti do quis principale debitum, videatur parum remittere [21] conuentionalem, l. de lege. §. fin. & l. post diem. ff. de lege commisso. l. apud Celsum §. Laber. ff. de doli mali & re. except. tamen pama legatis, non videtur [22] remitti, l. i. pro fute, ff. de cond. fur. ita distinguit glo. in l. fin. ff. de eo quod certo loco, vbi Bart. nu. 3. Angel. in fin. Cast. num. 5. l. col. 8. ver. in ea glo. ibi. l. pen. & dicit si pena que est odiosa, non censetur remissa, multo minus est cogenda remissio alimentorum, quorum præstitio est fauorabilis, & magis debita. Consumatur etiam, quia videmus recepta forte non censeri [23] remissa vsuras, l. i.

C. de solut. vbi ponunt omnes Dd. & sequuntur Bar. Castr. Iaf. & alij in l. si. ff. de eo quod cert. loc. & in d. l. i. quod si vltur odiose non videntur remisse longe minus videbuntur remisse vsure dotales, quae sunt fauorabiles, vt dicit Dd. in ea questione, quam tetigi supra, an maritus qui diu tacuit, videatur interuenerit dotalia remisse, dum respondent ad tex. in l. i. cum quidam §. diuisi. ff. de vsur. & in l. vir. vsuras ff. de don. inter vir. & vxor. volunt enim quod vsure [24] dotales, vt quae ex causa onerosa petuntur, difficiliter videantur remisse, praecipue Aret. Rom. Alex. Corn. Dec. & alij citati a Rol. in conf. 63. num. 18. ver. secundum non obstat, vol. 4. principalis tamen ratio nostrae conclusionis est, quod pro alimentis dotalibus datur actio marito: ideo licet recipiendo sortem non fuerit protestatus, neque reseruauerit sibi iura, pot nihilominus separato iudicio illa petere. Adduco quod in simili dicimus de expensis factis in lite, quae etiam regulariter lata sententia, in qua de eis non fit facta mentio non possunt ulterius peti, tamen quando statutum mandat, victum victorij condemnari in expensis, quia tunc iure actionis petantur, licebit ad eas [25] agere, non obstante sententia, Bar. in l. non solum ff. de rei ven. & in l. i. ff. de leg. 3. cum simil. Ad idem facit, quia licet iusta liti gandi causa [26] excuset ab expensis, l. qui solidum §. etiam ff. de leg. 1. §. in §. oportet, in Auth. de iud. tamen fallit, quando pro eis datur actio, vt quando statutum mandat victore in expensis condemnari, quia eo casu [27] iusta causa non excusat, gl. in §. sancimus, in Auth. de exhi. reis, quam not. Ang. ibi Alex. in conf. 183. in fol. 5. Cremon. in not. 120. alios citat Rol. in conf. 62. n. 13. vol. 4. & idem est in consuetionalibus expensis, a quibus iusta causa non excusat, [28] quia p. eis datur actio, vt voluit gl. in §. oportet. in ver. solo, in si. in Auth. de iud. Bal. & Ang. in d. l. non solum. Bal. & Sal. in l. propter ad §. si autem alterutrum, vbi Iaf. n. 3. in si. ver. istam primam C. de iud. Alci. conf. 40. n. 6. Nat. in conf. 113. in si. Carph. in conf. 265. nu. 21. Canalea. de vsur. mulier. relit. num. 105.

[29] Contrariū tamē in principali nostra dubitatione, & quod maritus recipiendo sortē sibi praedictet in alimentis, ita vt de cetero illa petere nō possit probauit Bal. in l. si. §. praeterea, n. 3. & seq. C. de iud. dot. vbi refert ita tenuisse Petr. & mouetur, quia alimentum debetur officio iudicis mercenario, quod nō cōpetit sublata principali actione, l. si in iudicio ff. de excep. rei iud. & si dicitur, quod imō peti possint cōditione ex ea lege, respondet, quod vbi lex nona disponit super accessoriis, iudicij solgi [30] officij iudicis, nō agit obligatione, l. i. iuncta l. cētū Capuae, ff. de eo quod cer. loc. licet aliud quando disponit [31] super principali, l. ex placito, Cō. de rer. permis. l. si quis argeat C. de do. d. l. praeterea §. si disponit solgi de accessorio, & quia huic resolutioni plurimū obstat, l. in marito §. n. fol. map. respondet Bal. quod loquitur in accessionibus naturalibus, vt sunt [32] fructus rerū & parēs ancillarū, nō autē in equalib. vt sūt alimenta & interesse & Bal. sequitur Alex. ad Bar. in d. l. si. in apūt. magna, ff. de eo quod certo loco, & Iaf. n. 3. Vinc. Caroc. in c. cum quā, par. 4. in §. limitatio, nūm. 5. de reg. iur. in 6. folio mibi 166. vbi al legat sic quodque voluisse Imo in l. insulam, ff. de ver. ob. & praedictam opinionem tenuit Bart. consil. 109. volum. 5. & ratio principalis istius conclusionis vt videtur, est quia pro alimentis non datur actio, sed officium iudicis super quo iudicium sublato principali subistere non potest, vt dixi. & pro hac parte facit, quia liberatio facta debitori pro sorte, [33]

extenditur ad omnia accessoria, secundum glo. in c. accusatus §. i. in ver. iudicari, de haeretic. in 6. Bar. in l. Aurelio §. Caius in si. num. 15. ff. de libe. lega. & illam glossam sequuntur Ang. & Imol. in l. qui Romae §. duo fratres ff. de verbo. oblig. Castr. in l. si certa, in princ. vbi Alex. in princ. & Iaf. C. de translat. Iaf. in l. i. n. 3. C. de trasl. & in l. si. in fin. ff. de eo, q. certo loco, & non minus tollitur principalis obligatio per solutionem, quam per liberationem, vt Indit. quib. mod. tollit. obligat. in princ. comprobatur autem ex eo quod inquit Ang. in d. l. centum Capuae, col. fin. in princ. verac. vltimo nota. ff. de eo, quod certo loco, vbi inquit quod mulier, quae soluto matrimonio recipit dotem tunc reseruatiōe, [35] vel protestatione, non potest petere medij temporis alimenta, sequitur Iaf. in dict. l. si. ff. eod. titul. vbi simpliciter sequitur Ang. & ideo si non datur petitio vxoris, multo minus dabitur marito, cum dotis priuilegia principaliter mulieri, non viro sint concessa, & hanc partem tenendo non obstat fundamenta Romani, & praecipue text. in d. l. si. §. praeterea, qui loquitur in accessionibus, naturalibus, vt sunt fructus praediorū & factus pecudū aut ancillarū, aliud vero est in extraneis accipientis, vt sunt vsurae, damna, & alimenta Nec mouet quod in marito idem fit quod in vxore, quia supra ex Ang. & Iaf. dixi, vxorem quoque fol. matrimonij petere non posse alimenta, si dotem sine reseruatione recepit, ideo retorqueri potest argumentū, & per hoc tollitur etiam quod dicebat Roma, facilius dari petitionem marito pro emergente damno, quam vxori pro cessante lucro. Nec mouet quod dictum est de poena, quia non licet a poena arguere ad alimenta, & quia etiam in poena legali subest aliquis difficultas, nam dominus directus recipiendo canonem [36] videtur poenam caducitatis iam commissam remittere, vt post gl. voluit Dd. in l. i. C. de iure emphyteut. vbi Iaf. num. 224. nu. 126, dicit communem Paris. in consil. 5. num. 201. volum. 4. Craue. consil. 106. numer. 3. in fine, Siluan. de cognitio feud. questio. 81. col. 2. Clar. de emphyteut. quest. 10. remouetur etiam quod de vsuris dictum fuit ex l. i. C. de solutio. procedit enim illud in vsuris, quia Bartol. in d. l. si. numer. 3. verificat. circa quod debet aduertere, ff. de eo quod certo loco, respondet quod procedit quando interesse peti poterat iure actionis, puta ex conuentione: alias autem tenet, quod si officio iudicis debeatur, censetur remissum, imō idem vult quando interesse debetur iure eiusdem actionis arbitrarie: quia tunc si recipiens sortem potest remittere, censetur remissum, idem tenet Castr. ibi, sed melius ceteris declarat Iaf. numero secundo, in fine, vbi ait quod interesse [37] debetur officio iudicis peti non potest recepta sorte: aliud vero est in vsuris, quia illa debeatur iure actionis ex quo enim debet non possunt, nisi stipulante stant, de perse, & non veniunt accessorie, proinde peti possunt separato iudicio, eodem modo declarat Iaf. in l. i. num. 3. & 4. C. de iudic. vbi subdit quod si eiusmodi accessoria forent promissa per stipulationem, [38] possent peti etiam ab eo, qui sine protestatione recipit sortem, & ita quoque declarat Bellon. in consil. 23. num. 6. vbi proprie loquitur in vsuris, atque ita constat nullam esse differentiam inter vsuras & alias accessiones: sed id solum specandum esse, an peti possint iure actionis, vel solo iudicis officio, & ita quoque dixi supra pro contraria parte: quare huius questionis resolutio ab ea depedit, an p. alimentis datur actio vel officij iudicis, de qua verba faciam in tit. quomodo petantur alimenta, p. nō autem

autem sufficit aduertere ad doctrinam Ang. in l. centum Capux, supra adductam, quod ibi absolute non dicit vxori denegari actionem pro alimentis, quando dotem recepit, sed sequitur sub conditione, & tenendo scilicet opinionem, quod alimenta veniant iudicis officio mercenario, non vero si veniant iure actionis, vel conditione ex lege, vt per eum, ideo fundamentum fieri non potest super eius dicto.

Sed si maritus fortem recipiendo fuerit protestatus nolle sibi praeiudicare respectu alimentorum, vel iurium suorum, tunc non prohibetur [39] petere alimenta secundum Bart. in dict. l. fi. nu. 3. verti. & ex iam dictis, ff. de eo quod certo loco, vbi consilium quod recipiens principaliter protestatur saluum sibi fore ius respectu damnum, & interesse, idem tenuit Caltren. ibi in fine, lafon. num. 4. verbi. quid tenendum, Aret. qui transit simpliciter cum Bart. in consil. 9. column. 2. verbi. circa secundum Deci. in l. inuicem, nu. 5. ff. si cert. pet.

Intelligendum est tamen hoc, quando soluens non contradicit protestationi: eo enim casu, quia tacens videtur consentire [40] protestationi, in l. si fideiusor. ff. qui satisf. cog. Rube. in l. non solum, §. morte, num. 263. ff. de oper. noui nuntiat, vbi refert Imol. & Cardin. Crau. de antiqui. tempo. parte 1. §. queritur, num. 29. D. Becius in consil. 45. nu. 45. resultat [41] quidam contractus super interesse, l. pactum, ff. de pollicitatio. l. in principi. ff. de pact. vbi declarat Decio loco praedicto, qui & si multa dicat aduersus Caltren. & alios: tamen haec fuit quoque mens Caltren. ibi in fin. licet non ita clare se explicet, nec rationem reddat sui dicti Doct. tamen quoque fuit sensus Ias. in verbi. quid tenendum, dum dicit quod si soluens consensit expresse, vel non contradicit, conseruatur petitio, & allegat in simili, quod dicimus de directo domino, qui recipiendo fortem cum protestatione, non praeiudicat in interesse, Cur. lun. dict. l. vinum, num. 7. primi vero dicti Bartoli ratio est, quia remissio ideo inducitur, quia sic voluisse videtur creditor, qui fortem simpliciter recipit, atque procedit ex tacita voluntate creditoris, vt voluntas tacita cessat, cum ex protestatione constat de expresse, quia expresse facit [42] cessare tacitum, l. cū exilio, §. filio ff. de vulg. vbi gl. Bal. in consil. 472. numer. 2. volu. 2. D. Becius in consil. 39. numer. 24. & in claris non est opus coniecturis, l. continuus, ff. de verborum obligat. Est & alia ratio, nam protestatio conseruat sui [43] protestantis, ne pereat, l. 4. §. 1. vbi Bart. ff. quibus mod. pign. vel hypoth. soluit, gloss. in Litem Labeo. in verbi. pure ff. fam. l. c. Specul. in tit. de arbit. §. fin. num. 69. verbi. sed pone, Caltren. in l. i. num. 7. ff. ad leg. Falcid. Socin. in consil. 4. numer. 4. volum. 4. Ias. in l. si fundi per fideicommissum, nu. 17. ff. de leg. 1. Deci. consil. 42. in fi. D. Becius in consil. 45. num. 43. propterea cum protestatur, quod sit saluum ius alimentorum, cessat remissio, vt per eum.

Et sane praedicta bene procedunt, quando petitio alimentorum dote simpliciter recepta prohibetur sola ea ratione, quod videantur remissa per sortis receptionem, & videtur aliam quoque subesse rationem, quod scilicet alimenta sint accessoria ad dotem, ideo itare non possint absque principali, & pro eis detur iudicis officium, super quo non potest subsistere iudicium, & quando plures concurrunt rationes, si vna [44] tollitur, non destruitur dispositio, sed ex alia sustinetur, §. affinitatis. Instit. de nupt. Ias. in l. cum filio, num. 146. ff. de lega.

1. & duo quando obstant, vno [45] sublato nō tollitur alterum, l. si quando, Co. de iustic. testamen. l. si domus, ff. de seru. vrb. praed. dixi in consil. 50. nu. 27. & in dubio disponens praesumitur motus non vnicus, [46] sed pluribus rationibus, Salic. in l. 2. C. de noxal. Ias. in Authent. quas actiones, C. de sacrosanct. eccles. D. Becius consil. 41. num. 24. Itante autem secunda illa ratio, infertur quod reuocatio, seu protestatio nihil potest opitalari recipienti, quia protestatio [47] non prodest in iis, quae non pendunt ab animo protestantis, sed a iure, l. alimenta, vbi not. Aret. Cod. de nego. gest. Abb. in c. ex tenore, numer. 3. de rescript. Felin. in c. cum super, numer. 44. verbi. sed hoc intellige, de constituti. vbi Deci. numer. 20. & Ripa. num. 77. Ias. in §. fuerat, numer. 106. Institut. de action. Ripa in consil. 169. num. 6. Neuiza. in consil. 38. num. 15. Lupus in cap. per veltras, §. 14. nu. 2. de donatio. inter vir. & vxor. Caphal. consil. 407. nu. 42. decif. Pedem. 39. nu. 28. at petitio alimentorum sublata iam principali actione per solutionem, pendet non a voluntate creditoris recipientis, sed a necessitate iuris, vt probatur in l. centum Capax, in fine, ff. de eo quod certo loco: & dicitur in l. 4. C. depoli. quod iudicis officium mercenarium defertur actioni [48] tollitur de necessitate iuris, & Petr. quem refert Barto. in d. l. fin. inquit quod remissio interesse venit ex necessitate iuris, idem dicunt Caltren. & Ias. in d. l. fin. Dec. & Curt. lun. d. l. vinum, propterea protestatio seu declaratio nihil operatur Barto. in d. l. fin. tamen quod obligatio non extinguatur per solutionem fortis, quando recipiens est protestatus, sed hoc nemini placet, quia solutio protestatione non obstante inducit extinctionem per illam rationem, quod protestatio in his quae iuris sunt, non releuat: & per alios, quod contraria factio [49] non releuat, vt per Doctores in dict. l. non solum §. morte, ff. de oper. noui nunt. propterea quamuis Bartoli. distinguat inter eum qui non solum recipit, sed etiam liberat, & illi qui solum recipit, sed non liberat, tamen eius [50] distinctio est verbalis secundum Caltren. lafon. Deci. & alios supracitatos, quia liberatio tacita idem operatur quod expresse, & non minus inducit ex solutione quam ex verborum expresse: non minus enim factio loquimur quam verbis, & quamuis in alia resolutione Bartoli. videantur Doctores illum impugnare: tamen est bene loquutus, quia si soluens non contradicit protestationi, potest interesse noua actione peti tamquam si foret ex noua causa promissum, atque ita tamquam iure actionis debitum. nam cum recipiens protestatur velle consequi interesse, & soluens consensit protestationi, non contradicendo, tunc interesse quod primum erat solum accessorium, & debebatur tantummodo officio iudicis, transfunditur in alium contractum & incipit ex noua causa deberi, & non est nouum quod de partium consensu debitum ex [51] vna causa, vel contractu, transfundatur in alium sublato primo hoc voluit Barto. in leg. singularia ff. si cert. pet. ibi vult quod non solum per stipulationem, sed etiam solo consensu fieri potest, sequuntur ibi Doctores omnes, praecipue Curt. lun. & Cagnol. numer. 214. vbi allegat nonnullos textus, atque ideo licet tollatur ea obligatio qua interesse primum debebatur, tamen insurgit alia noua ex nouo consensu, facit quod dicimus haredem cum beneficio inuentionis posse conueniri ex noua [52] promissione facta post aditionem, licet duret tempus conficiendi inuentarium, quia ex noua causa conueniunt, non autem ex hared.

ditaria, quæ fuit extincta per superuenientem promissionem, Angel. in consil. 31. column. penult. Deci. consil. 496. num. 12. & in Authen. preterea, nu. 12. C. unde vir. & xxvi. Phanuc. in tractat. de inuentar. part. 6. numer. 110. Roland. in eod. tractat. fol. 154. numer. 1.

Vbi autem teneamus alimenta videri remissa per sortis receptionem ad vendicabit sibi locum tantum modo pro [53] ea parte dotis, quæ soluta fuit, non pro alia quæ soluta Butr. & Abb. in c. suam, numer. 4. de penis, Natta in consilio 315. in principio. vbi dicit, rationem esse, quia respectu partis non soluta debitor dicitur nihilominus in mora, sed in contrarium facit text. in leg. de l. §. final. ff. de lege commissio. vbi recipiens debiti partem, videtur recedere a lege commissio, & per illum textum dixit Alexand. in consil. 100. numer. 2. volum. quinto, quod [54] recipiens partem pecuniarum, sibi aliis debita, videtur in totum recedere a datione in solutum, vbi facta pro toto debito, & hanc comprobati conclusionem pluribus in consil. 104. numer. 8. & sequen. sed verior est declaratio prædicta, nam alimenta eatenus debentur, quatenus est cessatum a solutione dotis non ultra; ergo eatenus quoque censetur remissa, quatenus dos est soluta, & non ultra. & [55] ea est ratio partis quoad partem, quæ est totius quoad totum, leg. quæ de tota, ff. de rei vendicat. & facit etiam quia [56] accessorium regulatur secundum naturam sui principalis, cap. accessorium, de regul. iur. in 6. l. cum principalis, ff. eod. & obligatio dotis extinguitur solum pro rata quantitatis solute, ergo pro eadem rata, & non ultra extingui debet obligatio alimentorum, quæ adhaeret obligationi dotis, sicut enim sublata principali tollitur accessorium, ita subleuante principali accessorium, quoque durare debet, vt contrarium eadem [57] sit disciplina, l. & si contra, in fine, ff. de vulga. & pupilla. Institut. de his qui sunt sui vel alii, iur. in principi. vbi Fab. Aug. & alij, l. penul. vbi Bald. C. de solutu. & idem operatur oppositum in opposito, [58] quod propositum in proposito, l. fin. C. de sentent. pass. §.ignor. in consil. 68. colum. 4. Tyraquel. de retract. consang. §. 1. gloss. 12. num. 16. Neutza. in consil. 70. numer. 24. addo quod alimenta ideo peti non possunt, quia recipiens sortem, videtur tacite voluisse ea remittere voluntas tacita quæ colligitur ex actu, non ultra extenditur [59] quam ex ipso actu de necessitate inferatur, Bartol. in l. 1. §. hoc interdico, ff. de itine. actibus priuato, & in Authent. qui rem. in fine, C. de sacrosan. eccles. Deci. in consil. 72. nu. 5. Paris. in consil. 79. num. 12. volum. 3. Socin. iun. in consil. 122. numer. 14. volum. 1. D. Becius consil. 106. n. 46. cum multis similibus. Cum ergo ex ipso actu receptionis sortis, non ex necessitate inferatur ad remissionem omnium alimentorum, quando pars tantum sortis fuit recepta, non potest dici quod recipiendo partem omnia alimenta videantur quæ vero supra in contrarium adduxi locum habent quando obligatio pro qua fit remissio, est diuidua: tunc enim si pars partis, sitotum recipitur remissio fit in tototum pro parte, secus quando est diuidua, [60] quia eatenus fit remissio quatenus fit receptio: sed in casu nostro obligatio prædicta alimenta diuidi, & proportionari potest ad debitum sortis quod est diuidibile, ideo recipiendo partem, non remittitur tota: ita declarauit in consilio 104. in fine.

Similiter conclusio prædicta, quod recipiendo sortem videantur remissa alimenta procedit quando

creditor actualiter sortem recepit: aliud vero dicendum esset si non eam recepit, sed solum petisset, [61] quia per hoc non videtur alimenta remittere, vt voluit gl. in l. si duo, in verba, petat. ff. si quis caution. vbi loquitur etiam si petitio facta sit in iudicio, sequitur Ial. in d. l. fin. nu. 3. ff. de eoquod certo loco. vbi diuersitatis rationem esse dicit, quia recipiendo sortem extinguitur accessorium cum ipso principali, sine quo itare non potest: sed petendo sortem, non extinguitur principalis obligatio, imo subsistit, ergo eodem modo durat accessorium, Ial. tamen in loco prædicto non residet in ea resolutione, sed addit quod si accessorium debetur solum officio iudicis, tollitur per principalis petitionem, sicuti per solutionem, quamuis non tollatur quando debetur iure actionis, atque hoc modo intelligit in l. 1. Cod. de iudic. vbi numer. 3. verticell. nunc melius, post primam solutionem, ita intelligit & distinguit, subdens data terminorum paritate nullam esse differentiam inter solutionem, & petitionem, quia vbi interesse debetur solo officio mercenario, tollitur non solum recipiendo, sed etiam petendo sortem, & quod sola petitio inducat remissionem, probatur in l. Maius, in princip. in verba, dicebam ff. de minoribus, vbi dicitur, quod pretium petendo, [62] recessisse videtur a lege sua, & in l. ad solutionem. Cod. de re iud. dicitur, quod petens dilationem ad soluendum, videtur renunciare [63] appellationi interpositæ, & dicit Ioann. Rayner. in c. 18. præterea si quis, questio. 17. de prohib. feud. alien. per Friede. quod dominus petendo fidelitatem a vasallo, [64] videtur remittere caducitatem, & minor qui petit pretium rei vendite sine solemnitate, videtur renunciare nullitati seu iuri dicendi nullam [65] alienationem, Gualt. Cum. & Alberi. in leg. 2. Cod. si maior facit alien. rat. habu. & idem est in maioribus, qui dum pretium petunt, nullitatem remittit, secundum [66] Calcan. in consil. 13. colum. 3. numer. 8. dixi in consil. 104. numero secundo. rursus dominus petendo canonem ab emphyteuta renunciat [67] caducitati, secundum Alberi. in leg. 2. colum. 4. in fine, numer. 6. Cod. de iure emphyteut. Salicet. in l. commissio, in fine, Cod. de pact. inter empto. & vendito, Ial. in d. leg. 2. numer. 128. versic. secundo quarto. vbi citat etiam l. post diem. ff. de in diem addict. Tiraque. de retract. conuentio. §. 1. gloss. 2. numer. 61. vbi limites allegat decisiones. & ratio est, quia petendo non minus declarat quis suam voluntatem, quam recipiendo, ideo eodem modo inducitur remissio.

Verum si ratio bene consideretur nullo modo qui petit sortem videtur remittere alimenta, quia tunc solum cessat alimentorum petitio, quando principalis actio est sublata: at per solum petitionem sortis non extinguitur principalis obligatio, ergo neque accessorium. Cum ergo in petitione cesset ratio remissionis, quæ versatur in receptione, cessare quoque debet dispositio, c. cum cessante, de appella. contraria verò omnia procedunt, quando actus petitionis non se comparatur cum eo, quod remittitur, putà cum dominus directus pete canonem præteriti temporis, sine dubio admittit quod si durauerit contractus emphyteuticus, quia si non duraret, non deberentur canones, tunc petendo eos remittit caducitatis penam. idem est quando contractus est nullus, si quis petit pretium debitum ex eo contractu, remittit nullitatem, quia si esset nullus non produceret actionem ad pretium, at in casu nostro non est incompatible, quod quis pete-

petat vel etiam receperit pensionem & mox petat etiam interesse, sed utrumque potest simul iter. Præterea contraria procedunt quia ex petitione vel remissione colligitur voluntas remittendi: at in casu nostro non denegatur petitio alimentorum, quia videatur remissa, sed quia ex tunc principali obligatione peti non possunt, & pro materia plures limitationes in quibus petens [68] in iudicio sortem petit nihilominus postea petere interesse, vide apud Iason. in dict. leg. 1. numero tertio, & seq. C. de iudiciis.

Secunde ea opinione pro vera, quod maritus, cui facta est mora, in solutione dotis possit alimenta, quæ præstitit uxori repetere, videtur limitanda ne procedat in vxore inhumana, quia tunc [69] maritus videtur illam pietatis intuitu aluisse, proinde non datur repetitio, textus est in leg. quod in vxorem, C. de negot. gest. vbi notant omnes Doctores, & non est dubium, quod ille textus loquitur in vxore dotata, quia in secunda parte mentionem facit de dote, atque ita intelligant ibi Doctores, Abb. in consil. 85. numer. 4. volumine secundo. Alexand. in consil. 31. numero decimo. volum. 1. vbi vult, quod procedat etiam in muliere dotata, Doctores tamen ibi multos ponunt casus quibus maritus alit vxorem & repetit, vel non: sed hunc casum omittunt, quando scilicet vxor est agra, & est dotata, sed dos fuit soluta. Illo casu nili videtur quod maritus impensam repetat, quatenus scilicet importat alimenta: nam vbi passus est moram, non video quare minus repetatur alimenta præstita uxori agra, quam sunt, cum in utraque sit eadem ratio, leg. illud, ff. ad leg. Aquil. & utroque casu extat mora, propter quam est locus interesse. Et si dicatur, quod ista ægritudine præsumuntur præstita ex affectione maritali: respondet procedere hoc si non adesse alius titulus, nam donatio non præsumitur, vbi alia sunt potest coniectura, et probatur in principio huius tituli, & factum præsumitur quid ex [70] precedenti causa, Bartol. in leg. triticum. ff. de verb. oblig. cum verò maritus vxorem alere teneatur propter dotem, alimenta præsumuntur præstita dotis intuitu, non pietatis: & si cui maritus, qui dotem recepit, non videtur alere pietatis intuitu, ita nec is cui fuit promissa, quia paria sunt, [71] dotem habere vel actionem ad eam, leg. qui actionem, ff. de regul. iur. addo quod cessat causa pietatis, quando mulier est dotata: verus ergo erit dicere, quod alimenta præstita animo ea repetendi à focero, vel alio, qui dote promiserat. Nec obstat dict. leg. quod in vxorem, quia illa loquitur vel in vxore indotata, vel in ea, quæ habet dotem, sed alimenta excedunt redditus dotis, & hoc videtur voluisse Vbertus de Bobio, quem citat & sequitur Cyn. in d. leg. quod in vxorem. column. vbi inquit quod si mulier non habuit dotem, quæ tamen fuit promissa, tunc maritus non tenetur subuenire ei, quia deceptus, & non decipientibus iura subueniunt, atque ita sententia videtur, quod præstando alimenta vxori infirmæ repetat, & si dicatur aduerte quia supra in titulo, quibus alimenta præstanda sunt, dictum est maritum teneri ad alimenta erga vxorem infirmam, ergo præstita non repetit, quia proprium, non alienum debitum exsoluit, & dicunt Doctores in leg. quod in vxorem, quod non repetuntur alimenta præstita ex debito: sed respondet quod illud procedit, quando mulier non habet aliunde: at cum habet aliunde, maritus [72] non tenetur alere, secundum Iacob. Butt. Cyn. Cast. Salicet. Alexand. & alios in l. quod in vxorem.

Roma. in consil. 517. numer. 2. versic. fin. autem redditus, Angel. in §. fuerat, num. 11. Instit. de actio. Bald. & Imola in l. cum dotem. Item procedit, quando non habet patrem diuitem, sed si pater habet idoneum paterfamilias alimentis, tunc [73] vir non tenetur, vt voluit Castren. in d. l. quod in vxorem, num. 3. Salicet. num. 1. Aret. d. §. fuerat, num. 21. & ante eos Bartol. d. l. quod in vxorem, Ruyn. consil. 139. num. 3. volum. 4. Roland. de lucro dot. quest. 69. n. 6. nos autem quærimus de repetitione, cui non est locus, nisi supponamus, vel vxorem habere aliunde, vel habere maritum diuitem, quia alias non datur repetitio.

Secundo respondeo, quod non est bona contentio, maritus tenetur alere, ergo non potest repetere, vel etiam maritus poterat non alere, ergo aluisse videtur animo donandi, vel affectione maritali. possunt enim simul stare, quod teneatur alere, & quod tamen impensam possit repetere: videmus enim quod fructuarius tenetur & diligentiam suam adhibere pro refectione rei, etiam quæ magnam requirit impensam, & perpetuam afferat utilitatem: sed etiam inter Doctores sit contentio, an de suo teneatur reficere, & postea repetere, vel proprietarius teneatur ante opus faciendum erogare, & ministrare pecuniam, tamen omnes conveniunt, quod si soluit fructuarius [74] de suo id repetit Bartol. in l. cotem ferto, §. qui maximos, numer. 15. ff. de publican. & vbi in l. Nescimus, num. 7. ff. de negot. gest. in leg. hæc tenus, circa finem. ff. de usufructu, Bald. in l. cum ad quem, vbi Salicet. numero tertio. C. de usufructu. Imola in cap. fin. num. 20. in principio. de pign. Castren. d. l. cum ad quem, Cum in leg. si proprietarius, ff. de usufructu, accret. in l. damni, §. 1. ff. de damn. infecto. Aret. in consil. 110. in prim. & comprobatur multis autoritatibus in consil. 55. num. 17. vbi quæ ad fin. & illi, qui tenent, quod usufructuarius teneatur reficere de proprio, concludunt quod repetit exinde impensam factam, atque ita ostendunt repetitionem non denegari ei qui tenetur impendere. Præterea si maritus non tenetur alere vitra, quam fructus dotis sufficiant, vxorem infirmam, quæ habet aliunde, secundum Butt. Salicet. Alexand. & alios in d. l. quod in vxorem, & dixi in dict. quib. aliment. præstari. sunt, in quest. quando maritus alere teneatur vxorem infirmam, quanto magis repetere poterit ab vxore habente, vel à focero id quod impendit in alimenta infirmæ vxoris, cum dos tibi non est soluta: nam facilius cogi debet maritus alere vxorem, quando dotem recepit, quam vbi eam non habuit, & ea ratio, quod affectione maritali aluisse videatur, non sufficit ad inducendam remissionem: nam in hoc continet remissionem, quia erogat de suo, cum non teneatur, vt dicimus de usufructuario, qui erogat suam pecuniam in refectionem domus, sed non inferitur, quod voluerit donare, dixi enim quod vbi actus donationem inferit sui natura, tamen semper præsumi debet eo modo quo minus quis videatur donare, Butt. in consil. 65. Crau. in consil. 106. numero vndecimo, censetur igitur maritus ex affectione maritali suam erogasse pecuniam in alimenta infirmæ vxori, cum non teneatur, ex quo est dotata, & habet vel de suo, vel patrem diuitem: sed non videtur ideo erogatum pecuniam donasse, vt non possit repetere ab ea, quæ habet aliunde, vel à patre diuite: quando autem vxor est indotata, tunc si habet aliunde maritus repetit, secundum ea, quæ supra dixi, quia illam alere non tenetur, at si non habet aliunde, tunc alendo non repetit, quia videtur mari-

tali affectione praestitisse alimenta, atque ita procedunt, quae supra in principio huius limitationis adduxi, & quae ponit Mascard. in tractat. de probatio. conclu. 77. in princip. & text. in d. leg. quod in vxorem, loquitur de vxore infirma ad differentiam sanam, scilicet in his calibus repetitio alimentorum praestitorum infirmæ vxori non reputatur, quibus repeti possunt alimenta praestita vxori sanæ: valet [75] enim argumentum à contrario sensu, l. i. §. eius rei, ff. de offic. eius, Bald. in l. conuenticula, C. de episcop. & cler. & ideo Roma. in l. insulam, §. vñas, ff. solui. matrimo. atque ibi Alexan. nu. 3. dicunt colligi ibi argumentum, quod alimenta vxori sanæ praestita repetuntur, Ruyn. in consil. 64. num. 6. volum. 4. Grat. consil. 57. num. 6. vol. 1.

Et quod dictum est, maritum non repetere alimenta praestita vxori infirmæ, quæ non habet dotem, amplius procedere etiam si protestatus fuisset, quod alebat eam, repetendi animo, quia protestatio nihil releuat, quando maritus [76] tenebatur alere, Bart. in l. quod in vxorem, & dicam latius in sequenti questione, vbi vide, ne pluries idem repetatur,

SVMMARIA.

1. *Maritus repeti alimenta praestita vxori sanæ, siue dotata sit, siue indotata.*
2. *Vxor nubens siue dotes, videtur personam suam loco dotis dedisse.*
3. *Rem debendi ex liberalitate obligatus non repeti à correo, quod soluit, secus si causa sit onerosa.*
4. *Compensari videtur solvere.*
5. *Solutione eius, quod debetur soluitur obligatio.*
6. *Protestatio conseruat ius protestantis.*
7. *Protestatio nihil operatur, vbi nihil est reservabile.*
8. *Maritus si tenetur vxorem alere protestatio contraria non releuat.*
9. *Ius nutriendum est ex persona actoris.*

QVÆSTIO IV.

Repetitio alimentorum, an detur, quando maritus aluit vxorem dotatam, quæ tamen dotem non soluit, sed moram fecit, vidimus in proxima questione: quid vero si vxor dotem non habet, & nihilominus recipit alimenta à viro? & videtur dicendum, quod indistinctè detur repetitio, arguendo à sensu contrario leg. quod in vxorem, C. de nego. gest. cum enim ibi indistinctè siue dotata sit, siue indotata, dicatur quod alimenta vxori infirmæ praestita non repetantur, argui potest quod etiam indistinctè repeti possunt alimenta [1] praestita vxori sanæ, siue dotata sit, siue non, secundum Rom. Alexand. Ruyn. & Gra. quos retuli in fine præcedentis questionis. Fulgos. autem in leg. quod in vxorem, dicit quod si mulier indotata habet aliunde, vel patrem habet diuitem, tunc vir potest alimenta prestita repetere, per leg. quod si nulla, ff. de religiof. secus si non habet aliunde, nec ei extat pater diues, veritas tamen est, quod si est in obsequio viri, licet indotata sit, & sit diues, vel patrem habeat diuitem, maritus non repetit alimenta & ratio est, quia [2] personam suam dedidit vxori loco dotis, & maritus alere tenetur vxorem, quæ est in suo obsequio, vt dixi in titulo, quibus debeant, alimen. in questio. an maritus teneatur alere vxorem, q. i. tenent Cyn. Rayn. Bar. Salicet. Castr. & Alexand. in d. leg. quod in vxorem. ea enim distinctio, an habeat aliunde, vel pater eius sit diues, fit solum quando mulier est agra, non quando est sana, & text. in d. l. quod si nulla, loquitur quando non erat in seruitio mariti, nos verò quando est in seruitio mariti, cum igitur maritus eo casu

teneatur alere non repetit, quia videtur proprium, non alienum debitum exsoluisse, facit quod dicimus, rem vñm debendi constitutum ex liberalitate, non autem ex causa onerosa à minime correo repetere [3] id, quod soluit creditori, quia propriam extinguit obligationem, leg. in l. Falcidia hoc obferuandum, ff. ad leg. Falcid. Bartol. in l. reos in princip. numero tertio. vers. quero, quæ actione, & ibi Alexand. in vers. nullo modo, ff. de duob. reis, Alexand. in d. l. in l. Falcidia, num. 3. & 7. Fulgos. in leg. viri vxori, §. fin. ff. ad Velleian. Castr. in l. i. ex toto. §. i. nu. 4. ff. de leg. 1. & ibi Alexan. num. 7. Mathesil. notab. 119. Angel. in l. Modestinus, colum. 2. vers. & conclud. in fin. ff. de solutio. nihil enim promeretur, qui præceptum implet. Potest etiam alia ratio considerari, quia scilicet nihil debetur marito pro alimentis vxori praestitis, ex quo compensatur cum operis vxoris: compensans enim [4] solvere dicitur, leg. si debitor, ff. qui potior in pignor. habe, vbi notat Alber. Bartol. in l. aufertur, §. qui compensationem, ff. de iure fisci, Bald. in l. 2. post princ. C. de compensa. alios citat Tyraquel. de retract. consang. §. 3. glof. 3. numero 2. solutione autem eius [5] quod debetur, obligatio tollitur, Institut. quib. mod. oblig. solui. in principi. ergo maritus non est creditor: ideoque nihil petere potest.

Et per hanc rationem inferitur ad ampliacionem præsentis conclusionis, quod locum vendicabit, etiam si maritus protestatus fuerit, & declarauerit se alimenta præstare vxori repetendi animo, nam ea protestatio conseruat [6] ius, si quod est penes protestantem, l. si debitor, §. 1. ff. quibus mod. pign. vel hypoth. soluit. l. debitor, ff. ad Trebel. Bald. in consil. 123. volum. 1. Bald. in l. pen. C. de pos. Oldra. in consil. 237. in fine, Tyraquel. de retract. consang. §. 1. glof. 7. numero septuagesimo primo. D. Becius in consil. 45. num. 43. at si nihil sit reservabile, nihil operatur [7] protestatio, l. si quis legauit, vbi Angel. ff. de leg. 1. Bal. in consil. 100. volum. 1. Angel. in consil. 290. colum. 2. D. Becius in consil. 74. num. 6. vbi autem creditum mariti fuit compensatione extinctum, quid est quod cōseruari protestatione potuerit, vltra quod iam dictum est supra, quod protestatio nihil operatur, quando actus non dependet à voluntate protestantis, sed à necessitate iuris, l. alimenta, vbi notat Aret. C. de nego. gest. & ideo inquit Bartol. in d. leg. quod in vxorem, quod vbi maritus tenetur vxorem alere, [8] tunc protestatio non releuat, Alexand. in l. insulam, §. vfura ff. soluit. matrimo. & ponit Doctores in dict. l. quod in vxorem, Mascard. d. conclu. 77. limitat. 1.

Inferitur etiam, quod & si pater teneatur alere filiam, quæ non habet aliunde, & tali casu maritus videatur alendo vxorem indotatam gessisse vtile negotium (societ. non tamen ab eo repetitis non quidem quia pater non teneatur filiam alere, nam ad id tenetur, sed quia hæc alimenta non tenetur præstare gegero, qui filium retinuit in seruitio, ex quo non dicitur creditor, & si pater conueniret actione negotiorum gestorum, quæ regulariter datur marito, posset respondere, quoad se liberares ædes habeo. in primis enim nutriendum est ius [9] ex persona actoris, Bartol. in Authent. hoc locum, numeri 12. vers. 3. C. si secundo nupser. mul. Bald. in cap. certum, num. 12. de iudic. Felin. in c. 1. colum. 3. de accusatio. Deci. in l. qui accusare, num. 14. C. de edend. Ruyn. consil. 48. numeri 12. volum. 4. Crauet. consil. 6. num. 27. deci. Pedemont. leg. 4. num. 15. sed actori nullum ius competit ad alimentum, pro quibus sibi est

facit.

satisfactum ex opetis vxoris.

SVMARIA.

- 1 Socrer, qui alius filium non repetit à genero, nisi quando gener tenebatur alere vxorem.
- 2 Res mea quando ad te peruenit, teneris erga me indicis officio.
- 3 Cum de vno disputamus, cetera supponuntur habilia.
- 4 Gener est loco filij, vide num. 12.
- 5 Donatio facit presumptio inter patrem, & filium, & inter ascendentem, & descendentem.
- 6 Repetitio non datur quando impensa sit principaliter ad vtilitatem vnus, licet consequenter res faciat alterius commodum.
- 7 Donationis excluditur presumptio, quando alia contraria capi potest.
- 8 Donare est perdere.
- 9 Donare est dilapidare.
- 10 Donatio est species furoris.
- 11 Donatio non presumitur ex sola sanguinis coniunctione.
- 12 Leg. quia parentis si solus maritoni: quomodo procedat.
- 13 Socrer non repetit à genero alimenta filia infirma praestita, quae poterat seruare marito.
- 14 Socrer non repetit à genero alimenta vxori infirma praestita vltra fructus dotis.
- 15 Impendens in alienum negotium non repetit quando dominus conuoluit.
- 16 Socrer non repetit à genero alimenta, quae filia praestitit contra voluntatem generi.
- 17 Inuitus nemo obligatur in contrahibus.
- 18 Inuitus nemo obligatur in quasi contrahibus.
- 19 Vxor descendere potest à viro propter alius fauorem.
- 20 Impensa necessaria repeti potest ab invito, & contradicente domino.
- 21 Socius invito socio refici rem communem.
- 22 Pater cogitur soluere pecuniam mutuatam filio egeni in fudo, etiam si denuncietur ne mutuetur.
- 23 Priuilegiatio, quae non pendet à potestate protestantis non valet.
- 24 Soluens invito creditori compensat cum eo, si erat debitor illius pro quo soluit.

QUESTIO V.

EX diuerso videndam, an focer qui filium facit, vel ægre alimenta aut medicinas praebuit, repetat à genero impensas in eam causam factas. & communis determinatio est, quod focer repetat in casibus, quibus maritus vxorem alere tenetur. his vero casibus, quibus maritus nullo modo tenebatur, non repetat, ita [1] resoluit Cyn. in leg. quod in vxorem in fin. C. de nego. gest. vbi dicit considerandum esse, vtrum ea impensa pertineat ad maritum vel non, & loquitur in medicinis, & medicis, & ratio primi dicti est, secundum id, quia focer vtiliter gessit negotium mariti faciendo id, quod maritus tenebatur facere, ideo repetit. Adde quod idem suggerit acquitas, quia pecunia foceri versa est in vtilitatem generi, propterea tenetur de interm. verso. Rursus maritus locupletaretur cum aliena iactura, si non teneretur restituere, quod focer pro illo impendit: cum enim maritus teneretur impensa facta erga vxorem, videtur ad maritum pertinuisse, & quando res [2] mea ad te peruenit teneris erga me, l. si me, & Titium, vbi Doctores, ff. si certum pec. praedictam autem Cyni doctrinam sequitur vbi Rayn. & eam probat Bald. in fin. qui & ipse loquitur in medicinis, Alexand. numer. 6, vbi loquitur in cibariis, & profertur Comes idem voluerunt Cyn. Bald. & alij in l.

alimenta, C. de nego. gest. & in leg. Neseñnius, ff. eodem titul. Socin. qui hoc modo constituit conclusionem in consil. 286. colum. 1. veric. vnde ex quo hoc casu, volumine secundo. Vital. in tracta. clausula. in titul. an iuralimento. renuncia possit, colum. 2. veric. & si pater expendit pro medicinis, vbi loquitur de impensa medicinarum & in colum. 11. veric. ex praemissis patet, vbi de impensa non solum in medicinis & medicis, sed etiam in aliis necessariis Pract. Papien. in form. libe. quo vxor agit ad dot. & vsum fructuum in verac. etiam alimentis, numer. 1. vbi pariter loquitur de impensa curationis, allegat optimum text. in l. fin. in princip. ff. de dot. promiss. Natta, qui idem tenet in consil. 547. numer. 16. vbi infert, quod si pater potest praestita alimenta repetere, multo magis poterit non soluta retinere, Menoch. de arbitrar. iudic. quest. 88. numer. 14. vbi infert, quod pater non praesumitur donasse, & quod sola sanguinis coniunctio non facit donationem praesumi, & reprehendit Alciat. in consil. 233. numero, quarto. & sequen. vbi volebat focerum non posse te petere impensam pro genero factam in lite, idem voluit Cordub. in leg. si quis à liberis. §. si quis ex his, numer. 17. ff. de liber. agnoscend. vbi post Comes. solum allegat Socin. & sanè decisio hac est magna. nam vbi constat impensam esse factam animo repetendi, res est clara, quod repetitio datur iis solum casibus, quibus gener tenebatur, quia tunc solum vtile gestum est illius negotium, & Cyn. atque alij supracitati supponere videntur, quod facta fuerit repetendi animo, & cum de vno disputamus, [3] cetera omnia supponuntur habilia §. in extraneis, Inst. de hered. qualit. & differet. at vbi querimus, an in dubio focer eo animo impendat, ut à genero repetat, res videtur magis dubia, nam gener [4] est loco filij, leg. quia parentis, ff. solu. matrim. sed coniectura donationis facile sumitur inter patrem & filium, immo inter [5] ascendentem, & descendentem, leg. donationes, §. species, leg. fin. §. fin. ff. de donat. Dd. in l. quae dotis, ff. solu. matrim. Bald. in Authent. si quas ruinas, C. de sacrosanct. eccles. & dicam infra, loquendo de patre & matre alente filium, vtrum repetat impensam. Præterea, cum pater alit filium, non videtur principaliter habere respectum ad generum, sed ad filium, & moueri erga eam naturali affectione, & charitate. & quando impensa sit principaliter ad vtilitatem vnus, licet in consequentiam redundet ad alterius [6] commodum, non licet ab altero repetere, leg. creditor, §. 1. sumenda. Bald. in l. an si. C. de nego. gest. Roma. in gol. 651. vbi addit citat concord. Natta. consil. 303. numero secundo. Quidquid tamen sit, Doctores praedicti volunt, quod debeatur filiam exhibuisse animo repetendi à genero iis casibus, quibus gener tenebatur, & ratio esse potest, quia donatio non praesumitur, immo capi debet omnis [7] alia coniectura, quam donationis, l. cum de indebito, ff. de probatio. Afflicti in decis. 149. numer. 2. late comprobat D. Becius consil. 52. numer. 7, nam donare, est perdere. [8] l. filius familiaris, in princip. ff. de donatio. & qui donat, dicitur dilapidare, [9] Castren. conu. 37. numer. 5. volum. 1. & donatio dicitur species [10] furoris, Socin. consil. 73. numer. 1. 8. volum. 1. quia alium se plus diligit, iuxta carmen [11] vbi dicitur, quod [12] Alphon. de per. qui plus diligit vltimum, [13] Et sola sanguinis coniunctio quantacunque illa sit, non sufficit inducendum donationis praesumptio nem, [14] secundum glof. Bartol. & alios in libertis quos. 1. ff. de aliment. & cibariis, leg. idemque.

§. li cui mandauero. ff. manda. & est communis opinio, secundum Iasonem in l. que dotis, numer. 18. ff. soluto matrimonio. Alciat. in tractatu presumptio. reg. i. praesumptio. 32. num. 5. Menoch. dicto casu 88. num. 9. & quod gener sit loco filii, non videtur verum, quia in l. quia parentis, [12] ff. soluto matrimonio. dicitur, socerum esse loco patris, intelligendo respectu nurus, non autem respectu generi, vt declarat Iason in l. sicut autem, nu. 1. & 3. ff. de re iudic. vbi dicit, maiorem habere auctoritatem socerum respectu nurus, quam respectu generi.

Præterea etiam erga filium non presumitur in parte donatio, vt dicam suo loco, ideo siue socer respectum habeat ad filium, siue ad generum, nullo casu videtur donare: quia cum fiat id vergi ad commodum generi, qui tenetur, pater videtur in filium vel solum conferre medijs temporis commodum, & alimentorum representationem, vel impensa in eam causam facit.

Et quia supra declarauimus, quibus casibus maritus teneatur alere vxorem, siue sanam, siue infirmam, facile ex iis sciri poterit, quibus etiam casibus socero datur aduersus generum repetitio alimentorum præstatorum, vel impensa in eam causam facit.

[13] Infero ergo Soci, in dicto consil. 286. col. 1. quod si vxor, quamuis ægra, poterit non obstante infirmitate esse in obsequio mariti, non dabitur socero alimentorum, vel expensarum repetitio, quia maritus eam non alit, quæ cum possit, non est in suo obsequio: secus autem, quando tãta est ægritudo, quod seruire non potest.

Infero etiam, quod ex quo maritus infirmam vxorem alere non tenetur, nisi in quantum dotis fructus suppetunt, ita non tenebitur erga [14] socerum repetentem ultra quam ex dote percipiat.

Questionem tamen mouet Socin loco prædicto, si vxor infirma sit in domo patris, & maritus protestat, se nolle tenere erga patrem ad restituendum alimenta, sed offerat se paratum alere, & patrem interpellat ad sibi remittendum vxorem, vt in domo propria alatur: sed pater sprete protestatione alitur, an repetat, & concludit quod [15] non duplici ratione. Prima, quia impendens in alterius commodum, non dicitur gerere vtile negotium, siud faciat contra [16] illius voluntatem, & protestationem. l. fin. C. de nego. gest. vbi notant omnes, l. si pro te. ff. manda. & sicut in contractibus nemo [17] inuitus obligatur, sicut C. de actio. & obliga. ita nec in quasi [18] contractibus, secundum Bald. in d. leg. fin. Secunda est, quia videtur maritus aluisse, quando per eum non stetit, quomodo aleret, argum. l. C. de institut. & substitut. sub condit. fact. & l. labeo scribit. ff. de contrahend. empt. & respondet obiectioni, quia dici poterat, impensam necessariam repeti etiam ab inuito, quia cum maritus esset paratus alere, impensa facta a socero non erat necessaria.

Predicta bene procedunt, quando vxor exiit domum mariti sine illius culpa: sed si culpa mariti abfuit, ea protestatio nihil releuabit, puta si ob viti maximam scientiam [19] soccessit, quod facere licet, c. si forte, vbi gloss. titul. de pen. distinctio. 1. cap. ex transmiss. vbi Abbas num. 4. & c. literas, vbi etiam Abb. numero septimo de restitutione spoliatorum, gloss. in c. de illis, in ver. steterit, vbi etiam Ph. polit. casu 13. de sponsal. §. mitiores, vbi notant omnes, in Authent. de nupt. Ripa in l. naturaliter §. nihil commune, num. 84. ff. de acquir. reud. possessio. Didac. in epitom. de spons. part. 1. cap. 7. §. 5. num. 1. Neuzan.

in sylua nupt. lib. 1. num. 37. Lupus in Rubri. de donatio. inter virum & vxorem. §. 30. num. 4. Natta in consil. 616. num. 1. Menoch. de recuper. posses. l. remedia. 1. num. 289. hoc igitur casu licet maritus protestat, se paratum alere, si tamen non transmittat alimenta ad domum patris, dabitur repetitio, quia impensa [20] necessaria repeti potest ab inuito, & contradicente, Petr. Cyn. & alij. præcipue Cornel., quod in vxorem. C. de nego. gest. facit l. vt proponis. C. de ædific. priuati soci inuito socio [21] refectit communem parietem, qui ruinam minabatur, & nihilominus repetit à socio impensam pro parte, Papien. in form. libel. pro hered. vel re singul. ver. & in futurum, col. 1. Capol. in tractatu de seruitu. vrb. præd. cap. de parie. seu muro.

[22] Hinc etiam est, quod mutans filio generi in studio, repetit à patre etiam qui prohibuit, secundum gloss. in l. Iulianus. §. quod dicitur, ff. ad Macedon. Ludouic. Roman. in l. quauis. ff. solut. matrimon. Socin. in dicto consil. 286. numer. 4. volum. 2. quia vbi pater teneretur eam impensam facere, sua protestatio nihil operatur, ex quo non releuat protestatio in iis, quæ non pendunt à facultate [23] protestantis, l. alimenta. C. de nego. gest. Abb. in c. ex tenore, num. 3. de testibus. Felin. in c. cum Ferrariensis, num. 44. ver. sed hoc intelligi, de constitut. vbi Dec. num. 20. & Rip. num. 77. & dicit Ias. in §. fuerat, num. 106. Inst. de actio. quod non releuat protestatio in iis, ad quæ tenetur quis de necessitate iuris, Ripa in consil. 169. num. 6. Neuzan. in consil. 38. num. 15. Carphal. in consil. 107. num. 42. decis. Pedemon. 39. num. 28.

Potest etiam meo iudicio limitari conclusio prædicta, quando socer fuisse debitor dotis, vel ex alia causa erga generum, quia etiam tunc posset compensare, si quid in alimenta filiz exsoluit, non obstant tæneri protestatione, & contradictione: nam soluens inuito debitor licet non repetat, tamen salit, quando soluens esset debitor eius pro quo soluit, [24] quia nihilominus compensatur solutio cum debito, secundum gloss. & Doctores in leg. Stichum. §. fin. ff. de nouatio. & d. in leg. fin. C. de nego. gest. Paris. in consilio 77. num. 129. volumine tertio non tamen existimo in præsentis questione posse procedere hanc decisionem, quia supradicta loquuntur, quando soluitur debitum eius, pro quo fit solutio: at vbi vxor est sana, vel non ita ægra, quin possit esse in obsequio, tunc maritus non dicitur debitor alimentorum, nisi vxor seruiat in domo, & cum non est debitor, soluens non gerit vtile illius negotium, & consequenter non repetit.

SVMMARIA.

1. Pater paratus non repetit à vero alimenta filio præstata.
2. Repetitio conceditur, quando aliquid per errorem fuit solutum.
3. Debitor putatus si dorem soluit illam repetit.
4. Institutio facta de aliquo tanquam filio, non valet si constat non esse filium.
5. Causa finalis præsumitur, qualitas sanguinis.
6. Expensa soluta pendente lite vigore prouisionis non repetitur, etiam si ille succubuit.
7. Error non repetit alimenta præstata, serui furato.
8. Solutio facta per errorem inuita pretatis non repetitur.
9. Causa falsum non dicitur, quando alimenta præstata sunt sub pretextu, quod esset filius si non erat.
10. Error non nocet erranti si agitur de damno vindicando.
11. Repetitio non datur eius, quod quis impendit ex causa.

- dens proprium gerere negotium, vide non sequen.
 12 Repetitio quando datur pro eo, quod quis soluit credens causam propriam agere.
 13 Expensa necessaria facta per errorem repetitur a vero domino.
 14 Possessor male fidei de duci impensam necessariam.
 15 Fideicommissarius an teneatur saluare melioramenta facta in re supposita fideicommissio.
 16 Expensa alimentorum dicitur necessaria.
 17 Pater putauit, an repetat a filio alimenta, quae illi praestita credens esse suum filium.
 18 Gestor negotiorum repetit a vero domino, licet gesserit credens ad alium pertinere.
 19 Errantis nullus est consensus.
 20 Errantis nulla est voluntas.
 21 Pater putauit repetit a filio alimenta ei praestita per errorem.
 22 Donatio praefinitur inter ascendentes, & descendentes.
 23 Pater tradens filio videtur committere, non donare.
 24 Pater stipulando videtur donare filio, quando eius nomine apprehenditur possessionem.
 25 Filius imputat sibi in legitimam quidquid pater sibi simpliciter tradidit.
 26 Libri simpliciter a patre traditi filio agenti in studio, non videntur donati, nisi voluntas ex aliis colligatur.
 27 Pater repetit alimenta praestita filio eo casu, quo alere non tenebatur.

QUESTIO VI.

Qui alicui alimenta praestitit, credens suum esse filium, cum non esset, detecto errore, non potest a vero illius patre impensam [1] repetere, secundum Bartol. in leg. 1. §. competit. ff. si muli. venti. nom. quia secundum eum, nil fecit pater verus, ut filius suus aleretur ab alio, sequitur simpliciter Castren. in l. alimenta, num. 4. C. de negoe. gest. vbi Alexand. numero tertio, dicit esse singularem decisionem, eam quoque tenet Vital. in tracta. clau. in versicul. an iuri alimen. renuncia. poss. circa fin. Corduben. in leg. si quis a liberis. §. i. vel parent. num. 39. ff. de lib. agno. & in §. si matei. num. 28. subdit tamen Bartol. quosdam Theologos contrarium tenuisse, mihi certe illicum opinio contra Bartolum verior videtur.

[2] Quia regulariter datur repetitio eius quod per errorem datum est, leg. cuius per errorem, ff. de reg. iur. l. error. C. ad legem Falcid. l. regula §. fin. ff. de iur. & fact. igno. & est text. in dote loquens, in l. qui se debere, in princip. ff. de cond. ob cau. vbi qui credens se debitorum soluit [3] dotem recte illam repetit, valet autem argumentum a dote ad alimenta, ergo idem est in eo, qui credendo se patrem, & consequenter teneri ad alimenta, illa praestitit.

Secundo, quia illius gestum est vitio negotium, quod de iure tenebatur alere, & res mea versa est in illius utilitatem, & alius ille fiet cum meo detrimento locupletique, proinde suggerit omnis equitas, quod impensam restituat.

[4] Tertio, error seu falsa causa respiciens sanguinem destruit actum, ideo videmus quod si quis est institutus [4] tranquillum filius, non valet institutio, si constat non esse filium, ff. pater, & l. ne apud. C. de hered. instit. Castren. Alexan. & alij in l. eam quam. C. de fideicommiss. Bartol. & Decius quos citat Paris. in consilij. num. 14. volum. 2. Roland. in consilij. 96. nu. 16. volu. 3. Cepha. in consilij. 440. num. 14. & ratio est, quam dixi, quod qualitas sanguinis praesumitur finalis [5] causa actus, gloss. in l. nemo, §. i. vbi Bartol.

& alij. ff. de hered. instit. Arcet. in §. fin. num. 3. Institi. de vulg. & pupil.

Quarto videmus, quod alimenta lite pendente super filiatione praestita non repetuntur, etiam si constet exinde [6] illum non esse filium, secundum gloss. in l. si. C. de Carbo. edict. quam sequuntur Doctores communiter, ut dicam suo loco, & tamē multo facilis concedi debeat eo casu, quia iniustus, & a iudice coactus praestitit alimenta, quibus vbi sponte exoluantur, iuxta regulam quod ei libuenit debet, qui actum facit ex necessitate.

Quinto, quod impensam alimentorum repetat, qui aluit, probat text. in l. i. in fi. C. de infant. expol. vbi excipitur solus fur, [7] ne lucrum sentiat ex male gestis, Salic. in l. domum, numer. 6. in fin. C. de rei vendi. Menoch. de recuper. posses. remed. 15. num. 5. 14. & seq.

Et non obstat argumentum Corduben. quod solutum non repetatur detecto errore, quando pietatis intuitu facta est [8] solutio. §. fin. Institi. de oblig. quae ex quali contract. nascun. l. cum si §. mulier. ff. de condi. indeb. ea enim iura loquuntur de causa pia, at secus in eo, quod sit non causa pietatis, sed ex san guinis charitate, & affectione in suos, quod nihil habet commune cum causa pia, immo non dicitur causa pia, quando in eum filium, qui non erat, [9] iur. clare decidit in simili Caltren. in l. cum si §. si mulier, nu. 2. ff. de condi. indeb.

Non etiam dicatur, quod impensum principaliter ad vnus utilitatem non repetatur ab eo, cuius commodum cessit in consequentiam l. creditor. §. i. ff. mand. & dixi in praecedenti quaestione, quia nos sumus in diuersis terminis propter errorem, qui cadit in eo, qui alimenta praestitit: non enim error debet erranti nocere, vbi praefertim [10] agitur de damno vitando, l. error, in fin. ff. de iur. & fact. §. igno. leg. non fatetur. ff. de confess. Deci. Soci. Lani. & Craue. quos citat D. Becius in consilij. 30. numero decimo quarto, denipio autem errore non potest alia mens praesumi in solute, quam vt solum repetere, quia aliter non aluisset.

Postremo non mouet, quod non detur illius repetitio, quod impensum est animo neminem obligandi, vt quia credidit proprium gerere [11] negotium. l. si in area. ff. de condicte. inde. quem tex. citat in proposito Bart. in d. l. §. competit. in fin. si mulier vent. nom. in posse. mit. Respondeo enim, quod et si non detur actio vitis negotiorum gestorum, neque condicte indebiti, per illum textum: datur tamen repetitio ex acquireta l. si me & Titium. ff. si cer. pet. vt [12] declarat Cast. in l. si in area, in fin. vbi hoc modo inquit se iussisse Florentinum quandam, qui empto praedio multa fecerat impedia, quae euisione sequuta non poterat aliter repetere.

Respondeo secundo, contrarium procedere in impensa vitis, vel voluptuaria: at secus est in necessaria, nam ea repetit [13] a vero domino, vel eo qui tenebatur, l. qua ratione, in princip. ff. de acquiren. rerum domi. §. sed certe illud, Institi. de rerum diuis. imo eam deducit quoque possessor mala [14] fidei, l. domi. in fin. C. de rei vendi. & hanc distinctionem facit Bart. in l. in fundo. ff. de rei vendi. vbi num. 6. in posse. siore bonae fidei vult id locum habere etiam re perempta, sequitur Tyrac. l. de retract. conuent. §. i. gloss. in num. 10. in fin. late Menoch. de recuper. posses. remed. 15. num. 500. & pluribus sequen. & ad eandem quaestionem, praecipue in fideicommissario, [15] videri possunt Neguz in tract. pigno. in 4 membris. 5. part. princ. num. 12. Paris. in consilij. 55. num. 23. volum.

3 Bero. in consil. 79. numer. 63. volum. 2. & familiar. quæstio. 22. nume. 4. Gomez de testamen. cap. 12. numer. 4. Natta consil. 2. 6. numer. 3. Caphal. in consil. 188. numer. 37. Marzar. in formal. fideicommiss. quæstio. 65. & non est dubium, quin impensa alimentorum [16] dicatur necessaria, l. penultim. versic. omnia enim hæc. ff. de impen in rebus dota fact. Salicet. in dicta l. domum, nume. 6. in fin. Menoch. d. tremed. 13. nume. 55.

Prædicta loquuntur, quando alimenta repetuntur à patre vero, sed an ea repeti possint ab ipsomet, cui fuerunt præstita, & Bartol. in dicta l. 1. §. competit. ff. si muli. ventr. nomi. dicit repeti non posse, [17] quia filius non fuit in calumnia, sequuntur Doctores superacitati, & Natta in consil. 108. num. 8. Coredub. in locis prædictis. quæ sententia vera est, quando filius illi patrem habebat, qui alere tenebatur, & erat soluendo: nam ea impensa non dicitur versa in filij utilitatem, quem aluisset verus pater, si non aluisset putatius, argumento l. 2. in fine. C. de negoc. gest.

Verum difficultas est, cùm pater verus vel non tenetur, vel non est soluendo, puta si filius esset diues, isto casu impensa dicitur versa in eius utilitatem. & videtur quod detur repetitio, & non attenditur opinio, sed veritas, vt probatur in l. 1. cùm putauit, in fin. ff. de negoc. gest. vbi si gessi [18] negocia vnius, quæ tamen exitum habam ad illum pertinere, datur nihilominus actio mihi aduersus verum dominum & ratio est, quia ille factus est ex re mea locupletior, & non obstat, quod ab initio præstando alimenta non habuerit animum quemquam obligandi, quia iste animus erat erroneus, & errantis non est [19] consensus, l. nihil consensusi §. non videtur. ff. de regu. iur. l. 2. in princip. ff. de iudic. leg. non idcirco. C. de iur. & fact. ignoran. & nulla est errantis [20] voluntas, l. sed hoc ita. ff. de aqu. pluui. arcend. & inquit Deci in d. §. non videtur, in hunc adeo verum esse errantem non consentire, quod eiusmodi regula nullam habet limitationem: circumscripto autem errore circa filiationem, vel non aluisset, vel repetendi animo aluisset, cùm donatio non præsumatur, l. cùm de indebito. ff. de probat. & dixi in præcedenti quæstio. Concludo igitur repetitionem dari [21] à filio, & bene Nattam in d. consil. 108. nume. 8. dubitasse de Bartoli decisione, vt quæ non sit tuta, sicuti etiam non est aqua, & in dubio non fit præiudicium filio, qui tractat de lucro, & pater de damno vitando, cogita ergo, nam vbi res in facto contingeret, durum esset contra Bartol. tenere: sed e contra non est iustum, quod propter alterius errorem filius lucratur.

Potest ex prædictis inferri, quid iuris sit, quando pater verus alit filium, quem non tenebatur alere, puta quia esset diues an ab illo possit repetere impensam. Videretur primo aspectu dicendum, eam non repeti, quia inter ascendentem & descendentes [22] præsumitur animus donandi, l. donationes. §. species. leg. si §. fin. ff. de donatio. cum aliis, quos citauit in quæstione præcedenti, quod si verum est in cæteris, multo magis locum vendicabit in alimentis, argumento l. alimenta. C. de negoc. gest. vbi licet impensa facta in alias causis, repetatur, non tamen datur repetitio eius quod impensum est in alimentis, facit quia coniunctio sanguinis facit præsumi donationem. Doctores in l. quæ dotis. ff. solu. matri. mon. cum similib.

Contraria verò sententia videtur verior, nam pater vbi tradidit aliquid filio, videtur potius filio com-

mittere, [23] quàm donare, secundum Baldum in l. executorem. C. de execut. o. rei iudic. sequitur Las. fil. singul. 57. Menoch. de arbitrar. iudic. casu 88. num. 5. & nonquam præsumitur donatio, sed quicunque alius titulus, imò etiam error, vt tetigit d. quæstio. præceden. facit quod post Alexand. dicit Alciat. in tracta. præsump. regu. l. præsumptio. 32. num. 4. versic. quæ decisio, vbi ait, tunc patrem stipulantem donare [24] filio, quando nomine filij accepit possessionem, alias non addo quod si pater aliquid simpliciter tradidit filio, non videtur illud donare, propter quod filius illud omne imputat [25] in legitimam, secundum Bartol. in l. 1. §. si parens. ff. si quis à patre. sue. manum. & notandum dixit Alexand. in consil. 142. num. 18. volumine secundo. vbi citat Imo. dicentem hoc esse valde singulare, Alex. & alij in l. illud. C. de collatio. alios citat Ripa in l. in quartam, numero quadragesimo quinto. ff. ad legem Falcid. quinimo libri simpliciter [26] filio agenti in studio traditi, non videtur donati nisi ex conditione patris, & qualitate expensarum aliter voluntas patris arguitur, l. fina. ff. de pecul. legat. l. quod seruus. ff. de acquiren. posses. Bartol. in d. l. in quartam, vbi latè ponunt Doctores, præcipue Rip. num. 173. & sequen. Berengui. d. c. 3. num. 85. Alexand. d. consil. 142. num. 22. licet ex aliis contrarium teneat, quatuor autem in terminis non inueniam decisim hæc quæstionem, teneo [27] dari repetitionem patri, cum iis tamen modificationibus, & declarationibus, quæ in matre considerantur, quando repetit à filio alimenta præstita, vt dicam suo loco.

SYMMARIA.

- 1 Extraneus, qui præstitit alimenta, credens se teneri, cum non teneretur, non repetit. l. iusta numero 13. 14. 15.
- 2 Solutum per errorem, repetitur tanquam indebitum.
- 3 Obligatio non error sine consensu.
- 4 Errans non consentit.
- 5 Mulier restituitur propter errorem iuris.
- 6 Mulier, & rusticus non iuranciam confessionem.
- 7 Ignorantia iuris præsumitur in muliere.
- 8 Mulier renouare potest erroneam confessionem.
- 9 Mulieri laesa succurritur ex remedio leg. 2. C. de resc. vend.
- 10 Mulier excusatur à vera contumacia.
- 11 Lex quod non dicitur, nec nos dicere debemus.
- 12 Licet iuris fin. ff. de conditio. indebit. quomodo procedat.
- 13 Extraneus, qui aluit, credens se teneri ex alia causa, quam pietatis, repetit.
- 14 Extraneus alimenta quæ præstitit per errorem, credens illum esse sanguine coniunctum, repetit.
- 15 Extraneus non repetit alimenta, quæ coniuncto præstitit, credens se obligatum ex contractu.
- 16 Extraneus repetit impensam quam fecit, credens se obligatum, cum non esset erga sanguine coniunctum.

QVÆSTIO VII.

Indubium venit aliquando, an extraneus, qui credidit teneri, cùm tamen non esset obligatus, præstitit alicui alimenta, possit illa repetere, & Cor. duben. in leg. si quis à liberis. §. si mater. numero 26. ff. de liber. agnos. cend. [1] inquit, repetitioni locum non esse, per textum in l. eum §. si mulier. ff. de cond. indebit. vbi mulier, quæ credens se obligatam dotem dedit, non repetit, quia sublatâ obligatione, remanet causa pietatis, propter quod solutū indebitū non repetitur, & causa alimentorum non minus est pia, quam

quàm dotis, vt supra dixit fed ante eum idem videtur voluisse Salice. in l. alimentis, in fine. C. de negot. gest. Credo tamen eam conclusionem ita indistincte intellectam non esse veram, quia solum per [2] Terrorem repetitur tanquam indebitum, vt toto tit. ff. de cond. indeb. & sine consensu nemo [3] obligatur. l. obligatur. ff. de actio. & obliga. & errantis nullus [4] esse consensus. l. si per errorem. ff. de iurisd. omn. iudic. & præsertim id locum habet in muliere, quæ solet resili propter [5] iuris errorem, l. error. ff. de iur. & facti ignor. l. final. C. eodem titulo. nam etsi in his quæ tendunt ad conservandum iuris rigorem, mulieri [6] & rustico non succurratur, iuris ignorantia. C. qui admittit. Baldus in l. final. C. de iur. & facti ignor. Bartol. Iaf. & Felin. in locis adductis à decil. Pedemont. 58. numero trigesimo octavo, & decil. 87. num. quarto. tamen in [7] ea præsumitur iuris ignorantia. Cuman in consil. 7. quidam legauit, in fi. Dec. in consil. 35. in fin. Ruin. in consil. 290. numero vndecimo, volumine primo, & dicit Bal. in consil. 150. volum. 4. quòd mulier potest [8] errorem confessioni reuocare, quatenus esse iuris, & dicit idem Baldus in l. 2. quæst. 4. C. de rescindend. vendis, quòd mulieri l. 1. succurritur ex remedio dict. Letia si sciuerit verum valorem rei, & inquit Angelus in l. final. ff. de edend. quòd mulier exculatur à vera [10] contumacia, sequitur Alex. in l. 2. numero secundo, ff. qui in ius voc non sunt iactantes, quæ ponit Sfort. Odo. in tractatu de restitutio. in integr. quæstion. 20. articulo primo per totum. licet autem alimentorum causa fauorabilis sit, tamen non est descendendum ad ius speciale, nisi in casibus expressis, at vbi lex [11] non dicit, nec nos dicere debemus, l. de pretio. ff. de publiciana, & facit l. illam. C. de collatione.

Non obstat igitur text. in l. cum is §. final. ff. de cond. indebit. quia non loquitur, quando nulla subest alia pietatis causa, præter dotem, sed quòd causa aliqua pietatis mouit dotantem ad credendum se obligatum, vt quia erat mater, soror, frater, vel alia persona sanguinis coniuncta, quòd casu pietas & affectio intercedens causam dedit errori, [12] ratio est, quia sub lato errore, subest adhuc causa pietatis, & declarat Bartolus in dicta l. cum is §. fi. in ea, circa fin. ver. l. ponitur supra, vbi paucis verbis melius declarat, quàm se explicet multa verborum serie, Cordubens. in dicto §. si mater, numero vigesimo septimo, qui ex quo non vidit Barto. nouum credit esse illius textus intellectum. eodem quoque modo intelligit Angel. ibi in §. si mulier. vbi dicit procedere, quando sube rat pietatis causi, quia scilicet ea quàm dotauit, erat pauper, vel ipsa erat mater, aut soror, & inserti quòd si forte crediderit se teneri [13] lex contractu, vel alia causa, vel nõ continet pietatem, poterit repetere dotem tanquam indebitè solutam, allegat textum in l. quod seruus §. primo, & l. qui se debere. ff. de cond. ob caus. idem tenet Castrensi. ibi dicens, aliud esse, quando creditur se teneri ex aliquo contractu: & rationem dicit esse, quia duplici ex causa impeditur repetitio, fauore scilicet dotis & pietatis ratione: sub lato autem errore, substituta pietatis ratio, quæ repetitio impeditur, quare si est tunc extraneus qui alimenta præstitit per errorem credens se obligatum, nullaque cum alia persona intercedat consanguinitas, sustineri non poterit decisio Cordub. quia cessat pietatis ratio, quòd non deservit, vt ille credidit à solo fauore alimentorum, sed à sanguine: si verò sit sanguine coniunctus, quia alimenta præstitit per errorem, non repetit, quia etiam sub lato errore, subest pietas ex-

clusa repetitionis.

Ampliat autem Castren. dicto §. si mulier. conclusionem primo loco tactam, vt procedat etiam si præstans [14] alimenta credidit eum, quem aluit, esse sanguine coniunctum: quia si in hoc quoque errauit, guine repetere, allegat l. nec apud, & l. pater. C. de potest. repetere, allegat l. nec apud, & l. pater. C. de hæred. insti. quod est notandum pro opinione quam supra quæstione ab hinc secunda dixi, repeti posse alimenta quæ alicui præstita sunt, qui credebatur filius.

[15] Limitatur tamen ex prædictis conclusio secundo loco posita, quòd repeti non possint, quando erat sanguine coniunctus, vt non procedat quando credebatur se ex contractu obligatum, id quod ex dictis Bartol. desumitur, dicto §. si in ea, & clare ponit Angelus in dicto §. si mulier, & Castrensi. ibidem.

[16] Limitatur secundo, ne locum vendicat in alia impensa, quàm dotis & alimentorum, quia etiam data sanguinis coniunctione posset repeti: sola enim pietas non est causa privilegii, sed concurrat fauore causæ, & idèd non debet illius textus decisio extendi ad alium casum, ita pulchre Castrensi. ibi, pro quo facit quod dicitur in l. alimenta, C. de negot. gest. vbi mater repetit impensam factam pro filio, in aliam tamen causam quàm alimentorum, & dicam suo loco, cum autem cessat fauor causæ, cessare quoque debet dispositio, quæ fauore illius causæ induta fuit.

Ex prædictis inferri potest ad decisionem eorum, quæ in duabus proxime præcedentibus quæstionibus tacta sunt, conserui enim præcitæ orationes.

SYMMARIA.

1. Mater, quæ filium aluit, repetit à marito, & patre, qui foret obligatus.
2. Extraneus dotando, materem dotare.
3. Extraneus dotans mulierem, repetit ab eo, qui tenebatur dotare.
4. Mater repetit à quocunque obligata alimenta filio præstita.
5. Mater repetit ab hærede mariti alimenta filio præstita.
6. Alimones omnes tam actiue, quàm passiuè reasciunt ad hæredes, & contra hæredes.
7. Hæres censetur eadem persona cum defuncto.
8. Obligatio non variatur ex persona hæredum.
9. Mater repetit à filiis hæredibus mariti alimenta, quæ præstiti filio dotauit.
10. Hæredes non tenentur alere, quando extant fratres vel mater.
11. Bar. in l. si quis à liberis, & item rescriptum, ff. de liber. agnos. quomodo procedat.
12. Duo vincula magis ligant.
13. Auius materni, vel auius materni repetunt à filio alimenta præstita nepoti, quem filius tenebatur alere.
14. Matris appellatio includit omnes ascendentes per matrem lineam.
15. Matris appellatio venit aui.
16. Auius, & quilibet ascendens venit appellatio patris.
17. Mater repetit quantum pater erat erogatus in alimenta filii per eam aluit, non vltra.
18. Melioramenta restituntur, quatenus res tempore restitutionis meliorata reperitur.
9. Melioramenta petenti tenetur probare, quòd res fuerit in tantum meliorata.

- 20 Mutuus in rei cōseruationem probare debet quid pecunia sit mutua, et versa in eam causam.
- 21 Alio negotiorum gestorum conpetit eatenus, quatenus negotium est vtiliter gestum.
- 22 Fictus damus intelligitur quanti condemnatus fuit fecit conductum.
- 23 Mater non repetit alimenta prestita filio, quem ipsa tenebatur alere.
- 24 Protestatio non releuat matrem, qua tenebatur filium alere.
- 25 Protestatio non inuat in dependentibus à iure.
- 26 Fideiusor non repetit, quando fideiusor pro dote danda proprie filie.
- 27 Mater non repetit modicam alimentorum impensam, quam fecit pro filio.
- 28 Syn. in l. alimenta, column. 1. C. de negot. gest. declaratur.
- 29 Mater non repetit modicam impensam, quam fecit in res filiorum.
- 30 Maritus non repetit modicam impensam factam circa res uxoris.
- 31 Donatio inter viros et uxorem valet si est modica.
- 32 Impensa modica repetitur in casibus, quibus alias non daretur repetitio.
- 33 Parum, et nihil equiparatur.
- 34 Coniectura cessat in claris.
- 35 Presumptio cedit veritati.
- 36 Atinus. In his, que pendent ab animo, statuit iuramento illius, qui alium fecit.
- 37 Protestatio declarat animum protestantis.
- 38 Mater non repetit à marito alimenta filio prestita, si causata ex coniectura quod voluit donare.
- 39 Contrarius eadem est disciplina.
- 40 Oppositum idem operatur in opposito, quod propositum in proposito.
- 41 Mater non repetit à filio alimenta, que illi prestita, si non extat pater, vel alius obligatus.
- 42 Aua materna non repetit à nepote alimenta, qua illi prestita.
- 43 Amor ardentius descendit in nepotes, quam viget in filios.
- 44 Mater non repetit à naturali filio alimenta, que illi prestita.
- 45 Naturalis quoad matrem habetur pro legitimo.
- 46 Mater repetit à filio alimenta, que prestita si erat administratrix.
- 47 Gestor negotiorum expendere videtur de bonis illius cuius gerit negotia.
- 48 Pater administrator honorum filia, dotare videtur de bonis filia, non de propriis.
- 49 Dotare de alienatione de proprio censetur qui administrat aliena negotia.
- 50 Pater censetur dotare filiam de proprio etiam si dicat dare de bonis propriis et filia.
- 51 Soluere quis presumitur de proprio, etiam si administrat bona aliena, vel pecuniam cum alio communiore habeat.
- 52 Frater censetur acquirere de pecunia propria etiam si sit in communi cum fratre vel administrat illius bona.
- 53 Pater tenetur dotare filiam quoniam iure diuitem.
- 54 Solutus semper facta presumitur in diuitem causam.
- 55 Solutus presumitur facta de pecunia extranei quando alius sit illius nomine.
- 56 Procurator videtur contrahere nomine domini quando contrahit super re ad dominum pertinet.
- 57 Solutus de proprio presumitur, quando est vtilis soluti, alias non.
- 58 Donatio non presumitur, quando capi potest alia coniectura.
- 59 Donari videtur quod nullo iure cogente soluitur.
- 60 Voluntarius alius non ducitur, qui sit ab eo qui cogi potest.
- 61 Causa dua quando procedunt, alius presumitur factus potius ex causa necessaria quam ex voluntaria.
- 62 Mater non repetit à filia, quatenus impendit in eius alimenta ultra redditum bonorum, que administrat.
- 63 Mater non presumitur donasse filio alimenta, si illius erat debitor.
- 64 Mater repetit à filio alimenta prestita, quando est protestata se alere animo repetendi.
- 65 Voluntas declarari potest absente parte, et quandoque.
- 66 Protestatio declaratoria animi fieri potest absente parte.
- 67 Declaratio fieri semper potest.
- 68 Declaratio retrahitur ad tempus alius gestu.
- 69 Declaratio non retrahitur quando tempore medio questum est ius tertio.
- 70 Declaratio ex intervallo facta non prodest.
- 71 Protestatio non admittitur post factum, quando presumptio est contra protestantem.
- 72 Mater non repetit à filio impensam pnam, etiam si protestans sit velle repetere.
- 73 Mater repetit à filio alimenta, quando de eis scripsit filium debitorem in libro rationum.
- 74 Animus probatur per librum proprium rationum.
- 75 Libro defuncti magis creditur, quam libro viventis.
- 76 Liber administratoris probat in fauorem scribentis si expensa non sit magna.
- 77 L. N. c. ennius si de negot. gest. quomodo procedat.
- 78 Scriptura prouata etiam in recognita non probat contra tertium respuellu temporis.
- 79 Mater et videtur aluisse filium animo repetendi quomodo concipere debeat scripturam libri.
- 80 Mater repetit à filio alimenta, quando impensa est magna.
- 81 Impensa, que magna, vel modica sit, arbitrio iudicis committitur.
- 82 Mater repetit à filio tanquam patrie herede alimenta, que ei prestita viuentis patre.
- 83 Mater repetit à filio impensas factas circa res filiorum.
- 84 Persona hominis est cuius rebus antefrenda.
- 85 Diuitia sunt vita hominis.
- 86 Mater non repetit à filio impensam, quam fecit petendo tuorem filio dani.
- 87 Mater non repetit impensam, quam pro filio pupillo fecit ducendo illum ad iudicem pro tuore.
- 88 Mater repetit à filio impensam, quam fecit in scripturis aduocati, et procuratoris, quando petitorum pro filio.
- 89 Mater non repetit impensam, quam fecit pro filio quando accusatus tuorem suscepit.
- 90 Mater non cogitur precare aut causantem accusare tuorem filii suscepit.
- 91 Mater non repetit à filio expensas, quas fecit iungendo pro eo si succubus in causa.
- 92 Officium suum nemini debet esse damnosum.
- 93 Alium, qui facit ex necessitate, ignorandum est.
- 94 Instruarius non cogitur impendere de suo in ressolutionem rei, licet cogatur ponere diligentiam.
- 95 Minor fidei dando pro alio dicitur eo ipso circumuentus.

- 96 Mater repetit à filio impensam salutem, ut illum redimeret & à carcere, vel morte.
 97 Bona fidei commissio subiecta possunt alienari pro redimendo ab hostibus grauatim.
 98 Pater vendere potest filium ex causa sonis.
 99 Pater vendere potest filium, ut se redimat ab hostibus.
 100 Pater expendens pro filio studente, censetur solueri de proprio.
 101 Pater donat valide filio in causam studiorum.
 102 Pater pro filio expendens in studio censetur solvere de bonis filii si cum habeat penitum in manibus.
 103 Hæres matris repetit à filio omni in casu, quo mater datur repetit.
 104 Alimones transiunt ad hæredes & contra hæredes.
 105 Pater repetit à filio alimenta præstata omnibus in casibus quibus repetitio datur matri.
 106 Patri & matri eadem apud leges repetitio conceditur.

QVÆSTIO IIII.

NON modica est controuersia inter Doctores, an mater possit repetere alimenta, quæ filiis præstitit. & in ea varie loquuntur in distinguendo casus, unde fit ut vix veritas haberi possit de eorum dictis: proinde duo præmittenda sunt: primum est, quod ubi agimus de repetitione alimentorum, supponemus matrem aluisse filium suis casibus, quibus alere non tenebatur, nam ubi teneatur, non est locus repetitioni, ex quo debitum proprium persoluit. Secundum est, quod duplici modo intelligi potest questio, primum, an repetat à patre, vel alio, qui teneatur ad alimenta filii: secundum an repetat ab ipso filio, & licet multi ex Doctoribus confuse loquantur, & casus prædictos non distinguant, sunt tamen hoc modo concilianda eorum dicta. Cum igitur querimus, an mater possit à marito petere alimenta quæ filio præstitit in casibus, quibus maritus ut pater alere tenebatur, communis est opinio quod detur repetitio [1] à patre, vel alio, qui erat obligatus, ita probat textus in l. Nefennius ubi legimus patrem exisse, ff. de negot. gest. ad idem est textus in l. si quis à liberis, §. si mater, ff. de liber. agnoscend. & dicit Bartolus in dicto §. si mater, quod ubi alimentandi onus spectat ad virum, non est verisimile quod vxor velit viro donare, ideo repetit, etiam si non fuerit protestata, allegat dictam l. Nefennius. hoc etiam innuit idem Bartolus in dicta l. Nefennius, numero tertio, dicens quod ubi alendi onus non spectat ad matrem, non videtur impedisse sine repetendi animo, & clarius Castren. in cal. Nefennius, numero secundo, versicul. secundus, quando, dicens quod si alendi onus spectabat ad alium puta patrem, vel alium, quem sciebat vel credebatur viuere, tunc sine alia protestatione videtur impedisse repetendi animo, non autem pietatis, quia non subest pietas inter eam & illum, qui tenebatur alere, & subdit hoc procedere, etiam si non fuerit protestata, idem ponit in l. alimenta, numero secundo, C. de negot. gest. subdens, quod quoad patrem non subest in matre pietas, sequitur Salicet. ibi, numero tertio. ubi allegat sic voluisse Iacob. Butt. quia pater teneatur filium alere, l. finali, §. hoc proculdubio, C. de bon. que liber. cum ergo mater alit filium, gerit vultu patris negotium, propterea repetit, & ante eum Cyn. ibi, columna prima, vers. his præmissis, ubi eadem ratione villis gestioni mouetur, sequitur Bald. numero secundo, in fi. vers. si pater viuit, Alexand. numero secundo, Caltr. consil. 96. in fi. volu. 2. Socin. in consil. 5. numero 14. volu. 4. Vital. in tracta. clausula tit.

an iuri alimen. renuncia. pos. col. 10. in fin. ubi allegat Cyn. & Angel. in d. l. alimenta, & loquitur etiam nulla facta protestatione, Ruin. in consil. 171. in consil. 2. vol. 1. & in consil. 45. num. 3. vol. 4. Bero. in consil. 186. per totum, volu. 1. & famul. quest. 11. etiam per totum, Alciat. in consil. 133. nu. 2. Boer. in consil. 13. num. 8. & seq. Natta in consil. 108. num. 7. Menoch. in tracta. de arbit. iudic. casu 88. numero. 23. ubi dicit quod hoc casu donandi animus non præsumitur adesse, Mascard. in tracta. de probat. conclus. 76. numero. 10. Cordub. in d. l. si quis à liberis, §. si mater, num. 9. qui tamen omnes loquuntur, quando pater est diues: quia cum aliis non teneatur, minime dici posset matrem gessisse vile illius negotium, imò cum mater eo casu teneatur, dicitur solvere proprium debitum, & non repetit, & inserunt Doctores, quod & si extraneus [2] dotans videatur donare, l. vnica, §. accedit, C. de rei vxor. actio, tamen hoc procedit respectu mulieris, cui datur: at si extet pater, vel alius ad quem spectet onus dotandi, potest ab illo [3] repeti, Castren. in consil. 96. fi. dicta Cornelia, in fin. volu. 2. Socin. in d. consil. 5. num. 43. volu. 3. Ruin. d. consil. 171. & consil. 145. Alciat. d. consil. 133. cum similibus, inserunt enim à dote ad alimenta, & principalis decisionis ratio est, quia non possumus intelligere quod voluerit donare filio, qui cum ad id habeat obligatum patrem, non sentiet aliquod commodum ex eiusmodi donatione, ut dicemus infra, non etiam capi potest coniectura, quod voluerit donare viro, quia non valet donatio inter virum & vxorem, ut in tot. tit. ff. de donat. inter vir. & vxor. & non debet præsumi factum tacite, quod non potest fieri expresse.

Ampliat autem hæc conclusio, vt non solum mater possit repetere à patre, & marito respectiue, sed etiam à quocunque alio, qui alere [4] teneatur, secundum Socin. quem citat Menoch. d. casu 88. num. 22. in fin. est verum, quod Socin. hoc non dicit, sed conclusio est vera per rationem, quæ militat in quocunque alio, sicut in patre.

[5] Ampliat secundum, vt detur repetitio non solum à patre, sed etiam ab heredibus patris, Cyn. in d. l. alimenta, col. 1. in fin. Vital. in d. tit. an possit renunciar. iuri aliment. columna decima in fin. & ratio est, quia actiones omnes tam actiue, quam passiue transeunt in hæredes, & contra [6] hæredes, vt toto tit. C. vt action. ab hered. & contra hæred. hæres enim eiusdem est conditionis cum defuncto, l. heredem, ff. de regul. iur. & reputatur eadem [7] persona, §. primo, in Authen. de iur. iur. à morien. preli. & obligatio [8] non variatur ex persona heredum, l. 2. §. ex his, ff. de verb. oblig. quo modo igitur licebat à defuncto repetere eo ipso datur repetitio aduersus hæredes, qui non debet esse melioris conditionis quam defunctus.

Ampliat item, vt procedat, etiam si alimenta præstiterit mater filie post patris mortem, quia si obligatio, quæ erat in patre, descendit ad filios & hæredes, mater repetit ab illis, sicuti repetet à patre: exemplum ponitur in filia, quæ fuit testamentum patris dotata, sed cura esset alenda à fratribus hæredibus, mater illam retinuit penes se: nam [9] poterit à ceteris filiis instituti petere alimenta, quæ præstitit, secundum Cyn. in dict. l. alimenta, numero secundo, vers. 2. queritur, quia sicuti tenebatur pater, ita & frater, qui habet omnia patris: tum quia bona transiuerunt cum onere: tum etiam quia ad eum spectant onera, qui sentit commodum, l. secundum naturam, ff. de regul. iur. & ideo cum mater fecerit id, quod frater facere tenebatur, dicitur illius negotium vtile gessisse, & repetit actione negotiorum

gestorum, & subdit se consultum in facto sic respondisse, & cum eo transit Bald. ibi. numer. 3. qui adducit l. qui filium, ff. vbi pupil. educ. debe. vbi probatur, quod filius hæres vniuersalis tenetur sororum educare, quæ opinio placet etiam Fulgof. quando filius adiuit hereditatem patris, inueniens, quod eo casu teneatur sororem alere, non ratione sanguinis, sed quia est patris hæres, & sentit commodum hereditatis paternæ, & Castren. in fi. dicit determinationem Cyni sibi placere, quia si mater non extaret, alere frater teneretur, Imol. in l. Titia, §. Imperator, col. 2. ff. de leg. 2. Vital. in d. titul. colum. 11. versic. secundo queritur, Lupus in c. per vestras, in §. not. §. 20. num. 4. vbi allegat Angel in §. herat, in l. titu. de action. Euerat. in loco 20. de aliment. ad dot. colum. 4. in princ. versic. & quod fortassis est, Cordub. d. l. si quis a liberis. §. si mater, nume. 32. allegat pro hac parte, Anch. Ruin. Fran. Marc. & Chaffan.

[10] Contrariam partem probauit Bart. in d. l. si quis a liberis. §. item referunt, ff. de lib. agnoscent. vbi ait, quod onus alendi non transit ad extraneos hæredes filij, quando extant fratres, vel mater, quia hæredes extranei tenentur solum in subsidium, vbi non extant alij, vel vbi datur extrema egestas, Ioan. Andr. ad Specul. in rubr. de statu monachor. in fine, inquit quod alendus est quis a parentibus si extant, non autem a fratribus etiam qui sint patris hæredes, Alexander in d. l. alimenta, qui in fin. subdit ita tenendum esse, quia onus alendi regulatur ex æquitate & charitate sanguinis: ita magis conuenit æquitati & charitati quod aliat mater, quam fratres, & ad l. qui filius, ff. vbi pupil. educ. debe. respondet procedere, vbi mater non extat, secus quando extat, si ergo mater tenetur alere, non repetit a filio hærede mariti, quia non gestit illius negotium, hanc sententiam dicit veriorum Cordub. in dicto §. si mater, numero vigesimo tertio, mouetur, quia onus alendi transit ad hæredem eo solummodo casu, cum filius summa laborat egestate, & filia dotata non est inops, quia potest se ipsam alere ex dote atque ita iure sanguinis frater non tenetur, non etiam tenetur quia fit hæres, ex quo soror est dotata, & ad d. l. qui filius, respondet quod loquitur quando dos relicta est sub conditione, non autem pure, hanc partem late sustinet Bero. consil. 186. per totum, volum. 1. & simil. per totum, in questio.

Placet tamen mihi summopere Cyni opinio, quæ vti est verior, ita & æquitatem continet, vt hæres, qui paternam possidet hereditatem, & dotes sororis habet penes se, teneatur alimenta ministrare, aliis locupletaretur eam aliena iactura, & non obstat sententia Bartol. in §. item referunt, quia non loquitur in filia dotata a patre, sed simpliciter in eo, qui habet in matrem, fratres & hæredes filij defuncti, in quibus nulla cadit alendi obligatio, sed solum vinculum sanguinis, non vero loquitur in filia cui dos est a patre testamento destinata, & cui alimenta debentur non solum ratione sanguinis, sed etiam ratione rerum. Cum enim dotes illi in tempus debitas retineat, alere interim tenetur, vt dixi in titul. quibus & a quibus aliment. prestanda sunt, & hoc modo respondetur ad decisionem Ioannis Andr. arctiore enim vinculo tenetur frater hæres patris, & debitor dotei, quam tenetur alius hæres, qui non sit debitor: duo [12] enim vincula magis ligant, cap. primo de treug. & pa. dixi in consil. trigesimo primo, numero sexto, imo Bartol. d. item referunt, loquitur de hærede extraneo, quasi aliud sit in iure instituto. Non etiam mouet quod ordo sanguinis magis obliget matrem

quam fratrem, quia procederet si nulla alia ratio præter sanguinem intercederet: vt in facto Cyni subest ratio successione bonorum, & quod frater habet penes se dotes sororis. Cordub. vero non intellexit questionem Cyni, credit enim loqui eum quando illæ dos est pure relicta, vel etiam tradita, quo casu vera esset eius sententia, sed Cynus loquitur in filia parua, cui dos fuit destinata, cum non esset nubilis, imo isto casu vbi dos pure, non autem sub conditione est relicta, sentit Cordub. cum Cyno quod mater possit repetere eius rationes tendunt ad demonstrandum, quod filia quæ dotem habet, ex qua potest viuere, non est alenda a fratribus, ex prædictis quoque satis factum est rationibus, & argumentis Bero. d. consil. 186. & question. vndecima, quia in summa nihil dicit ultra id quod adducitur ab Alexand. in d. l. alimenta.

[13] Ampliatur quarto, vt locum habeat non solum in matre, sed etiam in aucto materno, vel etiam aucta materna, & l. i. nepotem, aut neptem aluerunt, cum tamen onus ad patrem spectaret, possunt a patre repetere, & quamuis in præcis nostris terminis hoc non dicant Doctores, tamen idem est omnino quod in matre, quia appellatio matris includit omnes ascendentes [14] per maternam lineam, Innocent. in c. si verè, de senten. excomm. in 6. §. illud quoque, vbi gloss. in Authent. vltice. matr. & auct. Bald. in sua margarita in versic. matris appellatio, & quod aucta veniat matris appellatione, tenet [15] Bartolus in l. 2. §. videndum, ff. ad Tertullian. Bald. in l. Nescennius, numero secundo, ff. de negot. gest. & in l. liquid, quid in princ. C. de bon. mater. Boer. in consil. 7. numer. 6. Afcan. Clement. in tractat. de patr. potest. in 1. effect. nume. 22. sicut contra appellatione patris venit auctus paternus & quilibet [16] ascendenti per lineam patris, iusta interpretatione, ff. de verb. significat. vbi gloss. inquit in toto corpore iuris intelligendum esse de aucto, cum de patre fit mentio, Card. in c. cum habere, in fin. de eo qui duxit in matrimonium, quam poll. per adulter. Afcan. dicit. effect. 1. numero vigesimo primo. vbi post Alberic. Bald. Rebuff. & Boer. dicit procedere etiam in statutis, & aliis dispositionibus, quæ stricte intelliguntur, idem tenet Boerius dict. consil. decimo septimo, numero septimo, & facit quod de expensis repetendis a proprio filio, dicam infra hac eadem questione, & post hæc scripta inueni Bald. in consil. 137. numero tertio, volumine quinto. vbi dicit quod aucta materna quæ nepti alimenta præstitit, potest illa repetere ab aucta paterna, quæ tenebatur neptem alere, & dicit Bartolus in l. Nescennius, numero sexto, ff. de negot. gest. quod in aucta idem ius est quod in matre, & quod constitutum in matre extenditur ad auctam, & Cyn. in dict. l. alimenta, §. 1. versic. his præmissis, loquitur promissu de matre & aucta.

[17] Limitatur tamen præfens conclusio, vt etiam repetat, quatenus pater erat in causam alimentorum erogaturus, non autem quod mater plus impendit quam deceret, argumento in rebus, §. possent, ff. commoda. l. 2. & l. i. seruum, C. de negot. gest. & ita determinat Salicetus in l. alimenta, numero quarto, versic. aut aliis non erat facturus, C. de negot. gest. & ratio est, quia quatenus excessit debitum modum, non dicitur vltius gessisse negotium, nec pater in eo dicitur quæ locupletior, & pro hoc facit quod dicimus de meliorante re, quam tenetur restituere: est enim non repetit quiddam impendit habito respectu ad tempus meliorationis, sed solum in quo res meliorata reperitur inspecto tempore [18] re-

stitutio

ret, ff. de negot. gest. vbi fortius vult quod procedat hæc limitatio, etiam quando fuisset proteſtata ſe facere animo repetendi, ſequitur Caſtr. ibi, numer. 3. in fin. Cyn. in l'alimenta. colum. l. in ſi verſus eſt opus proteſtari. & licet dum ſubdit, niſi tamē modica, &c. videatur innuere quod ſit neceſſaria proteſtatio, quod do impenſa eſt modica: tamen verē hic non fuit intellectus Cyni, [28] quia illa exceptio, niſi tamē modica, &c. non reſertur ad id quod ſuprà immediatē de proteſtatione dixerat, ſed ad illud quod ſuprà expreſſerat, repetitionem dari aduerſus patrem, vt ſi ſenſus alimenta repeti poſſe, niſi ſint modica, & cum repetitio conceditur, non requiritur proteſtatio, Salicetus, numero ſecundo in fin. Caſtr. numero tertio, Alexan. num. 8. & 9. & confirmatur hæc opinio: quia licet regulariter mater repetat impenſam factam circa reſ filiorum, tamen ſalutit quando impenſa [29] eſt modica, quia tunc cenſetur facta animo donandi, vt voluit gloſſ. Cyn. Bartol. Bald. Caſtr. Salic. & Alex. in dict. l'alimenta, gloſſ. Bart. Caſtr. & alij in d. l. Nefennius, ergo multo magis id debet locum habere in impenſa facta circa alimenta, in quibus facilius admittitur præſumptio donationis, & ratio eſt, quia vbi modica eſt impenſa, facilius præſumitur donatio inter coniunctos ſanguine. ſimile videmus quod maritus non repetit [30] modicam impenſam factam circa reſ vxoris, Lomnino. ff. de impenſis in reb. dot. fact. hoc enim inducit perſonarum affectio, ſecundum Caſtr. in dict. l'alimenta, numer. 3. in fin. & videmus, quod inter virum & vxorem valet [31] donatio rei modice, argumento l. quod autem. §. 1. ff. de donatio. inter vir. & vxor. ponit Duen. in regu. 221. l. ini. §. 5. & regulariter modica impendia [32] repetuntur etiam in caſibus, quibus aliis non ſolent repeti, l. in rebus. §. poſſunt. ff. de condi. vbi gloſſ. dicit non eſſe curandum de modicis impenſis, alia iura ad id citat Tiraqueſ. in tractat. de iudic. in rebus exiguis ferend. in princip. numero ſexageſimo ſexto, vbi allegat etiam gloſſ. in d. §. ſi mater, & regula eſt quod parum & [33] nihil ſi æquiparantur, Bald. in Authen. præterea, C. unde vir. & vxor. Socin. conf. 108. col. 3. vol. 1. Corn. conf. 63. col. ſi. vol. 1. Tirol. loco prædicto, verſ. octauo dicit.

Hanc verō limitationem in facto veram exiſtimo, ſed non placet quod dictum eſt procedere, etiam ſi mater fuerit proteſtata: nam vbi ſumus in dubio, cauere poſſet coniectura donationis: at in claris [34] coniectura ceſſant, l. continuus. ff. de verb. obligat. & præſumptio. cedit [35] veritati, in princip. ff. quod met. cauſ. l. nuptiarum, in fin. ff. de iur. dot. l. cum de indebito, §. 1. ff. de probat. Neuiza conf. 81. nume. 24. & in his quæ pendent à proteſtata, & voluntate alicuius, ſtandum eſt illius dicto, quo [36] animo fecerit, §. alix. vbi gloſſ. Inſtitut. de actio. & proteſtatio [37] declarat animum proteſtantis, l. ſed & ſi quis. ff. de religio. l. qui in aliena §. Celfus. ff. de acquir. hered. l. Nefennius. ff. de nego. geſt. & nemo cogitur ſumm donare, ſiue in magna, ſiue in modica quantitate: idco ſi proteſtatio interueniſſet à principio, crederem dari etiam modice impenſe repetitionem. Nam ceſſat ratio, quæ impedit repetitionem, id eſt præſumptio donationis deſcendens à charitate, & ſanguinis coniunctione.

[38] Rurſus limita non procedere, quando ex aliis quibus conſtare, matrem cam ſeciſſe impenſam animo donandi, non autem repetendi. hic caſus eſt penes me indubitatus, licet Doctores non ponant in d. l'alimenta. nam ſi id totum penderet à voluntate matris, quare non eſt ſtandum eius declarationi, quod impenſam receperit animo donandi? Doctores enim

in d. l'alimenta, loquuntur ſemper in caſu dubio: at ſi ex coniecturis, vbi aliter conſtat de contraria matris voluntate, aliud erit. licet, quia vbi mater in dubio cenſetur impendere animo donandi, ſi conſtat ex coniecturis, ea non habuiſſe animum repetendi, & dabitur ſine dubio repetitio, vt dicam hæc ipſa queſtione, ex l. Nefennius vbi Doctores, ff. de negot. geſt. ergo in caſu contrario idem erit, vt ceſſet repetitio, quando conſtat habuiſſe illam donandi animum: contrarium enim [39] eadem eſt diſciplina, & ſi contra, in fin. ff. de vulg. Inſtit. de his, qui ſunt ſui vel alieni iur. in princip. vbi Ioan. Fab. Ange. & alij §. illud, vbi gloſſ. Inſtit. de ſociet. & idem operatur oppoſitum in oppoſito, [40] quod propoſitum in propoſito, l. ſi §. ſiſi. de leg. 3. §. plus autem. Inſtit. de actio. late Euerar. in loco à contrari. ſenſu appoſit. qui eſt 75. Neuſ. conf. 38. num. 12. Natta confil. 442. num. 8.

Quando verò pater, vel alius, non extraxit, qui filium teneatur alere, ſed onus ad ipſum filium ſpectat, qui eſt diues, tunc regula eſt, quod mater in dubio videtur intuitu pietatis abuſiſſe, proinde [41] non repetit ab ipſo filio, quod in cauſam alimentorum impendit, textus eſt in l. Nefennius, vbi gloſſ. hoc ponit ff. de negot. geſt. ſequuntur Bartolus, Caſtr. & alij ibi, ad idem eſt textus clarior in l'alimenta. C. de negot. geſt. vbi præſumit impenſam factam matre præſtate, idco denegat repetitionem, & hoc ibi notat gloſſ. & ibi Salicetus numero primo, verſic. ſi vero pertinet ad filium, vbi allegat l. C. de negot. geſt. & dict. l. Nefennius, Baldus numero ſecundo, in fin. Salicet. numer. 4. Caſtr. numer. 3. dicens, quod alimentatiſſe in dubio videtur ex matre pietate, Alexan. in princip. Caſtr. in confil. 96. in fin. volum. 2. Ruin. in confil. 145. num. 3. vol. 4. hanc partem tenuerunt Bartol. Fulgoſ. Corn. & Riminald. Senior, quos citat, & ſequitur Maſcard. in tract. de probat. conſul. 76. num. 1. hanc etiam probant Alber. & Aret. citati à Cordub. in dict. l. ſi quis à liberis. §. ſi mater, num. 29. ff. de liber. agnoſce. Ber. in conf. 186. volum. 1. & famul. queſtio. n. numero 3. Abb. & alij, in c. vnico, de infant. & langu. Boer. in dicto confil. 17. num. 13. Natta in confil. 108. numer. 7. Menoch. de arbitrat. iudic. caſu 88. numero vigesimo. Vital. in dicto citat. an poſſit renun. iuri alimentorum. colum. 11. ver. ſi vero pertinet, & id permiſſum eſt à iure duplici ratione, ſcilicet ratione ſanguinis, & ſuaore alimentorum: ſubeſt enim æquitas, & conſideratur parentum ſtudium erga filios, l. ſi quis à liberis. §. vtrum. & §. ſi mater. ff. de liber. agnoſce, vt exponunt Menoch. & Maſcard. in locis ſupracitatis.

[42] Ampliatur autē dicta conſuſio, vt procedat etiam in auiā materna, quia omnia dicta in matre locum habent in auiā, vt expreſſe voluit gloſſ. in l'alimenta. C. de negot. geſt. Bald. ibi, numer. 2. in fin. Salicet. num. 5. & in auiā eſt text. expreſſus in l. Nefennius, vbi gloſſ. notat, & Bart. numer. 7. dicit quod conſtitutum in matre, locum habet in auiā, Boer. d. conf. 17. n. 12. & ſequi. & dixi ſuprà hac eadem queſtione, quod iura loquentia in matre locum vendicant in alendibus per lineam maternam, imò maior videtur donandi ratio in auiā maternam, vel auiā, quam in matre, quandoquidem ardentius deſcendit auiā in nepotes, [43] quā viget in filiis. l. liberorum, in fin. ff. de verb. ſignific. Curt. Jun. in conf. 169. num. 3. Chaf. fa. in conf. 67. num. 30. quod ſi donandi animus præſumitur in matre alente filium, multo magis præſumi debet in auiā, & auiā, ſi ardentius amat, ex quo præſumptio iſta prouenit à ratione charitatis, & pietatis, vbi enim maior præſumitur amor, ibi & maior pietas, atque id difficultatem habere non po- teſt ex

test ex prædictis, & id post alios voluit Mascard. conclus. 76.

[44] Amplia secundo, ut idipsum servari debeat in filio naturali, quia si mater illi aluit, videtur illi donasse alimenta, & repetere non potest, ita tenet Mascard. conclus. 76. num. 4. vbi allegat Hostien. Bal. Buttr. Abb. Ancha. Prapo. Socin. & Caccialup. quorum tamen nemo hoc dicit in repetitione, licet omnes dicant, quod filius spiritus est alendus, existimo tamen ampliationem esse veram, quia quæ in matre dicuntur de filius legitimis, idipsum locum habet etiam in spiritus, ex quo respectu matris habentur [45] pro legitimis, Alexan. in l. ex facto. §. si quis rogatus, l. 1. ff. ad Treb. vbi dicit communem, Boer. deci. 240. num. 14. Paleot. in tracta. de noth. & spur. cap. 38. num. 6. vbi quod nihil procul differunt à legitimis, alios citat Alcan. Clem. in tracta. de patr. potestate. cap. 5. num. 4. & ideo sicuti alendo legitimum non repetitur, ita nec alendo spiritum, & posset hæc sententia multis confirmari, quæ sciens omitto.

Restringitur autem conclusio prædicta, quando mater administrabat bona filij, tunc enim impendendo in illius alimenta minimè illi videtur donare, [46] sed potius filij negotium gerere, l. Nescimus, ver. ex contrario. ibi, verisimile esse autem, quæ negotia administrabat de re ipsius nepotis aluisse, ff. de negot. gest. vbi not. gloss. & ponit Bart. num. 4. & 5. dicens, quod negotiorum gestor videtur expendere de bonis illius, [47] Jenui negotia gerit, subdens adeo violentam esse hanc præsumptionem, quod tollit præsumptionem pietatis, quæ alias suberat, quod inquit esse multum notandum, & dicit Bald. num. 3. quod in dubio impendisse præsumitur de patrimonio filij, & talis præsumitur intentio, quando administrat eius negotia, & subdit esse bene notandum, quia cum aliz præsumatur alimenta donare, ratione tamen administrationis cessat donatio, & idem vult procedere in aug. fratre, patruo, avunculo, & aliis personis, & dicit Aug. ibi, cum. 2. quod ascendens nunquam videtur alere descendentem de proprio patrimonio, quando illius negotia administrat, & ait hoc esse bene notandum Caltren. num. 2. vbi dicit hoc casu protestationem non requiri. hanc sententiam probarunt multi apud Menoch. d. casu 88. num. 23. necnon Mascard. conclus. 57. num. 9. & 10. Corne. Decis. & Rui. quos citat, & sequitur idem Mascard. conclus. 76. nu. 5. Boer. d. consil. 17. n. 10.

Inferunt ex hoc Doctores, quod etsi pater, vel alius dotando videatur in dubio dare de proprio, l. si na. C. de dot. promiss. tamen illit, quando is administrabat, [48] quia videtur dotare de pecuniis illius, cuius bona administrat, ita gloss. in dicta l. fin. in princip. in ver. intelligitur, & ita notant Bart. Bald. & Ange. ibi dicens, quod nunquam intelligitur dotare de proprio, quando bona administrat, Caltr. num. 3. & dicit Bald. in d. l. fin. si. C. de dot. promiss. quod dos intelligitur data de patrimonio mulieris, quando is administrabat negotia, & dicit esse multum notandum, & menti tenendum pro fratribus, qui dotant sorores existentes in eadem familia, & dicit Anchar. in consil. 300. num. 3. esse generale, quod ut administrat [49] videatur dotare de alieno, non de proprio, & de hac questione poterunt videri Barbat. in consil. 69. column. 2. volum. 3. Corne. consil. lxx. columna 1. volum. 2. Bald. Noel. in tracta. dot. par. 6. questio. 45. & in l. i. num. 79. & seq. folu. matrimo. Camp. in eod. tract. quest. 24. Coras. in l. qui liberos, num. 1. o. ff. de ritu nupt. Brun. de statut. exclus. for. in. art. 6. num. 240. Alciat. in consil. 13. n. 3. Lup. in Rubricæ donat.

inter virum & vxor. §. 66. n. 13. Alba in consil. 12. num. 1. & sequen. Ioa. Bofch. in tracta. de legib. nuptia. lib. 5. in fine.

Sed non videtur præcedens opinio respectu alimentorum subsistere ex duobus primò, quia quid sit in aliis personis, hoc videtur certum esse in patre, quod si filium dotat, videtur id facere de proprio, etiam si bona filiz administrat, d. l. i. C. de dot. promiss. imò etiam si dando dicat se dare de bonis propriis, & filia, quia nihilominus videtur [50] dare de proprio, ut ibi dicitur, & idem Jasen. d. l. i. num. 23. Socin. ff. solut. matrim. & idem Jasen. d. l. i. num. 23. ac Bal. Nouell. in tract. dot. par. 6. privileg. 6. dicens, quod si dotando dicat se dare, computato omni, quod filij debetur de bonis, tam maternis quam suis, nihilominus videtur dotasse de proprio, sequitur Alcia. in tract. præsumpt. reg. 1. præsumpt. 26. num. 1. de quo dixi in consil. 12. num. 50. & videri possunt Crot. in consil. 95. num. 7. Ancha. Moder. famul. quest. lib. 1. quest. 33. & dicit Anchar. d. consil. 300. num. 3. quod est speciale in patre, quod non obstante administratione videatur dare de proprio. ita ergo in proposito videretur in matre dicendum, quod etsi filij bona administrat, videatur tamen alimenta præstare de proprio, atque ita videatur donare.

[51] Secundo regulariter solvere quilibet præsumitur de proprio etiam, quando aliena negotia administrat, vel penes se habet pecuniam cum alio communem, Bartol. in l. cum proponas. C. pro ficio. vbi hoc tenet Bald. Ang. Fulgos. Caltren. & Salicet. Bar. in l. si patris, column. 2. C. commu. vtriusque iudic. Bald. & Salicet. in l. penult. C. si quis alteri, vel sibi Rom. in consil. 3. Abb. in consil. 46. in 3. dubio, volum. 1. Cardin. in consil. 140. column. fin. Alexand. in consil. 78. in fin. volum. 2. Barbat. in consil. 12. column. 1. volum. 1. Dec. in consil. 2. column. pen. in fin. Curt. Lun. in l. 1. C. de furt. Ripa. in consil. 122. num. 9. Nat. consil. 558. n. 1. vbi dicens, quod frater existens in comunione cum fratre, censetur acquisivisse de propria pecunia, non de communi, [52] & in administratione alieni, Roman. in consil. 175. vbi tenet, quod bona aliena administrans præsumitur acquisivisse de pecunia propria, si est industrius, vel habet bona propria, idem voluit in consil. 3. & in consil. 346. num. 13. Alexan. in consil. 134. in fin. volum. 5. Corn. consil. 122. column. 3. volum. 2. consil. 98. column. 4. volum. 4. Deci. in consil. 122. numero 10. & in consilio 628. numero 2. Curt. Iud. d. l. 1. numero 10. C. de furt. Ioan. de Amic. in consilio 124. numero 7. Crau. in consilio 129. numero 2. & in consil. 131. num. 12. licet aliud sit, quando administrator est pauper, ut post alios docet Crauet. d. consil. 129. numero 3.

Verum nostra conclusio nedum communis est, sed etiam vera, & non obstat, quod pater dotare in dubio videatur de proprio etiam, quando bona filiz administrat, quia id procedit propter obligationem, quia tenetur erga filium ad dotandum etiam filia [53] diues sit, hinc vbi notant omnes, C. de dot. promiss. Doctores omnes in l. ff. solut. matrim. Socin. in consil. 57. volum. 3. Paris. consil. 29. num. 61. volum. 3. cum similibus. proinde licet administrat bona filiz, videtur in dubio dare de proprio, quia solutio semper facta [54] præsumitur in duriorem causam, l. 1. & l. 2. ff. de solutio, & videtur quis semper exolvere proprium debitum: at vbi pater, vel mater aluit filium, cuius bona administrant, non possunt videri solvere de proprio, ex quo non tenentur alere filium diutem, atque ita cessat obligatio, & præsumptione ratio, quæ tamen militat in patre dotante.

Similiter non obstat, quod in dubio etiam habens communem cum alio pecuniam, videatur de proprio solvere, nam hoc potest locum habere, quando actus qui sit potest aequi agentis convenire sicut alij, alias vero si actus fiat nomine extranei, presumitur solutio facta [55] de pecunia extranei, ut probat text. in l. super hypothecis. C. de pigno. per quem ita dicit Rom. in consil. 3. v. fo. themate, sequitur Nat. consil. 358. num. 2. quod est consilium 86. inter consilia Sylvan. Curt. l. un. in l. l. num. 11. C. de furt. quia nemo id non placeat Crauet. in consil. 129. num. 4. in fi. in casu autem nostro actus convenit administratori. Respondet etiam aliter, nam ubi actus potest ad duplicem personam referri agentis scilicet, & alterius, tunc illi attribuitur, cui magis convenit ideo licet regulariter procurator contrahens non censetur procuratorio nomine facere, tamen solvens quando [56] contrahit super negotio ad dominum pertinentes, quia tunc videtur non suo nomine, sed domini contrahere, l. fin. ff. quod ex fact. tuto. l. post mortem. §. 1. vbi Barto. notat, ff. eod. tit. Bald. in l. fin. column. 2. circa fin. ff. si quis cautio. Roman. in l. post dotem. num. 17. ver. ego verò. ff. solut. matrimo. alios plures citat in consil. 19. n. 33. ita in proposito, quando mater administrat bona filij, tenetur filio alimenta ministrare, ergo cum alit, censetur id facere, ad quod tenetur ratione administrationis, & contrahere super eo, quod pertinet ad filium, atque ideo praestitit alimenta de bonis filij, & non de bonis propriis non omitto, quod Bald. in l. Nefennius, column. final. ver. in gloss. h. az edibus. ff. de negot. gest. inquit praesumit solutionem factam de proprio, [57] quando id est vitale soluenti, alias autem solutio praesumitur facta de alieno, quando soluenti id est vitale, id quod plurimum confert ad nostrum propositum, quia cum sit vitale matri alimenta filio praestitit de bonis filij, ita factum praesumi debet, non autem quod soluerit de bonis filij remanet ergo firma conclusio, quod ubi mater bona filij administrat, tunc repetit a filio alimenta, quia praesumitur de bonis filij praestitit, & probatur ratione, quia tunc donationis coniectura [58] capitur, quando alia sumi non potest, l. cum de indebito. ff. de probatio. Afflicti. decis. 44. num. 24. D. Becius in consil. 32. num. 70. at ubi filij bona administrat, sumi potest alia coniectura, quam donationis, id est, quod soluerit de bonis filij. Item donari tunc videtur aliquid, quando nullo [59] cogente iure soluitur, l. donari. ff. de donatio. l. donari. ff. de regul. iur. at praestando alimenta filio, cuius gerit administrationem, videtur id solvere, ad quod cogi poterat, ergo non videtur donare, quia paria sunt, quod cogatur, vel quod cogi possit, nam non dicitur voluntarius [60] actus, cum ab eo fit, qui compelli potest, Ioann. And. in c. prateria. in ver. exortentes. de iur. patron. Bald. in l. novissimè. ff. quod falso tuto. author. Dec. in consil. 22. num. 2. & in l. velle non creditur, num. 2. ff. de regul. iur. l. 1. in l. 2. C. de transactio. Felin. in c. cum M. Ferrariensis, column. 11. de constitut. & quando aliquis sit se cogitasse, dicitur actum facere coactus, ut late probat Marfil. in l. questionis, nu. 20. ff. de questio. & quando dux causae praecedat, actus videtur potius factus ex necessaria causa, quam [61] ex voluntaria, argumen. l. fin. C. de alimen. pupil. praestant. vbi Bartol. & alios citat, Crauet. in consil. 106. num. 8. & in consil. 149. num. 12. Cum ergo mater posset cogi ad dandum pecuniam pro alimentis filij praestatio praesumi debet facta in eam causam, intellige tamen, quod mater praesumatur de bonis filij cuius negotia gerit aluisse, quatenus tamen filij reditus sufficiunt, nam quod supra reditus tamen erogari donare [62] videtur, ut ponit Bald. in l.

Nefennius, column. 2. num. 3. ver. aut dubitatur verum, id quod mihi non concludit, quia cum pro alimentis etiam vendi possit proprietatis, ut filius alium, secundum ea quae dixi in tit. qual. alim. sint praestant. non video rationem diversitatis inter illud quod est supra redditus, & illud quod est intra, cum utroque calu mater cogi posset cogita tamen, quia magna est Baldi auctoritas. Intellige etiam idem esse, quando mater esset debitor filij, [63] quia non praesumeretur animus donandi, arguen. ento Ruin. consil. 145. n. 3. volum. 4.

Limitatur secundo non procedere, quando mater protestata fuisse alere se filium repetendi, non dandi animo, quia etiam tunc a filio [64] repetit, ut dicit expressè text. in l. Nefennius, ver. quid enim si etiam protestata. si de negot. gest. Bartol. libid. in fi. ver. aut non gerebat Bald. num. 3. & num. 4. vbi dicit, quod ubi constat voluisse matrem alere de bonis filij, non praesumitur donatio, sed datur repetitio, ut ibi Ange. column. 2. ver. similiter protestatio Castren. num. 2. ver. primus, quando fuit protestata, Cyn. in l. alimen. ta, column. 2. ver. si verò pertinet, C. de negot. gest. Bartol. ibi, num. 2. dicens ita fore intelligendam eam materiam Bald. num. 2. ver. si verò pater decesserit, ubi ait repetere posse eam, quando fecit impendat animo repetendi, Castren. num. 2. ver. item si fuisse protestata, Salicet. num. 4. ver. aut ultra quam deceret non impendit, Alexand. in l. nume. 3. C. de alime. Tyraquell. de retract. confanguin. §. 36. gloss. 2. nume. 52. ubi leviter transit, Menoch. d. calu. 88. num. 26. Mascard. d. conclus. 76. num. 7. & hi duo allegant Decium in duobus consiliis, in quibus tamen nullum verbum de protestatione, Boer. d. consil. 17. nume. 10. Bero. d. famul. questio. 11. num. 3. & in consil. 136. volum. 1. ubi late ait, admittit etiam Cordub. d. l. si quis a liberis. §. si mater, num. 29. ff. de liber. agnos. licet explicite non dicat, praedictorum ratio est, quia protestatio declarat animum protestantis qualis fuerit, sed & si quis ff. de relig. & sumpt. fine. l. qui in aliena. §. Celsus. ff. de acquiren. hered. & dixi supra, & in iis, quae pendunt ab alius animo, statim illius simplici declarationi, gloss. in §. alit, Instituit, de actio. & dicit Bald. in d. l. Nefennius, num. 4. quod protestatio rem dubiam facit certam, & excludit praesumptionem donationis, & subdit esse menti tenendum, sumique posse cautelam, quod pro aliis soluentes protestentur se facere animo repetendi, addit sufficere, quod tabello de tali protestatione rogetur a protestante, & licet non dicat, ratio est, quia talis protestatio fit ad declarationem voluntatis, at voluntas declarari [65] potest, quando cunque absente parte, Abb. in ci. fin. column. 5. de confessio. Alexan. in consil. 130. volum. 1. Decil. in consil. 35. column. 2. Crauet. in consil. 148. num. 11. Roland. in consil. 2. num. 173. volum. 1. & protestatio animi declaratoria fieri potest absente [66] parte, secundum Barto. in l. si non solui. §. morte, nu. 14. vbi l. fin. nume. 12. & Rebe. consil. 185. ff. de oper. noui nuncia. Dec. in consil. 229. nume. 3. Rip. in c. cum M. Ferrariensis, num. 107. de constitut. & praedicti omnes mouentur ex d. l. Nefennius, Corral. in Rubri. ff. de seruit. nu. 9. ver. porro, folio mihi 249. Cephal. in consil. 10. nu. 18. Menoch. in consilio 28. numero 21. & dicit Angel. in d. leg. Nefennius, quod protestatio est declaratoria animi soluentis, & ibi Castren. eandem reddit rationem, & idem faciunt Doctores in dicta l. alimenta.

Hac tamen limitatio intelligi debet, quando protestatio facta fuisset a principio, at si facta esset post alimenta iam filio praestata, non valeret, quia est declaratio [67] possit semper fieri, Angel. in l. cum propo-

proponas, column. 1. ver. quid autem si non appellatur. C. de bon. autho. judi. possid. Dec. in c. pastoralis in fin. de exceptio. & in l. semper qui, num. 14. ff. de regul. iur. Nat. in consil. 474. num. 20. & solet restitui ad dispositionis [68] tempus, Barto. in l. omnes populi, num. 44. vbi Caccia. l. p. num. 15. ff. de iustit. & iur. gloss. & Doctores in c. cum tu de vsu. Socin. in consil. 23. num. 19. volum. 4. Ruin. in consil. 12. num. 6. volum. 1. Crot. in consil. 77. num. 20. tamen illud non habet locum, quando agitur de praeiudicio tertij, in [69] medio tempore ius quæsitum fuit, Castren. in l. heredes, palam. §. si quis post, num. 4. in fin. ff. de testamen. Dec. d. c. pastoralis, in fin. & in l. in ambiguis, n. 41. ff. de regu. iur. Tyraquel. in l. si vnquam, in versu. libetis, num. 15. C. de reuoc. donatio. Roland. in consil. 46. num. 38. volum. 2. D. Becius latet, & pulchre in consil. 3. num. 44. & declaratio fieri debet ab initio, facta autem ex intervallo [70] non prodest secundum Angel. in contrariis, quem sequitur Craue. in consil. 112. num. 12. Netiz. in consil. 12. num. 50. inter consil. Bruni. Menocli. d. consil. 28. nu. 36. vbi post alios, quos citat, insert ad feud. alienationem, qui etiam protestando de consensu domini à principio non incurrit penam, tamen si differat protestationem post perfectam vocationem, perdit feudum, & tanto minus admittitur protestatio [71] post actum perfectum, quando presumptio est contra ipsum, vt post Ang. in loco præcitato. voluit Craue. in consil. 106. num. 13. in casu autem nostro in matre præsumitur animus donandi erga filium, vt dixi, ergo standum non est declarationi sue: pro quo facit etiam, quia et in dependentibus ab animo alicuius standum sit illius dicto, tamen hoc non vendicat locum, quando contra illum fiat presumptio, ideo non placet, quod contrarium dixi Butz. consil. 38. num. 5. ver. Par. ad Bart.

Intellige dictam limitationem, quando impen-
sa est magna, nam si sit parua, [72] non prodest protestatio, vt concludit Cyn. in d. l. alimenta, num. 1. in fine allegat. Li. quis à liberis, §. si mater, & subdit ita intelligenda esse notata in l. i. C. de negot. gest. vbi & ipse in fin. dicit, quod mater impendendo circa res filij voluntarie, non repetit modicam impen-
sam, etiam si fuerit protestata, hanc partem tenuit etiam Raine. in d. l. i. & in l. alimenta, prout eum refert Alexan. in l. 1. num. 3. sed ante eos hæc fuit opinio gloss. in l. Nefennius, in ver. conueniret, vbi eam sequitur Goli. Cun. & ita tenet Gramma. consil. ciuil. 146. in fine. vbi ait sic voluisse Bartol. & Bald. in l. Nefennius, & in leg. alimenta, & ad eos, quibus placuit contraria sententia, respondet, quod loquuntur, quando alimenta fuerunt legata.

Dixerunt tamen sententiam probauit Castren. in d. l. alimenta, num. 3. in fin. & mouetur per textum in d. l. si mater, qui pro alia parte allegatur à Cyno: limitat tamen, quando impen-
sa ita est parua, quod esset elusoria, & Alexan. in dicta l. 1. num. 3. dicit primam opinionem esse indistincte veram, & respondet ad J. si mater, procedere, scilicet quando dubius est matris animus, & non apparet de protestatione, & idem tenet in d. l. alimenta, num. 8. in fine. Menoch. d. casu 88. num. 26. & Mascar. conclus. 76. n. 3. ver. ab hac, hæc & milii verior videtur, pro qua facit text. in l. Nefennius, qui dum loquitur de protesta-
tione, non distinguit inter magnam, vel paruum impen-
sam, ergo nec nos distinguere debemus, l. de pre-
tio. ff. de Publica & eum mater à iure nihil cogatur inuita filio donare, quantumcumque minimum ad-
sit, ac tota vis donationis defecit à presumpta ma-

tris voluntate, non minus cessat ea presumptio ex
protestatione, quando impen-
sa est modica, quam v-
bi est magna, & cum vtroque casu eadem sit ra-
tio, debet idem quoque ius statui, illud, si ad legem
Aquilam.

Tertio principaliter limitatur præscripta conclu-
sio non habere locum, quando mater super libro ra-
tionum familiarium scripsisset filium debitorem pro
alimentis [73] quæ illi præstabat, nam ex hoc videtur
animum declarare, quod velit repetere, non donare,
est text. in d. l. Nefennius, in fin. ver. maxime si esset
in ratione, & ibi notat Bartol. num. 4. dicens, quod
liber nostrarum rationum probat in iis, qui pendet
à voluntate nostra, & dicit Bald. num. 5. quod per li-
brum præstant rationum, & expensarum probatur
animus, [74] Iqua faciens scripturam de expensis, vi-
detur habuisse animum repetendi, & dicit Angel. co-
lum. 2. quod scribens expensas probat per eam scrip-
turam intentionem suam, quod velit repetere, & sub-
dit esse ibi casum in quo statuit scriptura in fauorem
scribentis, quia scriptura continet id, quod pendet
à mera voluntate scribentis, secus autem si non depen-
deret à sola illius voluntate, l. exemplo, C. de probat.
Calt. num. 3. qui loquitur, quando impen-
sa alimentorum scribitur inter alias ipsius impen-
sas, quas intendeat repetere, Socin. in consil. 161. num. 2. ver. fecundo
quod, quia volum. 2. idem voluit Barto. post gloss. in l. si
patrono, C. de neg. gest. Dec. in consil. 21. num. 7. vbi
dicit hoc casu ita clarum, esse voluntatem, vt non sit
opus coniecturis, & in consil. 616. num. 4. addo Barto.
in leg. admonendi, numero 26. vbi Caccia. l. p. nu-
mero 71. Cur. Sen. numero 124. & Rip. numero 122.
Boc. consil. 17. num. 13. Bero. d. qu. 2. num. 3. & consil.
296. volum. 1.

[75] Non tamen transit res hæc sine scrupulo, nam
text. in l. Nefennius, loquitur in libro aui defunctæ,
cui magis creditur, quam libro viuentis, Bart. d. l. ad-
monendi, num. 27. Caltren. consil. 301. num. 4. volum.
1. Socin. d. consil. 161. num. 3. volum. 2. Ruyn. consil. 160.
num. 17. volum. 1. Crau. de antiqui. tempor. in l. par.
section. in tip. quarto limitatur, num. 48. folio mihi
166. Item textus ille loquitur, quando in dubio præ-
sumitur animus repetendi, vt quando alendi onus
spectabat ad patrem qui erat peregrin. profectus, vt i-
bi dicitur: facilius enim inducimur ad credendum,
quod non voluerit donare, & dictio illa, maxime,
implicat casum minus dubitabilem, & duo vincula
magis ligant, quod scilicet onus alendi spectaret ad
patrem, & quod aui. scripserit impen-
sam factam in alimentis, & Angel. in d. l. Nefennius, colum. 2. versic.
item nota ex eodem, loquitur, quando scribens li-
brum erat etiam admi. nistrato, atque ita quando duæ
concurrunt coniecturæ: administratores enim liber
[76] probat regulariter in fauorem scribentis si ex-
pensa non est magna, Bart. in l. 1. §. officio. l. ec. in fi.
& in l. ec. in principi. ff. de tutel. & ratio. distrah. Cyn.
Bald. & Saly. in l. id quod pauperibus, C. de episcop.
& cler. Angel. in §. actionum, num. 45. In l. fin. de actio-
ne. de amic. in consil. 103. num. 10. Ruyn. in consil. 54.
n. 10. versic. nec etiam, vol. 1. Caltren. 3. loquitur, quan-
do nota impen-
sam: est posita inter alias impen-
sas repetendas.

Sed quidquid sit, conclusio est vera si in eo textu,
& authoritatib. prædictis, saltem ex ratione, quod a-
nimus matris probatur ex quacunque declaratione
per eam facta, & quod declaratio eius plene probat a-
nimum, quia quod fecerit repetendi, non donandi a-
nimus, dependet à sola eius voluntate.

Sublimita tamen principalem limitationem, vt

non procedat, quando non constaret quod liber foret scriptus à principio, sed probaretur scriptus post factam impensam, nam hoc casu non probaretur animus rependi, quia protestatio, seu declaratio fieri debet re integra, & à principio, non post consummatum actum, ut dixi suprà, hac eadem questione, & ideo in l. Nefennius [77] consideratur scriptura autem iam defunctæ in qua non potest cadere dubitatio, quod facta fuerit pendente lite, cum ibi exorta sit lis post illius mortem, ut aduertit Ripa dicta l. admonendi, numero 122. & non sufficeret probari, quod liber fuerit scriptus per talem, nisi etiam probaretur tempus scriptiois, quia scriptura priuata [78]. etiam recognita non probat contra tertium, quoad diem in ea contentum, Ioan. And. ad Specula. in tit. de cessio. actio. §. in additio. incip. Guido de Suza. ubi ait, cedens recognitionem non probare respectu temporis contra cessionarium, alias posset mater post mortem litem scribere in libro apposita die iam diu ante litem lapsa in præiudicium filij, quod tamen non debet licere, secundum Bahl. in consilio 198. volum. 1. & consil. 466. volum. quinto, column. secunda. Castren. in consil. 134. in princip. volum. 1. & plures Tyraquell. citat de retract. conuentionio. §. 1. glossa f. numero 43. ubi ait se consuluisset, quod scriptura priuata quantumvis recognita non probat respectu temporis, ne possit debitor prælata die ius anterioris tollere, Bertrambin consil. 129. volum. 1. Rip. in d.l. admonendi, num. 103. Alcia. in consilio 694. num. 1. quare hoc casu mater curabit librum fuisse ante scriptum, & licet in terminis nemo tangat quem vi. eri. tamen ex prædictis decisio vera, & domi hæc scriberem, contigit in Mantuzano hoc Senatu casum, in quo reiecta filij matris petitio ob illius probationis defectum, licet ex post facta probatione admissa fuerit. Posset etiam dubitari qualiter scriptura libri concedi debeat, ut probet matrem habere animum rependi, & an sufficiat scribere [79] sicuti præstat filio alimenta, an verò necesse sit scribendo facere filium debitorem de alimentis? & sanè res est dubia, & nemo explicitè tangit questionem; & Doctores ponendo factum in l. Nefennius, diuersimodè loquuntur: mihi tamen placet dicere, quod sufficiat si in libro, in quo seruatur memoria debitorum, & creditorum, scriptum inueniatur, sicuti præstat filio alimenta, quia non potest verisimiliter scriptum videri ad alium finem, quam rependi, quod si forte in eo libro consueuisset mater scribere res gestas non pertinentes ad rei familiaris administrationem, aliud omnino esset in iis tamen plurimum versatur arbitrium iudicis, cuius erit religio examinare libri, & parcelle, & scribentis qualitates, atque ex iis iudicare quanta sit fides adhibenda.

[80] Quarto, conclusio principalis restringitur, ne procedat, quando impensa est magna, quia tunc præsumitur animus rependi, non autem donandi, ita decidit Alexand. in l. alimenta, numero 8. in fin. ver. sed in matre, ubi allegat Barto. in l. admonendi, ff. de iur. iur. Corne. in consil. 28. in fine, volum. 4. ubi ait ita tenere gloss. & Doctores in dicta l. alimenta, Menoch. di. 10. casu 88. numero 21. Mascard. dicta conclusio. 76. in fine, sed ante eos hoc voluit Salice. in dicta l. alimenta, numero 2. ubi dicit, recurrendu esse ad coniecturas, quia mater inops non videtur donare filio diuiti, sed econtrà mater diues censetur pauperi filio donare, & ubi uterque diues est, considerari debet, si tanta est impensa, quam præsumatur mater donare filio.

Prædicti tamen non faciunt mentionem de Cyno, qui in d. l. alimenta, columna 2. ver. si verò petierat ad filium, dicit, quod ubi impensa est magna, mater illam non repetit, nisi sit protestata, atque ita vult, quod non repetat magnam impensam, Vital. d. tit. c. columna 2. Adde, quod si sola modica impensa posset repeti, non autem magna, nulla esset differentia inter impensam, que fit circa personam filij, & eam, que fit circa res: nam etiam modica circa res præsumitur facta animo donandi, & non repetitur, ut volunt Doctores in l. 1. C. de negot. gest. & dicam infra, & tamen eo loco Doctores constitunt discrimen inter dictas impensas, & non sine ratione, nam est favorabilior, & magis pia impensa, que fit in alimenta, quam ea, que res in filij conuertitur, in quo articulo rei summam omnem religioni iudicatis committerem, qui inspectis facultatibus vniuersique arbitretur.

[81] Quæ autem dicatur magna, vel modica impensa in proposito controuersia, conueniant omnes itandum esse iudicis arbitrio. Purpur. in l. cum quis, n. 12. 4. ff. si cert. pet. Menoch. d. casu 88. nu. 26. & sequa. Mascard. d. conclusio. 76. nu. 9. & 10. & non mirum, nam ad iudicem spectat arbitrium, quanta, & qualia sint alimenta declaranda. l. 2. ff. ubi pupil. edoc. debet. & dixi in tit. qual. alim. sint præst.

[82] Limitatur quinto nostra conclusio, mater à filio repetere alimenta tanquam herede patris, quia cum alendi onus ad patrem spectaret, transiit ad filium, & ab eo mater repetit, ut ponit Cyn. in d. l. alimenta, n. 1. circa fin. Vital. d. tit. an lice. iur. alim. renunc. col. 10. in fine, & dixi suprà in prima parte huius questionis.

Sexta dari potest limitatio in impensa, quam mater fecit circa res filij, quia illam repetit, quamuis protestata non fuerit, nam in talibus non cadit materna pietas, [83] est text. in l. alimenta, C. de negotiis gestis, ubi ponit glo. fin. col. 2. Salicet. nu. 4. in h. ubi tamen subdit repetitionem dari, quando alius erat gratis facturus, nam eo casu mater non dicitur gessisse vile filij negotium, Castren. l. nu. 3. in fin. ver. licet autem expendit in emendo, ubi limitat non procedere in expensa modica. Alexander numero 9. ubi allegat Petr. Cyn. Jacob. Butt. Bald. & Fulgos. dicens, quod expensa facta in res filij semper repetitur nisi inspecta personarum qualitate sit modica, & in hoc differt impensa in alimenta ab impensa in alias res, quia quoad alias res præsumitur animus rependi, quod secus est, quoad alimenta, Baldus in l. Nefennius, in fine, ubi dicit aliud esse expendere circa personam, aliud vero circa res, nam circa res non cadit consideratio pietatis, sicut circa personam, excipit tamen modicas impensas Castren. numero 3. ver. scilicet, sed circa bona, ubi ait, quod repetuntur indistinctè, nisi sint valde parue, quia tunc in eis præsumitur causa pietatis, Castren. in l. prima, in fine, C. de negotiis gestis, ubi tamen dicit idem esse quando est parua impensa.

Aduerte tamen quod, & si Baldus dicat pietatem non considerari circa res filij, id intelligi debet non simpliciter, sed comparative ad alimenta, quia subest quidem pietas in conseruandis rebus pupilli, sed non tanta quanta in conseruanda persona, que est cunctis [84] rebus anteferenda, l. in pecudum. ff. de usufructu. l. iustissime. ff. de adl. edicto. at si simpliciter intelligamus certum est pietatem quoque versari in conseruandis rebus, dicit enim glossa in l. aduocati, in vers. vitam, C. de aduoca. glo. iur. iudic. diuinitas esse [85] vitam hominis, sequitur Bartol. in l. reprobata,

petita, C. de constit. pecun. id quod placuit etiam Aretin. ibi, idem tenuit Bald. in l. si suis nummis. C. de operis liber. alios citat Tyraquellus, in tractat. nobili. cap. 3. in fine. 364. & sequen. vbi addit Salicet. in l. ad mouendi, colum. penult. ff. de iur. iuran. dicere, quod pecunia est alter sanguis, & in summa probat parum admodum differre facultates a vita, aut sanguine hominis: quare sicuti pietas consideratur in vite defensione, ita & in defensione rerum, & si non tanta.

Aduerte etiam, quia non sine misterio supra dictum est de impensa circa res, quia aliquando contingit matrem impendere non circa ipsas res, sed circa negotia filij, puta quando mater petit dari tutorem filio non habenti, nam Jac. Butr. quem citat Bald. in l. 1. num. 4. C. de negot. gest. dicit, quod impensa non [86] repetit etiam si fuerit protestata, quia cum tutorem petere teneatur intelligit lex, quod faciat suis impensis, & protestatio non iuuat in actu necessario, & hanc partem sequitur per omnia Cyn. ibi in fin. quod tamen est verum, quoad impensam, quae sit in persona ipsius matris, puta alendo seipsam dum vadit ad ciuitatem pro iudice, vel pro aduocato ad effectum praedictum; quia si fuisset domi easdem esset factura, vel si quid plus impendisset non est in consideratione illud modicum, Bald. d. l. 1. num. 5. Salicet. in fin. Caltr. num. 5. & Alex. num. 41. quem tamen vide, quia bene loquatur si verò loquamur de impensa circa pupillum puta ducendo eum per hospitium ciuitatis ad iudicem, & [87] non repetit, quia idem de eis disponitur, quod de alimentis pupillo praestitis, secundum Barto. in l. 1. num. 2. C. de nego. gest. Caltr. d. l. 1. num. 5. vers. quaedam sunt, vbi tamen limitat, quando essent magna, Salicet. in fi. Alexand. num. 4. Cum autem tractamus de impensa, quae fit in scripturis, veluti pro solutione notariae, actorum, procuratoris, & aduocati, & Bart. d. l. 1. num. 2. dicit eas [88] repeti posse, quia & si mater teneatur tutorem petere intelligitur hanc, quoad curam, & sollicitudinem, non autem suo sumptu, & ponit exemplum in usufructuario, in haerede, & in alijs qui tenentur quidem curam refectionis suscipere, sed non impendere de suo, sequitur Bald. in d. l. 1. num. 4. Salicet. circa fi. Caltr. num. 4. & Alexand. numero 4. vbi limitat non procedere, quando impensa est modica, & quando mater non est protestata, in quo tamen alij videntur contradicere, volentes repetitionem dari absque protestatione.

Quod si questio sit de impensa, quae fit in accusando tutorem suspectum, ea non repetitur regulariter, quia mater [89] non cogitur praecise accusare, l. 2. §. si mater, & §. sequi. ff. ad Tertul. gloss. in d. l. 1. C. de nego. gest. ita voluit gloss. in d. l. 1. vbi Bart. in fin. qui tamen dicit aliud esse, quando esset protestata, quod faciebatur aliud esse, ante eum Cyn. ibi in fi. qui dicit, quod si impensa sit modica, protestatio nihil operatur, argumento. l. alimenta. C. de titu. hoc etiam voluerunt gloss. & Jacob. Butr. quos reuertit, & sequitur Bald. l. 1. num. 4. Salicet. num. 3. qui & ipse distinguit inter magnas, & modicas, Caltr. in fin. num. 4. Alexand. num. 3. vbi dicit Doctores ita communiter tenere, rationem autem diuersitatis inter expensas factas pro remouendo tutore, & eas, quae fiunt pro petendo, difficile est assignare: tamen communiter ea reddi solet, quod mater tutorem filio non habenti petere cogitur si non praecisa, saltem casuaria necessitate, ne scilicet priuatur successione filij, suspectum autem accusare nulla necessitas cogit praecisa, [90] iuxta causam, secundum gloss. in d. l. 1. vers. vel verius sequitur

Cyn. ibi circa fin. qui refert alios, & Bart. ibi, numero 3. inquit glossa ibi verum dicere Bald. numero 5. Salicet. in 3. oppos. dicens hanc gloss. solutionem tenere Doctores communiter, Caltr. num. 4. & subdit praedicti Doctores, quod accusare tutorem de suspecto reputatur civile officium, licet mater possit id facere si velit, imò teneatur secundum aliquos, quando suspicio est notoria, & quod dictum est dari repetitionem expensarum, quas mater facit petendo tutorem remoueri intelligit, quado mater obtinuit, quod si in [91] iudicio succubuit, vique non repetit illa, & idem est, quando petit dari tutorem, ita Barto. in l. 1. num. 5. C. de nego. gest. argumento eius, quod de defensore dicitur in l. iam tamen, §. in hac. ff. iudic. sol. & per Doctores in l. etiam, C. mand. subdit tamen Innocen. videri contrarium voluisse, sed respondet loqui eum in illo, qui petit confirmari Abbatem, vel Episcopum: sibi enim debet mater imputare si iniustam actionem proposuit, & non tenetur filio pro eo, quod non est vtiliter gestum, sequitur Bald. num. 4. in fi. vers. fed hic quaro, in l. 1. C. de neg. gest. sequitur Salicet. num. 3. vers. fed hic laetius, vbi tamen inquit aliud esse in procuratore, hanc tamen decisio si liberum est meo vti arbitrio, mihi non placet, quando agimus de petendo tutorem, quia si mater ad id cogitur a lege debet posse repetere omnem impensam, cum nihil imputari sibi possit, & cum lege imperante negrit, non debet [9] officium suum esse sibi damnosum, l. sed & si quis, ff. quem. testam. ap. l. videlicet, ff. ex quibus cau. maior. l. si seruus, si quod vero, ff. de iur. fac. iur. quae ponit Tyraq. de retract. confang. §. 1. gloss. 9. num. 266. & est etiam ignoscendum, qui actum facit [92] ex necessitate, l. si fidei iussor, §. si necessarius, ff. qui satisd. cog. vbi gloss. allegat concord. facit Tyraq. loco praedicto, nisi dicamus, si quod & si mater cogatur a lege tutorem petere, tamen non cogitur impendere de suo, sed potest a principio agere, vt sibi ministrentur expensa, vt de fructuario [94] dicunt iura allegata a Bart. in d. l. 2. & hoc voluit Bart. in l. coreum ferro, §. qui maximus, num. 15. ff. de publica. Ang. in l. haecenus, circa fi. ff. de usufr. dixi in consil. 150. num. 88. proinde pecuniam sponte erogauit ex quo ad impendendum non poterat cogi, nam nulla ad repetendum datur actio nisi negotiorum gestorum, quae tamen non competit si negotium non est gestum vtiliter, & saepe impensa iudice retinetur, quae tamen non repetitur, vt dicit Doctores de melioramentis bona fide factis in re aliena.

Notandum etiam circa praemia, quod vbi agitur de repetenda impensa facta circa res filij videtur matrem grauam eam onere probandi, quod eam fecerit animo repetendi, nam ita dicit expresse text. in l. alimenta. 2. respon. vbi probationem requirit per verba conditionalia si ostenderit, &c. fed gloss. ibi dicit eo ipso probari, cum non demonstratur contrarium: addit gloss. ibi id, quod in simili dicitur in l. 2. C. qui testamen. facere possado glo. in l. ait prator. §. non solum, in ver. docet. ff. de minor. vbi cum textus dicit minori succurri aduersus fidei iussorem si doceat [95] se circumuentum, subdit id doceri eo ipso, quod contrarium non probatur, simile etiam ponit Barbat. in consil. 69. col. 5. vol. 3.

Aduertendum item, quod impensa, quae fit pro redimendo filium a carcere, vel morte, non dicitur respicere res illius, sed personam, propterea quae, vbi agitur de illius repetitionem alimentorum exposita sunt, text. est in l. liber captus, C. de capti. quem ad hoc notandum dicit Bald. d. l. Nefenipus, num. 3. in fi.

Castren. in d.l. alimenta, num. 3. versu. eodem modo vbi subdit, quod ea impensa respicit personam, alios citat Menoch. d. casu. 88. num. 29. immo vt eis aliquid addatur, adeo fauorabilis reputatur impensa quæ fit in redemptione hominis ab hostibus, quod ea licet fideicommissi bona alienare [97] secundum Bartol. in Authen. res, quæ. nu. 10. C. de fideicommissi. vbi eū sequitur Castren. nu. 13. Corne. col. fi. laf. nu. 32. versu. sexto extendens & Cur. lun. num. 31. qui attestantur de communi. Ioan. Lup. in rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 16. n. 6. & §. 17. n. 17. Martez. in formu. fideicommissi. in quæstio. 4. Padil. in d. auct. res, quæ. num. 94. Sola. in constitut. Pedem. in constitut. de feud. gloss. 12. part. num. 7. & sicuti pro causa famis pater potest vendere [98] filium, l. 2. C. de patribus qui fili. dist. ita videtur licere pro se redimendo ab hostibus, [99] vt per Doctores ibi, & per Cagno. in l. non debet. ff. de regul. iur.

[100] Nota etiam quod & si pater imprudens erga filium agentem in studio videtur de proprio solueret, quæ pater. ff. fami. ercili. & ideo quærant Doctores, an ea impensa imputetur in legitimam, vt per Doctores in l. in quartam, vbi precipue Ripa, & Bereng. d. leg. falc. potest enim pater valide [101] donare filio in causam studiorum, Bald. in l. i. colu. pen. versu. quia glo. aequi parat. ff. solut. matrimo. Ang. num. 12. Cuius in fin. laf. numero 32. vbi dicit communem, cum tamen non teneat impendere in eam causam, secundum Bartol. in l. de bonis. §. non solum. ff. de Carbon. edic. vbi tamen subdit aliud esse, quoad studium humanarum literarum, sequitur Rebut. de priuile. 53. tamen quando filius habet peculium castrense penes patrem, tunc pater videtur solueret [102] de bonis peculij, & consequenter repetit, Bart. d. l. Nefennius, num. 5. in fin. per text. in l. in fin. ff. de petit. heredi. Decil. consil. 916. num. 4. post Alexand. d. Limenta, n. 10. sicut l. Stichum, & quod ibi Jacob. de Aret. ff. de pecul. leg. vbi dicitur, quod dominus non videtur donare, quando seruus, vel vasallus habet aliquid in peculio, sequitur Bald. in dicta l. Nefennius, num. 3. tertio, in fine.

Rursus pro prædictorum omnium declaratione notandum, quod quæcunque dicuntur supra de matre, locum habent quoque in hærede [103] matris, vt probat text. in d. l. Nefennius, vbi gloss. in versu alius, & sequuntur Doctores ibi, Socin. in consil. 161. col. fin. versu. ex quibus omnibus, volu. 2. quia secundum eum actiones omnes transeunt [104] ad hæredes, & contra hæredes, l. pacto successorum, C. de pact. l. i. C. si cert. pet. & l. i. C. vt ab hæredi & contra hære. nam regulariter omnis actio competens defuncto transmittitur ad hæredes.

Postremo nota, quod quæcunque supradicta sunt de matre alente filium qui diues erat, procedunt & locum habent quoque in patre, quoad repetitionem, atque ita dabitur patri repetitio illis in casibus, quibus [105] diximus dari matri, & contra eis in casibus denegabitur, quibus matri non conceditur alimenta præstita repetere, & ad propositum est gloss. in d. leg. Nefennius, in versu exhibuisse, & ponit Dec. in consil. 616. colum. 2. vbi considerat, an scripserit in libro rationum, & an administrat bona filij, Prapoli. in c. per vestras, num. 5. de donationibus inter virum & vxorem, sciunt, quæ de patre dixi paulo supra ex Bart. in d. l. Nefennius, num. 9. & vbi auctoritas deficeret, ratio non deesset, quia non debet inter ipsos parentes discrimen constitui, cum lex eos æquales ferme [106] in omnibus faciat, videlicet in reuerentia exhibenda, l. filia. C. de patr. potesta. & in alijs, quæ ponit Ascan.

Clem. in tracta. de patr. potesta. c. 4. num. 19. & in patre militant rationes, quæ considerantur in matre vltra, quod dispositum in vno correlatiuorum locum habere debet in alio, fin. C. de indic. vidui. tollen. & non magis obligatur pater ad alimenta filij diuitijs, quam mater.

De auct. quæ aui dixi supra, & text. hoc ponit in d. l. Nefennius, vbi glo. Bart. Baldus, & alij, Boerius d. consil. 7. per totum, præcipue n. 11. & sequen. Cephal. in consil. 181. n. 48.

SVMMARIA.

1. Filius, an repetat alimenta patri, aut matri præstita, statuit eius declaratio.
2. Donandi animus non presumitur.
3. Pietas impedit alimentorum repetitionem.
4. Expendens pro alio presumitur facere animo repetendi.
5. Filius repetit alimenta, quæ parentibus præstita sunt.
6. Lex noua corrigens antiquam in vno correlatiuorum censetur etiam corrigere in alio.
7. Filius presumitur donare, quando incipit à traditione, non à promissione.
8. Filius repetit a iumenta patri præstita, quando administrabat bona patris.
9. Filius repetit alimenta patri præstita, quando scripserit se de causa credidorem in libro.
10. Filius repetit impensam, quam facit circa rem patris, aut matris.
11. Donans tenetur de euisione, quando incipit à promissione, non si à traditione.
12. Filius miles repetit alimenta præstita patri, aut matri.
13. Filius repetit à patre quidquid patri pro eo solui videri solet.
14. Necessitas quam sibi quis imposuit, non excusat.
15. Filius non repetit à patre modicam impensam, quam pro effectibus, quid si fuisset proestitutus.
16. Filius non repetit à patre, quod pro eo impendit de peculio profectio.
17. Inestatus non dicitur infans, vel alius, qui testari non poterat.
18. Meum quod est, non potest amplius meum fieri.
19. Donari nemini potest res propria.
20. Legatum est donatio.
21. Filius repetit ab hæredibus patris, quidquid pro patre solui de peculio aduentitio.

QVÆSTIO IX.

SUPERIUS deductis in præcedenti quæstione, possit superius videri quæsitum si contra filium possit repetere alimenta, quæ patri, aut matri præstita, sed ex infra dicendis apparebit non esse omnino planam decisionem, nec à supra expostis certam desumi posse præsentis controuersæ decisionem. in primis autem præsciendum est non versari quætionem in casu clauo, aut certo, quando constat aperte, quod filius impenderit repetendi, vel donandi animo, quia iis casibus voluntas, & [1] arbitrium filij seruandum est, vt dicunt Cyn. Bald. Anger. Castren. Salicet. & Alexand. in l. si filius, C. de negot. gest. Corne. consil. 193. consil. 99. colu. 1. volu. 5. Dec. in consil. 21. n. 7. intelligendo tamen, quod repetat in casibus, quibus filius non tenetur alere patrem, quia in istis terminis versatur quæstio nostra, diximus enim in superiore quæstione, quod vbi cogitur quis impendere, tunc animi declaratio non inducit repetitionem, ex quo protestatio non prodest in iis, quæ non

que non pendent ab animo, & propter nostrum affirmare, vel negare, nihil in re ponitur. videndum erit igitur, num concedatur repetitio in casu dubio, quando scilicet constat alimenta fuisse prestita, sed non apparet, qua intentione, & forte diceret aliquis non censeri donata primo, quia non presumitur animus [2] donandi. l. fin. ff. de probato. l. si cum autem, ff. de soluto. etiam in filio, Ares. consil. 48. in fin. secundo videtur text. in l. ex duobus, in fin. ff. de neg. gest. vbi dicitur alimenta non repeti si pietatis intuitu facta [3]. Iam ergo a contrario sensu vult, quod si non intuitu pietatis alius detur repetitio, tertio dicit gloss. in l. si paterno. C. de neg. gest. quod quicumque [4] pro alio impendit, facere id videtur animo repetendi, sequitur ibi Barto. & Bald. quarto Doctores omnes in l. si filius. C. de neg. gest. dicunt filium impendentem pro patre posse repetere impensam. postremo in terminis nostris, quod filius [5] repetere possit alimenta, quae prestita voluit Corne. in consil. 199. colum. fin. vers. circa secundum volum. 3. vbi mouetur rationibus praedictis, & quia reperitur solum dispositum in ascendente, quod presumatur habere animum donandi, sed non est idem animus, & votum liberorum erga parentes, sicut est parentum erga liberos, nam & si parentibus, in princip. ff. de inoff. testam. & loquitur de nepotes, qui sumptum fecerat pro animo, & simpliciter sequitur Mascard. in tract. de probat. consil. 76. num. 2. & licet Cornet. absolute teneat dictam sententiam, tamen subdit esse maxime veram si nepos administrabat bona auit, vti est verisimile.

Verum haec opinio est erronea, & miror, quod neque Cornet. neque Mascard. melius veritatem perquisierint. in primis enim repugnat correlatiuorum natura, quae operatur, quod dispositum in vno locum habeat & in alio, l. fin. C. de inde. viduit. tollen. & procedit etiam in materia [6] correctoria, quia si lex noua corrigat antiquam in vno correlatiuorum, habebit etiam locum in alio, vt notant Bart. Ange. & Ias. in d. l. si Bald. Castren. & Dd. in Authent. quas actiones. C. de sacrosanct. eccles. Eueran. in loco 76. a correlatiuis, colum. mibi 3. ver. & quod vno correlatiuorum, secundo dicit Bart. in l. 2. §. 1. num. 4. ver. tertio quero nunquid in dubio. ff. de donat. quod in filio presumatur donandi animus, [7] quando incipit a traditione, non a promissione. tertio non eundo per argumenta ibi voluit expressit Cyn. in d. l. si filius, circa fin. C. de neg. gest. vbi tenet, quod vbi filius impendit circa personam patris, aut matris, videatur in dubio donare, motus est distinctione, qui communiter faciunt Doctores in l. 1. C. de neg. gest. inter impensam, quae fit circa personam, & eam, quae fit circa res, vt late prosecutus sum in praecedenti quaestione. idem ponit Barto. ibi circa med. Alex. nu. 2. in fin. & in d. l. alimenta, n. 10. Castren. in l. si negotium, in prin. C. de neg. gest. Parifad Bart. in l. 2. §. 1. n. 4. ff. de donatio. sicuti matri datur repetitio si quid impendit circa personam filij, ita filio concedi debet, quando propriam erogauit pecuniam in alimenta matris, & praedicti Doctores distinguunt inter alimenta, & alios casus.

Et non obstat, quod in dubio non presumatur donatio, quia illud locum habet, quando sanguinis coniunctio, vel pietas non intercedit, secus, quando potest considerari pietas ex maxima affectione, vt dixi quaestione praecedenti text. autem in l. ex duobus, in fi. probat contrarium, quia vult repetitionem non dari si pietatis intuitu alimenta sunt praestita, in dubio censetur ob pietatem praestita, vt dictum est,

& facit intellectus gloss. in l. alimenta. C. de negotiis gestis, vbi est text. loquatur sub conditione si probauerit, subdit tamen probari eo ipso, quod non ostenditur contrarium. alia citati in dicta quaestione praecedenti circa fin. vers. notandum tamen. item quod dicit gloss. in l. si paterno, locum habet, quando impensa fit circa res, secus quando circa personas, vt dictum est saepius, & hoc etiam modo respondetur ad notata in l. si filius, vt infra declarabo, & pro hac parte facit doctrina Bartol. in l. 2. §. 1. num. 4. ff. de donatio. vbi dicit, quod si filius impendens circa res patris incipit a traditione non repetat, licet a l. si l. fin. fit, quando incipit a promissione, sed si verum est licet ea doctrina non est vera, & cum impugnat Imol. in d. l. 2. & dicam infra vera igitur, & communis est opinio, quod filius impendens in patris, vel matris alimenta, in dubio habeat donandi animum.

Declaro tamen non procedere, quando ex contextibus apparet de animo repetendi, puta, quando filius administraret [8] bona paterna, vt per Cornet. d. consil. 199. colum. hinc vel quando in codice rationum scripserit se creditorem pro ea impensa, secundum Deci. d. consil. vigesimoprimum. nu. 7. comprobauit in praecedenti quaestione, loquendo de matre, quae aluit filium.

Potest item, & debet declarari his omnibus modis, quos supra posuimus respectu matris, ideo remitto ad ibi dicta, quia cum eadem fit ratio, id est ius est statuendum, nec potest diuersitatis ratio apparere, & licet Cornet. loco praedicto dicat non esse eundem animum liberorum erga parentes, sicut est parentum erga liberos, tamen de iure maior esse debet, cum parentes filijs plus debeant, & qui plus recipit plus debet, & lex praesumit, quod esse debet, licet ex casu id non fit.

[10] Praedicta vero omnia circa alimenta limitantur non procedere in impensa, quae fit a filio circa res patris, aut matris, puta, quando eorum debitum exoluere, nam tunc solum repetit indistincte, vt est text. in d. l. si filius. C. de neg. gest. vbi hoc notant Martin. Silim. Pet. & Cyn. in fin. & num. 1. idem voluit ibi Bart. Bald. num. 1. Castren. in prin. & Alexan. num. 2. Castren. in l. si negotium. C. de neg. gest. & mouentur omnes ex distinctione, quae facta est in l. alimenta. C. de neg. gest. id etiam placuit Imo. in l. 2. §. 1. ff. de donatio. vbi notat Bartoli contrarietatem, & reprehendit distinctionem inter id, quod filius impendit incipiendo a traditione, & illud quod impendit incipiendo a promissione, dicens, quod melius loquutus est Barto. in d. l. si filius. eandem probauit sententiam Rom. in l. quae dotis ff. solut. matri. & hanc dicit communem Alexan. in d. l. si filius, num. 2. Deci. consil. 21. num. 7. in fin. Menoch. de arbitrio, iudic. casu 88. num. 12. & sane non video, quid interfit, quod filius a traditione, vel a promissione incipiat, haec enim distinctio fit a Doctoribus quando quaeritur, an donans teneatur de euictione, quia si mentis incipiat sensum explicare a promissione euictionem praestabit, nam etiam si a traditione, [11] secundum Bartol. in l. Aristo. §. fin. ff. de donatio. Bald. & Salicet. in l. 2. C. de euic. §. Abb. in c. fin. numero 10. de empt. & vendit. Cornet. in consilio 141. volum. 2. Ias. in l. si domus §. de euictione, num. 10. ff. de leg. 1. Gozad. in consil. 60. Aleiat. in consilio 340. & plures citat concordantes Cabalin. in tract. de euic. §. 4. numero 2. & sequent.

[12] Et procedit haec conclusio etiam in filio milite, leg. si dubitetur. §. fin. ff. de fideiuss. vbi solum

repetit, licet pro eo maior sit presumptio, Lilius. ff. de dona. ponit Cyn. in d. l. si filius, n. 3.

[15] Et multo magis dabitur repetitio, quando filius soluit ex necessitate, ut quando fideiussit pro patre, quia tunc facilius repetit, d. l. si dubitetur, §. fin. Joann. d. l. si filius, ubi cum sequitur Cyn. numero 3. intelligens hoc modo textum in d. §. fin. & Bartol. in d. l. si filius, facit, quod fideiussor solvens pro alio non videtur habere animum dandi, sequitur Castrenf. numero 4. rationem addens, quod in necessitatibus non presumatur liberalitas, leg. rem legatam. ff. de adm. leg. ea tamen ratio necessitatis mihi non concludit, quia etiam solutio, quae fit ab ipso fideiussore est voluntaria, ex qua originem ducit ab eius voluntate, & Doctores in alimentis, volunt repetitionem dari, vel non dari propter necessitatem, non intelligunt de ea necessitate in quam sponte quis se coniecit, sed quam ille nullo modo evitare poterat, alias voluntarium dicitur, id quod fit ex necessitate, [14] quam filii quis imposuit, l. si fideiussor. §. primo, ff. qui satisfic. cogantur, leg. si mulier, in princ. ff. quod met. cau. Interdum, in fin. ff. de iud. veteres, in fin. ff. de itin. act. priu. ca. quicumque, l. secundo, 12. questio. 2. ubi inuitus non dicitur, qui ad soluendum vrgetur, quod sua sponte promiserat, & pluribus hac comprobatur conclusionem Crauet. in respons. pro genero, numero 44. & sequi. & numero 386. vers. ratione, & alia, ubi addit auctoritates aliorum inferens decretum Pedemontani, quod permittit seadi alienatio pro exoluendo debito necessario, minime locum habere, quando debitum originem duxit à voluntate, de ill. Pedemont. 167. per totum, præcipue, numero 29. Joann. Bap. Surd. consanguineus meus, in §. toties, numero 33. si de feud. de iur. fuer. controver. Sola in constit. Pedemont. constituta de feud. in 1. glossa 2. part. numero 6. & 7. non ergo iudicari debet necessaria solutio ad effectum repetendi ea, quae fit à fideiussore, cui liberum erat à principio non se obligare, sed abstinere, & cum origo obligationis spectanda sit, non est curandum, quid inde sequatur.

Intellige tamen si expensæ est magna, quia si parua sit non dabitur repetitio, sed facta presumetur animo [15] donandi, secundum Cyn. in d. l. si filius, in fin. qui tamen, ubi subesset filij protestatio vult, quod liceat repetere, & fuit originalis distinctio Petri, quam sequitur etiam Salicet, ibi dicens satis sibi placere, argumento. Cum de indebito. ff. de probatio. & l. sed vtrumque, ff. de dona. inter vir. & vxor. Alexan. num. 2. ubi eiusdem opinionis, citat Pet. Cyn. Jac. Buttr. Rayn. Bald. & Salicet, allegat glo. in l. sed si de sua, ff. de dona. inter vir. & vxor. & non caret ratione, quia stante sanguinis coniunctione facilius inducitur donationis presumptio in modica, quam in magna quantitate, ut patet ad sensum, & eadem distinctio supra facta est, ubi tractauimus de matre, quæ præstitit alimenta filio.

Intellige etiam prædicta non procedere, quando filius impendisset de profectio peculio, quia repetendi animus eo casu [16] considerari non potest, quia peculium profectitium est in dominio patris, licet cum, C. famili. erc. sed ergo filius non potest à patre repetere id quod de illius pecunia soluit in eius utilitatem: ita glossa in dicta l. si filius, quæ ideo textum illum intelligit in peculio profectio, Cyn. numero 1. qui tenet quidem conclusionem, sed negat textum ita intelligendum, quia animus repetendi, vel non repetendi in eo consideratur in cuius potestate est petere, vel non petere, argumento leg. e-

ius est velle, ff. de regul. iuris facit, quod dicimus intellegendum non [17] iudicari eum, qui erat intestabilis, l. in 2. respons. ff. de suis, & legi. glossa in l. antiquioribus, in versicul. iussit, ubi Fulg. & Castrenf. C. de iure delib. dixi in consilio 257. numero 20. & cum Cyn. transire Bartol. d. leg. si filius, dicens, quod in peculio profectio non est locus distinctioni, an filius impenderet donandi, aut repetendi animo, intelligit autem illum textum, quando vel filius est emancipatus, vel si est in potestate soluit de peculio castrensi, vel de adventitio: in castrensi enim peculio habetur pro patrefamilias, leg. 2. affad. Macedon. Salicet. in princ. ubi dicit textum esse intelligendum in solutione facta de peculio profectio, quod etiam hodie patri quaritur, Castrenf. numero 2. dicens, quod solutio facta de profectio peculio nihil abest filio, ex quo mortuo patre considerandum est inter omnes coheredes, dicta leg. certum, C. famili. erc. secundum Alexan. numero primo, ubi dicit, quod profectum peculium pleno iure spectat ad patrem, leg. filia, licet. C. de collationibus, & quamvis dissident prædicti Doctores an ea leg. si filius, intelligi debeat de profectio, vel alio peculio, tamen omnes conveniunt, quod ubi impensum est de profectio cesset repetitio, etiam si, qui glossa impugnant, quia in profectio considerari non possit animus donandi, ex quo meum quod est, [18] non potest amplius meum fieri, §. sic itaque, Institut. de actio. §. si cui fundus, vers. sed si rem legatarij, Institut. de leg. l. si rem meam, ubi not. ff. de verb. obligat. facit l. non v. ex pluribus, ubi Dec. & Cagno. ff. de regul. iur. & donari alicui [19] non potest res propria, l. sed si rem legatarij, Institut. de leg. l. proprias, C. de lega. l. ceteras, §. 1. l. huiusmodi, §. si Titio, ubi l. a. n. 2. in 2. not. ff. de leg. 1. & licet prædicta iura loquantur in legatis, tamen idem est in donatione, quia [20] legatum est donatio, Legatum, ff. de leg. 1. §. legatum, Institut. de legat.

[21] Intellige quoque, ut non repetat filius viuo patre, sed eo defuncto ab hæredibus secundum Bal. & Castrenf. in d. leg. si filius, sed hoc locum habet, quando soluit de peculio adventitio, quia cum hodie illius usufructus pertineat ad patrem non potest eo viuentem petere, ut notant ibi omnes Doctores. et si soluit de peculio castrensi, vel etiam adventitio, illis tamen in casibus, quibus patri usufructus non quaritur, vel etiam si esset emancipatus, his omnibus in casibus repetit à patre viuentem, ut declarat Bartol. d. l. si filius, Bald. Castrenf. Salicet. & Alexan. & quid ubi neque dominium, neque usufructus erogata pecunia pertinet ad patrem, cessat ratio propter quam repetitio denegatur viuentem patre, proinde illi sit locus.

Volui autem prædicta latius forè, quam exposuisset locus iste, pertractare, quia in practica melius contingunt, & notanda sunt: sæpe enim viuentem patre vnus ex filiis impedit pro patre, eo vero mortuo vult aduersus fratres, & coheredes repetere, vel restituere, quod soluit, atque ita in diuisione necesse est excutere, & ego sæpius vidi, & habui in factis, & dicit ideo Castrenf. in d. l. si filius, in prin. illam esse bonam, & notandam legem pro isto casu.

SVMMARIA.

1. Mulier vidua, quæ seipsam aluit extra domum mariti intra annum lucrum sui repetit ab hæredibus viri.
2. Emptor, qui pretium soluit, relictus fructus perceptos etiam si non sit in mora.

- 3 *Mulier vidua, quæ viſe aleret acceptæ mutuum pecuniam intra annum luctus, repetit ab heredibus mariti.*
- 4 *Mulier vidua repetit ab heredibus viri alimenta poſt annum luctus, ſi non habet aliunde, & ſcit quid pociſſimum, & docet exigere.*
- 5 *Maritus non alit uxorem ſine cauſa degentem extra domum.*
- 6 *Maritus tenetur alere uxorem, quæ poſtquam ſine cauſa diſceſſit, vult redire, & ipſe recuſat admittere.*

QVÆSTIO X.

Quæſtum ſciſſum aluit cum alimenta eſſent ſibi præſtanda à tertio, an repetat impenſam? in hac quæſtione generalis videtur diſtinctio, quod aut alimenta debentur iure actionis, aut officio iudicis, primo caſu repetuntur ab eo, qui tenebatur alere, ſecundo vero non, & ratio eſt, quia officium iudicis non datur niſi in ſubſidium, & videtur eandem eſſe quæſtionem cum illa, an præ poſſint alimenta præteriti temporis, quam tractavi ſuprà: ſed vt etiam ad ſpecialia deſcendamus videndum, ſi mulier vidua, quæ ſciſſum aluit extra domum mariti intra annum luctus repetere poſſit alimenta ab heredibus viri. [1] & Bald. in l. de alimentis. C. de tranſact. inquit ex eo text. in l. reſpon. notandum eſſe, quod licet ille tunc ab aliquo debentur alimenta ſciſſum alere, tamen repetere poſſet ab obligato, & ſubdit facere pro viduis ſe alentibus, quia nihilominus poſſunt petere alimenta ſuarum dotium, Bald. in conſilio 58. numero 7. volum. 2. ait quod heredes viri non liberantur ex eo, quod mulier vidua fuerit alita à fratre, quia non eſt eorum nomine ſatiſfactum, leg. 1. C. de viſuſfruct. Caſtrenſ. in l. ſi cum dotem, §. ſi autem in ſuiſſimo, numero 3. ſolut. matrimon. vbi dicit obtinuſſe ſe per tres ſententias conformes, & mouetur, quia facti bona mariti ſunt obligata pro dote, ita & pro alimentis, proinde heredes mariti poſſunt conueniri pro alimentis non præſtitis, Alexan. in conſilio 26. nume. 6. volum. 6. vbi ſimpliciter ſequitur Bald. in loco prædicto, Anan. conſilio 54. vbi eſti loquitur, quando mulieri fuerunt relicta in teſtamento, tamen ſequitur Bald. in loco prædicto, D. d. l. de alimentis, nume. 6. quia alimenta debentur propter dotem, ergo dum heredes retinent dotem, præſtare debent alimentum: item heredes ſunt loco mariti, & mulier intra annum luctus videtur eſſe in eodem patrimonio, & heredes non debent eſſe melioris conditionis, quam maritus, l. maritum, ſi ſol. matrim. ergo, ſicuti maritus cogitur alere dum dotes retinet, ita & heredes, hæ autem rationes ita militant, quando vidua alimenta aliunde habuit, ſicuti quando non habuit, Campeg. in tract. de dot. par. 2. quæ 56. verſi. ſi quid mulier. vbi loquendo de velibus lugalibus dicitur, quod vbi heredes tenentur viduam veſtire his caſibus, ſi ſua impenſa mulier veſtiſſe, poterit repetere.

Contrarium tamen voluit Caſtrenſ. in l. diuortio, in princip. numero 6. ſi ſol. matrim. vbi ait, quod mulier, quæ non petit intra annum ſe alimentari, non poſſet præteriti temporis alimenta elapſo anno petere, & mouetur, quia vidua intra annum alimenta debentur ſolum in ſubſidium, quando non habet aliunde, l. penul. ibi, nec ſuum, quæquam habeat, ſi vt in poſſ. leg. glo. in l. diuortio, in prin. vbi Dyn. Bart. Bald. Aretin. Soci. & alij communiter: cum verò ab alio recipiat alimenta, ceſſat illa ratio conſequenti, & tenet in tit. quibus, & à quibus debe. alim.

in quæſtio. de alimen. viduz præſtata mari. hæredibus & principalem deciſionem ſecutus eſt Alexan. in d. l. diuortio, in princip. numero 20. vbi etiam laſ. numero 21. idem tenuit Alexan. in d. l. de aliment. & ibi laſ. numero 6. vbi idem diſtinguit inter alimenta iure actionis debita, & ea quæ iudicis officio præſtantur, Cordub. in l. ſi quis à liberis. §. ſi quis ex his, num. 156. ſi de lib. agnoſcen. mouentur omnes ex prædicta diſtinctione, quam ſeruandam dicit Alexan. in l. diuortio, num. 29. in hac autem quæſtione mirandum de Caſt. varietate, tantoque magis, cum non ſine præſtatione vtroque in loco ſententiam ſuam deprompſerit, dicens in d. l. diuortio, in princip. n. 6. menti eſſe tenendum, quia quotidianum, & nullius habetur in facto, in d. ver. ſi. autem in ſuiſſimo, dicit obtinuſſe per tres ſententias conformes, id quod repetit etiam in conſil. 8. ſecundum antiquum ordinem, hanc poſterioriorem probauit Alciat. in d. l. de alimentis, & communem dicunt addito ad Decium, ibi.

Quod ſi integrum eſt cuique ſuum iudicium, mihi videtur vniorem eſſe Baldi ſententiam, & æquiorẽ, quandoquidem heredes mariti alimenta vxori præſtare tenentur propter dotem, quam penes ſe retinent, & alimenta ratione cuiuſdam interuſurij præſtantur. vt inquit Bald. in d. conſilio 88. circa ſi. & heredes non debent effici locupletiores cum iactura vxoris viduz, ſuadere requirit, vt quod ex re mea ad te peruenit, mihi reſtituas, leg. ſi me & Titium. ſi. ſi certum per. facit etiam ratio. L. curabit. C. de actio. empt. nam eſti hereditus mariti indulgetur annus ad reſtituendum dotes, tamen ea commoditas debet eſſe ſine damno vxoris. Item facit, quia ſi maritus viuens non lucratur fructus dotis, niſi matrimonij onera ſuſtineat, quomodo eos lucrabuntur heredes, in quibus etiam non cadit titulus dotis? ſine dubio eſſent melioris conditionis, quam maritus, quod non eſt dicendum. præterea tractandum non eſt, quod heredes habeant à lege dilationem, quod durante anno non ſint in mora, quia vbi aliquid debetur contemplatione fructuum, quos percipit quis ex re mea, non attenditur venditoris mora, vt videmus in L. curabit, cuius in diſpoſitione. [3] fructus debentur venditori non ſoluto pretio, etiam quando emptor non fuit in mora, Bald. in l. 2. nume. 4. ver. deus queritur. C. de vſur. vbi Caſtren. Anan. in c. conqueſtus, colum. 2. ver. querit etiam ibi, de vſur. dixi in conſilio 101. nume. 23. & in conſilio 270. nume. 23. in conſulendo tamen, & iudicando non eſt diſcedendum ab opinione, quæ habet, quod alimenta non debentur viduz habenti aliunde vt ſe alit, & quod non datur ei repetitio alimentorum præteriti temporis.

Lamentant tamen omnes tam minime procedere, quando vidua interpellat hæredes mariti ad ſolvendum alimenta, & ob defectum illorum accipiet pecuniam mutuò pro ſe alendo tunc. [3] enim daretur repetitio, ſecundum Caſtrenſ. in d. l. diuortio, in princip. num. 6. ſequitur Alexan. in d. l. de alimentis, & ibi etiam laſ. numero 6. & Dec. num. 6. qui dicunt hoc caſu ſaluari, & ſuſtinere, doctrinam Bald. in d. l. de alimentis, Capic. deciſ. 24. num. 9. Cordub. d. §. ſi quis ex his, numero 156. ſciunt quæ Buſſe conſil. 83. numero 7. qui caſus non habet dubium, quia, vt dixi ſuo loco, ſemper repetuntur alimenta præterita, quando vt ſe aleret quis coactus fuit mutuum accipere pecuniam, intelligi tamen debet intra annum luctus, & quando vidua non habet aliunde: à ſi haberet abunde, non daretur ſibi repetitio ex eo,

quod hæredes sint in mora, quia vt dixi, non debentur alimenta intra annum luctus viduæ habenti aliunde, & est communis opinio, & eo casu non attenditur, quod mutuo accepit pecuniâ, quia paria sunt, quod potuerit se alere de proprio, vel quod se aluerit, & non dicitur coactè accepisse mutuum pecuniam, qui poterat se alere de proprio, proinde dicunt Doctores, quod post annum luctus viduæ non debentur alimenta, nisi pluribus concurrentibus, quia scilicet interpellauerit hæredes ad restitutionem dotis, & non solum eos constituerit in mora, sed etiam fecerit quidquid potuit vt ab eis exigeret, tertio quod aliunde non haberet: iis enim tribus concurrentibus, [4] interfuria non solutarum dotium debentur mulieri viduæ, secundum Doctores in c. alibit, de vfu. Paris. in consil. 64. num. 1. volum. 4. Cane. in consil. 189. per totum, & num. 7. Didac. libro 3. variarum resolutio. cap. 4. versic. sexto hinc etiam, Plot. in tracta. de in lit. iuran. §. n. num. 27. & dixi hoc eodem tractatu fuso loco. cum ergo habet aliunde, non sufficit, quod debitum contraxerit pro se alenda, quia facile posset quilibet vidua quantumvis diues, imposturam facere legi capiendo mutuo etiam nulla subsistente necessitate, proinde limitatio Caltren. restringi debet ad viduam, quæ non habet aliunde: item restringi debet ad ea, quæ petit pro anno luctus, nam lapsio anno non sufficeret, vt dixi, petisse alimenta, nisi etiam fecisset omnem conatum pro exactione dotis, nec sola mora prodesset.

Ex generali autem regula supra posita inferitur ad questionem, an mulier quæ fecerit viro, possit ab illo petere alimenta præterit temporis, & vbi sine viri culpa diuertit, res est clara, quod non datur repetitio, quia vt dixi in titul. ex quibus caus. alimen. poss. denega. maritus non tenetur vxorem alere degentem extra [5] donum sine causa, & hoc voluit expressè in repetitione glossa 1. in fin. c. significasti, de divor. Speculat. in titul. de sponsal. §. fin. ver. quid de expens. Ioann. Lup. in Rubric. de donatio. inter vinum & vxorem §. 64. numero 10. sed vbi vxor recessit à viro culpa viri, tunc videtur glossa & Doctores prædicti admittere, quod datur repetitio, & idem est, quando vxor quæ sine causa recessit à domo viri, vult redire, sed maritus recusat illam [6] admittere, vt post Ioann. de Cane mortuo ponit Vital. in tracta. clausul. in titul. an iuri alimento. renuncia. poss. columna 10. versus. nunquid poterit repetere. sed si vera esset opinio supra posita, quod non datur repetitio præteritorum alimentorum, quando debentur non iure actionis, sed officio iudicis, ea sententia sustineri non posset: præterea non inferitur, maritus tenetur vxorem alere, quæ diuertit culpa viri, ergo eo casu vxor poterit repetere præterita alimenta, possunt enim simul stare, quod teneatur alere, sed non possunt peti pro tempore præterito, & si dicatur, ergo inducitur vir ad proptandam litem, respondetur, quod litæ pendente soluetur alimenta, & ea non inducitur præterita, quæ debentur post contestatam litem, atque ita consultum erit vxori, si ceptum iudicium prosequendo non deferet.

SVMMARIA

- 1 Viricus est loco patris pringui.
- 2 Argumentum à contrario sensu est validum in iure.
- 3 Argumentum à contrario sensu est validum, etiam quando verba legi sunt conditionalia.

- 4 Viricus in dubio presumitur aluisse pringuum animo repetendi.
- 5 Sociorum rusticorum si vnus alii totam familiam, repetit à socio pro sua portione.
- 6 Frater non repetit à fratre socio vniuersalis, quod pro eo impendit in alimenta famula.
- 7 Pringui tenetur virrico saluere alimenta, etiam quando sunt fratres socij, non tamen societas vniuersalis.
- 8 Viricus presumitur odio pringuum habere.
- 9 Pringuum non debet educari apud viricum.
- 10 Mater non educat filium, quando superinducit viricum.
- 11 Tutela aliquando virico decernitur.
- 12 Mater non potest secundo viro plus relinquere, quam vni ex filiis, cui minus reliquit.
- 13 Maritus non tenetur de fratribus dotium alere filios vxoris ex primo matrimonio.
- 14 Viricus repetit à pringuo quidquid impendit circa res illius.
- 15 Viricus repetit à pringuo quidquid pro eo soluit magistro, qui illum docuit Grammaticam, vel artem.
- 16 Viricus non repetit à pringuo alimenta, quando ille erat alendus à matre.
- 17 Saluati, si paterno, n. 3. C. de neg. gest. quomodo intelligatur.
- 18 Viricus non repetit alimenta à pringuo, quem habuit in suis seruitijs, obsequijs.
- 19 Viricus non repetit à pringuo alimenta, etiam quando erat alius administrator, si eum habuit in obsequijs.
- 20 Alere quisque illum tenetur, cuius operis vitio.
- 21 Donatio non presumitur, quando sumi potest alia coniectura.
- 22 Causa dux quando concurrunt, semper alius inferitur ad causam necessariam.
- 23 Antidotalis obligatio, nullam patit obligationem.
- 24 Antidotalis obligatio non potest deduci in compensationem.
- 25 Frater non repetit à fratre alimenta, quæ familia fratris præstuit si ab ea seruitijs recepit.
- 26 Antidotalis obligatio plurimum operatur effectum.
- 27 Solutio magis refertur ad recompensationem, quam ad extinctionem debiti.
- 28 Compensatio non fit de specie ad quantitatem.
- 29 Compensatio in antidotali obligatione non suscipitur communiter regular.
- 30 Antidotalis obligatio deducitur in obligationem videntem debitorum.
- 31 Compensatio alimentorum cum obsequijs fit non pro rata, sed in totum, & ibi vide de veritate.
- 32 Compensatio inducitur in totum, licet res quæ dantur in compensationem, non æquivalent debito.
- 33 Res eadem non debet diuersis iure censeri.
- 34 Compensatio alimentorum cum obsequijs fit pro rata.
- 35 Donatio ob merita dicitur simplex, quatenus rei donata excedit meritum.
- 36 Acceptans legatum factum cum onere, non tenetur ultra vires legati.
- 37 Acceptans legatum, censetur agnoscere onus vniuersitatis, etiam si excedat valorem legati, quando dictum est, pro omni, & tuto, &c.
- 38 Res eadem potest diuersis respectibus diuersis iure censeri.
- 39 Opere estimantur, quanti viricus fuisset conditor illas operum.

fumitur odio habere, l.vbi gloss. C. vbi pupill. educ. debet. l.4. ff. de inoffic. testament. ideo prohibitum reperitur, ne priuignus [9] apud eum educetur quia suspectus ne vitæ priuigni insidietur, d.l.a. Cratuer. consilio 142. numero 18. vbi quod vitricus præsumitur odio habere priuignum, Mascar. in tracta. de probatio. conclus. 331. numero 62. imò mater ipsa redditur suspecta eo quod superinduxit vitricum, proinde priuatur educatione [10] filij. l. in princ. ver. si non vitricum eis inducerit, ff. vbi pupill. educ. debe. Cur. Jun. in cons. 94. col. fi. Menoch. de arbit. iudic. cas. 168. num. 10. & licet aliquando tutela [11] vitrico decernatur, vt in l. fin. prin. ff. de contrar. iud. tutel. l. nonnunquam. ff. de adoptio. tamen illud fit, quando vitrici fides & opinio est probatissima, & omnibus testata, & propter eandem suspicionem inductum est, quod mater non possit vitra maritum [12] relinquere, quam vni ex filiis priuigni matrimonij, cui minus dedit, hac edictali. C. de fecim. nup. donatio verò nō solet fieri nisi in personam gratam, & procedit à sola beneuolentia, ergo non debet præsumi in vitrico, in quo non præsumitur beneuolentia, & cui priuigni non sunt grati, & hoc est quod voluit dicere Cordus, in d. l. si mater, nu. 64. & seq. vbi ad impertinentiam dilabitur, considerando an standum sit dicto vitrici, quod alimenta præstiterit animo donandi, vel rependi, ex quo contra eum est præsumptio, quorum enim id, quæritur in proposito nunquam steterat declarationi eius, qui præstiterit alimenta, nisi facta sit à principio, nec propter quæ ex post manauerit, vt in præcedentibus questionibus dixi, dicendo de declaratione.

Ampliat secundò conclusio prædicta, vt locum habeat etiam si vitricus penes se dotes vxoris, eiusque fructus vitra sumptum in matrimonij onera necessarios sufficerent etiam pro alimentis priuigni, nihilominus enim poterit vitricus alimenta præstita repetere à priuigno: non enim maritus [13] tenetur de fructibus dotium alere vxoris filios ex primo marito, Lancel. Dec. in l. si constante, in fi. prin. ff. sol. matrim. vbi fortius dicit, quod id procedit etiam, quando dos ob vergentiam mariti ad inopiam fuit collocata in tuto, quia etiam eo casu si fructus superint vitra id quod pro oneribus matrimonij erat necessarium, spectant ad maritum, & eius lucro cedunt, sequitur Ioan. Lup. in c. per vestras, ante notabil. §. de cimonono, numero 1. & seq. allegat text. in l. quamuis. ff. sol. matrim. & reprehendit Cyn. qui in l. vbi adhuc. C. de iur. dot. tenet contrarium, & hanc partem probauit quoque Cordus, in d. l. si quis à liberis. §. si quis ex his, num. 74. quæ ita dabitur repetitio non solum quando de propriis bonis aluisset, sed etiam quando de fructibus dotium, quia utroque casu de suo dicitur aluisse, ex quo fructus ad se spectant.

Quod si prædicta locum habent quoad expensas factas in alimenta priuigni, multò magis vendicabunt, vbi vitricus aliquid erogauit in res priuigni, [14] nam facilius repetitur impensa facta circa res, quam ea quæ fit circa personas, vt probatur in l. alimenta. C. de negot. gest. & dixi supra, & hanc distinctionem facit in proposito Cyn. post Petr. in d. l. si patero.

Et quod supra dictum est de alimentis locum habet quoque in impensa, quæ fit in conducendis magistris, [15] qui artem doceant, nam hoc casu vnico verbo determinat text. in d. l. si patero, in princ. quod tamen Bald. ibi in principio intelligit de arte, quæ conuenit sexui, subdens, quod olim puella addisce-

bant etiam artem Grammaticæ, vt in leg. qui filium. ff. vbi pupill. educ. debet. sequitur Salicet. numero 5. vbi ait vidisse Bononiæ multas mulieres scribentes textus cum glossis, & refert Doctorem suum vidisse ultra centum Aret. vbi dicens expensam magistris admittendam tanquam vtilem, imò acquipari expensæ alimentorum, & laudandum tutorem, qui prouideat pupillo de magistro. & quauis Bald. nihil alleget ad probandum, quod intelligi debeat de arte congruente, tamen ipse adducit text. in l. Stichus. ff. de l. 3.

Intellige tamen, quod vitricus repetat expensas prædictas, quando priuignus seipsum alere tenebatur, at si erat alendus à matre, tunc vitricus non repetit ab illo: [16] quia non est gestum illius negotium, nec verum est in illius vilitatem, ex quo mater, vel alius alere tenebatur, vt probatur in leg. 2. C. de negotiis gestis, vbi ponunt omnes Doctores, & dixi supra loquendo de matre, qui filium aluit, ita Cynus in dicta leg. si patero, vbi tamen dicit, quod hoc casu repetit à matre, quæ tenebatur, nam illius negotium fuit vtiliter gestum, & pecunia est versa in illius vilitatem, fecitque vitricus quod matri incumbebat, & quod illa facere necesse habuisset, quæ cum fuerit ab eo onere releuata à vitrico, debet illi restituere, & dicit non solum à matre repeti posse, sed etiam à quocunque alio, qui tenebatur alere, quod etiam voluit Petr. ibi & idem tenet Bald. circa fin. ver. & hæc vera sunt, Alexand. numero 2. verum, quod est verum, sed Salicet. hoc casu, numero 3. dicit, quod vbi mater tenebatur alere, tunc eligere potest vitricus, à quo malit exigere, à matre, vel ab ipsa priuigno, quia vtriusque negotium gestit, allegat quæ supra dixerat in leg. si mandatum. C. de negotiis gestis, vbi tamen in eo iudicio [17] nihil est, quod ad præsentem questionem deduci possit, nisi consideret leg. nam & seruus. §. final. ff. de negot. gest. vbi si maritus mandauit geri negotium aliquod vxoris, datur vxori actio contra maritum, vel etiam contra mandatarium, prout ei magis placet, sed illa lex nihil facit, qui ibi viqueque gestit tam maritus mandans, quam mandatarius, vt declarat glossa in dicta leg. si mandatum, vbi etiam Salicet. numero 4. in §. opposit. in factio nostro alius est, quia non agimus de actione danda contra duos gestores, sed de actione vni gestori danda contra duos, præterea non est vera ratio Salicet. cum dicit, quod vitricus alendo priuignum, gesserit negotium tam priuigni, quam etiam matris, quæ alere tenebatur, nam priuigni negotium non fuit vtiliter gestum, ex quo alius gratis facere tenebatur, vt in dicta l. 2. C. de negotiis gestis & vbi non est vtiliter gestum negotium, non datur actio illa.

[18] Intellige secundò, quando priuignus non erat in seruitio vitrici, quoniam si erat in illius obsequio, non debetur alimentorum repetitio, secundum gloss. in dicta l. si patero, in 1. solutio. nam cum recipit seruitutem, videtur impendere in illum re-compensationem, sed si vir ex fana. §. fin. ff. de donatio. inter virum & vxor. leg. si uer. ff. de op. liberto. sequitur Bald. in dicta l. si patero, nu. 3. sed ante eum Bartol. ibi, quid, dicit, hanc distinctionem an sit in seruitio, vel non, esse valde notabilem, & meo tenendam, quia ex qualitate persona, pro qua fit impensa iudicamus, an habeat animum rependi, vel donandi. Salicet. idem tenet numero 2. dicens, quod tali casu videtur impendere propter seruitutem, & operas, Alexand. numero 2. Corne. in consil. 265. colum. penult. ver. in dubio autem, volum. 1. Ruin. in consil. 94. nu. 7. volu.

7. volum. 5. ubi ampliatur, etiam si vitricus [19] administraret bona priuigni, quia nihilominus cum vitrici opera illius censetur donare, non autem impendere de bonis vitrici, quia cessat presumptio, & dicam paulo infra, & Aretin. in dicta. si pater, dicit distinctionem: supradictae gloss. singularem esse, late hanc limitationem tenet Cordub. in d. §. si mater, nu. 69. Bursat. consil. 83. nu. 9. & ratio est, quia alere [20] quis tenetur eum, cuius operis vitricus, in rebus §. post sunt. si commoda. & dixi in tit. quib. & a quibus alimentum debet. & pro ea regula multos allegat Cordub. d. §. si mater, nu. 69. idem sic similis distinctio inter fratres, quando alunt etiam filios alterius fratris. Cum ergo teneatur alere, non repetit quod impendit, argumen. alimentum. C. de negot. gest. ubi fortius Doctores dicunt, quod processit non prodest, quando tenetur alere: & quod attinet ad ampliationem, de qua agit Ruin. in dict. consil. 94. volum. 5. quando scilicet vitricus administrabat, quod nihilominus videatur aduulsi in recompensationem seruiturum, ea videtur debitabilis, quia ubi sumi potest alia coniectura quam donationis, nunquam presumitur donatio, [21] vt ponit late D. Becius in consilio 52. & Cordub. in d. §. si mater, numer. 68. Cum ergo possit protestatio referri ad causam administrationis, non debet trahi ad solam causam seruiturum praestitum, & sicuti actus, cui duplex causa potest ascribi, scilicet necessaria, & voluntaria, in dubio referri [22] debet ad causam necessariam, vt in proposito in materia alimentorum est textus in l. final. C. de aliment. pupill. praestand. per quem ita eam regulam constituit Abb. in consil. 100. in fin. volum. 2. ad id in consil. 19. numer. 27. ita quando duae causae necessariae praecedunt, referri debet actus ad magis necessariam, vt dicimus de solutione, quae censeri debet facta in debitum grauius, l. 1. & l. 2. ff. de solut. magis necessaria autem est causa administrationis quam seruiturum, quia obligatio [23] antidotalis non producit actionem, Deci. & Castrol. in l. donati. ff. de regul. iur. & ratione administrationis dari poterat actio ad alimenta, proinde actus censeri debet factus ex ea causa, ad quam cogi poterat Ioan. And. in c. pretere. in ver. extorquentes, de iure patronat. dixi in consilia 64. num. 27. Imo obligatio antidotalis [24] deduci non potest in compensationem, vt voluit Angel. in Authentic. de non eligend. secundum nupt. in principio, numer. 1. Ias. in lex hoc ius, num. 73. ff. de iustitia & iure, & ego in dicto consilio 174. numero vigesimo octauo. ubi infero, quod donatio uxori facta censetur potius ex causa matrimonij, quae erat necessaria, quam ex antidotali obligatione.

Exultimo tamen Ruini decisionem veram esse, quod etsi administrat, tamen videatur alere ob causam seruiturum: nam videmus idem esse in praetore, qui alimenta pupillo praestita tenetur compensare cum seruitiis, vbi dicam infra suo loco, idem videmus in fratre, qui alimenta non repetit, quae praestitit fratri familiae, si ab ea [25] recepit seruitia, vt ponunt Doctores, praecipue Aretin. in l. si negotium, C. de negot. gest. & dicam suo loco, & non obstat, quod coniectura donationis sumi non debeat, quia vbi etiam censentur praestita alimenta intuitu seruiturum, adhuc non diceretur vitricus donare, sed debitum soluere, nam antidotalis obligatio plurimum potest, & multos [26] operatur effectus, quos recitat Ias. in lex hoc ius, ff. de iust. & iur. late Tyrac. in l. si viquam, in ver. donatione largitus, num. 44. & seq. C. de reuoc. dona. & licet datum in causam remunerationis dicatur donatum, tamen ubi praecedat alia cau-

sa, semper [27] actus qui sequitur, continet praesumptam donationem, licet possit referri ad aliam causam, vt est text. in l. si vero remunerandi §. idem Papi. nianus, ubi glo. Barto. & alij, ff. mand. glo. in l. verum, ff. de donatio. inter vir. & vxor. infinitus ad hoc citat Tyrac. in ver. donatione largitus, num. 50. atque ita actus qui trahi potest ad solutionem debiti, & ad compensationem seruiturum, refertur ad recompensationem, id quod meo iudicio plurimum facit ad propositum nostrae questionis.

Non etiam mouet, quod causa administrationis videatur fortior, & magis necessaria, quia imò non est necessaria nam administrator bonorum non cogitur praecise alere, licet cogi possit ad subministrandum pecuniam de bonis, quae ipse administrat ad effectum, vt dominus alimenta libi quarrat, sed ea compensatio non fit ita facile de alimentis ad pecuniam, id est, de specie ad quantitatem, secundum ea, [28] quae ponunt Doctores in l. si conuenierit. ff. de pign. actio. l. si non fortem. §. si centum. ff. de condi. indeb. l. si ex pecunia. C. de rei vend. l. quod dicitur. C. de compen. Corne. in consil. 30. col. 2. vol. 4. sicuti fieret de alimentis ad seruitia, quia id antidotali obligatione compensatio [29] non fit, secundum regulas de quantitate ad quantitatem, sed quocumque modo seruiturum recompensari potest, siue in pecunia, siue in aliis rebus, siue etiam in obsequiis, & seruitiis, & per hoc sublati est quoque difficultas quae fiebat, quia obligatio antidotalis non possit deduci in compensationem: nam illud verum est eo inuito, qui tenebatur ad antidota, ita loquuntur iura supra in contrarium alleg. fed eo volente [30] deduci potest, sicuti diximus supra quod actus praesumitur donatio, potius quam alia contractus, quando merita praecedebant, addo Corn. in consil. 265. col. 1. ver. ratione enim consanguinitatis, voluit. ubi considerat antidotali obligationem ad praesumendam donationem, & in consil. 257. col. 3. eod. vol. An autem compensatio alimentorum cum seruitiis fiat proportionabiliter, id est, quatenus capiunt, seu quanti valent seruitia, & non ultra, an verò in totum, etiam si seruitia non sint aequalia? & Bursat. in consil. 94. nu. 12. tenet, quod etsi seruitia non aequaleant alimentis, fiat [31] totius debiti alimentorum extinctio, allegat Aretin. in consil. 48. in fin. Riminal. Sen. consil. 94. vol. 2. & Corn. in consil. 257. vol. 2. pro confirmatione facit, quia ubi quid sit animo compensandi, tunc licet res quae datur, sit minoris valoris, quam debitum, sit totalis distinctio debiti, ita dicunt Caltr. & Alex. in l. si cum dotem. §. si pater, ff. sol. matr. Dec. in consil. 245. num. 8. Ruin. in consil. 79. in prin. vol. 2. Crau. in consil. 74. nu. 9. Nat. in consil. 186. num. 1. Sim. de Pret. de interpret. vl. volum. lib. 5. interpret. l. dabi. 3. nu. 106. Addo, quod si compensatio induceretur solam pro rata seruiturum, vnus actus [32] diuerso iure censetur, & eadem praestatio pro parte praesumeretur facta animo donandi, & pro [33] parte animo repetendi, contra eum qui dedit, ff. de viuc. & idem animus diuidi non debet.

[34] Contraria tamen sententia prior & iustior mihi videtur, quod scilicet compensatio fiat tantummodo pro rata seruiturum, & hoc ponit expresse Corne. in d. consil. 265. col. pen. & si voluit, & dicit conclusionem procedere, si opera sunt aequales alimentis praestitis, idem probauit Aret. in d. consilio 148. circa fin. dicens, quod alimenta compensantur ad minus pro rata operarum praestitarum, & facit, quia ubi aliquid conceditur propter merita, intelligitur quatenus merita ipsa respondent, non ultra, id eo quod dicimus, donationem remuneratariam non ini-

nuari, intelligimus nisi excedat merita item & donatio excedent merita reuocari ob filiorum superuenientiam, quia non dicitur ob merita, [35] sed simplex, quatenus excedit, c. relatum, il secundo, de testamen. Oldra. consil. 126. colum. penultim. Ioann. And. Gul. Cub. Bartol. Bald. Salicet. Angel. Imola, Roma. Iaf. & plures alij citati à Tiraque. in d. li. vñquij. in verbul. donatione largitus, numero octauo. C. de reuoc. donatio. & est regulare, quod concessum ob causam aliquam non vitra extenditur quam daret causa, Tyraquell. in tractat. cessan. causam in principio, & quod dictum est compensationem fieri in totum, non est verum, quinimò contrarium voluit Imola in L. hereditatem, ff. de leg. 2. vbi vult quod acceptans relictum factum [36] cum onere, non teneatur ad onus, nisi in quantum valuit res relictæ, Ruin. in consil. 92. numero nono; volumine quinto, & distinguunt in proposito Doctores, quod aut simpliciter relinquitur aliquid animo compensandi, & tunc compensatio inducitur solum pro rata: aut verò ita relinquitur vt sit pro omni & [37] toto eo ad quod tenebatur, & tunc fiat compensatio in totum, à C. Catrenf. in l. si compensandi. C. de heredib. instituen. vbi Alexan. numero secundo, idem Catrenf. in consil. 193. numero. 3. volum. 2. Alexan. in d. si pater, num. 2. Rolan. in consil. 69. num. 23. volum. 2. Phanuc. in tract. dot. glof. 8. nu. 72. in casu autem nostro tacita est ea compensatio, idè non debet operari vitra id quod operaretur expressa, & quod dictum est, vnam rem non censi diuerso iure, multis modis à Doctoribus limitatur, & præcipue quod diuersis [38] respectibus potest diuerso iure considerari, l. miles, §. pro parte, ff. de leg. 2. Abb. in c. cum in tua, in fin. de decim. & alios citauit consil. 7. numero. 69. & in consil. 150. num. 101. idè dicit potest, quatenus consistunt merita, habuisse animam compensandi: quatenus verò alimenta excedit merita habuisse animam rependi, vide infra in questione de tutore.

In æstimandis autem operis dubium sæpe oritur, an fiat æstimatio habito respectu, quanti potuissent locari ab eo qui obsequia præstitit, an verò quanti fuisset conducturus [39] vitricus, argumento l. si non fortem, §. liberis, ff. de cond. indeb. & per illum textum ita in terminis loquendo de tutore tenet Cuius. in consilio 88. in fin. sequitur Cordub. in dict. l. si quis à liberis, §. si mater, numero octuagesimo primo, ff. de liber. agnoscendo, id, quod Bartolus in l. in summa, §. in iramento, versicul. sic & ff. de cond. indeb. vbi dicit contra eam qui domum meam inhabitant formandum esse libellum, vt fructus soluat habito respectu ad pensionem, qui ipse conducturus [40] fuisset conueniens, non qua agens erat locamus, sequitur ibi Bald. Alexan. in consil. 18. volum. 4. Dec. in consil. 62. colum. 3. in fin. Cotta in memor. incip. creditor habitando. Natta in consil. 58. numero primo, & ratio est, quia eas tantum operas videtur recepisse, quas coactus fuisset aliunde conducere, si ab alimentario nõ fuissent præstite, non eas sine quibus potuissent in huiusmodi vitam ducere, & repetitio datur eummodo in eo quod factus est locupletior, idem videmus in æstimatioe, quæ fit de meliora- mentis in casu restitutionis rei, vel fideicommissi vel ob restitutionem feudi, quia attenditur quanti res meliorata fuit, [41] non quantum fuerit in meliorando erogatum, l. domos hereditarias, vbi Bartolus, Angel. Catrenf. & Iaf. ff. de leg. 1. cum infinitis citatis à Menoch. in tractat. de recuper. possell. rem. 15. nu. 557. Natta consil. 13. numero. 6. consil. 236. numero 4. Anchor. moder. famil. quest. lib. primo, question. 46.

numer. 6. Dec. Perul. 2. 4. numer. 25. fiat ergo æstimatio operum habito respectu ad commodum, quod vitricus ex eis perceperit nulla habita ratione quanti forte vitricus eas potuisset alibi locare, haberi etiam debet ratio personarum in æstimandis seruicij, & index isto casu [42] super æquivalentia vitæ suo arbitrio, vt docet Bursat. in consilio 88. numero. 20. versic. & que seruicij, & voluit glossa l. fin. ff. de oper. seruo, Corne. consil. 126. num. 28. volum. 2. Cordub. d. si mater, num. 86. vbi addit, quod arbitrio iudicis decidenda committuntur, quæ à lege certam non habent determinationem, Bald. in l. certum, numer. in C. famil. et c. fund.

In æstimandis etiam operis habenda est ratio personarum, quæ alimeta percepit, alia etenim fiet calculatio si artex sit, alia verò si sit nudus minister, quia plus æstimantur artificis opere, quam alterius persone [43] ministerium simplex, l. si in eum, ff. de lib. cau. l. vt iurifrandi, in §. dabitur, ff. de oper. liber. & pulchram reert distinctionem Cordub. in dicto §. si mater, numero septuagesimo sexto, adducendo ad id Anton. Augustin. & Forcaluon. vbi in inpubere, qui fit artex, vult decernendum esse salariam, non etiam si simplex sit minister: in summa, certa non potest dari regula, nam tam sagax, tamque potest esse industrius quis, quantumvis impubes & nudus minister, quod nedum alimenta, fed etiam salariam poterit operis suis mereri, & docet experientia infinitos quos in nobilibus domibus agere impuberes constituto in mensis salario, nec minus videmus seruari inter rusticos qui in custodiendis pecudibus, & armentis vtuntur impuberum operis, & salario conducunt, propterea bene pensanda est impuberis qualitas, sicuti & puberis, multi enim adeo desides, & inertes sunt, quibus ne alimenta quidem in operarum compensationem dari possunt, quamuis prouectam ætatem agant, hæc verò docet experientia, & naturalis ratio, vt legis comprobatione non egeant, cum vix constat priuignum fuisse continuè in domo vitrici, videtur eo ipso constare, quod præstitit obsequia, & operas, vt post Bartol. Cyn. Abb. & Ruin. concludit Bursat. dict. consilio 88. numero decimo, sed ex prædictis nemo id affirmat, & omnino tenetur priuignus probare [44] obsequia, tum quia cum inficco constant non præsumuntur, l. in bello, §. si sit, ff. de capti. tum etiam, quia sunt fundamenta sue intentionis, Leam qui, ff. de probation. & sola residentia in domo non infert necessariam operarum præstationem, cum non etiam conslet illius operas alioquin esse valoris, & earum quoque qualitas probanda sit.

Tertio principaliter declaro conclusionem prædictam, ne locum habeat, quando impensa esset modica, quia non præsumitur eam factam fuisse animo repetendi, sed donandi, [45] ita Baldus in dicta l. si pater, versicul. item & quantitas, vbi dicit facilius concedi, & præsumi donationem quantitatibus modicæ, quam magnæ, vt rum. ff. de donatio. inter virum & uxorem: sic etiam l. si Lalimenta, C. de negot. gest. vbi præsumitur donata alimenta modica etiam inter personarum, in quibus regulariter datur repetitio, Corne. in dict. consil. 269. in fin. volum. 2. vbi quod si expense non sint magnæ, videtur vitricus eas fecisse animo donandi: mihi autem non placet hæc limitari, nam et si facilius donetur quid modicum, quam magna, tamen nec res modica præsumitur donari, vt dixi in præcedentibus questionibus, & prædicti Doctores inter alias donationis coniecturas reterunt quidem quod citatem impensas, sed non

sed non dicunt eam solam arguere animum donandi, propterea necesse erit quod concurrat aliud quid, ut quæ singula non proficiunt multa iuuent, l. patre huiusmodi, vbi Doctores, præcipue Iaf. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iur.

[46] Quotid non presumitur animus repetendi, quando vitricus erat nobilis, & diues, priuignus vero pauper, nam & tunc insungit coniectura satis valida donationis, Baldus in dict. l. si paterno, vericulo & licet glossa, vbi ait quod nobilis miles, & diues, facilius presumitur donare quam faciat ignobilis & pauper, l. filius, ff. de donatio. Salicet. num. 4. vbi non tam considerat nobilitatem in vitrico, quam paupertatem in priuigno, quæ idcirco facit abesse à vitrico repetendi animum, qui enim pauperem alit, non videtur sperare repetitionem. videtur etiam voluisse Castrum numero primo, dum ad presumendum animum repetendi considerat vitricum non fuisse valde diutem inuicem, quod si diues esset, presumetur animus donandi, Sylva, in consil. 2. numero vigesimo tertio, & ratio predictorum est, quia nobilitas facit presumi [47] donationem, gloss. in l. v. xori suæ, ff. in vbi Bartol. de leg. 3. Bald. in l. 2. col. 2. C. de iure dot. infinitus ad hoc citat Tiracellum in tractat. nobilit. cap. 37. numer. 47. vbi allegat etiam Bald. in d. l. si paterno, & addit quod parum etiam eis videtur dare, quando multa donant, exemplo Coniustitæ Matildæ, quæ aliquantulum terræ dicebat in ecclesiis contulisse, cum donasset triginta milliariter, ut refert gloss. in l. sed & si suscepit, §. l. in versio modica, ff. de iudici. Menoch. d. casu 88. numer. 49. & sequenti. ratio autem rationis est, quia ipsorum negotium, & Principum proprium est & peculare, [48] donationem, & liberalitatem exercere, Alexan. Iaf. & alij in l. pactum curatoris, C. de pact. Neuzia in consil. 12. in §. 3. ratione, inferunt hinc quod tutor [49] principis potest donare, gloss. in c. grandi, de supplen. neglig. prælat. Alexan. & alij supra citati, & id quidem intelligi non in quocunque nobilis sed in eo qui magna fulgeat nobilitate, & opibus abidet, ita enim intelligitur prædicti. item inte ligit, quando priuignus non est æque diues, sed potius ad paupertatem vergit, quia vt aduertit Salicet. in dict. l. si paterno, non tam ipsum vitricum attendimus, quam & priuigni qualitatem.

[50] Quotid generaliter declara, vt non presumatur animus repetendi, quando coniectura alicui & presumptiones donandi subsisterent, desumptæ ex qualitate priuigni, vel vitrici, vt declarat Bartol. in d. l. si paterno, vbi etiam Baldus Salicet, Castrum. Arret. & Alexan. Capra in consil. 105. num. 5. Corne d. consil. 265. in fin. volum. 2. & ratio est, quia quod voluerit donare, vel repetere, dependet ab animo, ea verò quæ in animo consistunt, occulta sunt, & idcirco iudicis, & coniectura probanda sunt. hinc videmus declarari animum si priuata scriptura, d. l. Nefennius, vbi Doctores, ff. de negot. gest. Crauet. in consil. 125. nu. 3. & testes singulares admitti ad probationem [51] animi, Castr. consil. 395. col. 3. volum. 2. Crau. in consil. 73. num. 33. dicit in consil. 94. numer. 47. & in his, quæ sunt difficilius probationis, consentatur lex iis probationibus quæ ex natura rei haberi possunt, vt sunt iura vultura.

Et quia ex diuersitate accidentium, & factorum ius variatur, idcirco iudicis arbitrio committitur, quæ sufficiens sit coniectura ad presumendum, vel donationem, vel repetitionem, [52] Ier. quo in iure non est determinatum, capitulo, de causis, de officio deleg. l. 1. ff. de iure delib. Corne d. consil. 265. in fin. Capra dicit.

consil. centesimo quinto, in fine.

Hæc omnia optimè procedunt recta communi opinione, quod vitricus in dubio habuerit animum repetendi, quod si qui contrarium teneret, illam scilicet habuisse animum donandi, intelligere tamen debet non procedere, quando ex coniecturis aliud apparet, puta quia protelatus fuisse se alere animo repetendi, argumento dict. l. Nefennius, ff. de negot. gest. vel quando scriberet super libro impensis, quas tacebat, dict. l. Nefennius, gloss. in dict. l. si paterno, vbi dicit quod prædicti, & aliis etiam modis probari potest animus repetendi, idem est, quando administrat patrimonium priuigni, Roma. in consil. 355. numero secundo.

[53] Iam e contra animus donandi colligitur, quando non administrat, quando non est protelatus, quando non tenebat librum rationum, vt lata ponit Burlat. in consil. 83. num. 13.

SYMMARIA

1. Frater non repetit alimenta, quæ fratri præstitit, quem alere non tenebatur.
2. Donatio presumitur ex sanguinis communiore.
3. Frater in dubio presumitur dotasse sororem de bonis propriis.
4. Frater repetit alimenta, quæ præstitit familie aliorum suorum si non est usus operis.
5. Frater repetit à fratre quod impendit, vt illum capium non redimeret.
6. Frater in dubio impendere videtur sororem, repetenda.
7. Donatio ex communiore sanguinis non inducitur nisi in casibus expressis.
8. Donatio presumitur, quando frater redimit fratem si non protelatur.
9. Impensa in redimendo, æquipatur impensæ aliorum, idcirco inducitur.
10. Impensa in redimendo inducitur etiam, quando quis est corporali pena placendovi, si non soluit pecuniam.
11. Bona fidei commisso subiecta alienari non possunt, vt grauamur de carceribus, contra num. 17.
12. Ecclesia bona alienantur pro redimendo carceratos.
13. Ecclesia bona alienantur pro redimendo grauamur apud hostes captiuum.
14. Legatum pro liberandis carceratis dicitur pignus.
15. Legatum pro redimendis captiuis est pignus.
16. Excoquutores deputati ad liberandum captiuos possunt distribuere in liberandum carceratos.
17. Bona fidei commisso subiecta alienari non possunt, vt grauamur liberetur à carcere, in quo positus est propter delictum.
18. Frater administrat bona fratris, censetur impendere de alieno non autem donare de proprio.
19. Frater dotans sororem, non presumitur velle donare si sororis bona administrat.
20. Dotans, mulierem non videtur donare, quando est illi debitor.
21. Dotans si est extraneus ei debitor non presumitur velle donare, sed in consanguineo.
22. Debitor quando solui presumitur velle extinguere debitum.
23. Frater si quid solui foris, presumitur soluisse in causam dotis quam debebat.
24. Confessio subsequens, censetur facta ex causa promissionis, quæ præcessit.
25. Frater ei mater administratorem bonorum filii censetur donare quando docet.

- 26 *Frater alius sororem potest reuivere penes se fructus legitime spectantis ad filium.*
 27 *Frater, qui praeluit alimenta, repetit, si fuit protelatus.*
 28 *Frater, qui aluit familiam fratris servando frumentum maioris pretii, repetit impensam.*
 29 *Frater repetit a fratre impensam magnam, quam fecit pro eo.*
 30 *Frater repetit a fratre impensam magnam quam fecit pro familia fratris sustinenda.*
 31 *Frater an repetat magnam impensam pro alimentis, quae praeluit fratri.*
 32 *Impensa an sit magna, vel parva, attenditur qualitas personarum.*
 33 *Frater repetit a fratre impensam factam circa vesillum.*
 34 *Animo repetendi praesumitur in fratre, qui impendit pro fratre.*
 35 *Frater maior repetit a fratribus impensam quam fecit pro communi familia in emendis bobus, vel reficiendis domibus.*
 36 *Frater repetit a fratre, qui impendit in rebus communibus, & in exsoluendo communi debito.*

QVÆSTIO XII.

NON minus dubia est questio, an frater qui fratri alimenta praeluit, possit ea repetere. sed in hac quoque controuersia termini questionis sunt constituendi, quando frater non tenebat fratrem alere: nam ubi tenebatur, nusquam conceditur repetitio eius, quod praelare cogi poterat: in hac itaque controuersia videtur vera conclusio, quod frater non repetat, quia videatur impendisse [1] animo dandi, ita Baldus in l. filius cuius, in 3. nota. numer. 3. C. famil. ercisc. argumento l. Nefennius, §. si de neg. gest. idem voluit Baldus in l. certum, numero decimo, vers. vlt. terius quare potest, C. condit. vbi post Nicol. Matar. dicitur quod frater, qui de pecunia propria aluit fratrem, & fratris familiam, videtur intuitu pietatis, & ratione naturalis obsequij impendisse, atque ideo non repetit, argumento dicti l. Nefennius. hoc item tenuit Deci. in consil. 628. numero octauo, ubi distinguit inter expensam alimentorum, & aliam. idem tenuit Bald. in l. si, C. de collation. ubi ait quod si ex duobus fratribus simul viventibus vnus in expensam alimentorum familie plus contribuit, quam alter, demum non poterit repetere, quia illud videtur communicatum, & subiecte casum expressum in c. 13. si duo fratres, in tit. de fratribus de nouo benef. inuest. mouetur tamen non fauore alimentorum, nec quia impensa facta fuerit intuitu pietatis, sed ob vim, & naturam societatis, de qua dicam suo loco paulo infra. Deci. in dict. l. fin. numero quarto, vbi distinguit inter impensam factam pro alimentis, & eam quae fit in aliam causam, & licet ipse late agat, multoque Doctores alleget, tamen quia loquitur de fratribus sociis, non videtur mihi id petere: tandem hoc loco, Natta in consilio 264. numero quarto circa principium, Mascar. in consil. 186. numero septimo, & si recte consideretur, haec fuit quoque intentio Alexand. in l. si negotium, in fin. C. de negot. gest. ubi reprehendendum ibi Castri. vult quod sicut in ascendentibus, ita etiam in transuersalibus praesumatur animus donandi, allegat Rom. in l. quae dotis, ff. soluto matrimonio, & licet non loquatur expresse in alimentis, debet tamen in eis intelligi, quia animus donandi in ascendentibus, & descendentibus non praesumitur, nisi ubi agitur de expensa circa personam facta, vt dixi supra in questione, ubi tracto an mater repetat impensam

factam pro filio, & in questione sequenti. cum ergo dicta Alexand. non possint verificari, nisi in alimentis, sciendum est eum loqui de alimentis non de alia impensa. cum praedictis quoque transit Benincas in tractat. paupertatis in 7. quæst. principium 2. specul. iudic. nu. 1. er. 3. dicens quod frater quidquid impendit in alimenta fratris, videtur donare, & intuitu pietatis facere, Crau. in consil. 199. nu. 10. & praedictorum ratio esse potest iauor alimentorum, & sanguinis coniunctio, quae solet inducere [2] praesumptionem donationis, vt probat text. in l. si seruus communis, ff. de donat. inter vir. & vxor. ubi ob consanguinitatem si frater consentiat fratri donare vxori rem communem, praesumitur donare, & de eo text. ponit Bald. in l. 2. column. 2. C. de iure dot. l. fin. l. quod dotis, numero octauo, ff. solut. matrim. Menoch. de arbit. iudic. casu 88. numer. 15. ubi agit de illius intellectu, vt per eum, & pro hoc facit quod voluerit Bald. & Salicet. in l. fin. C. de dot. promiss. ubi dicitur quod frater in dubio [3] videtur sororem donasse de bonis propriis atque ita donasse, tum quia extraneus dando dotem videtur donare, l. vnica, §. accedit. C. de rei vxor. act. & frater dicitur extraneus, ex quo si sororem non haberet in potestate, dict. l. vnica, §. extraneum. tum verò, quia sanguinis coniunctio facit praesumtionem donationis, l. Procula. ff. de probatio. & illam decisionem probauit Ripa in l. 1. num. 94. ff. solut. matrim. dices quod frater censetur sororem dotare de proprio, Menoch. dict. casu 88. numer. 40. Mascar. in consil. 76. num. 6. ubi alios citat. Cùm autem valeat argumentum de dote ad alimenta, si in dotante praesumitur animus donandi, idem erit in alente.

Non tamen contradictione caret ea propositio, nam Castren. in dict. l. si negotium, in principio, C. de negot. gest. contrarium videtur tenere dum dicit, quod inter fratres, & sorores non praesumitur animus donandi, & eum sequitur Ruin. in consil. 101. nu. 1. volum. 4. Natta in consil. 164. num. 4. ubi allegat gloss. in l. si paterno, C. de negot. gest. quae est illi loqui videtur in expensa facta circa res: tamen, quia textus loquitur de alimentis, debet de eis intelligi, & dicit Corne. in consil. 199. column. fin. vericil. circa secundum, volumine tertio, quod reperitur solum dispositum in ascendentibus, quod praesumatur in eis animus donandi, non autem in aliis, & hanc partem, quod in fratre non praesumatur animus donandi, tenuit etiam Menoch. in tractat. de arbit. iudic. casu 127. numero nono, facit quod voluit Baldus in l. si paterno, in fin. C. de negot. gest. ubi ait quod si frater impendit in alimenta [4] familiez alterius fratris, poterit repetere, si modo ipsius familiez operis non est usus, & eum sequuntur multi, quos referam in questione, ubi tractabo, an socius repetat a socio. addo Bald. in l. liber captus, numer. 4. C. de capti. & postlim. reuer. ubi dicit quod frater repetit a fratre id quod impendit, vt illum redimeret [5] a captiuitate, & tamen talis impensa reparatur impense quae fit pro alimentis, vt supra dixi de matre, & dicitur ea impensa facta circa personam, quo casu apud Doctores in l. si paterno, eadem est determinatio, & facit generalis regula desumpta a gloss. in dict. l. si paterno, quod frater in dubio videtur impendere [6] animo repetendi, Deci. dict. consil. 628. columna penultima in fin. Confirmari etiam potest, quia dispositio facta de liberis & parentibus, non habet locum in fratribus. l. tertia, §. liberis, ff. de leg. praestant. facit §. inter eas, Institut. de nupt. Deci. dicto consilio 228. columna final. & in fratre non dedit pietas, aut affectus, quanta in parentibus, & filiis, ergo non debet cadere

cadere præsumptio donationis.

Et non obstant, quæ supra in oppositum considerantur, & præcipue Bald. in l. certam, numer. 10. C. de mil. eccles. quia loquitur, quando pater vivebat, & filij omnes sub eo debebant, & ratio est, quia cum pater teneretur filios alere, si unus ex eis aluit alterum non gerit velle illius negotium, & consequenter à fratre non repetit sicuti decimus de matre, quæ filium aluit, cui alimenta debebantur à patre: non etiam repetit à patre, quia videtur patri donasse, secundum ea quæ supra dixi in questione, an filius alimenta patri præstita repetere possit. Rursus Baldus loco prædicto in fin. nihil dicit, quando est dubium, quæ intentione frater alimenta præstiterit, sed solum loquitur duobus in casibus, quando administrabat, & quando fecit intuitu pietatis, non autem querimus si in casu dubio videatur donare.

Quæ verò dicta sunt de fratribus simul habitantibus, quorum unus alit totam familiam, vel in alimenta plus impendit alio, procedunt non à fraterna charitate, & affectione, aut pietatis contemplatione, sed ratione communionis, ut dicunt multi ex eis: quin immò illud etiam absolutum non est, & multi tenent, repetitionem dari, ut dicam infra, dum tractabitur quæstio, an socius repetat impensam factam pro socio, similiter alimentorum favor non sufficit ad inducendam donationis præsumptionem, si solum sit affectio, aut sanguinis [7] coniunctio, non inducit donationem, nisi in casibus expressis, ut declarat textum in dict. l. i. seruis communis, si de donat. inter virum & uxorem ponit Menoch. dict. 4. 88. numero decimo quinto, & argumentum deductum à dote ad alimenta, ut sepe dixi, non est semper validum. arbitror tamen cum sententiam nedum communem, sed etiam veram, quod fratri repetitio non cōcedatur ex quo præsumitur donandi animo impedisse.

Limita tamen in impensa, quam frater fecerit pro redimendo fratre ab hostibus, vel etiā à carcere, quia illam frater repetit, ita Bald. in l. liber captus, name. 4. C. de captiv. & possim. reuerti. vbi dicit quod datur repetitio, si frater redemptus est diues: aliā verò si pauper sit, non tenetur, quia videtur impendisse intuitu pietatis, argumento l. Nescimus, ff. de negot. gest. sequitur Decius in consilio 628. in fin. sed Baldus in Authent. si captiv. numero octauo. C. de episcop. & cler. dicit quod impensa in redimendo [8] videtur facta animo donandi, nisi sit protestatus, allegat dict. l. liber captus. & hæc pars est meo iudicio prior, quia redemptionis impensa [9] æquiparatur impensæ alimentorum, ut inquit Bald. dict. Authent. si captiv. numero octauo, & dixi supra loquendo de matre, quæ vult repetere impensam alimentorum filio præstitorum, at impensa alimentorum repetitur à fratre, ergo & ea quæ sit in redemptionem, & in dicta quæstione posui expressè, an mater repetat expensam redemptionis, & confirmari ex eo quod dicunt Doctores in Authent. res quæ, C. commun. de legat. vbi dicunt quod bona restitutioni subiecta non minus alienari possunt pro redemptione captiui, quam pro alimentis grauari.

Quod autem dicitur de redemptione, intellige non solum, quando erat captivus hostium, sed etiam quando esset in carceribus communis, & esset suppositus corporali poenæ, vbi non solueret pecuniariam intra [10] certum tempus, quia hic habetur pro captiuo, secundum Bald. in dict. l. liber captus, numero secundo. vbi loquitur in matre, & limita, quando protestatus præcessisset, & confirmari potest illius sententia ex mente Fulg. in Authent. res quæ, nu-

mero septimo, C. commun. de legat. vbi ait quod si cuti bona fideicommissi alienantur pro redimendo grauatim à manibus hostium, ita etiam pro eximendo [11] illum à carceribus, quibus mancipatus fuerat propter delictum, & Fulg. opinionem dicit veriorē Alexan. l. Marcellus, §. res quæ, numer. 3. ff. ad Trebellian. facit etiam, quia bona ecclesie non minus alienantur pro redimendis carceratis, [12] gloss. vltima in c. sacrorum. 12. quæstio. 1. quam sequenter ibi Doctores, & Bald. in l. illud, num. 1. C. de sacros. eccles. Campeg. in tractat. de part. 1. quæst. 12. Gomez. in §. item si quis in fraudem, num. 32. Institut. de actio. Didac. lib. secundo variat. resolut. c. 16. num. 9. Lupus in rubr. de donatio. inter vir. & vxor. §. 78. numero tertio, & Boer. in decif. 128. num. 3. quam aliam posuit pro [13] redemptione captiuorum, l. finimus, C. de sacrosanct. eccles. & legatum factum pro exemptione carceratorum non minus [14] ipsum iudicatur, secundum Bald. in l. illud, num. 1. C. de sacrosanct. eccles. vbi Castrenf. numer. 3. Tiraquell. in præfatio. tractat. de pia causa, versiculum relictum, quam fit quando fit pro redimendis [15] captiuis, l. si quis pro redemptione, C. de donatio. & dicunt Baldus & Imola in l. quauis, ff. soluto matrimonio, quod exequutores à testatore deputati ad distribuendum pecuniam in redemptionem captiuorum, possunt eas erogare in eximendo [16] delinquentes carceratos.

Cum verò in toto iure nihil sit pacificum, posset de prædicta Bald. decisione dubitari, quia communis videtur opinio quod carcerati propter delictum grauari onere fideicommissi non possint bona alienare, ut se à carceribus [17] redimant, atque ita tenent Angel. in dict. Authent. res quæ, vbi Salicet. numero 4. Castrenf. numero decimo tertio. l. as. numer. 20. & 33. & Curt. lun. num. trigesimo secundo, idem etiam tenet Angel. in dict. l. Marcellus, §. res quæ, num. 2. vbi Imola, num. 9. Roman. numer. 7. Socin. communem dicens, num. 4. Claud. Aquen. num. 1. Alexan. in consil. 23. numer. 14. volum. 1. Crot. in l. filius familiaris, §. diuis, numero 71. ff. de legat. 1. Felin. in c. quæ in ecclesiariis, numer. 67. de constitut. Didac. dict. c. 16. num. 9. Boer. decif. 128. numer. 2. sed etsi hæc vltima sententia vera sit in suis terminis, tamen in proposita questione qua agimus, an liceat fratri repetere impensam, quam fecit pro eximendo fratre carcerato ob delictum, placet mihi prima, quod scilicet non repetat: pietas enim, quæ facit præsumi animum donandi, non minus versatur quando de aliquem excarcerando, quam vbi agimus de redimendo captiuum ab hostibus, nec in exercenda pietate attendi debent illius merita, in quem beneficium confertur, sed inspicimus personam expendentem, pro quo sufficiat allegare philosophi illius factum, qui suadendo cuiuspiam ne e. lecmosynam daret viro infirmi, & ganeas frequentanti, respondit: demus ei aliquid tanquam homines, non tanquam homini. vbi verò agitur de redemptione fideicommissi, tunc tum propter interesse tertij, tum etiam, quia tractatur de facienda impensa, durius agendum est: at in facto nostro expensa est facta, & solum querimus, qua intentione sit facta. proinde nihil est quod pietati repugnet, sicuti cum agitur de facienda impensa, & facilius concedi, quod impensa iam facta referatur ad pietatem, quam quod concedatur illam posse fieri in causam piam.

[18] Declara secundo loco principalem decisionem, ne procedat quando frater administrabat bona fratris, quia tunc censetur erogasse de pecuniis fratris, non de propriis, & ratio est, quia non est præsumenda donatio, quando considerari potest a-

lia causa impendendi, ita determinat Bald. in l. filie cuius, numero tertio, C. famil. et cunctis, ubi dicit quod frater non repetit impensam alimentorum, nisi esset administrator, Natta in consil. 264. numero quarto, & post Pet. de Vbald. quem citat, ita tenet Menoch. in dicto tractatu de arbit. iudic. casu 89. numero vigesimo quinto, addo Ruin. consil. 101. numero primo, volumine quarto, vide Mascard. conclusio. 571. numero octavo & vndecimo. ubi late & confirmatur hęc sententia ex his, quæ dixi supra, loquendo de alimentis à matre repetendis, & facit quod voluit Ripa in d. l. numero nonagesimo quarto, ff. soluto matrim., ubi ait, quod etsi frater in dubio videatur forem dotare animo [19] donandi, ex quo habetur pro extraneo: tamen si administrabat bona sororis prefumitur habuisse animum repetendi, argumento l. Nefennius, ff. de neg. gest. Et quod dicimus de fratre administrante, locum habet etiam in fratre, qui sit frater debitor, quia prefumitur in extinctionem debiti solvere propter rationem supradictam, quod non prefumitur donandi animum, quando sumi potest alia coniectura, ut in simili dicit Bartol. in l. vxorem, §. pater naturalis, ff. de lega. 3. quod dotans mulierem non prefumitur velle donare, [20] quando est illius debitor, sed potius censetur debitum proprium extinguere, sequitur Ruin. in consil. 223. numero primo, volumine primo, ubi loquitur in fratre, licet Bartol. loco præcitato loquatur generaliter, & indistincte in quocunque, & idem Ruin. dicit in fratre, in consilio 152. numero nono, volumine quinto, ubi tenet quod frater debitor videtur habere animum compensandi, & gerendi vile negotium mulieris, propterea repeti, seu imputari, & idem in quocunque extraneo debitor voluit Bald. in l. fin. in fin. C. de iur. dot. ubi gloss. ibi volentem, quod extraneus dotans mulierem repetere possit, intelligit in extraneo [21] administrator, vel debitor mulieris, & ratio est, quia datum à debitore in dubio [22] prefumitur datum in causam debiti. l. si cum dotem, §. si pater, ff. solut. matrim. Brun. de statut. exclus. form. artic. 6. numero 243. ubi infert quod si appareat fratri aliquid dedisse forori, nec appareat in quam causam iudicabitur in causam [23] dotis, quæ debebatur, & generalis ita constituit regulam Bartol. in l. triticum, num. 4. ff. de verbor. oblig. dicens quod confessio, vel numeratio [24] subsequens facta censetur vigore præcedentis promissionis, & prædictam decisionem, quod frater debitor dare videatur animo compensandi, sequitur Lupus in rubr. de donatione. inter vir. & vxor. §. 66. nu. 13. Alciat. in consil. 153. num. 3. Ruin. in consil. 65. num. 7. volum. 3. Campege. de dote, part. 1. questio. 24. Bald. in l. Nefennius, num. 3. vers. ex hoc, ff. de nego. gest. ubi tamen declarat Menoch. dict. casu 88. num. 43.

Sed in hoc, quod dictum est, dotem datam à debitore posse repeti, non desunt, qui contradicant. Nam oppositum tenuit Bald. Nouel. in tractat. dot. in 6. part. privileg. 45. post med. ubi etiam si extraneus sit debitor, vult tamen dotis favore quod prefumatur donare, ex quo non declarat quod animo, imò Cyn. in l. fin. in 3. quest. C. de dot. promissio. tenet indistincte, quod frater, vel mater etiam administrantes [25] bona filie vel sororis censentur dotare animo donandi, quod voluerunt etiam Martin. de Fano, Jacob. de Are. & Salyc. Bald. in d. l. Nefennius, columna secunda. Invol. in l. 1. columna 2. ff. soluto matrimonio, & late con. probat Alba in consil. 12. per totum. mihi verò in ea questione non displicet distinctio Ruin. in consil. 65. numer. 7. volum. 3. dicentis, quod aut dos datur à patre, vel hæred. patris, vel alio qu;

tenebatur dotare: & tunc licet ille administraret bona mulieris, vel sit illius debitor, semper dotando videtur de suo dotare, aut dos ab eo datur, qui dotare non tenebatur, & tunc si erat debitor, aut administrator, videtur debitum exolvere, quandoquidem si quatenus tenetur dotare, non est dubium quod videtur extinguere debitum dotis, quod sibi incumbebat, quando dotem soluit, nec potest in aliam causam trahi: nam si duplex erat eius debitor, dotis scilicet & matris, vel commodati, vel alterius cause, si soluit in causam dotis, extinguere videtur debitum, quod ex causa dotis proveniebat, non quod ex alia causa, si non tenebatur ad dotem, videtur solvere in extinctionem eius debiti quod solum exibat, non autem voluisse donare. subsistit ergo conclusio, quod si frater erat debitor fratris ex aliqua causa solvendi pro eo in causam alimentorum, non videtur donare, sed se ab onere eximere quo tenebatur.

[26] Et pro confirmatione prædictorum facit, quia si frater debitor fororis pro legitima alar forem, poterit legitime fructus penes se retinere, & cum eis compensare quicquid soluit pro alimentis, secundum Crauet. in consil. 189. Grammat. consil. civilium 146. quos allegat Crasphal. in consil. 85. numero primo & sequenti, Cordub. in l. si quis à liberis, §. si mater, num. 35. ff. de liber. agnosce. sed mihi Craue & Grammat. hoc non dicunt, quidquid tamen sit, arbitror decisionem esse veram per rationem prædictam, quod debitor solvens alimenta, videtur habere compensandi animum, non autem donandi.

[27] Restringe tertio, quando frater præstando alimenta huisset protestatus, quod intendebat repetere: nam cessat tunc omne dubium, cum declarat animus eius per protestationem, ita Bald. in d. l. filie cuius, num. 3. & alij, quos supra citavimus circa præcedentem limitationem: & hanc quoque dicta supra in questione de matre, & nostra questio est, quando dubia est fratris alentis intentio, at præstatio remouet dubium, & reddit voluntatis eius certum testimonium.

Et idem est omnino, quando alia coniectura posset considerari ad excludendum donationem, secundum Baldum in l. filie cuius, num. 3. ubi ponit exemplum, quando vnus fratrum rector domus vellet frumentum seruire [28] in tempus, quo sit maioris valoris, interim verò familie onera sustinet de propriis tunc enim non censetur velle impensam donare, & quam naturali charitate inspecta non tenebatur alere, argumen. l. fin. ff. de petit. hæredit.

Quarto intellige, ut non videatur donare frater, quando impensa erat magna, & immoderata, sed potius colligitur animus repetendi, ita Roman. in l. que, ff. solut. matrim. ubi dicit, fratrem repetere [29] posse, quod impendit pro fratre, quando impensa est magna, sequitur Alexand. in l. si negotium, in fine. C. de nego. gest. & hoc videtur voluisse Bald. in l. si paterno. C. de nego. gest. dum primo loquendo inter vitricum, & priuigium, vult quod quantitas impensarum consideretur, exinde verò inferat ad impensas, quæ sunt à fratribus existentibus in communione, & ita tenet Angel. in l. fin. C. de collatio. dum inquit, fratrem qui in communis familie sustentationem impendit, repetere posse, [30] si fructus erant magnæ quantitatis, secus si erant modici, & ibi Caltrenf. numero tertio, dicit limitationem istam sibi satisficere, idem tenuit Ruin. in consil. 101. numero primo, & in consil. 145. nume. 9. volum. 4. Natta in consil. 264. numero quarto, Menoch. de arbit. iudi. casu 127. numero nono.

Contra

Contra verò Caltren. in dicta l. si negocium, in princ. C. de negoc. gestis. dicit. quod distinctio inter modicum, & magnam impensam, fit solum inter ascendentes, & descendentes, non inter collaterales, & infer, quod idem frater etiam modicam impensam repetit a fratre, id quod tamen est contra communem opinionem, vt dixi supra. & Deci. in l. fin. in fin. C. de collatio. dicit etiam magnam impensam non repeti. [31] Quando facta est pro alimentis, & ita constituit differentiam inter impensam alimentorum, & aliam vt primo casu semper videatur facta animo donandi, etiam si grauis sit, secundo verò licet et magnam impensam repetere, sed modica intelligatur donata. sequitur Crauer. in consil. 159. n. 10. sed prior opinio est verior. vidimus enim similem distinctionem fieri in matre cuius maior est charitas, & affectio erga filium, quam fratris erga fratrem, idcirco reprehendit illum Menochi dicto casu 127. numero. 9. posset tamen Decij dictum sustineri inter fratres scilicet alia tamen ratione, sed de hoc dicam infra in questione de socio, an repetat impensam factam pro socio.

[32] In hac tamen limitatione considerabitur impensam sit magna, vel parua ex qualitate personarum, puta si nobiles sint, vel ignobiles, & ex quantitate patrimonij, cuiusque ipsorum, vt considerat Bald. in dicta l. si paterno, & dixi de matre, vbi poterit videri, ne omnia repetantur.

Restringit debet quintò principalis nostra conclusio, vt non vendicit sibi locum in impensa, quæ facta est non in alimenta, aut circa personam fratris, sed circa res [33] & bona, quia illa poterit semper repeti, & in ea non præsumitur animus donandi, & ratio est, quia in dubio expensa, [34] quæ fit pro fratre, videtur fieri animo repetendi. glof. in l. si paterno. C. de negoc. gestis, & est textus expressus in dicta l. negocium. C. eodem tit. vbi frater, qui tributa soluit pro bonis fororis, repetit, & ibi Caltren. notat, quod inter fratres & forores non præsumitur animus donandi, imò nec inter ascendentes & descendentes, quoad impensam, quæ non respicit personam, & hoc etiam notant ibi Bald. Angel. Caltrenf. & Alexand. idem tenuit Deci. in consilio 628. columna. penultim. fin. idem Deci. in l. hinc C. de collatio. vbi ante eum Angel. Caltren. & alij, & dicit Bald. in l. filiz eius, num. 4. C. famil. excus. quod si ex fratribus maior [35] natu ponit propriam pecuniam in refectionem communis patrimonij, vel boues emit pro colendis communibus terris, recuperabit a fratribus eam impensam pro cuiusque ipsorum portione, per textum in l. ex duobus. §. Titium. ff. de negoc. gest. hanc quoque partem probauit Alexand. in l. si filius, in fin. C. de negoc. gest. vbi citat Bald. idem Alexand. in consil. 99. in fine, volum. 2. vbi tamen loquitur de impensa facta in redemptionem fratris, qui casus, secundum prædicta, est magis dubius, & dicit Aretin. in dicta l. si negotium, in princ. quod frater expendens pro fratre, vel forore in rebus eorum, videtur habere animum repetendi, & dicit Dec. in leg. fin. C. de collatio. quod extra causam factus impensa quam frater fecit pro fratre, censetur semper facta animo repetendi, & dicit Alexand. in consil. 168. numer. 11. volumine secundo. quod expensa facta ab vno ex fratribus pro recuperatione Catri communis, repeti potest, quia vbi capi potest aliqua alia coniectura, nunquam præsumitur donatio, sequitur Ruin. in consil. 100. numero. 3. volumine quarto, & prædictum Alexandri consilium repetitur etiam in consilio 20. volum. 5. & di-

cit Ruin. in consil. 101. in princ. eodem volum. 4. quod frater repetit expensas factas [36] pro fratre, iue in rebus communibus, l. si communes, vbi glof. ff. de negoc. gestis. iue in comuni lite, l. qui aliena, §. final. ff. de negoc. gestis. l. ex parte, in princ. ff. famil. excus. iue in exoluendo communi debito. l. iue pro fratre, C. de negoc. gestis. & inquit Dec. in consilio 21. numero septimo in fine. quod expensa quæ fit pro fratre, in dubio videtur fieri animo repetendi, & idem dicit alibi, vti citat Menochi in dicto tractatu de arbitrat. iudic. casu 88. num. 10. vbi citat etiam Ruin. Crauer. & alios, idem tenuit Benincasius in tractatu pauperum. in septima principal. questione, in secundo special. iudic. numero trigesimo. Nacta consil. 264. numero 4. Ioseph Ludou. consilio 53. verba, & ideo id ex bonis, quia si mater, quæ maiorem affectionem habet erga filium, quam habet frater erga fratrem, repetit impensam factam in res filiorum, vt diximus suo loco: multo magis repetet frater, in quo non cadit tanta pietatis & amoris ratio habes igitur absolutam hanc questionem, quando frater repetat alimenta & impensam factam pro fratre.

SYMMARIA.

1. Frater socius non repetit impensam alimentorum quam fecit pro fratre socio.
2. Duo vincula magis legant.
3. Socius non repetit quod impendit in alimenta socij, quando societas est vniuersalis, socius si particularis.
4. Dos uxoris vnus ex socijs vniuersalibus acquiritur omnibus socijs.
5. Societas acquiritur quidquid vnus ex socijs acquirit si societas est vniuersalis.
6. Societas vniuersalis vbi extat, nihil dici vel esse potest particulare inter socios.
7. Socius particularis summa societate repetit quidquid vltra suam portionem soluit pro socio.
8. Socius non repetit impensam factam de fructibus si fructus consumpti sunt.
9. Socius quando repetat impensam quam fecit pro societate.
10. Societas tacite contrahit alium videtur quod quis ferat vnus in omnibus sumptuum.
11. Socius particularis repetit quidquid vltra suam portionem soluit pro societate.
12. Dos per vnum ex socijs data filia alterius socij quando repetatur, & quando non.
13. Dos de bonis communibus per vnum ex socijs data filijs proprijs alio sciente, & patiente imputatur societati.
14. Socius repetit a socio quod pro eo impendit extra causam alimentorum si societas non est vniuersalis, alius socius.
15. Socius repetit alimenta socio præstata vniuersi extra domum si societas est particularis.
16. Habuero & comitatus non præsumitur, sed probari debet.
17. Duo quando obstant, vno sublato alterum subsistit.
18. Familia. Non dicitur de eadem familia, qui habitans sub eadem clauis, nisi etiam simul vniuersi in mensa.
19. Socius non repetit a socio alimenta quando impensa est modica.
20. Propria magna vel modica iudicij officio estimatur.
21. Socius minor repetit modicam impensam factam in alimenta socij.
22. Præstatum potest quid medicum donare, & ibi quid in minore.

23. *Alienatio per statutum prohibita non censetur prohibita alienatio rei modica.*
 24. *Societas potest contrahi cum papiko.*
 25. *Socium non repetit a socio impensam quando ipse quoque socius solui sustinuit vnus communiter.*
 26. *Frater non repetit a fratre impensam factam circa alios familiam quia do socius socius habuit in obsequio.*

QVÆSTIO XIII.

Si frater possit repetere quod impendit pro fratre, diximus in superioribus, nunc dicendum, si vnus ex pluribus sociis impendit in alimenta socij, possit ne id totum a socio repetere. & Bald. in leg. si frater cuius nume. 3. C. fami. eriscum. dicit quod frater habitans in communione cum fratribus, non eis imputat [1] expensas alimentorum, quas fecit, arguendo i. Nelsenius, §. i. ff. de negot. gest. & est text. in c. 1. §. do duo fratres, ibi, fructus tamen, de duob. fratre. de no. inquit de benef. & ibi Bald. numero secundo. inquit quod viuentes ad vnum panem & vnum vinum, debet inuicem communicare redditus omnes & proventus suorum bonorum vsque ad necessitatem victus: id vero quod deductis alimentis superest, ad dominum spectat, & Angel. in l. ex duobus, in princip. ff. de nego. gest. vbi dicit quod si vnus fratrum pro communi victu de fructibus bonorum plus contulit, quam alter, non poterit repetere, quia censetur consumpti ex necessitate cuiusdam societatis, allegat text. in dict. §. duo fratres, idem voluit Bald. in leg. fin. C. de collatio. inquit quod si ex pluribus fratribus habitantibus in communione vnus de fructibus aduentitiorum & laborum suorum plus quam alter contulit in conuictu, non repetit, quia fructus consumpti censentur tacite communitati iure societatis conuictui, & facti videntur de societate vite, allegat text. predictum in §. duo fratres, sequitur ibi Angel. qui tamen subdit, quod ille textus non probat, quia loquitur de emptis ex communi pecunia, atque ita Fulg. & Roian. dicunt esse menti tenendum. & cum hac decisio transit Ancha. in consil. 302. colum. ff. ver. secundum dubium. vbi tamen allegat solum Bald. in d. l. fin. Roman. in consil. 172. colum. fin. ver. quod tertium, vbi allegat Bald. in l. si pater. C. committiturque inter dicens, quod si de communi pecunia vnus ex fratribus familia grauatus plus impendit, quam alius, illud non venit in diuisione, precipue si longo tempore in communi vixerunt, quia facilis presumitur donatio ratione consanguinitatis in iis consumptis, & addit etiam casum singularem in d. §. duo fratres, Barbat. in consil. 7. numer. 20. colum. pen. ver. circa vltimam dubitationem, volum. 2. vbi late agit defendendo hanc partem, Ang. in §. ff. colum. ff. ver. & predicta sunt verba, Inft. de societa. Alexand. qui de communi testatur in l. vt nemini, numer. 3. C. de collatio. vbi in fin. ait, quod fratres commixtim vtentes suo patrimonio, videntur communicasse fructus omnes, idco si plus vnus contulit, quam alius, illud non est refundendum, Petr. de Vbald. in tract. de societa. in d. 6. part. questio. 73. ver. sic, quod 70. sunt fratres, volum. 5. Dec. ind. l. vt nemini, colum. fin. vbi allegat Come. & alius pro eadem parte, hanc dicit veram, & communem conclusionem Come. in consil. 40. nume. 26. in fin. quia fructus iure societatis communicandi censentur communicati, Aretin. in l. si negocium. C. de nego. gest. in l. quest. Socin. in consil. 40. nume. 5. vol. 4. vbi vlt. Bald. allegat Ang. Fulg. & Roma. in d. l. ex duobus §. item, ff. de nego. gest. Nat. conf. 264. nu. 4. Menoch. de arbit. iudic. casu 127. nu. 9. Ruin. in consil.

101, volum. 4.

Contrarium tamen tenere videtur Bald. in d. l. si pater. in fin. C. de nego. gest. vbi dicit, quod si vnus ex fratribus aluit filios fratris, potest ab illorum patre repetere, sequitur Aret. in d. §. fin. colum. ff. Inft. de societa. l. conf. 5. num. 5. vol. 1. Bertram. in consil. 62. num. 14. volum. 1. Roland. consil. 91. numer. 6. & numer. 51. vbi etiam alios citat, volum. 1. Ruin. d. consil. 101. n. 2. ver. Inft. autem probatur, vol. 4.

Pro veritate sciendum est, quod si loquimur in fratribus, prima opinio est indubitata, quia si circumscripta societate non potest vnus repetere quod impendit in alimenta alterius, vt probatur in precedenti questione, multo minus potest accedere societate: duo enim vincula [2] strictius ligantur, id est iug. & pac. penult. §. i. ver. C. de adopt. aliorum citati in consil. 61. numer. 6. & ideo respondo, quam adduxit Rolan. in d. consil. 91. num. 50. vol. 1. non potest sustineri, dum considerat societatem generalem, vel particularem: nam eo ipso quod sunt fratres, non possunt impensam repetere, quia facta est pro alimentis, ex quo ratio sanguinis, & factor alimentorum præsumit factam donationem, si vero non agimus de fratribus, sed de aliis, in quibus tanta non cadit sanguinis coniunctio, & consideremus solum vnam societatem, tunc videtur communis distinctio, quod aut est inter illos societas omnium [3] bonorum, aut est particularis, est vniuersalis, vnus est socius non repetit quod impendit in alimenta socij, sicut nec in aliam causam pro utilitate socij, ita Dec. & es supra in princip. huius questionis citatos, intelligit l. in consil. 5. num. 5. volum. 1. vbi numer. 7. dicit, quod in societate vniuersali non attenditur, quod vnus conferat, vel impendat plus alteri, leg. si socius pro filia, ff. pro soc. idem l. in leg. vt nemini, num. 4. C. de coll. dicens, quod in societate vniuersali omnia sunt communia, & in diuisione omnia equaliter diuiduntur, allegat Bald. in tract. de duobus frat. colum. 7. in fin. subdens, quod in consulendo occurrit semper ad hanc distinctionem & quod Bald. ibi, & alij, qui videntur contrarium tenere, non loquuntur in fratribus, qui sunt socij omnium bonorum, ita etiam Dec. ibi, nume. 4. vbi allegat Bar. & Barbat. & ante eum idem placuit Alexan. ibi, col. fin. qui limitat dictum Baldi procedere in fratribus sociis quidem, sed non vniuersalibus, quamquam nec eo casu saluari potest Bald. loquens de impensa alimentorum, quia etiam remota omni societate frater alens fratrem, non repetit, potest autem saluari solum quando alimenta sunt modica, non magna, Menoch. ita distinguit de arbit. iudic. casu 127. num. 2. vbi addit Purpur. & Crau. & dicit Bal. in l. cum duobus §. si fratres, ff. pro socio, prout eum refert Petr. de Vbald. in tract. de societ. par. 6. quest. 18. quod si socius omnium bonorum habet familiam, illa debet ali de communi, sicut enim dos vnus ex [4] sociis est communis, & acquiritur societati, quando est vniuersalis, l. actio. §. ff. pro socio, ita ad societatem quoque pertinebit onus alimentorum, ex quo ibi esse debet onera matrimonij, vbi est dos, & facti societati [5] omnium bonorum acquiritur quidquid per familiam vnus ex sociis querit, leg. cum duobus §. socium, ff. pro socio, l. scilicet, ff. de oper. liber. ita communibus expensis tota familia alenda est, quæ verba, meo iudicio sunt rationabilia, & notanda, & cum predictis transit Ruin. in consil. 104. numer. 2. colum. 4. ver. quod hanc sententiam, vol. 1. Roland. in consil. 91. numer. 42. volumine primo, & est alia ratio, quia in vniuersali societate non est

non est dare expensas, quæ non dicantur contractæ occasione [6] societatis, & quæ non imputentur societati, nisi proveniant ex delicto vel culpa socij, licet cum duobus, & socium vniuersa, l. quod autem, & l. seq. ff. pro socio.

Vbi verò societas non est vniuersalis, sed particularis, tunc si quis plus alio impendit, illud omne repetit in dissolutione [7] societatis, ita Ang. in d. l. fin. C. de collatione, & hanc partem multis rationibus & fundamentis comprobatur Petr. de Vbal. in d. tractat. in 6. princip. part. questio. 23. versic. circa secundum principale dubium. vbi quatuordecim mouentur fundamentis, & hoc voluerunt Alexand. Iac. & Deci. in d. l. fin. quos supra allegauit Menoch. d. casu 27. numer. 4. vbi citat Barbat. Corne. Ias. Deci. Ruin. & alios, & tres addunt rationes, prima quod donatio non presumitur, quando alia capi potest cōiectura, secunda, quod societas non imputatur impensa, quæ non cedit in utilitatem societatis, tertia, quia vniuersis sociorum proportionabiliter debet onera sustinere, & commoda societatis sentire, sed diuersificatio ratio inter vniuersalem & particularem societatem illa est, quia vbi est vniuersalis, omnis impensa præterquam delicti, & culpa imputatur societati, idem quidquid erogatum est in alimenta vnus ex sociis seu illius familie, id omne cedit in commoda societatis atque illi imputatur, vt dixi supra, d. l. cum duobus, & socium. vbi verò societas est particularis, illi non imputatur expensa, quæ non cedit in communem societatis utilitatem, d. l. cum duobus, §. per contrarium, & l. adeo, in fin. ff. pro socio. at alimenta vni ex sociis præstita, vel eius familie non respiciunt communem utilitatem, ergo non est imputanda ea impensa.

Sed in hoc quoque secundo casu videtur quod impensa non repetitur, si facta est de fructibus bonorum, quia vbi fructus sunt consumpti, facile eorum inducitur donatio, [8] vt voluit Bald. in l. fin. C. de collatione, & ibi hoc tenet Deci. in fin. Alexand. in consil. 49. nume. 6. volum. 1. & hanc dicit communem esse opinionem Crot. in consil. 40. num. 26. scilicet tamen esset, si impensa facta esset sine consumptione fructuum, puta quia socius erogasset pecuniam propriam in alimenta socij, ex qua pecunia cessat ratio communicationis, & ea distinctio mihi videtur rationalis, quia sanguinis coniunctione cessante si quis aliat alium potest repetere, nec obstat ius societatis, quia aut est in fructibus, & tunc si de eis ministrata sunt alimenta socio non repetuntur, quia est erogatum quod est commune, si verò de alia pecunia & datur repetitio, quod si vniuersalis societas intercedit non repetitur, quia omnia sunt communia, nihil potuit erogari in alimenta, quod non esset commune.

Et hæc distinctio verior est, & magis æqua quam ea adducta per Alexand. in d. l. fin. C. de collatione, vbi dicit, aut socius [9] repetit quia dicit, quod socius habens maiorem familiam debebat suare maiorem impensam, & non auditur, aut agit, quia dicit se impendere ultra dimidiam ad quam tenebatur ratione societatis, & tunc repetit, & ratio diuersificatio est, quia vbi societas contrahitur, tacite agitur quod sociorum [10] quisque ferat virilem, l. si non fuerit, ff. pro socio, Barto. in l. Titium, & Maximum, §. altero, ff. de administrat. tutor. secundo verò casu, quia in societate particulari id repetitur quod ultra [11] portionem contingentem fuit erogatum, l. socius quod in eo, §. fin. & l. sequen. ff. pro socio, & hanc distinctionem fundat super dicto Bart. in con-

sil. 168. quidam habens bona communia, numer. 1. & seq. volumine primo. sequitur Socin. in consil. 40. numer. 3. versic. secundo responderetur, volumine quarto. sed hæc distinctio non placet, vt dixi, et enim verba, non fundamentalis, & primum membrum destruitur ex ratione secundi, semper enim militat ratio, quod socius repetat quidquid impendit ultra suam portionem, & quamuis velit Bartol. quod vnus sociorum ratione maioris familie plus exponere in societate non cogatur, quando verba significancia communionem referuntur ad plures habentes patrimonium commune, tamen ratio per eum allegata destruit dictum, non enim æqualiter aut communiter dicitur fieri collatio si vnus plus absorbeat de re communi quam alius, & non dicitur æqualitas inter eos, quando vnus habet maiorem familiam, propterea non mihi ardet ea distinctio.

Ex prædictis determinari videtur ea questio quæ Doctores diu torserunt, an imputari debeat societati dos per vnum ex sociis data filiz, vel potius in dissolutione repeti debeat a socio, ita vt tantumdem percipiat, nam magis communis videtur opinio, quod si societas est omnium bonorum, imputetur societati, [12] si verò est particularis, non imputetur, ita Bald. in tracta. de duob. fratrib. versic. primo quarto. num. 28. & seq. & in l. i. patius, colum. 3. num. 11. versic. & prædicta C. commun. vsuque iudic. Ang. in l. ex duobus, in fin. ff. de negot. gest. & in consilio 60. in 3. dub. Butr. in consil. 7. Castren. in l. si societatem vniuersorum, ff. pro socio, & in consil. 318. colum. 1. in fin. volum. 2. Socin. latè agens in consil. 299. num. 3. col. 3. versic. sed supposita, volum. 2. Deci. in consil. 66. col. 4. in consil. 173. num. 13. consil. 199. num. 9. Nata in consil. 91. per totum, & consil. 264. nume. 3. Roman. in consil. 91. per totum, volum. 1. vbi comprobatur rationibus, & auctoritatibus. Crot. d. consil. 40. nu. 28. Menoch. de arbit. iudic. casu 127. nume. 2. quæ opinio procedit sine scrupulo, quando dos est data [13] de bonis communibus altero socio sciente & patiente, Castren. in consilio 211. in 2. vol. 2. Socin. in consil. 291. nu. 7. vol. 2. idem Socin. in consil. 5. nu. 1. volum. 4. Castren. in consil. 96. num. 2. versic. meritis tamen, vol. 2. Decius, qui allegat Imol. d. consil. 68. col. pen. versic. quibus stantibus conclusio, Cotta memor. incip. expen. la facta, & sequuntur ibi multi.

Et ea eadem distinctio fit, cum quaerimus si socius possit à socio repetere quod pro eo impendit extra causam alimentorum; nam si societas sit vniuersalis, [14] datur repetitio, vt per Bald. in d. tractat. de duob. fratrib. in 1. quest. colum. pen. vbi inserta ad impensam, quam facit vnus frater, quando ducit vxorem, Bald. in l. 3. §. si de mun. & honor. vbi loquitur de impensa doctoratus, vel assumptæ militiæ, & glossa in d. l. 3. §. fin. loquitur etiam in expensis nuptialibus. Est verum quod eorum omnium dicta procedere videntur quando facta sunt patre viuente, prout etiam loquitur Aret. in §. fin. numer. 5. Institut. de societate, versic. quid si vnus ex fratribus, & idem in expensis, quæ sunt ratione infirmitatis, dicit Bald. in l. cum duobus, §. si fratres, ff. pro socio. limitando tamen nisi fuisset sequuta infirmitas ex causa societatis, quia tunc imputaretur societati, etiam si esset particularis, vt per eum quem citat Barbat. in consil. 37. num. 15. versic. capio alium articulum, vol. 2. vbi inserta ad impensam ducende vxoris, Ruin. in consil. 29. nu. 13. in fin. versic. & Dux Henricus, vol. 3. vbi loquitur de impensa ducende vxoris, & multos allegat Doctores, & hoc etiam placuit Bertran. in consil. 30. vifo ci-

fuis vol. 2. ubi agit de nuptialibus expensis, & latè pro expensa librorum, item doctoratorum, & aliarum quoque rerum ponit. Cotta d. memoria incipien. expensa facta per fratres, circa finem.

Prædicta autem principalis conclusio multò magis locum habet, quando alimenta fuissent vni ex locis prædicta, qui non vivebat in eadem domo, [15] nec promiscuè vivebat patrimonio, quia tunc non potest attendi illa communis conversatio, vt per Ange. considerat Alexan. in d. leg. fin. in fi. C. de collatione. vbi tamè videtur distinguere inter magnam vel parvam impensam, & ratio est, quia in eo quod modo prædicto consumptum est, cessat ratio societatis, & communis vite, proinde cessat quoque decellio, & idem omnino videtur placuisse Socin. d. consil. 40. numero quinto in fi. & rursus num. 6. volum. 4. vbi dicit circumscripto communi victu agendum esse de simplici donatione, quæ ex quo non præsumitur, datur repetitio, & subdit non præsumi [16] simultaneam vitam, sed probandam esse, ne duplici fictioni locus sit, vel ne succedat vna fictio & vna præsumptio, contra doctrinam Bal. in l. item aliquam, ff. de acquir. pos. & hoc quoque amplectitur Ruin. in consil. 103. num. 5. volum. 2. vbi dicit quòd si frater existens in communione non repetat impensam factam in alimenta familie alterius fratris, tamen dicit id procedere propterea quòd vivebant in societate ad vnum panem & vinum, sed aliud esse quando cessaret societas & conuivendi ratio, atque ita duo requiritur primo societatem, secundo conuiuium, ita vt licet socij sint, si tamen cesset conuiuium, datur repetitio, quia vbi duo obstant, [17] sublatò vno non tollitur alterum, si quando, C. de inoff. testamen. l. si domus, ff. de feruit. vrb. præd. dixi in consil. 50. num. 27. est verum quòd quatenus Ruyn. loquitur in fratribus dictum eius non potest sustineri, quia vt dixi, frater non repetit quod impendit in alimenta fratris.

In hoc tamen aduertendum, quòd frater præstans se non teneri ad soluendum impensam factam à fratre pro suis alimentis, erit tutus, nisi frater probet non solum habitationem factam in eadem domo, & sub eadem clauis, fed etiam quòd fuit ad eandem mensam, & cibum retentus, vt est text. in leg. si quis sit fugitiuus. §. apud Celsum. ff. de adilit. edic. vbi Ange. qui legit sub lege, quòd: §. apud Celsum, dicit quòd habitantes [18] sub eadem clauis, non dicuntur de eadem familia, nisi constet de conuiuium, & insert ad fratres subdens, quòd etiam frater impendens in alimenta fratris cohabitantis non repetat, tamen hoc fallit quando non constat quòd simul viuerent, quia non loquitur, habitans in eadem domo & sub eadem clauis, ergo simul vivebant, & subdit textum illum esse singularem, multum notandum & menti tenendum, ac à nemine vnquam fuisse notatum, sequitur Barba. ad Bald. in leg. fin. C. de collatio. aduertat igitur aduocatus, vt faciat caute capitulare.

Quòd dictum est, dari socio repetitionem eius, quòd impendit in alimenta socij, quando societas non est inuictualis, intelligi debet, ne locum vendicet, quando impensa esset modica, quia tunc censetur facta animo [19] donandi, non repetendi, secundum Ange. in d. l. fin. C. de collatio. vbi eum sequitur Alexan. in fin. & ratio est, quia in rebus modicis facile præsumitur donatio, vt dixi in questione de matre, quæ repetit alimenta præstita filio, & idem voluit Celsus in d. i. numer. 3. qui dicit sibi satis hoc placere, & idem tenuit Socin. in consil. 41. num. 5.

verf. t. nam volum. 4. Corn. in consil. 301. colum. pen. in fin. verf. si plures fratres volum. 1. & in alijs locis citatis à Deci. in d. leg. fin. in fin. quòd etiam tenuit Petr. de Vbal. in tract. societ. in 6. par. quest. 33. verf. si verò ambo nò administrabant, Parif. in consil. 100. num. 23. vol. 1. Menoch. d. casu 127. num. 10. vbi subdit quòd ratione societatis communis victus, & modicis impensis præsumitur donatio, & ibi dicit arbitrio iudicis committendum, quæ magna, [20] quæve modica dicatur impensa post Rimin. d. in d. leg. fin. C. de collatio. vbi dicit, qualitatem personarum inspiciendam esse, videlicet an inter nobiles diuites vel ignobiles & pauperes agatur, & prædictam differentiam inter magnam & parvam quantitatem, laudat Barbat. in consil. 37. col. fin. volum. 2. vbi subdit Angeli decisionem elegantem esse, fed illam limitat non procedere, quando inter illos esset omnium bonorum societas, quòd tamen non pertinet ad casum nostrum, quia diximus iam omnia imputari in vniuersali societate, & nos loquimur de particulari, negat Deci. in d. l. fin. in fi. heri debere distinctionem inter magnam & parvam impensam, quando est questio de alimentis, sequitur etiam Crau. d. consil. 159. num. 10. fed Menoch. loco præallegato, num. 9. illum reprobat, addendo Ruin. in consil. 101. num. 4. fed quòd pertinet ad terminos nostre questionis, ea Deci. contra dictio non debet nos turbare, quia loquitur quando facta fuit impensa in fructibus, quia tunc cum fructus in communes vfus consumpti videantur communicati, non datur repetitio, siue impensa sit magna, siue modica. Tum etiam quia loquitur in fratribus qui impendendo in alimenta videntur donare, etiam si non sint socij, vt dixi supra, verum tamen veraque ratio tolli potest, nam etiam frater repetit impensam magnam, vt dixi in questione de fratre, & vbi etiam fructus sunt consumpti in alimenta socij ultra quam ferat æqualitas, datur repetitio, si societas non est vniuersalis, proinde attendi non debet opinio Decij, sed alia, quæ est communis, si tamen socius, qui impendit, minor sit, non censetur donare [21] modicam impensam, secundum Petr. de Vbal. quem citat, & sequitur Menoch. d. casu 127. num. 13. duplici ratione quarum neutra est vera, quia minor quoque donare potest quid modicum, vt de prælatò [22] dicunt Butr. & Abb. in c. ceterum, de donatio. Tyraque de iud. in reb. exig. ferent. nu. 24. & statutum prohibens immobilium alienationem, non habet locum in re modica, [23] vt post Opizon. & Ferdin. dicit Tyraque loco prædicto, num. 94. & societas potest cum pupillo [24] contra Bald. de duob. fratr. num. 17. in fin. Dec. consil. 21. vol. 1. Parif. consil. 82. nu. 35. vol. 1. Iaf. l. 1. num. 6. C. qui testamen. face. pos. Caphal. consil. 148. num. 1. & 6. cum similibus.

Intellige etiam non dari repetitionem inter socios, quando alius ex socijs sustinet solus aliquid aliud onus, vel impendit etiam ipse pro socio [25] circa id, ad quòd non tenebatur, ita voluit Petr. de Vbal. in tract. de duob. fratr. in 6. part. princip. questio. 23. quem sequitur Ruin. in consil. 101. num. 2. & num. 4. versio. nunc superest, volum. 4. vbi insert quòd si vnus ex socijs aliquid de proprio impendit in communem vtilitatem sociorum, & est idem pro assumenda militia multum erogauerit de communis pecunia, non poterit cogi ad refectionem illius impensis, quia sit compensatio inter ipsos. mouetur etiam ex eo quòd dicit Bal. in l. si paterno, C. de neg. gest. vbi vult quòd vnus ex fratribus impendens pro familia alterius, non [26] repetat, si habuit in ob-

sequit

sequi filios, vel alios de familia fratris, quia fit compensatio, non enim attendit debet quod pro recompensatione receperit non obsequia, sed alias impensas.

S.V.M.M.A.R.I.A.

- 1 Tutor repetit alimenta que præstitit pupillo.
- 2 Tutor alii pupillum ex necessitate officij.
- 3 Officium suum nemini debet esse damnosum.
- 4 Tutor iudicio tutelæ repetit quicquid impedit in rem pupilli.
- 5 Coacte facere dicitur, qui poterat cogi alium facere.
- 6 Necessitas non in necessitatibus liberalis exiit.
- 7 Alim. repeti debet ad causam necessariam.
- 8 Procurator presumitur alium facere procuratorio nomine.
- 9 Alim. si petitur ad dominum presumitur factus tamquam a procuratore.
- 10 Tutor repetit alimenta præstita pupillo, etiam si sit consensu.
- 11 Pater administrator filia censetur dotare de bonis filie, licet alias presumatur de proprio.
- 12 Frater tutor fratris censetur impendere pro fratre animo repensendi, non donandi.
- 13 Alia in consil. 12. reprobatior committitur.
- 14 Tutor repetit alimenta, que præstitit non solum pupillo, sed etiam illius forori.
- 15 Operatori tenetur quicquid ab aliquo recipit alimenta.
- 16 Tutor gratis exercet officium, nec habet potestatem salarium.
- 17 Tutori salarium potest index constituere, quando etiam sibi videtur.
- 18 Tutori quando sint opera pupilli compensanda cum alimentis receptis.
- 19 Tutela officium est necessarium, et nemo potest ab ea se excusare.
- 20 Mercedem non consequitur ex eo, quod quis facere tenetur.
- 21 Beneficium non præstat, qui debuit impendere.
- 22 Parus quoad partem ratio eadem est, quia totius quo ad totum.

QVÆSTIO XIV.

[1] **T**UTOR, qui pupillo alimenta ministravit, potest illa repetere, vt voluit Cuman. in consil. 88. versic. circa secundum, vbi mouetur pluribus rationibus, primò, quia tutor alit pupillum ex [2] necessitate officij. l. cum plures. §. cum tutor. ff. de administrat. tutor. ergo licet esse repetere. [3] quia officium suum nemini debet esse damnosum, l. si quis ex assignatoribus. ff. quemadm. testamen. aper. Secundo, quia et si consulat tex. in l. fin. C. de aliment. pupil. præstan. quod curet tutor alimenta pupillo taxari, ne exinde contingat cum controuertant pati super quantitate alimentorum, non tamen negat repeti posse, quando non sunt taxata, & non est ferendus pupillus, qui maior factus recusat sumptus sibi factos restituere. addo hanc conclusionem probari in l. §. præterea. & §. penultim. ff. de contrar. & vtili actio. tute. vbi dicitur quod tutor [4] repetit iudicio tutelæ quicquid impendit in rem pupilli, ergo multo magis repetet quod impendit circa personam. Tertiò mouetur, quia cum tutor cogatur alimenta pupillo præstare, non potest in eo præsumi donatio, quia tunc solum donatio presumitur, quando soluit quis quod non tenebatur. l. donari. ff. de regul. iur. at qui cogi potest, si facit actum, dicitur coactus. [5] facere, Ioan. Andr. in cap. præterea, in versic. extorquentes, de iure patron. Bald. in leg. nouissimè. ff. quod falso tuto. auth. Felin. cum Ferrariensis colum. 12. de constitut. las. in leg. 2. C. de transactio.

Marfil. in l. questionis, nume. 20. ff. de questio & in necessitatibus [6] nemo liberalis existit, l. rem legatam, ff. de alimen. legat. las. in l. si fundum, nume. 19. ff. de legat. 1. Rursus cum præceperit causa necessaria, alendi scilicet pupillum, censendum est tutorem aluisse, vt impletur munus suum, non vt donaret, quia actus [7] refertur semper debet ad necessariam causam, quæ præcessit, vt probat text. in d. l. fin. C. de aliment. pupillo præstan. per quem dixit Abb. in consil. 116. colum. secunda. in fine. quod si quis ex lando tenebatur donare, presumetur ex ea causa fecisse si appareat exinde donationem esse factam, hinc est quod habens mandatum ad faciendum, censetur deinde [8] actum fecisse procuratoris nomine, licet non dicat glos. in l. qui in aliena. §. si is, qui putabat, ff. de acquit. heredit. & ibi Bartol. ponit hanc conclusionem glos. in l. si pupillis. §. 1. vbi Bartol. & alij, ff. de negot. gest. l. si seruus communis, §. fin. ff. de stipulat. seruo. l. si verlicul. quod enim C. per quas personas nob. acqui. & licet inter Doctores sit dubium an faciens actum videatur illum facere nomine proprio vel alieno, quando habebat mandatum: tamen quando actus [9] fit in re pertinet ad dominum, censetur semper fieri nomine domini, leg. fin. ff. quando ex factis, l. post mortem §. 1. vbi Bartol. numer. 1. & 2. ff. eod. Bald. in l. fin. colum. 1. in fin. ff. si quis cautio probauit in consil. 19. nume. 38. & text. in d. l. post mortem §. 1. loquitur expresse in tutore, qui actum in dubio censetur facere tutorio nomine, & in terminis quod tutor in ratione reddenda repetat alimenta, quæ pupillo præstitit, est tex. in l. sumptus. C. de administrat. tutor. qui etsi indistincte loquatur de expensa facta in pupillum, glo. tamen ibi ponit exemplum in alimentis, ad idem est tex. in l. 2. C. de alim. pupil. præstan. vbi dicit quod et si tutor taxari non fecerit ab initio alimenta pupilli, tamen fiet postea taxatio & solutio, & illos text. allegauit Gram. in deci. 103. nu. 204. vbi dicit quod tutor repetit alimenta quæ præstitit pupillo.

Confirmatur hæc sententia, num tutor administrat bona pupilli; at videmus in matre, fratre, & alijs, qui regulariter alieno videntur donare, si tamen admittunt bona filij vel fratris, datur repetitio alimentorum, quæ præstiterunt, multo ergo magis dabitur tutori qui nulla, vel modica sanguinis coniunctione sit pupillo alligatus, & hanc partem te nuitiam Cordub. in l. si quis a liberis, §. si mater, n. 90. & seq. ff. de liber. agnos. vel alien. vbi tamen sit simpliciter sola autoritate Cuman. contentus.

Extenditur propositio ista, vt locum habeat etiam si tutor sit sanguine coniunctus, [10] puta patruus, quia nihilominus cõceditur repetitio eius quod impendit in alimenta pupilli: nam etsi sanguinis coniunctio faciat præsumi donationem, tamen propter administrationem, quam gerit, cessat præsumptio, vt dicimus in matre & fratre & alijs personis, ita arguit Cuman. d. consil. 88. colum. fin. qui loquitur in casu magis dubio, quando scilicet pupillus aliquid etiam operabitur ad commodum tutoris, & pro hæc sententia facit, quia videmus in patre qui censetur non de proprio, sed de bonis filij impendere, quando est administrator, & filiam dotat, licet in dubio regulariter videatur an imo donandi faceret [11] Bartol. d. l. Nefennius, num. 3. ff. de negot. gest. Bart. & Bald. in leg. fin. C. de dot. promiss. Socin. in consil. 12. numer. 13. & seq. volu. 1. alios citat Mascard. in tract. de probatio. conclus. 571. numer. 8. vbi idem dicit in matre & tractauit supra. vbi tetigit de matre & fratre, & quamuis in patre & alijs, qui tenentur, de suo

dotare, possit aliquod dubium subesse, tamen in aliis, qui non tenentur dotare, res videtur expedita quia impendere videtur animo repetendi, secundum distinctionem Ruini supra locis predictis per me allegatis, & licet etiam extrapeus dotando videatur donare, tamen hoc est verum, quando non subest alia causa, vel coniectura, ut si alia coniectura capere potest, cessat donatio.

Extenditur etiam vt procedat in fratre tutore quia et si frater in dubio non repetat impensam, quam facit circa personam fratris, tamen ubi est tutor non videtur fecisse animo [12] donandi, sed repetendi, & ratio est quia administrat bona fratris, vel fororis, & loquendo de fratre quando repetat alimenta fratri praestita, dixi quod cessat animus donandi, quando administrat, & quomodo Alba, in consil. 12 reprobet in fratre dotante [13] fororem, & doceat communem opinionem esse in contrarium, & reprobet Bald. tamen errat, quia in eo communis opinio est pro Baldo & cum sequuntur multi citati à Menoch. de arbitr. iudic. casu 88. nu. 46. & seq. Mascard. de conclus. 571. nu. 11. ubi citatis Doctoribus inuicem aduersantibus non audeo suum interponere iudicium, sed relinquere cogitandum vt ibi.

Ampliat quaeque à Cima d. consil. 88. column. fin. verit. quid plus etiam si, vt non solum repetat tutor alimenta, quae praestitit pupillo, sed ea etiam quae dedit forori [14] ipsius pupilli, i. qui filius, ff. ubi pupillus educ. debe. ubi pupillus postquam adoleuit potest repetere à forore id quod tutor impendit pro illius alimentis, nam tenetur tutor alere fororem pupilli, vt dixi in tit. quibus, & à quibus alim. debeant. in questio. de tuto. & facit ratio, quia si tutor repetat à pupillo quod pro eo impendit, poterit etiam repetere alimenta, quae praestitit forori, quia ea fuerunt contemplatione pupilli praestita, qui ad id tenebatur, d. l. qui filium. videtur enim alimenta illi praestita, qui tenebatur alere, vt diximus in matre, quae repetit à viro alimenta quae praestitit filijs. Dubitari potest, si pupillus operatus sit tutori, an adhuc tutor possit alimenta praestita repetere, & videtur quod in huiusmodi tutor repetat: primo, quia alendus tenetur operari ad commodum eius [15] qui alit, glo. in l. sicut, ff. de oper. liber. secundo, quia tutor & ipse operatur pro pupillo atque onus omne administrationis sustinet sine salario, quia tutoris officium [16] gratis est praestandum, glo. in l. 1. & l. in eos, ff. de tute. licet iudex possit certum constituere [17] salarium si aequum sibi videtur, d. à tutoribus, §. finali, ubi glo. & Bartol. ff. de administ. tuto. cum alijs, quos citavi in consilio 159. in fine proinde si quae sunt pupilli opera compensantur cum labore tutoris, & non merentur recompensationem super alimentis per has rationes, Cor duben. in dicto. §. si mater, numero septuagesimo tertio. post multa concludit, quod ubi tutori [18] nullum est statutum salarium, & ubi ex tutela nullum illi commodum prouenire potest, tunc non prohibetur repetere, sed opera pupilli compensantur cum laboribus tutoris: ubi vero tutori datur salarium, tunc tutor soluet operarum nomine commodum quod à pupillo percepit. rationes predictae nullius momenti sunt: prima enim non subsistit, quia cum tutor nomine tutoris alimenta praestitit & de bonis pupilli, certe illi non tenetur operari: textus enim in lege, sicut, loquitur quando alit quis de proprio, non quando de alieno: secunda item non mouet, quia cum tutor labore illi sustinere nec recitare possit, ex quo tutela [19] iustificum est necessarium, non acquirit aliquod

meritum. ea enim seruitia, ad quae tenetur aliquis ratione officij, vel naturali aliqua ratione, non dicuntur merita, [20] vt voluit Ripa in lege, si uquam, questio. decimaquarta, & non dicitur beneficium praestare, [21] qui debitum impendit, l. si seruo, ff. de hered. institut. l. vnum ex familia, §. si de leg. 2. & latissime comprobatur Tyraque. in leg. si uquam, in versic. donatio largitus, nutre, 106. C. de reuoc. donatio, & dicunt Theologi, quod non cadit votum supra praecceptum: obligatio enim praecedens impedit ne operando quis possit mereri: proinde si tutor pupilli res, & personam curando laborat, non ideo acquirit meritum, quod remuneratione, aut recompensatione dignum sit. Cum autem in d. consil. 88. colum. 2. versicu ac etiam, quia, & versic. fa-teor tamen, dicit quod si pupilli opera aequivalent alimentis, fietet compensatio, inueniens quod ubi minoris sunt valoris, non fiat pro rata, de quo dixi supra in questione de priuigno. ego tamen inhaerendo, nedum rationi, sed etiam communium Doctorum opinioni, teneo compensationem fieri pro rata operarum, posito quod opera non sunt modici momenti, quia non creda rationali quod quaecumque seruitium indicari debeat ad extinctionem alimentorum: at si considerabilis sit operarum utilitas, poterunt illae rationari pro recompensatione alimentorum, & ratio est, quia tutor, qui seruitia recipit, dicitur tanto minus impendisse de suo, & non curo quod aequivalent alimentis in toto vel in parte, quando eadem sit datio [22] partis quoad patrem, quae est totius quoad totum, leg. quae de tota ff. de rei vendicat.

Annectenda sunt huic questioni quae supra posui inter vitricum & priuignum ratione operarum, ne idem sapius inculcet cum lectorum naues, ideo vide ibi, quia eadem omnino est determinatio.

SVMMARIA.

- 1 *Negotiorum gestor praesumitur impendere de pecunia domini.*
- 2 *Administrator praesumitur alimenta praestare de bonis, quae administrat.*
- 3 *Pater praesumitur soluisse de castrensi pecunia filij siue dentis, non de proprio erga filium.*
- 4 *Frater maior praesumitur bona minorum administrare, quando simul habitant, declarata tamen, vt ibi.*
- 5 *Negotia alterius gerens non praesumitur donare voluisse.*
- 6 *Animus donandi non colligitur ex falsis negotiis, vt ibi.*
- 7 *Argumentum à sensu contrario, non bene sumitur à dispositione negativa.*
- 8 *Extraneus dotando non videtur donare, quando bona mulieris administrat, dicit alius fecit suo.*
- 9 *Pater dotando videtur dare de suo etiam si filia bona habeat penes se.*
- 10 *Dos censetur data de bonis patris, etiam si datando dixerit, Pro omni, & toto eo quod coeque posterex paternis & maternis bonis.*
- 11 *Pater tenetur dotare filiam quantumvis diuersem.*
- 12 *Compensatio non inducitur de vno debito quantitas cum alio consistente in specie.*
- 13 *Administrator non compensat alimenta in pecunia praestita cum debito speciei.*
- 14 *Compensatio non fit de specie ad speciem.*
- 15 *Compensatio de specie ad speciem fit ex praesumpta mente patris.*
- 16 *Expressum dicitur, quod ex disponentis mente colligitur.*

QVÆSTIO XV.

Quæ superius quætionibus attingimus de vi-
trico, matre, fratre, tutore, & aliis admini-
strantibus aliena bona, induci possunt ad generalis
quætionis decisionem, an administrans aliena ne-
gotia repetere possit, si quid impendit in illius al-
imenta, cuius bona aut negotia administrat. pla-
num namque id videtur, quod geitor [1] negotio-
rum impendere videtur de pecunia illius, cuius ne-
gotia gerit, ita regulam constituit Bartol. in l. Ne-
fennius, numero quinto, ff. de negot. gest. mouetur
ex eo tex. in verbiis, ex contrario, & dicit Bald. ibi,
colum. 2. verbiis, aut dubitatur, utrum, quod ali-
mentis intentio, & mens præsumitur esse quod
impensa fiat de bonis [2] alimentandi, quando ad-
ministrat illius bona, allegat textum ibi & in l. fi. si
de petitio. hæc, & alia iura per quæ inquit esse bene
notandum, quod & si alimentator aliquando præsum-
mat donare, si tamen administraret bona alimenta-
di, non erit locus præsumptioni, ideo Bartol. loco
predicto inquit, quod tam violenta eiusmodi præ-
sumptio, ut tollat præsumptionem pietatis, quæ sub-
erat alias, & dicit multum notandum, infertque ad
patrem, & fratrem, qui etiam dotare filiam, vel forem
in dubio præsumuntur de bonis propriis, ut in l. fin.
Cod. de dot. promiss. tamen ibi gerunt eorum
negotia videtur dotem dedisse non de proprio,
sed de bonis illius, cuius negotia gerunt, infert et-
iam Bartol. quod pater [3] videtur non de suo, sed
de castrens peculio impendisse in studio pro filio,
quando habebat peculium illius penes se. hoc etiam
probat Bartol. in l. que dotis, num. 7. ff. solut. ma-
trimon. ubi dicit quod non præsumitur donatio,
quando ex modo id est, ex gestu negotij aliud colligi-
tur, sequuntur ibi omnes Doctores, & Rom. in
consil. 255. num. 2. ait textum in d. l. Nefennius, esse
ad hoc notabilem, & Bal. in d. l. Nefennius, numer.
2. verbiis, & hoc est bene, dicit procedere prædicta in
aui, matre, fratre, patruo, auunculo, & aliis per-
sonis per textum in l. ex duobus, §. Titium, ff. de ne-
got. gest. Angel. in consil. 60. numer. 4. ubi fortius
dicit probari geitionem, quando simul habitant, &
& bona communia habent, id quod potest procedere
[4] in suis terminis, quando scilicet vnus est in-
fans, vel impubes, alter verò proeunte ætatis, alias
non crederem communionem solum bonorum &
cohabitationem probare, quod maior administraret
cum enim ea administratio sit facti probari debet
ab allegante, l. in bello, §. facti, ff. de captiua, & post-
lim. reuers. & dicit Menoch. in tractat. præsumpt.
lib. 3. præsumpt. 71. num. 3. quod [5] gerens aliena
negotia minime præsumitur donare, & Alba. in consil.
12. num. 6. inquit quod vbi geitor negotiorum præ-
stat alimenta, vel pecunias, vel quid aliud, tunc
si possibile est quod pecunia proveniat ex bonis il-
lius, cuius negotia gerit, fingit lex ab illis proveni-
isse, l. 2. in principio, ff. si cert. petat. occultato scilicet
vno actu & alio ostenso, argumento l. 3. §. penult. &
fin. ff. de donatio. inter vir. & vxor. & dicit Cuman.
in consil. 88. colum. 2. quod administrans bona alio-
rum præsumitur voluisse alimenta præstare de
illorum bonis potius quam de propriis, & infert
prout fecit Bartol. in dict. l. Nefennius, ad patrem,
matrem, auiam, patruum & alios, & respondet ad
l. Nefennius, in fine, quæ videtur, requirere, quod
expensa sit posita in libro rationum, quod loquitur
per illam dictionem, maxime, quæ est implicatima.
l. qui status, ff. de re milit. per quæ verba mihi non

probat argumentum, quod negative sumunt
multi ad probandum quod alimenta fuerint præ-
stata animo donandi: dicunt enim, non scrip-
sit in libro rationum, non est protestatus, ut apud
Barfat. in consil. 82. num. 13. nam etiam illi ad iura affir-
mativæ ostendant, [6] animum rependendi tamen quæ-
tio non extant non potest ex eorum omissione
principaliter argui donandi animus, pro qua confi-
deratione facit, quia argumentum a contrario sen-
sa, [7] non potest sumi a dispositione negativa, Bal-
in l. 2. in fi. Cod. de condit. insert. Alexan. in consil.
250. nu. 26. volum. 5. inf. in l. 1. colum. 9. verbiis, secun-
do limita. & col. 12. verbiis, quarto limita. ff. de of-
ficio eius, Natta in consil. 551. num. 12. decif. Pedem.
178. num. 6. & quod in administrante non præsuma-
tur animus donandi, tenuerunt Socin. Sen. Ruin. Al-
ciat. Bald. Nouell. Socin. Iun. & alij citati à Me-
noch. in tractat. de arbit. iudic. casu 88. num. 46. &
sequent. ubi dicit quod etiam extraneus dotando [8]
videatur donare, l. vnica, §. extraneus, C. de rei exor.
actio. tamen fallit, quando is administrat bona mu-
lieris Mascard. in tractat. de probationib. conclus.
76. & 571. num. 8. & seq. & loquendo præcisè in al-
imentorū præstatione diximus quo loco, & suis distin-
ctis quætionibus supra in matre, aui, vitrico, fra-
tre, & tutore, ita vt ex particularibus multis supra
decisus possit fieri vniuersalis quedam inductio, vt
quicumque administrator videatur alendo habere
animum rependi: quam conclusionem ponit et-
iam Corn. in con. 265. colum. 3. volum. 1. Bald. No-
ucl. de dot. in 6. part. princip. priuileg. 6. Benicaf.
in tracta. pauper. quest. 8. in 3. specia. contractu. nu.
10. quod ego ex Ruin. in consil. 65. num. 7. volum. 3.
limitauit in superioribus respectu dotis non proce-
dere in patre, [9] qui cum teneatur etiam diuitem
filium dotare, videtur in dubio dare de suo, quan-
do dotat, licet habeat penes se bona filia, & sequi-
tur Menoch. d. casu 88. numer. 47. & idem dicit in
fratre hærede patris Ruin. in consil. 200. in fi. volum.
1. & facit quia si dotando dicit pater dare se pro om-
ni, & toto eo quod consequi possit ex bonis pa-
ternis, & materis nihilominus [10] dos censetur
data de paternis, secundu Bald. Nouel. in tract. dot. in 6.
part. princip. priuileg. 6. Crov. in consil. 65. nu. 2. Anch.
Moder. lib. 1. quest. 33. num. 3. & videtur potest Al-
ciat. in tract. præsumpt. regul. 1. præsumpt. 26. nu. 1.
& sequi. sed nunc venit in mentem id, quod de patre
dicitur dotem nihil omnino obesse quoad alimenta
ideo enim admitti potest patrem dotantem videri
hoc facere de bonis propriis, licet administrat bona
filie, quia si filia sit diues, [11] pater teneatur
dotare, Corne. in consil. 242. volum. 3. Boer. decif.
130. num. 8. Afcan. Clemen. in tractat. patris pote-
stas effect. 11. nu. 33. & 14. ubi idem tenet quando filia
esset nupta, sed hæc ratio cessat in alimentis quia
ubi filia est diues vel habet aliunde, pater non videtur
habere animum donandi, ex quo non tenetur alere
& ubi agimus de dote, vtrique causa in patre est
necessaria, & vtroque nomine cogi potest ad dan-
dum siue de suo, siue de bonis filie: at si agimus de
alimentis vnica est causa necessaria, quia cogi po-
test solum tamquam administrator, non tamquam
pater non mirum ergo si dotando pater videtur da-
re de proprio, quamuis administrat bona filie, quæ
aut supra dicta sunt de patre, intelligi debent, quan-
do impensa est magna quia cõ eo soli casu detur re-
peditio, nõ potest prefens disputatio ad alium referri,
ne forte existimet quis velle me intelligere quod pa-
ter indistinctè videatur alere animo rependi.

Predictam conclusionem intellige procedere, quando præsatio alimentorum, & id quod administrat, recipiunt inuicem functionem, vt quia vtrumque constat in quantitate, quod si forte vnum esset [12] in quantitate, & alterum in specie, non daretur compensatio, sed alimenta censerentur præsatis animo donandi, ex quo inuicem non recipiunt functionem, argumento. l. planè. §. i. ff. de legat. l. si alij §. vtrum ff. de usufructu. l. 2. §. Mela. ff. de dote prælegat. l. si cum dotem. §. si cum pater ff. soluto matrimonio. ita in proposito [13] declarat Bal. in dicta l. Ne feniui, nume. 2. ver. & hoc verum, quando dos. ff. de negoc. gest. Alb. d. consil. 12. n. 6. vbi dicit quod hoc casu idem est quod impensa prouenerit de bonis administratis, vel de bonis propriis, quæ vbi recipiunt functionem, fingitur prouenire de bonis administratis, & prædictorum ratio est, quia de specie ad quantitatem non fit compensatio, vt dixi supra ex Baldo, immò non fit etiam de specie ad [14] speciem, l. si conueniet. ff. de pignor. actio. l. si non fortem. §. si centum. ff. de conductio. indebi. l. si ex pecunia. C. de reuendica. dixi in consil. 112. numer. 38. & 35. nam quantitas cum specie, vel etiam species cum specie, non recipiunt inuicem functionem, idem qui soluit vel præstat aliud quam id quod debebat, non videtur habere animum compensandi.

Possent tamen attentari contrarium quia etsi non datur compensatio de specie ad quantitatem, vel de specie ad speciem regulariter, tamen hoc non procedit, quando non constat de animo compensandi: at vbi animus compensandi apparet, & quando agitur de compensatione, quæ sit ex præsumpta dispositionis mente, tunc fit compensatio de specie ad speciem, [15] & de specie ad quantitatem, vt distinguam in l. si cum dotem. §. pater, colum. fin. ff. soluto matrimonio. vbi ponit exemplum in compensatione, quæ fit ex vltima voluntate, vt quando legat testator aliquid in compensationem debiti, & idem Imol. hoc tenet in l. huiusmodi. §. cum pater colum. fin. ff. de legat. 2. Roman. in Authent. præterea, colum. penult. Cod. vnde vir & vxori, vbi Alexand. numer. 13. lal. numer. 26. & Dec. numer. 10. & comprobauit in consil. 112. numer. 38. & sequent. nos autem agimus de compensatione, quæ prouenit à præsumpta voluntate dispositionis, ergo fiet etiam contra solitas iuris regulas de specie ad quantitatem, & licet prædicta sententia habeat multos contradicentes, & forte non sit communis, vt probauit loco prædicto, numer. 35. & 59. tamen procedit sine dubio cum appareat de voluntate dispositionis, vel expressa, secundum Riminiald. in dicta Authen. præterea vel æquipollente, vt dixi dicto consil. 112. nume. 101. & satis expressa in casu nostro, quia lex ita præsumit dicitur enim expressum, quod ex mente [16] dispositionis colligitur. l. prætor. §. i. vbi glo. Bart. Bal. Anglmo. Castlen. Alexan. & lal. ff. de oper. noui nuncia. dixi in consil. 143. num. 19.

Item vbi subsisteret difficultas compensandi, non tamen minus alimenta possent recipi per illum, qui erat debitor ex causa administrationis, licet non per viam compensationis: sat enim est quod non videatur donasse, sed præstitisse animo repetendi, nihil enim quoad effectum refert quod compensentur in debitum, vel quod repetantur, propterea ex Baldi declaratio videtur non esse veracogitandum tamen relinquo, quia magna est auctoritas Baldi, quando præcipue non habet contradicentem.

Hæc omnia dicta de negotiorum gestore, am-

plia, limita, & declarata prout dictum est in præcedentibus questionibus, quia non est operæpretium quæcumque repetere.

SVMARIA.

- 1 Vxor alterius qui alij repetit à marito, qui tenebatur alere.
- 2 Socrer repetit à genero alimenta, qui præsatis filia.
- 3 Alimenta quicumque præsatis, repetere potest ab eo, qui alere tenebatur.
- 4 Ratio generalis extendit dictum.
- 5 Frater qui aluit sororem, repetit à socio sororis, qui recusauit alere, intelligit tamen vt ibi.
- 6 Hæreses mariti repetit alimenta vxori vidua in debitis præsatis intra annum helius.
- 7 Impensa alimentorum semper dicitur modica, quia paulatim fit intelligit tamen, vbi ibi.
- 8 Vlla quæ statim per menses, quod non denunciat maleficio, puniuntur vincta poena.
- 9 Interpellatio non dicitur trius, quando conuincitur sermone ter iussu quis debitorum ad saluandum.
- 10 Appellasse senel tantum dicitur, qui eodem tempore ter diu appellat.
- 11 Hæreses mariti non repetit alimenta intra annum helius præsatis vidue.
- 12 Vidua fugiens à viro esse in eodem matrimonio.
- 13 Vidua gaudet privilegiis viri, dum seruatur viduitas.
- 14 Hæreses vxoris non repetit à vidua, quod in eis alimenta impenduntur vltra redditus dicti.

QVÆSTIO XLV.

Vxor alterius qui prouidit de alimentis, repetit [1] à marito, qui tenebatur alere, l. alimenta, & l. si patrum. C. de negoc. gestis l. Nefennius. D. eodem titulo idem Cyn. in l. quod in vxorem. C. de negoc. gest. dicit, quod pater, qui filiam aluit [2] eo casu, quo nō ipse, sed maritus tenebatur, repetit à genero, sequantur Ruin Bald. & Alexand. ibi, & est generale, quod quicumque præsatis alimenta ei, cui ab alio debebantur, repetere potest ab illo, [3] & l. Nefennius Petr. Cyn. & alij in d. l. quod in vxorem, ita regulam constituit Socin. in consil. 64. colum. 4. volum. 4. vbi in ver. ex qua conclusione, dicit quod si pater, frater, vel alius quilibet præsatis vxori alimenta, quæ erant præstanda à viro, repetit ab illo, quia videtur vtiliter gessisse negotium illius, allegat Corne. in dicta l. alimenta, & Cyn. in dicta l. quod in vxorem, & idem omnino dicit Natta. in consilio 347. numer. 16. & sequent. vbi ponit de patre, & de fratre, qui repetunt à genero & sororio, & quantitas vtilis gestionis est generalis, potest dictum extendi ad quemcumque alium, secundum regulam Socin. in dicto consil. 64. decisio enim quamvis strictè extenditur ad limites rationis, & ratio generalis extendit [4] dictum, l. regula §. final. vbi Bartol. & alij ff. de iur. & facti ignorat. l. 2. §. si maritus, verum, quid si curatores, & veris, quid si decesserint. ff. ad l. tertulian. l. nomen debitoris §. final. ff. de legat. 3. Euerard loco 35. colum. 1. & possent allegari multi concordantes, & hæc vera sunt durante matrimonio, nam eo dissoluto, aliud est: si enim dissoluuntur sponsalia, & socrer interpellatus recuset alere mulier autem nihil aliunde habeat, [5] tunc frater, si præsatis alimentis, repetit à socio, immò ipsamet mulier repetit, vt voluit Ioan. de Cane mortuo, quem citat & sequitur Vital. in tractatu clausular. in titulo, quando alimentum renuncia. possit, colum. 10. in princip. vbi tamen dicit, quod si socrer obtulerit se paratum alere eam

eam in domo propria: & frater voluit illam recipere & alere in sua domo, non tenetur socer restituere alimenta.

Hinc finitima est questio, an heredes mariti, qui intra annum luctus aluerunt viduam, possint ab eo repetere alimenta praestata, & ubi nulla concurrunt coniecturae, Cornei. in consilio 252. in primo dabo volumi. prius, loquendo in fratre mariti, videtur praesupponere, quod concedatur [6] repetitio, quia in dubio nemo praesumitur donare, l. cum de indebito. ff. de probatio, at eam alere quam non tenebatur, dicitur donatio. item in dubio alimenta videtur quis prestare animo repetendi, non dandi, secundum gloss. in dict. l. si paternum. at in suo casu propter multas coniecturas tenet non dari repetitionem: coniecturae autem erant, quia dotes in domo dimisit, operas, & seruicia praestabat, erat relictæ usufructuaria, domina & massaria heres erat diues, & sine filiis subdit tamen vñm verbum notandum, quod si verum esse posset, ferè semper praestari vbi tractatur de alimentorum repetitione. dicit enim quod quantitas praestitorum [7] alimentorum videtur parua, quia paulatim ministratur. & licet cursu temporis augeatur, non tamen sit magna: & considerat primam, secundam, & tertiam praestationem. ego autem non intelligo multiplicatam praestationum: vnica enim iudicatur praestatio, ea quae fit continuo aliquo tempore, puta per annum vel menses, facit dictum Bartol. in l. inchoando, §. infans. ff. de iur. vbi dicit quod si villæ consul sub poena tenetur denunciare quemcumque malefactorum, punietur [8] vnica poena, quando stetit per menses quod nullum denunciasset delictum. & subdit Bartol. ubi vnicum delictum iudicari quando aliquis tota die, vel nocte lusit ad azaardum, etiam si luserit cum diuersis personis, & dicit gloss. in l. si conuenit. ff. de pigno. actio, quod si quis continuo sermone interpellatus, sed semel tantum. idem de eo qui condemnatus dixit sepius, appello, [10] vt semel tantum dicatur appellasse, voluit gloss. in c. ab eo de appellatio. in sexto. praedicta, & alia congerit Mas. sil. in d. l. fin. nume. 16. ff. de fidei. ita qui continuo aliquo tempore alit aliquem, non dicitur pluries alimenta praestuisse, cum verbaliter, proprietates æque referatur ad alimenta vnus mensis vel anni, sicut ad alimenta vnus diei, Benintend. decisio. 43. numero vnde cimo, & alimentorum distributio fit per tempora, non per vices, proinde in cognoscendo si sit magna vel modica impensa, non est attendendum quid fuerit in lingulas cenas, vel prandia erogatum, sed quid intra totum vñm tempus continuatum fuerit impensum.

[11] Principalem tamen Cornei decisionem, non credo veram, imò existimo non esse locum repetitioni, quando heredes aluerunt intra annum luctus: nam aut non habebat aliunde & tunc vxor ali debet ab heredibus ne cogatur mendicare in opprobrium praecedentis matrimonij, vt in simili dicitur in Authent. praterea, C. vnde vir & vxor, & in corpore vnde sumitur: si verò habebat aliunde, & habebat dotē, tenebantur quoque heredes alere, vt in l. diuortio, in principio, ff. soluto matrimonio, & vtriusque casum posui in titulo, quibus & à quibus praestari sint aliment. vbi dixi de aliment. an sit alenda ab heredibus.

Cum ergo tenerentur, non repetunt quod ex necessitate legis & obligatione soluerunt, quia vt dixi, & probatur in l. alimenta, & in l. quod in vxorem,

Cod. de negot. gest. qui proprium debitum soluit, non repetit: si verò dotem non habebat, idem est, quia cum non tenerentur alere, nec ad id cogi possent, videntur donare, argumento legis, donari, ff. de regul. iur. & vidua [12] videtur esse in eodem matrimonio, l. fin. Cod. de bon. mat. Alexand. in consil. 22. column. 2. volum. 2. & gaudet priuilegijs [13] viri, capitulo, extenore, de foro compet. barbat. consil. 16. column. fin. volum. 3. Roland. consil. 86. numero tertio, & 6. volum. 2. Tyraquell. in tract. cessan. cau. limitatio. 15. & probatur, quia videamus quod vbi mulier habet dotes, licet heredes viri teneantur ad alimenta illius solum vique ad ipsarum dotium redditus, tamen si in alimenta aliquid impendunt vltra dote redditum, non [14] repetunt, vt voluit Imola in d. l. diuortio, in principio, colu. 2. ff. soluto matrimonio, si ceteri itaque non repetit quod impendit vltra redditum dotis, ita etiam non repetit quando vidua carebat dote, & eadem sit ratio partis quoad partem, quae est totius quoad totum: vide tamen quae dixi in titulo, quibus & à quibus debeant aliment. dum tracto de vidua alenda ab heredibus viri.

SVMARIA.

- 1 Donatio non praesumitur etiam inter patrem, & filium.
- 2 Vxor repetit à viro quicquid impendit in alimenta illius.
- 3 Donatio inter virum & vxorem est prohibita.
- 4 Vxor repetit à viro quicquid in illius vultu impendit animo donandi.
- 5 Maritus restituit vxori fructus industriae paraphernalium, quos consumpsit de voluntate vxoris, & vertit in proprios usus.
- 6 Maritus dicitur in usus proprios conuersisse fructus paraphernalium, quando vertit in propria alimenta.
- 7 Maritus restituit vxori fructus paraphernalium naturales, etiam de voluntate vxoris consumptos.
- 8 Vxor non repetit alimenta marito praestata si illum tenebatur alere.
- 9 Donatio inter virum & vxorem sustinetur de re modica.
- 10 Maritus non restituit vxori fructus naturales extradotalium quos consumpsit, si modici sint.
- 11 Animus donandi, vel repetendi colligitur ex qualitate impense.
- 12 Vxor repetit à viro alimenta quae praestitit etiam si concurrat aliqua donatio coniectura.
- 13 Voluntas & potestas debent copulatiue concurrere in quocumque actu.
- 14 Vxor repetit à viro alimenta, quae communibus suis praestita.
- 15 Vxor repetit à viro dotem, quam soluit pro cōmuni sita ad quam se obligauerat simul cū marito.
- 16 Pater & patruus si simul se obligent ad dandam, patrius repetit à patre, qui solus tenebatur.
- 17 Rei plures debendi censentur inter se fidei iores, quando negotium in solidum spectabat ad vñm.
- 18 Rei plures debendi quando sunt an vnus ab alio repetitur solum, distinguatur inter causam erogatam, & causam lucratiam, vt ibi.

QUESTIO XVII.

Vxor, quae de proprijs bonis maritum aluit, cum non teneretur, repetat à marito, & vir

detur repetitionem dari, quia nemo presumitur animo donandi dare, l. cum de indebito. ff. de probatio. & presumptio donationis [1] cessat etiam inter patrem & filium secundum Salicet. in l. alimenta, C. de negot. gest. Bologn. in consil. 27. nu. 16. ubi expressè dicit, quod mulier repetit à marito [2] quidquid impendit in illius alimenta, & dicit Bal. in consil. 50. numer. 6. volum. 5. quod vxor quæ impendit pro sustentanda re familiari, quæ consumebatur, presumitur magis negotium gerere quam donare, idèd repetit super bonis viri non subiectis retributioni: imò videtur, quod volens non possit marito donare alimenta: est enim prohibita donatio inter [3] virum, & vxorem, l. 1. & 3. ff. de donatio. inter vir. & vxor. Ias. in l. si non forem, §. libertus, ff. de condic. indebi. cum similibus. & dicit gloss. in l. si stipulata, §. si ff. de donatio. inter vir. & vxor, quod inconueniens est & incongruum vxorem donare marito pro sustentatione illius, & per illum text. cum gloss. Bartol. in consil. 478. numer. 2. volum. 5. dicit quod vxor repetit [4] etiam quando animo donandi aliquid in vii vtilitatem impendit, & ratio est, quia vxori concedi non debet per indirectum id, quod directè non concederetur: dicit tamen Bald. loco predicto, quod donatio predicta confirmatur morte, & mortuo viro vxor nihil posset petere pro eo quod impendit in alimenta illius, predicta autem opinio confirmatur, quia licet inter Doctores sit contentio, an maritus teneatur vxori restituere fructus paraphernalium bonorum, quos consumpsit, tamen videtur in hoc communis opinio quod si fructus sint industriali, & consumpti [5] & voluntate vxoris in solam vii vtilitatem, tunc maritus teneatur illos restituere vxori, licet aliud sit quando consumpti forent in vfus promiscuos ipsorum coniugum, ita declarat Bald. in l. viua matre, in fin. Co. de bon. mater. & in consil. 276. in fin. volum. 3. Angel. in l. penult. ff. ad leg. Falcid. Castren. in consil. 99. col. 3. numer. 2. in fin. versic. quoniam fuit opinio, volum. 2. Corne. in consil. 229. per totum, præcipue colum. 1. versic. Bald. autem, & colum. 3. versic. ex quibus patet, volum. 4. Aret. in consil. 160. longa est. colum. 2. versic. illud tamen indubitanter, Socin. in consil. 82. nu. 9. versic. secunda fuit opinio, volum. 4. Ruin. in consil. 222. num. 3. versic. & licet in hoc, volum. 1. & dicitur in propriis vfus [6] conuersisse illos fructus, quando ex eis comparauit sibi alimenta, secundum Aret. dict. consil. 160. column. 2. versic. nec ex tacita, quod etiam vidit Franc. Alber. quem citat & sequitur Socin. d. consil. 82. numer. 10. & Ruin. d. consil. 222. num. 5. versic. nec secundum Franciscum, & quando fructus sunt naturales, tunc licet fuerint percepti de voluntate vxoris, si tamen fuerint consumpti in communes vfus [7] restituntur, intelligendo de bonis non paraphernalibus, sed extradotalibus, secundum Aret. Alexan. Cor. Soci. in locis predictis, Alexan. in consil. 63. num. 10. vol. 2. Affli. in decis. 44. num. 7. Crau. in consil. 193. num. 15. sicuti igitur maritus restituit vxori fructus, quos in propria alimenta consumpsit, & qui ad vxorem pertinebant tamquam percepti ex illius bonis, ita necesse habebit restituere id quod vxor in illius alimenta impendit, cum eadem omnino sit ratio: nec reterat quod vxor ipsa impendit vel maritus de voluntate vxoris, & Bald. in d. consil. 478. numer. 1. loquitur præcisè quando vxor fructus extradotalium bonorum consumpsit in alimenta viri, atque ita licet vir & vxor dicantur duo in carne vna, & socij diuina, & humane domus, vt inquit Bald. loco predicto, non tamen in-

ter eos presumitur donatio.

Intellige tamen predictam conclusionem, quando vxor non tenebatur viui alere, quia vbi est obligata ad alimenta [8] non repetit solum, secundum Bald. consilio 478. & præstatum cum multis nullum omnino includi casum in hac parte sentit, quando quis tenebatur alere, quandoquidem non datur repetitio eius, quod quis impendere tenebatur, l. 1. de maribus, ff. de iur. iur.

Secundo declara minime procedere, quando modica esset impenfa, quam vxor fecit pro alimentis viri quia censetur facta animo donandi, vt dixi supra in patre, matre, fratre & alijs personis, accedente maxime tam ætate sanguinis necessitudine, nec obstat generalis legum prohibitio, quæ excludit donationem inter virum, & vxorem, atque eam improbat, quia vbi donatur [9] quid modicum lex non annullat donationem, siquid autem §. si ff. de donatio. inter vir. & vxor. Duen. regula. 221. limitat quanta, & facit, quia maritus non tenetur vxori restituere fructus naturales perceptos ex bonis extradotalibus vxoris, quos consumpsit [10] in vfus proprios, quando modici sunt valoris, vt per Aret. Alex. Com. Socin. Affliet. & Craue. supra relatos, qui ita distinguunt inter fructus modici & magni valoris facit lex, vt in ff. de donatio. inter vir. & vxor. ibi dicitur quod ex modo & genere impenfe cognoscitur, si maritus habuit animum donandi, [11] vel repetendi. ecce ergo quod magna impenfa differt à modica in proposito inter virum, & vxorem, & illud text. ad hoc adducit Bologn. d. consil. 27. nu. 16. versic. nec obstat l. vt in.

Ex eo autem quod dictum est, vxorem non posse donare marito, nec præsumi id facere quando impenfa est magna, inferitur quod etiam si aliquæ donationis coniecturæ concurrerent, adhuc [12] daretur repetitio: cum enim deficiat in vxore facultas donandi, parum releuat illius voluntas, cū in vniuersoque actu copulatiue [13] requirantur, & potestas, & cum super. de offic. deleg. l. cum te, vbi Bald. Cod. de donatio. ante nup. l. multum. C. si quis alie. vel sibi Bald. consil. 326. num. 2. volum. 1. Natta consil. 402. nu. 18. Roland. in consil. 39. numer. 10. volum. 1. posset autem haberi dictarum coniecturarum ratio, vbi vxor decessisset, quia ex quo tunc donatio sortitur effectum, potest considerari, an mulier animum habuerit donandi: at vbi viuens vxor repetit, frustra allegaret maritus impenfam fuisse factam animo donandi.

[14] Et non solum vxor repetit à viro impenfam factam pro eo alimentando, sed etiam, quam facit pro alimentis filijs, quando omnis illud ad maritum spectabat, vt dicitur in l. Nefennius, ff. de negot. gest. & dixi latè supra in questione, an mater repetat alimenta filio præstita, immò in fortioribus terminis dicit Bald. Nouell. in tract. dot. par. 6. priuileg. 3. in fin. versic. vidi etiam in facto consultum, quod si vir, & vxor simul dotem filij, aut genero promittant, & cogatur mater vigore illius promissionis solvere liberebit exinde sibi repetere [15] solum, quia videtur magis ad cautionem filij, aut generi intercessisse pro marito, quam quod voluerit donare, et quo negotium integre spectabat ad virum, argumento d. vir vxori. §. fin. ff. ad Velleian. id quod extendit Corne. in consil. 316. column. 1. versic. tamen his non obstantibus, volum. 4. vt procedat quando pater, & [16] pater simul obligauerunt se pro dote, quam solus pater tenebatur dotare, sequitur Crau. in consilio 77. num. 3. & ratio est, quia vbi plures se obligant in solij

in solidum pro facto ad alterutrum ipsorum petente, tunc licet quoad creditorem dicantur plures rei debendi, tamen inter se habentur pro fideiussore, [17] & principalis, proinde fit is ad quem negotium non spectat totum debitum, vel partem soluat, repetit a principali per text. in d. l. vir. vxori. §. fin. est doctrina Bartol. in l. reos, ff. de duobus reis, ubi Angel. & Imol. idem probantur Fulgo. & Castrensi. in d. §. fin. Bald. in Authent. hoc amplius, nu. 21. C. de fideicom. Alex. in consilio 66. nu. 5. volum. 4. Nat. in consilio 51. num. 8. Roland. in consil. 64. num. 5. volum. 1. Cephal. in consil. 220. num. 15. vbi late agit, deci Pedemon. 4. 4. num. 7. D. Becius in consil. 45. num. 49. in quo tamen, vt vel, obiter dicam, foret etiam considerari, an sit rei [18] ex causa lucrativa vel onerosa, ad effectum vt soluti detur repetitio, vt per Bart. d. l. Reos, na. 3. veric. quero, quia actione, & ibi Alexan. veric. nullo modo, Afflict. de cisi. 219. in fin. Ruin. in consil. 76. nu. 6. volum. 1. sed quia id nihil ad nos, non curo.

SVM MARIA.

- 1 Pietatis intuitu praestita alimenta non repetuntur.
- 2 Argumentum a dote ad piam causam, est validum.
- 3 Donatio praesumptum fauore dotis.
- 4 Annuae fauore sunt semper interpretatio, quae sit illi visio.
- 5 Ingratitudo operatur alimentorum repetitionem aduersus eum, qui duo alius fuit ex affectione.
- 6 Factum legitime a principio non retractatur, quando deuenit ad casum in quo non potuisset incipere.
- 7 Alimetus equiparatur coniunctio.
- 8 Alimetus dicitur de familia.
- 9 Ingratitudo maximum est vitium, & reprobatior legum, & canonum auctoritate.
- 10 Donatio inter viuos reuocatur propter ingratitudinem.
- 11 Libertus ingratu redigitur ad primum seruitutem.
- 12 Doctor propter ingratitudinem priuatur doctoratu.
- 13 Miles propter ingratitudinem priuatur cingulo.
- 14 Ingratitudo operatur, vt detur alimentorum repetitio etiam in casibus, quibus aliquando denegatur.
- 15 Pater non restituit alimenta, quae fuerunt praestita infanti exposito.
- 16 Pater alimentum infanti exposito praestita soluit auctor, quando reuocatur filio aliorum mbar.
- 17 Pater datus dare recusans filio exposito, quando nupsit filio aliorum, dicitur impedire matrimonio.
- 18 Posse non dicitur, quae commodum facere non possunt.
- 19 Posse non dicitur, quod sine difficultate non possunt facere.
- 20 Pater exponens filium perdit patriam potestatem.
- 21 Dotanda necessitas descendit a patria potestate.
- 22 Bannitus non perdit iura ciuitatis, quae ei sunt aliena incommuniōne secuti, quoad vidua.
- 23 Poena non debet esse causa praemij.
- 24 Nobilitatem perdit: ob delictum, sustinet tamen onera nobilibus imposita.
- 25 Dignitatem, qui perdit, non excusatur ab onere iuramento habentis dignitatem.
- 26 Falsi poena damnatus licet ex lege, aut statu debeat esse nobilis, sentitur tamen ad onera nobilibus, & maiestatem poenae.
- 27 Haereticus, qui desinit esse sua culpa remanet tamen

- 26 Privilegium prodest, ne teneatur quis ad incommoda, sed non offendit quatenus commoda conseruantur.
- 27 Ingressus religionem eximit a potestate patris.
- 28 Filius familiaris si Episcopus fiat exeat patri potestatem.
- 29 Filius familiaris factus sacerdos efficitur suo introitu.
- 30 Filius exemptus a patria potestate per sacerdotium religionem, vel Episcopatum non perdit iura legitimorum.
- 31 Filius factus sui iuris sacerdos, religio, vel Episcopatus reuocet iura soluitur.
- 32 Pater reddit alimenta filio exposito praestita si reuocet sui iuris ducere filium aliorum in uxorem.
- 33 Extensio ex identitate rationis ad casus similes admittitur etiam in lege poenali.
- 34 Masculinum nunquam concipitur a femina, licet aliud e contra.
- 35 Masculinum concipitur a femina, quando eadem subest ratio.

QVÆSTIO XVIII.

Generaliter alimenta, quae [1] pietatis intuitu praestita sunt, non repetuntur, ex text. in l. cum is, §. penult ff. de cond. ponunt Doctores in d. l. alimenta, in l. quod in uxorem. C. de negot. gest. est text. in l. Nefennius, ff. eodem titul. §. fin. Initium de obligat. quae ex qua si contra nascunt Cordub. in l. si quis a liberis §. si pater, nu. 39 ff. de liber. agnoscent. & per text. in d. §. penultim. dicit Tyracq. in tracta. de priuileg. pater causae priuileg. 7. colum. 3. quod pietas excludit repetitionem, l. fin. C. de infan. expol. facit, quia valet argumentum a dote [2] ad piam causam, & fauore dotis [3] praesumitur donatio, l. fin. C. de iure dot. Doctores in l. 2. §. 1. ff. solut. matrim. Bart. in l. quae dotes, num. 6. ff. eod. hoc tenuit Socin. Deci Paril. & Socin. lun. quos citat & sequitur Menoch. in d. tractat. de arbit. iudic. casu. 88. num. 36. ergo eodem modo praesumi debet donatio, quando aliquid fit ob pietatem. Accedat, quod ubi agimus de fauore animae, sumi semper [4] debet interpretatio, quae illi fit vtilior, cap. consilium, de obseru. ieiun. gloss. in cap. 1. de scrutin. Innocent. in c. ad audientiam, de homicid. Felin. in ca. fin. de praesump. Marfi. in singul. 151. Alciat. in tracta. praesump. regu. 3. praesum. 1. nu. 13. & sequ. vtilius vero est animae, quod sit donata illa impenia, quam quod re petatur, ergo debemus ita praesumere.

Fallit tamen haec conclusio in eo, qui aliquem aluit affectione ductus tenetis ab amnis: is enim repetit omnem impeniam praetextu temporis, si alimtus ingratu [5] sit, ita tenet gloss. in l. iniquam, C. de his, qui accusar. non poss. & ibi Salicet, num. 2. dicit, quod expensae alimentorum repetuntur propter ingratitudinem, cum tamen a principio peti non possent. mouetur ex l. patrem. Cod. de nupt. & & dicit Bald. in d. l. iniquam, quod non debet quis malum reddere pro bono recepto, & illam gloss. dicit auctorem Ioann. de Amic. in consil. 114. num. 21. & legem praedictam adducit etiam Tiraquell. in l. si inquam, in versicu. suscepit l. iro, num. 53. Cod. de reuoc. donatio. Cordub. in l. si quis a liberis §. idem iudex numer. 45. ff. de liber. agnosce. contra tamen hanc sententiam facere videtur, quia quod initio legitime constitutum est non retractatur, [6] licet ad eum casum deueniat, a quo non potuisset incipere, c. factum legitime. de regu. iur. in 6. l. ambiguis, l.

non est nouum, ff. de regul. iur. vbi Deci. & Cagnol. sed respondetur esse hoc in potestate ingratiudinis: quanto enim maior beneficii recepti alumnus ex alimentacione distina, ex tractacione, & cohabitacione, tanto plus peccat se morem suum offendendo, aut accusando: qui enim plus recepit, plus debet: & sicut alumnus [7] æquiparatur sanguine coniunctis, & eadem lege, ver. iuste autem, instituitur, quibus statum non licet, & ibi not. Aretin. & dicitur [8] de familia, l. Nefarius. Co. de nupt. quem textum Aretin. loco præcitato dicit esse singularem, & multa alia de alumno ponit Tyraquel. d. verbi suscepti liberos, numer. 53. ita maiorem debet alicui tuo pietatem, & obsequantiam, quam si non præstat, grauius puniatur, & cum ingratitudo maximum sit vitium, [9] reprobatur auctoritate legum, & canonum, vt per Deci. in consil. 686. numer. 13. reddidit ingratus, beneficio accepto indignum: hinc donatio inter viuos [10] reuocatur propter ingratiudinem, l. generaliter, vbi gloss. & Doctores Cod. de reuoc. donat. libertus ingratus [11] redigitur ad præstatum seruicium: statum. l. 2. C. de lib. & eor. lib. Ripa d. l. gene. alter, colum. 1. vbi infert ad Doctorem, & multum, qui ob [12] ingratiudinem priuatur Doctoratu, & cingulo militie: si ergo ingratus perdit ea que sibi fuerunt inter viuos donata, cur minimi videri debet, quod alicui reddat alimentum: quæ in eum donandi intentione fuerant collata, cum illa separent donationem.

Et ex hoc inferri potest generalis limitatio, & definitio, vt omnibus in casibus dictum est supra, alimenta animo donandi præstata, non repeti, intelligitur id, nisi qui [13] recepit alimenta, ingratiudinem committat, quia per eam ita efficitur indignus, vt reddere teneatur impensam. eadem enim videtur ratio, nisi dicamus grauiori poena dignum illum, qui ab ineunte ætate receptus, & seruatus in domo alicuius, tandem alicui efficitur ingratus, quum is sit, qui simpliciter alimenta recepit in domo alicuius.

Fallit secundò regula, quam supra constitauimus, vt non procedat in patre, qui filium infantem exposuit: nam [14] et si regulariter non teneatur alimentum reddere, quæ alius præstitit. l. 1. C. de infant. expos. si tamen non patitur, aut consentiat, sed impediatur quominus illa nubat filio alicuius, cogitur restituere alimenta omnia [15] præteriti temporis, text. est expressus in l. patre. C. de nupt. vbi inquit Cyn. quod propter odium, & ingratiudinem patris limitatur per illum text. regula generalis, quæ vult, quod alimenta præstata intuitu pietatis, non repetantur, & dicit Salice. quod propter ingratiudinem conceditur ius repetendi, quod prius non competeat, & subdit esse speciale, quia ingratiudine refecat officium pietatis, & inquit Bartol. esse ibi causam singularem, quod repetatur id quod fuit erogatum citra animum gerendi aliena negocia, sequitur Fulgos. num. 1. Cordub. qui alios citat, d. s. id iudex, numer. 50. & pater filius dicitur prohibere, vel impedire, quando [16] negat dotem dare sine qua filius alicuius non vult illam ducere in vxorem, secundum Cyn. & Pal. ibi. & licet Salice. dicat hanc declarationem esse dinatiuam, tamen rationabilis videtur, quia non dicitur posse fieri, quod commodè [17] non potest fieri. l. nepos Proculo. ff. de verbo. significat. l. si seruus ff. de noxal. l. si peculium. §. fin. ff. de statuliber. & idem est, quando non potest fieri [18] sine difficultate, gloss. in §. periales, Instit. de ad. Bald. in consil. tot. colum. 1. volum. 1. Cranet. in

consil. 199. nam 2. Cum ergo non commodè, nec sine difficultate mulieres inueniunt maritos, pater qui recusat filia dotem dare, videtur impedire, ne matrimonio collocetur, bene fateor, quod illa expositio non erat necessaria, quia et si filia exposita posset sine patris consensu nubere, atque eo initio matrimonium contrahere cum filio alicuius, vt ibi dicit Cyn. & alij: tamen adhuc putiendus est in aliquo patre, qui immemor recepti per filiam beneficii, conuadit matrimonio, vel alio modo impedit, ex alio autem videtur quod expositio Cyni non possit subsistere, quatenus inquit satis patrem reculare, quando dotem non dat: nam vbi pater filium exposuit, videtur, [19] perdere patriam potestatem, iuxta text. in l. 1. Cod. de infant. expos. quem in filio intelligit Petr. Gerard. sing. 2. numer. 9. Afsan. Clem. in tract. de patr. potest. cap. vltimum. 96. & ita dicit Abb. in l. 1. num. 1. de infant. & langus, in d. l. text. ibi. cessante autem patria potestate, cessat necessitas dotandi, quia ab illa descendit, l. fin. C. de dot. promiss. gloss. in c. cum post §. gener. in ver. placuit, ff. de iure dot. cum alijs apud Afsan. in d. tract. effect. 11. in princ. sed sustinendo dictum Cyn. responderi potest duplici modo: primò quod opinio Gerard. non est iusta, quod pater ob expositionem filij perdat ius patriæ potestatis, nam gloss. in d. l. patrem, videtur tenere contrarium, dicens l. 2. procedere in seruo & liberto, non filio, & est communis, secundum Salice. l. fin. numer. 3. Cod. de infant. expos. idem teneatur dotare.

Secundo respondeo, quod et si pater perderet patriam potestatem ob contradictionem, & impedimentum, non tamen per hoc eximitur ab onere dotandi, quia illam perdit, quoad ea quæ sibi emant vtilia, non quoad ea quæ erant onerosa, & damnoſa vbi enim aliquis propter odium considerat vt alius, tunc id locum habet quoad honores, & vtilia, non quoad incommoda & damna, l. si seruus plurim. §. 1. ff. de lega. 1. l. in actione, §. item qui societatem sibi pro socio, propter Bartol. in quest. 15. statuto Lucae ciuitatis, tamen prout eum citat Nelles in tract. bannito. in 1. part. secundum. tempor. questio. 5. dicit quod et si bannitus [21] perdat iura ciuitatis, tamen hoc non est verum quoad iura, quæ sunt damnoſa bannito, quia quoad ea remanet ciuis, ita quod tenet Bald. & alij in l. 1. C. de hered. instit. Soci. in consil. 58. nume. 10. volum. 1. vbi post Nelles testatur de communi, & ratio est, quia [22] poena non debet esse causa præmij, siue hereditaria, ff. de negot. gestis. l. si quis solidum, ff. de hered. instit. sed pater exponendo filiam, consequeretur præmium, quia eximeret se ab onere dotandi, quod ante incumberebat, & per hanc rationem Bartol. in l. 1. num. 92. C. de dignita. lib. 12. inquit, quod vbi propter delictum priuatur aliquis nobilitate, [23] & dignitate, sustinere debet nihilominus onera omnia, & incommoda, quæ nobilibus iniunguntur, licet honores, & vtilia perdat, & in l. 1. Cod. de infant. lib. 10. dicit quod et si condemnatus de falso, desinat esse nobilis [24] ex lege aliqua, vel statuto, tamen remanet nobilis quantum ad maioritatem pænam, & quantum ad ea, in quibus nobiles plus cæteris grauantur. facit etiam, quia vbi aliquis delinit esse heres sine culpa, remanet tamen [25] quoad incommoda, intelleximus, vbi notatur de iudi. & idem est econtra sequendo propter præuilegiū liberatur, quia id intelligitur quoad incommoda, [26] non autem quoad comoda, l. 1. §. si vbi glo. ff. ad Macedon. gl. in l. 2. ff. de iur. auro. annu. l. falsa §. sed & si qui. ff. de cod. & de mort.

monit. l. ad inuidiam. C. de his qui vi metusve caus. ideo memini consiluisse, quod privilegium iustituitatis alicui concessum, non admittit facultatem participandi de redditibus communis, licet statutum extet, quod non sustinens onera, non sit participes eorum: itea videmus, quod etiam filius ingreditur [27] in alterum, exeat de potestate patris, secundum glo. in l. si ex causa. §. pen. de minor. c. ludæorum, de acta. & qualita. & similiter factus Episcopus [28] autem, presbyteros. C. de Episcop. & clericis immo factus sacerdos, [29] Hostiens. c. indecorum tamen id intelligitur quoad onera, non quoad honores, & ideo non perdit iura [30] legitimorum. illud, in Authen. conitit. quæ digni. nec perdit iustitiam, [31] glo. in l. si ex causa. §. Papinianus, vbi Bartol. ff. de minor. Bart. in l. item in potestate. si de his qui sunt sui, vel alieni. iur. Bald. in l. apud hostes. C. de ius & legitim. ponit l. in l. qui se patris. num. 18. C. unde liberi. ita ergo in proposito licet pater filium exponens perdat potestatem patriam, tamen hoc est verum quoad ea, in quibus patria potestas erat vbi filius, non autem quoad ea, in quibus est damnosa remanet enim obligatus ad docendum illam, quemadmodum si non exposuisset, & hoc modo sustinetur & defenditur opinio Cyni, qui vult quod si recuset dare dotem, videatur prohibere, vel impedire, ne filia nubat.

An autem procedat conclusio in contrario casu, quando pater exposuit filium, & alior vult ei filiam dare in uxorem, pater autem impedit, aut prohibet, Corduben. d. §. idem iudex, num. 50. & seq. dicit hoc quoque casu [32] locum esse decisioni, per quam pater cogitur alimenta omnia præteriti temporis restituere, quia lex est penaliter, extenditur ex identitate rationis ad casus similes, [33] capitulo vni. c. §. sed quia natura, titu. quæ fuit prima cau. benef. anitien. & ibi not. Bald. & infinitos cumulat Corduben. loco prædicto, sed in contrarium facit, quia etiam masculinum aliquando concipit foeminiuum, tamen e contra foeminiuum [34] nunquam concipit masculinum, l. si ita scriptum. ff. de lega. 2. glo. in §. si filius, qui dari tutor. possit. & in l. i. ff. de verborum significat. & repugnat natura, ne foeminiuum concipiat masculinum, secundum Decium, qui citat Cardin. in l. i. numer. 12. ff. de regu. iur. posset tamen responderi, quod vbi eadem militat ratio, etiam tunc [35] foeminiuum concipit masculinum, secundum Butri. in c. final. char. 9. de consuetu. quem citat, subdicens esse diligenter notandum, l. in l. i. quis id quod, num. 24. ff. de iurisdictioe omnium iudic. at indifferens est utrobique ratio in facto nostro, quia semper dicitur pater ingratitudinem committere, quod prohibet, ne filius alimentatus ducat in uxorem filium alimentatoris, sicuti quando prohibet, ne filia nubat filio, & quantum Decius in l. foemina, numero centesimo vigesimo septimo, & in capitulum in cunctis, numero vigesimo sexto, de electio. impugnet eam declarationem, tamen non potest obfistere auctoritati Butrij, & l. as. Præterea sublimitatio, quam ipse addit, confirmat limitationem Butrij: excipit enim, quando de filio mentio fiet gratia maioris frequentie, vel ob facti contingentiam, sequantur additio. ibi at vbi eadem est ratio in masculo, quæ in foemina, semper expressio foeminitatis censetur facta frequentioris usus, & continetis prædictis statutis scilicet ne quis seneat captas in villa, & sane durum est evitare penam, vbi utroque casu par est ratio, & textus in l. finali, & sed heque. Codice de infanti. exposit. non confirmat

differentiam inter masculum, & foeminam.

SYMMARIA.

- 1 Domus reddi alimenta præstita seruo ipso inuito, vel ignorante expositio.
- 2 Pater restituit alimenta præstita filio, quæ seruius ipso ignorante, vel inuito expositio.
- 3 Pater non restituit alimenta præstita filio, quia ipse expositio.
- 4 Lex generaliter loquens, debet generaliter intelligi.
- 5 Doctoris dictum intelligi debet secundum legem, quam allegat.
- 6 Filium, vel seruum expositum a leni, repetit si proestatur se alere repetendo animo.
- 7 Pater reddere tenetur impensam a seruo factam pro filio erudendo.
- 8 Impensæ quæ fit in erudendo aliquem, æquiparatur alimentatori.
- 9 Studiorum favore multa conceduntur.
- 10 Alere qui tenetur ratione sanguinis, si debet etiam erudire, & bonis artibus instruere.
- 11 Alere qui tenetur ratione sanguinis, tenetur etiam impendere in quatuorque studiis.
- 12 Theologia studio si quid datum est, dicitur in piam causam versum.
- 13 Infantem expositum si Ecclesie, vel hospitali aluit, non repetit.
- 14 Infantem consanguineum expositum qui aluit, non repetit a patre.
- 15 Duo vincula magis stringant.
- 16 Singula quæ non proficiunt, multa iuuant.
- 17 Infantem expositum alens, si diues sit, & liberalis, non repetit.
- 18 Monachum qui aluit, repetit a monasterio, vel Abbate.

QUESTIO XIX.

Quæsi aluit infantem expositum a patre, an repetat alimenta, quæ illi præstitit, intelligendo tamen de eo, qui non tenebatur alere, sed sponte suscepit, & in primis sciendum est, quod aliquando exponitur aliquis a tercio, patre ignorante, vel inuito, & tunc quia pater potest quandoque recuperare filium, sine dubio [1] tenetur reddere quidquid impensum fuit pro eo alendo, vel arte aliqua instruedo, & dicit text. expressus in l. i. C. de infanti. exposit. & licet loquatur in seruo, id tamen est in filio, quia in eo maior cadit ratio, [2] quam in seruo, & ita intelligit Abba. in c. i. de infanti. & languid. sed ante eum ita quoque intelligit glo. in c. fin. 87. distincta. & d. gl. in d. l. i. allegat l. h. quæ de filio loquitur, videtur & ipsa intelligere in filio, sicut in seruo, & in prædictis iuribus datur repetitio, vt dixi, non solum alimentorum, sed etiam impensarum factarum circa artem.

Quod si pater volens, ac nemine impellente filium exponat, tunc est dubium, si repetantur ab eo alimenta, & videtur non dari repetitionem per textum in l. patrem. C. de nupt. vbi datur repetitio, quando pater prohibet, ne filia exposita nubat filio eius, qui aluit, & textus ibi ait, repetitionem concedi, eo solummodo casu, atque ita excludit omnes alios casus, & dicit Salicetus ibi, quod casus specialis propter odium, & ingratitudinem patris, ergo in contrarium est regula, imò Cynus ibi dicit, quod per illum textum limitantur iura volentia, quod non repetantur alimenta inuito pietatis præstita, & præsupponit, quod suscipiens expositum, videatur in dubio id facere pietatis intuitu, alias non induceretur limitatio per eum allegata, & hanc

opinionem tenet[3] glo. in c. 6. ff. 87. dist. in ver. intra decem dies, vbi ait, quod expensa facta in alimentis filij expositi, non repetitur nisi duobus in casibus, vt per eum, sequitur Ioan. And. in cap. 1. de infant. & languid. hoc autem opinio multum habet rationis, quoniam in suscipiente filium expositum, non potest fere alius considerari impulsus, quam pietatis, vbi non est affinis.

Contra verò videtur, quod repeti possint indistinctè, nam non presumitur donatio in dubio, l. cum de debito, ff. de probat. secundo, si non expositum quis aliuisset, repeteret sine dubio à patre, quia alimenta non censentur præstita donandi animo, vt dixi supra, ergo idem dici debet de filij expositi alimentis, ne melior sit conditio patris iniquus, & de filio male meritis quam bonus, & pius. Tertiò, hanc partem probauit gloss. in c. 1. de infant. & languid. quæ etiam dicit in genere de expensis, nulla facta distinctione, tamen debet[4] generaliter intelligi de pretio, ff. de publicia, & intelligi debet[5] secundum legem quam allegat Bart. in l. non solum, §. liberationis, ff. de libe. legat. & l. 1. C. de infan. expof. mentionem facit de restitutione non solum aliarum impensarum, sed etiam alimentorum, ideo hoc quoque censetur gloss. voluisse.

Prima opinio mihi magis placet, quam limita non procedere, quando suscipiens infantem filium aut seruum expositum[6] protestaretur se animo repetendi impensurum: tunc enim quia intentio est certa, datur repetitio, gl. in d. c. fi. 87. distinctè. Ab hoc ponit in c. 1. de infant. & lang. & faciunt, quæ in superioribus sæpe dicta sunt, protestationem declarare dubium protestantis animum.

Secundo restringitur, vt non habere locum, quando pater impedit, aut prohibet, ne filia exposita nuba filio susceptoris, vt dixi in proximè præcedenti questione.

[7] Tertiò limitari debet, quoad eas impensas, quæ factæ sunt pro filio erudiendo in aliqua arte, quia illa repetitur, secundum gl. in d. c. fi. 87. distinctè. Abb. d. c. 1. in fi. de infant. & languid.

Et si teneamus alimentorum impensam non posse repeti, difficile poterit sustineri hæc declaratio, quia ea impensa, quæ fit pro filio bonis artibus erudiendo, non est minus fauorabilis, quam ea, quæ [8] fit pro alimentis, vt probat tex. in l. si paterno, C. de nego. gest. in prin. vbi eodem modo determinat de expensa alimentorum, & ea, quæ fit in conducendis magistris: & Aret. ibi dicit expressè, quod æquiparatur expensa alimentorum, & dixi supra in questione, an vitricus repetat impensam, quam fecit pro puigino. sed dici posset illud procedere in artibus liberalibus, secus in alijs artibus: videmus enim studiorum fauore [9] multa cõcedi, vt per Doctores in l. 1. ff. solut. matrimo. late Tyrac. in præfatio. tractat per causæ, in veritatem relictum causæ studij, vbi ponitur causa studij pia dici posse, & subdit, quod causa studij æquiparatur causæ dotis, & pro supradicta distinctione facit Bartol. in l. de bonis, §. non solum, ff. de Carbon. edicto, vbi ait, quod alere [10] qui tenetur ratione sanguinis, tenetur etiam impensam facere necessariam pro addiscendis artibus liberalibus, licet non pro studio iuris, vel medicina, l. si in l. cum hi, qui transigit, numer. 2. ff. de transact. sequuntur Angel. Aret. Alciat. Chassan. Crauet. & alij citati à Corduben. in l. si quis à liberis, §. non tantum, numer. 24. in sum. Bartol. in l. legatis, numer. 1. ff. de alim. & ciba. leg. dicit, quod alere qui tenetur iure [11] sanguinis, si debet etiam impendere in quæ-

cunque studia, per l. qui filium, ff. vbi pupil. educ. de, de hoc tamen dixi in titul. quæ veniant appellatione alimentorum, & posset fortè idem dici in studio Theologiæ, per id quod voluit Bald. in repet. l. colum. 12. ff. de leg. 2. Cuman. in consil. 28. Tyrac. d. præfat. veritas ita relictum causæ studij, circa fidei iuramentum quod datum in causam [12] studij Theologiæ dicitur in piam causam.

Si verò magis placeat opinio, quæ habet repetitionem concedi, intelligi non habere locum quando is, qui expositum infantem suscipit, tenebatur alere, puta quando susceptus est ab hospitali, vel Ecclesia, vt dixi in titu. quid debeant alim. tunc enim is non repetit, etiam si protestatus fuerit, per generale regulam supra à nobis sæpius traditam, quod non conceditur ei repetitio, qui aliquo iure erat obligatus, & quod protestatio non releuat in his, quæ non pendunt à voluntate protestantis, & vbi præcedit obligatio, Dd. in l. alimenta, C. de negot. gest. & hoc voluit [13] in terminis Abb. d. c. 1. col. fin. de infant. & languid.

Secundo limita, ne procedat quando susceptus fuisset à consanguineo, nam & tunc non videtur habere animum repetendi, quia coniunctio sanguinis inducit presumptionem donationis, vt dixi in superioribus, & ponit Menoc. d. tractat. de arbitrio. indic. casu 88. ita [14] declarat in specie Abb. d. c. 1. id quod intelligi debet verum non obstante, quod sola sanguinis coniunctio non sit sufficiens ad inducendam donationem, quia duo [15] vincula magis ligant, c. 1. & treg. & pace, dixi in consil. 31. numer. 6. & quæ profunt [16] iungula, multa iuuat, patre furioso, vbi Doctores, præcipue las. ff. de his qui sunt sui, vel alie iur.

[17] Tertiò limita, ne procedat quando suscipiens erat diues, & liberalis, quia eo casu animus donandi præsumitur, secundum Abb. loco prædicto, cuius decisio probatur ex eo, quod dicunt Doctores in l. alimenta in l. si paterno, & in l. si negotium, C. de nego. gest. vbi in præsumendo animum donandi vel repetendi, volunt attendendam esse quantitatem impensarum conditionem personæ donantis si sit diues, & supra etiam considerauimus nobilitatem, eod quod nobiles sint admodum procliuës ad donandum, ideo quod quod diuice dictum est, locum habebit quoque in nobili, nec ideo excluduntur ceteræ coniecturæ, quæ multæ adesse possunt ad hoc propositum, & desumi ab his, quæ spartim hæc eadem in parte posuimus, nec enim vno in loco congeri possunt.

Ex prædictis videtur inferri posse ad monachum expulsum de monasterio iniuste, & sine causa, an scilicet repetitio ab Abbate seu monasterio detur ei qui illi præstitit alimenta, & sanè [18] videtur esse concedendam, quia cum teneretur Abbas illum alere absentem, & redeuntem recipere, qui alui dicitur gessisse vtile negotium monasterij, proinde repetitio ex alijs non apparet, quod habuerit animum donandi, videri autem poterit super hoc Rebuff. in consil. Galli. tomo 1. nu. 108. fol. 240.

SVMMARIUM.

Repetitio non datur alimentorum, quæ sunt pendente soluta fuisse, etiam si succubuerit, qui illa recepit.

QVÆSTIO XX.

ALIMENTA, quæ maritus præstitit vxori contra se litiganti, & quæ postea succubuit, & quæ data sunt ventri prægnanti, qui postea compet.

competus est non pragnans, quæ pater filio litigati, quæ heredes patris filio pretendenti se filium, & generaliter quæcunque lite pendente traduntur, minime [1] possunt repeti, si in succubuit cui data sunt. l. 1. §. interesse. ff. mul. ventr. nom. in poss. mitta. gloss. in l. fina. ff. de Carbon. edicto. dicitur latet in tit. quib. & quib. alimen. debeant. in quest. incip. dubium est adeo vide ibi: non enim duobus in locis eadem questio est tractanda.

SYMMARIA.

1. Amicitia non repetit alimentia, quæ amico suo, vel intuitu amici præstatur.
2. Amicitia impedit actionem negotiorum gestorum.
3. Amicitia facit præsumi animum donandi, vide mon. 9. & 10.
4. Amicitia æquiparatur coniunctioni sanguinis, immo pluries æstimatur.
5. Amicitia non æquiparatur sanguinis coniunctioni, nec operatur effectus singulares nisi magnas.
6. Amicitia non repellit testem à testificando, saluti, ut infra.
7. Amicitia magna repellit testem à testimonio reddendo.
8. Amicitia si est causa quod ego impendam ne amici negotia pereant, possum repetere.
9. Amicitia simplex non facit animum donandi. supra num. 3.
10. Amicitia non facit præsumi donationem quando impenſa est magna, sicut cum est modica.
11. Donatio ob superuenientiam liberorum non reuocatur si facta est causa de re modica. de tamen exi. ibi.
12. Amicitia non inducit donationem quando impenſa non sit circa alimenta, sed circa res amice.

QVÆSTIO XXI.

Sæpe dixi, sanguinis coniunctionem facere præsumi, quod præstans alimenta haberet animum donandi: quid verò in amicitia, an eundem operetur effectus? & ex. in l. is qui amicitia ff. de neg. gest. probat, non dat[ur] repetitionem, & loquitur quando vni fuerant præstita propter amicitiam alterius, puta filio propter amicitiam patris, & gloss. in l. ex duobus. §. si in ver. pietatis. ff. eod. parificat aliment. præstita intuitu pietatis, causa amicitia: ideo sicuti non repetuntur, quæ causa pietatis data sunt, ut dixi supra, ita nec quæ gratia amicitia: & dicit Bald. in d. l. is qui amicitia, quod amicitia impedit [2] actionem negotiorum gestorum, & dicit Casterl. ibi, quod propter amicitiam præsumitur animus [3] donandi, & ratio est, quia amicitia nedum comparatur sanguinis coniunctioni, sed etiam pluries æstimatur, [4] ut probat text. in l. cum allegas, C. de Casterl. pecu. libro duodecimo. l. penult. in princip. ff. eod. titul. & dicit Albe. in l. sed & lux persone, ff. de in ius vocan. amicitiam pluri habere ponderis, quam fraternitatem, & hec conclusio multis decisionibus confirmatur à Tyraq. in l. i. vñquam. in vers. libertis. num. 98. & seq. C. de reuocand. donatio. vbi, iurme. 101. dicit, quod locum habent in amico quæcunque à iure statuta sunt inter coniunctos. Menoc. de præsump. lib. 3. præsumpt. 124. nu. 28. & de arbit. iudic. casu 68. nu. 59. & seq.

[5] Intellige tamen in amicitia non leui, sed magna, secundum Bald. in d. l. is qui amicitia. ideo videmus, quod etiam amicitia regulariter testem [6] non repellat. Doctores in l. sciendum. ff. de v. sur. Bal. in l. eos. C. de testib. Alexand. in consil. 78. volum. 1. tamen fallit, quando magna est, [7] Specu. in titul.

de testib. §. 1. in principi. Doctores in e. quoties, de testib. & communem dicit Crot. in tract. de testib. num. 193.

Intellige secundo, quando amicitia inducit affectum paternum, seu charitativum erga eum, pro quo facta est expensa, aliàs daretur repetitio, veluti si quis propter amorem quem gerit erga patrem, facit alimenta filio, ita distinguit text. in l. i. pupilli, vericuli. sed si ego, vbi gloss. clara, in vericuli. amicitia. ff. de nego. gest. vbi dicitur, quod si propter amicitiam moueor [8] ad impendendum ne petant illius negotia, datur repetitio. idem voluit Angel. in d. l. is qui amicitia, dices, quod simplex amicitia [9] non inducit animum donandi, & sequitur Casterl. ibi latius explicando. sed ego non bene percipio quid illi intelligant, dum inter amicitiam distinguunt, & paternalem affectum, aut charitatem nam amicitia cum patre inducit illam charitatem erga filium, melius autem fuisset dicere, quod propter solam amicitiam non videtur voluisse donare, sed sustinere negotium, quod forte erat perituum.

Tertio intellige procedere, quando impenſa est modica, nam ea videtur donari non sic cum est magna, quia tunc [10] præsumitur animus repetendi, ita distinguit Casterl. in d. l. is qui amicitia, quia in magna non ita præsumitur animus donandi, vbi tamé vult hoc procedere quando negotium erat filij, & hæc differentia inter magnam, & modicam fit etiam in aliis personis sanguine coniunctis, de quibus egimus supra: ergo idem esse debet inter amicos.

Addo quod eandem distinctionem sentiant in amico, Bald. & Ang. in l. i. vñquam. C. de reuoc. donat. cum dicunt, quod si amicus [11] donat quid modicum, amico suo maxima coniunctio amicitia, non reuocabitur donatio propter superuenientiam filiorum, sequitur Tyraq. loco prædicto, in vers. libertis. num. 107. sed ut id quoque obiter dicam, non video quid eo casu operetur amicitia, quod etiam illa non intercedente non reuocetur donatio ob superuenientiam filiorum, nisi sit magna. nihil ergo singulare tribuitur amicitia, cum regulariter, & indistincte omnibus concedatur, vide tamen quia ad institutum nostrum non pertinet.

Quarto intellige in impenſa, quæ fit circa personam filij amici, id est in alimentis: sicut in ea quæ [12] sit circa res illius. ita Casterl. in d. l. is qui amicitia, vbi ponit exemplum in petitione tutoris, qui principaliter datur persone, & inquit quod donandi animus non præsumitur, quando impenſa non est pia, nec fit circa personam, & hec limitatio est vera, quia vidimus sæpe in præcedentibus questionibus distingui inter impenſam, quæ fit circa personam, & eam, quæ fit circa res, præcipue quando egimus de matre, an repetat à filio. Possunt etiam huius questionis accommodari omnes limitationes, quas supra adduximus ad decisiones, quibus in dubio conceditur repetitio, præsumitur animus donandi, veluti si amicus, hic erat administrator bonorum eius, cui præstitit alimenta, si est protestatus, quod volebat repetere, si scribat in libro rationum, vel si aliter colligi poterat, quod intendet repetere, non donare.

SYMMARIA.

1. Alimenta tranſeunt ad heredes, & contra heredes.
2. Heres representat personam defuncti.
3. Heres est eiusdem potestatis cum defuncto.

4. Pactum transit ad heredem, etiam si non sit in instrumento nominatus.
5. Contractus omnis transit ad heredem, quamvis non nominatus.
6. Obligatio omnis transit ad heredem, licet de eis non sit dictum aliud.
7. Heres includitur in quacunque dispositione, etiam in iure descendente ab ultima voluntate.
7. Repetitio alimentorum praestantium per defunctum conceditur etiam heredi.
8. Correlatiuorum idem est iudicium.

QVÆSTIO XXII.

Repetitio alimentorum in praedictis fieri potest non solum per eum, qui impedit, & ab eo, in cuius utilitate impeditur est, sed etiam per heredem, & ab heredem ipsorum, quia iura & actiones [1] tam active quam passivæ, transiunt ad heredem, & contra heredem, uti toto titulo, C. ut ab hered. & contra hered. l. 1. C. si cert. pet. l. pacto succellorum. C. de pact. & heredes representat. [2] personam defuncti, §. Item Authen. de iure iurand. a mortem. præs. gl. in l. cum a matre. C. de rei vendit. an. cons. 109 numero 25. volum. 3. & heres est eiusdem [3] potestatis, cuius est defunctus, l. heres in omne ius. ff. de acqu. iur. l. cum heres. ff. de acqu. poss. l. nihil aliud. ff. de verborum significat. l. heredem, ff. de regul. iur. hinc est quod pactum factum cum aliquo, [4] transit ad illius heredem, l. si pactum, ff. de probatio. l. iur. ingentium, §. pactorum, Bald. in l. 1. C. de consuet. pecun. & dicit Abb. in c. fin. in l. mor. de arbit. quod omnis [5] contractus, & omnis obligatio transit regulariter ad heredem, licet de eis non sit facta mentio, & procedit non solum in iure descendente à pacto, sed etiam in eo quod provenit ab ultima voluntate, [6] secundum Corne. in consilio trigelimo, columna secunda, verbi probatur, volumine primo. l. a. l. a. l. c. in consil. 217. per totum, volu. 2. Tyraquel. multos citans in tract. de retract. conventio. §. 1. glo. 6. n. t. & multis seq. Ruin. in consil. 72. numero. 1. volum. 1. Crau. in consil. 102. num. 3. dixi in consilio 133. nu. 15. & in nostris terminis, quod [7] facultas repetendi transit ad heredem, voluit Socin. in consil. 164. nu. 3. vol. 2. Cordub. in l. si quis à liberis. §. si mater. num. 84. ff. de libe. agnos. cen. facit, quia omnis regulariter transmittitur ad heredem, ergo idem dicendum est contra heredem, quia [8] correlatiuorum idem est iudicium, l. fin. C. de iudic. viduita. tollend. & sicuti transiunt iura activa, ita passiva. hinc vidimus disputari à Doctoribus, an is, qui diu tacuit, & non petit vias dotales, transmittat post mortem in heredem suos ius petendi.

SI MMARIA.

1. Probare debet, qui dicit.
2. Fundamentum sue actionis, & intentionis probare quilibet tenetur.
3. Primario praesupponit habitum.
4. Reiterari verum praesupponit rem fuisse traditam.
5. Praesuppositum à lege vel dispositione probari debet, aliter lex non habet locum.
6. Qualitas, quae est causa actionis probari debet.
7. Expensam probare debet quicunque, dicit se illa fecisse.
8. Expensam illegant probat duo, id est illam esse factam, & se fecisse illam.
9. Alimenta se praestitisse alicui difficile probatur.
10. Coniectura sufficiens ad probandum quod alicui praestiteris quis alimenta.
11. Pupillus praesumitur alimentatus fuisse à matre.

12. Factum ab eo quod praesumitur à quo fieri debet, si factum requirit impensam.
13. Alimenta praesumuntur praestita secundum qualitatem & conditionem personae cui praestita sunt.
14. Factum praesumitur semper ab eo qui facere tenebatur.
15. Pupillus non praesumitur alimentatus à matre, quando seorsum ab illo degebat, vide tamen num. 17.
16. Hospitalis praesumitur edificatum ab eo qui tenebatur edificare.
17. Animal alienum vas abandonum si quis recepit in sui stabuli, repens tunc probatur quod abierit.
18. Animal alienum qui tenui penes se, non probat praestitisse quando repens expensam.
19. Uxor non praesumitur alimentata à viro, qui seorsum habitavit.
20. Uxor cum fratre seorsum à viro habitans, praesumitur alita à fratre, si non habeat bona.
21. Habituantes in eadem domo, & sub eadem etiam, non dicuntur de eadem familia nisi simul comedant.
22. Medium probatur extremis probatis.
23. Possessio praesumitur continuata quando constat de principio & fine.
24. Alimenta praestita fuisse per certum tempus probatur quando constat de principio, & fine temporis.
25. Coniectura seu sufficiens, quando agitur de medica alimentorum praestitatione.
26. Alimenta quae dicuntur magna, quae modica, committitur arbitrio iudicis.
27. Plures verbum verificari in duobus verbis.
28. Collegium. Facta in collegio vel capitulo probantur per testes de collegio vel capitulo.
29. Domestici magis probant facta in domo quam extraneis.

QVÆSTIO XXIII.

Vbi de repetendis alimentis agitur, necesse habet qui agit probare, quod praestitit alimenta, qui enim [1] aliquid dicit, probare debet. l. cum qui. ff. de probatio. & quilibet probare debet id, quod est fundamentum suae [2] intentionis, etiam si consistat in negativa, l. optimam. C. de contrahend. & committit. stipul. l. an illa, vbi Bartol. & Doctor. ff. de verbor. obligat. praeterea repeti non potest quod datum non constat, quia privatio [3] praesupponit habitum, l. decem. ff. de verbor. obligat. l. 1. Titio usufructu. ff. de cond. & demonstrat. & cavetur fuit habitum, Bald. in l. licet in 3. oppos. C. loca. idem videmus in verbo restituere, quod praesupponit [4] rem esse datam, alias restitui non potest quod non fuit datum, Angel. in consilio 158. & idem voluit Salicet. in l. si constante, numero sexto, C. de donat. ante rupt. vbi secundum eum non dicitur restitui dos, quae non fuit, l. si in l. si donaturus, §. primo, numero decimo quarto. ff. de donatio. ob caus. Rolan. in tracta. de heretico dot. quest. 11. num. 12. D. Becus consil. 53. num. 2. quomodo ergo poterit quis repetere alimenta, si non probat ea praestitisse dispositio etenim, qui aliquid praesupponit, [5] nunquam locum habet, nisi praesupposito probato, glo. in l. mancipia, vbi Bart. C. de seru. fugit. Roma. singul. 495. Dec. in consil. 90. nu. 2. alios citavi in consilio num. 78. Accedat quod ea alimentorum praestatio est causa [6] actionis, proinde probari debet, ait prator §. decem. ff. vi bono rapti. vbi probari debet qualitas, quae est causa, ut quis audiatur, Angel. & Castren. in l. liberum rapt. de his, qui not. infam. Butr. in c. peruenit, columna 2. qui filium legit. Dec. in consil. 471. col. 1. & qui dicit se fecisse impensam, tenetur probare, [7] ut dicit

dicit Bald. in l. fin. §. in computatione, nume. 1. C. de iure delib. Socin. Jun. in consil. 62. nume. 3. volum. 1. Bertran. in consil. 21. nume. 3. vol. 1. citat & sequitur Mascard. in tractat. de probatio. conclus. 715. num. 1. sed præter eum dicit Barto. in l. qui sub conditione, ff. de condic. & demonstrat. quod allegans expensam, probare [8] debet illam esse factam, & se fecisse illam, idem Bartol. in l. cum servus. ff. de verbor. obligat. sequitur Imol. in dict. l. qui sub conditione, & Alexan. in d. l. cum servus. Natta in consil. 547. num. 29. & sequen. & sicuti allegans præstulisse alimenta, quando agitur de revocanda donatione propter ingratitudinem, tenetur probare, secundum Corn. in consil. 120. nume. 1. & 13. volum. 1. Cordub. in l. si quis à liberis, §. item rescriptum, numero sexagesimo quinto, ff. de libe. agnosce. & dixi inter alimentorum privilegia, ita probanda sunt quando agitur de repetendo prædicta.

Qualiter autem probetur alimentorum præstatio, hoc opus hic labor, hoc autem admittit omnes [9] difficile esse probationem, Corn. in consil. 113. col. 2. vers. item premittit, vol. 1. vbi dicit quod contra alimentorum præstatio inter habitates in eadem domo difficile probatur, ex quo non solent adhiberi testes quando sunt singule illæ impense, idem dicit Corn. in consil. 110. columna 3. eo. vol. & in consil. 171. colum. prima. in princip. & colum. secunda. verific. etiam, volum. 2. vbi dicit quod esset impossibile invenire testes, qui possint deponere se vidisse singulis horis, & diebus alimenta præstari, Cordub. in d. §. item rescriptum, Mascard. in d. tract. probatio. conclus. 77. nume. 8. Benintend. decis. Bonon. 43. num. 1.

[10] Inferitur ideo, quod coniectura, & leviores etiam probationes admittuntur, ut voluit in proposito Corn. d. consil. 113. colum. 2. vers. & in his, & in d. consil. 171. col. 1. vers. unde in his, vbi inquit satis esse probare aliqua media, per quæ surgat verisimilitudo in mente cuiuslibet sensati iudicis rem ipsam ita fuisse, & hanc conclusionem multis comprobatur similibus, & præcipue ponit exemplum in adulterio, in filiatione, in facto antiquo, in simonia, in viura, & in iis, quæ fiunt in domo. Mascard. d. conclus. 77. num. 8. Cordub. d. §. item rescriptum, nume. 66. vbi dicit præsumptiones attendi debere, Benintend. d. decis. 43. num. 3.

[11] In primis verò magna est coniectura, quando quis tenebatur, quia ille vixit, præsumitur ab eo recepisse alimenta, qui tenebatur illa præstare, argumento l. fin. C. de alim. pupil. præstand. vbi pupillus præsumitur alimentatus fuisse à tutore. Alcia. in tract. præsumpt. reg. 1. præf. 30. num. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 1. præf. 18. nu. 8. Mascard. de probatio. conclus. 715. num. 4. & conclus. 716. nume. 1. non enim pupillus præsumitur vixisse de vento, ut in dictis locis dicitur, & illum text. ad hoc notant Bald. & Sal. Cordub. d. §. item rescriptum, nume. 67.

[12] Inferuntque ex hoc Doctores, quod si quid non potest sine sumptu expediri, & factum reperitur, præsumitur ab eo factum qui tenebatur facere, Bart. in l. cum servus, nu. 4. ff. de verb. oblig. Bald. d. l. fin. vbi post Bart. dicit quod si testator iussit arma vel imagines aliquo in loco pingi, eaque picta reperiantur, sed ignoretur à quo, sine dubio iudicabimus id factum ab herede, qui iussus fuerat, & Barbat. ad Bald. in d. l. fin. ponit, an factum præsumatur in tempore præfixo, pro quo facit quod ponit Menoch. d. præf. 18. vbi inquit quod alimenta [13] præsumuntur præstata secundum qualitatem & conditionem per-

sonæ, & ad illationem, de qua supra, plura cumulare Alexan. in d. l. cum servus, nume. 4. vbi idem dicit, quando testator iussit construi capellam in ecclesia, & disputat an præsumatur constructa in tempore, & idem in hospitali dicit Bald. in consil. 378. volum. 1. Abb. in consil. 54. num. 2. & 3. volum. 1. & in consil. 16. in fin. vers. suadet, volum. 2. & prædicti omnes dicit quod factum quid præsumitur ab eo [14] qui tenebatur facere, Rom. in l. ciuitas, nume. 8. ff. si cert. pet. vbi Ias. nume. 18. vers. istam communem, aut igel. num. 40. Straccia in tract. de nauib. par. 3. nume. 23. Capic. decis. 86. nu. 11. Ruin. in consil. 68. nu. 7. vol. 5. Crot. in l. sciendum, num. 19. ff. de verbor. obli. Ioan. Lupus in repetit. c. per vestras, in 3. notab. num. 3. de donat. inter vir. & vxor folio milii 113. Natta in consil. 231. nu. 3. consil. 547. nu. 29. Cephal. in consil. 272. num. 114. Afcan. Cle. in tract. de patr. potest. 17. effect. num. 65. Riminal. in consil. 9. num. 42.

Intellige tamen, quando constat quod pupillus moram traxit cum tutore, & cum eo habitabat, secus si appareret quod seorsum egit, ut [15] declarat Imola in d. l. qui sub conditione, ff. de condic. & demonstrat. vbi concordando contrarias Bartoli sententias dicit l. fin. locum habere, quia ultra obligationem alendi, qua tutor tenebatur, alie quoque conueiebant coniectura, & ea quidem, quod fuit pupillus semper apud eum, ideo præsumitur alitus ab eo, præcipue cum pupillus propter ætatis imbecillitatem non esset habilis ad se alendum, & subdit quod vbi constat aliquem itersisse in domo, tunc expensa præsumitur facta ab eo qui tenebatur, aliis non sufficere probati quod sit facta expensa, sed necesse est etiam probare, quod talis illam fecit, idem ponit Alex. d. l. cum servus, num. 4. in fin. de verbor. oblig. Natta, qui plurimum in iudicis, d. consilios 547. nu. 29. & seq. hanc etiam qualitatem, quod moratus sit pupillus in domo tutoris, necessaria dicit Cordub. qui tamen de prædictis neminem allegat in d. §. item rescriptum, num. 67. ff. de lib. agnosce. vel alen. sed Mascard. in tracta. de probatio. conclus. 715. nu. 15. dicit nullam aliam requiri coniecturam, vel præsumptionem, sed solum iuris dispositionem sufficere, allegat Bald. in consil. 378. num. 2. volum. 1. qui dicit hospitale præsumi adificatum ab eo, qui tenebatur adificare, [16] sed pro resolutione, tres sunt casus consiliendi: primus, quando constat quod pupillus moratus est cum tutore, & hic nullam patitur controuersiam; secundus est, quando constat quod egit seorsum à tutore, & tunc res videtur dubia, per ea quæ ponit Natta d. consil. 547. num. 29. sed in pupillo idem est dicendum per aliam rationem, quia scilicet, cum per ætatem inhabilis esset ad se alendum, præsumitur, quod tutor extra domum aluerit, d. l. fin. vers. si ea per alium non probet, secus tamen esset vbi res esset de persona, quæ esset habilis ad querendum victum, l. excellentiam. C. de erogatio. milit. anno. lib. 12. vbi non præsumitur facta impensa ab eo, qui tenebatur, quia miles poterat sibi providere, ita illum textum intelligit Imol. in dicta l. qui sub conditione, & Natta d. consil. 547. num. vigesimo nono. Tertius est casus, quando ignoratur, an pupillus moratus fuerit cum tutore, vel alibi, & nihilominus præsumitur habuisse alimenta à tutore propter illam inhabilitatem. Concludo itaque quod vbi quis esset habilis ad se alendum, non præsumetur alitus ab alio, nisi constet quod in eadem domo cum illo est moratus, sed in pupillo natura nos impellit fateri quod receperit alimenta à tutore.

Et secundum prædictam distinctionem verificatur decisio Guidi. Papæ in tracta. præsumpt. car. 4. vbi ait, si quis alienum pecus vagabundum retinuit in suo l. 17. titulo. stabitur dicto suo, si asserat se fecisse impellam, sequitur Alciat. in d. tract. præsumpt. reguli. præsumpt. 50. nam ideo procedit, quia retinuit equum, vel animal penes se, secus si non constaret quid fuerit apud eum. hoc etiam modo intelligi debet quod Bar. tradit in d. l. cum seruus, num. 4. ff. de verb. oblig. vbi ait quod creditor [18] retinens penes se equum, vel animal pignoratium, cum repetit expensas, non tenetur probare quod illas fecerit, quia habet pro se præsumptionem, & eandem sequitur decisionem Mascard. d. conclus. 715. nu. 4. & conclus. 716. num. 1. additio ad Aleiat. loco prædicto. in fi. Natta d. consil. 549. nu. 32.

Ex hac verò conclusione inferit Natta d. consil. 547. num. 29. quod etiam regulariter vxor præsumatur alita à viro, tamen hoc non habet [19] locum quando constat quod vir non habitauit cum ea, & erat pauper, aut inhabilis non possidebat, quia præsumptio prædicta locum habet solummodo stante cohabitatione.

Inferit etiam quod si vxor seorsum à marito habitando est morata cum fratre, satis ex hoc probatur quod alimenta receperit à fratre, qui propterea poterit à marito repetere, id quod ratione illius cohabitationis ego [20] intelligerem, quando constaret quod vxor non habuisset bona, ex quibus posset vna habitando cum fratre sibi providere de alimentis.

Intellige etiam, quando non solum probatur cohabitatio respectu eiusdem domus, sed etiam quod viuebant ad eandem mensam, per id quod voluit Angel. in l. si quis sit fugitiuus, §. apud Celsum. ff. de ædilit. edicto. ipse verò legit sub l. quod. §. apud Celsum. inquit enim quod habitantes in eadem domo, & sub eadem clauis, non dicuntur de eadem familia, [21] nisi etiam confles de omnibus, & dicit quod si frater re petat à fratre alimenta, quæ dicit præstatisse, non probat præstationem ex eo solo quod illi retinuerit in eadem domo, & sub eadem clauis, nisi etiam probet quod secum viuebat ad eandem mensam, & subdit textum illum esse ad hoc singulare, & valde notandum, ac menti tenendum, ac neminem antea notasse, sequitur Barbat. ad Baldum in l. si. C. de collatio. & dixi supra, hac eadem parte, dum tractauimus socius repetat à socio, quod de pluri im-

pendit pro alimentatione familie.

Continua itaque alimentorum præstatio probari poterit, probando extrema, id est quod tali tempore recipiebat alimenta in domo talis, & quod illud faciebat sequito tempore, quia medium probatur, extremis [22] probatis, Bald. in l. indicia. col. fin. vers. 5. queritur, C. de rei vendi. Barbat. in consilio 37. colum. 10. volum. 2. Burr. Abb. Felin. & alij in c. inter dilectos, de fide instru. Bar. qui loquitur de cōtinuatione [23] possessionis, in l. i. cut, ff. quib. mod. pigno. vel hypoth. solua. dixi in consil. 73. num. 46. & in proposito [24] alimentorum tradit Benintend. deci. 43. num. 8. similiter vbi de expensis modici valoris agitur, [25] coniectura leues sufficient, secundum Freder. de Sep. in consil. 119. nulli dubium, Mascard. d. tracta. de probation. num. 5. quam decisionem trahit ad alimenta, Benintend. loco prædicto, num. 10. vbi num. 1. & 2. dicit determinari præcisè non posse, quæ dicantur modica, seu magna alimenta, sed iudicantis arbitrio relinquit, [26] allegat nonnullos qui non loquuntur in nostris terminis, sed alios ego adduxi supra hac ipsa parte.

Aduertit etiam Benintend. numer. 6. testem non bene concludere, qui dixit vidisse pluries in eadem domo comedentem, vel inuenisse in ea comedentem, quoties ingressus est in domum illam, quia verbum, pluries, [27] verificari potest in duobus vicibus, & aduerbium, quoties, nihil ponit certi. Verumtamen dicit quod mihi nequaquam probatur, quod scilicet hic actus alimentandi in domo, non est de his in quibus testes actu vel habitu non habentur, præter domesticos, nam certum est quod hic actus comedendi ad eandem mensam cum tali, nemini potest probabiliter innotescere, nisi domesticis, quia fit in domo tempore quo extranei omnes excluduntur, & multis in locis clausis foribus ipsius domus, & ideo sicuti dicimus quod facta in collegio probantur per eos [28] de collegio, & facta in capitulo per testes capitulares, vt in c. veniens, de testibus ita facta in domo probantur à domesticis, & ita debet intelligi dictum Specul. in titul. de testib. §. i. versic. item quod est domesticus, & Ioan. Andr. in eod. §. versic. quid si olim, quinimo hoc casu domesticis videntur maiorem habere noticiam eorum, quæ in domo gesta [29] sunt, quàm extranei, ergo maiorem facerent fidem, l. quoties. C. de nati. frag. lib. 10. vbi non. part. sequitur Cro. in tract. de testib. num. 126.

Finis Tituli Sexti Tract. Ioannis Petri Syrdi De Alimentis.

TRACTATUS DE ALIMENTIS. D. IOANNIS PETRI SVRDI, CASA- LENSIS, I. C. PRÆCLARISSIMI.

TITVLVS VII.

Quibus ex causis denegari possint alimenta debita.

SVMARIA.

- 1 Filius primatur alimentis ex eiusdem causis, quibus potest exheredari.
- 2 Parricidium pater non committit, quando occidit filium, quem ex causa poterat exheredare.
- 3 Legitimus efficitur deus iurius, quando causam iuriam exheredationis incutit.
- 4 Filius ex quibus causis possit exheredari.
- 5 Filius exheredari potest ex aliis causis non expressis, dum tamen similibus.
- 6 Usualius fundo primatur non solum ex causis expressis, sed etiam ex similibus.
- 7 Extensio fit etiam in materia patris, quando ratio est expressa.
- 8 Extensio siquando ratio non est expressa, sed unica potest assignari.
- 9 Taxatus non excludit casus similes.
- 10 Filius qui uxorem duxerit ignominiosam, poterat exheredari de iure antiquo.
- 11 Filius exheredari hodie non potest, licet duxerit uxorem ignominiosam.
- 12 Filius non potest exheredari, licet contraxerit amicitiam cum inimico paterni.
- 13 Filius exheredari non potest eo, quod sit male morigeratus.
- 14 Pater corrigere, & castigare potest filium inobedientem.
- 15 Pater potest dum expellere filium inobedientem.
- 16 Societas dissolui potest si alter socius sit rixosus.
- 17 Filius iherem precepta patris, exheredari potest secundum honestatem.
- 18 Filio denegari non possunt alimenta, eo quod seorsum agat a patre.
- 19 Ingratitudinem filii remittere potest pater non solum expressis sed etiam tacite.
- 20 Probare quilibet debet fundamentum sue intentionis.
- 21 Culpam probare debet qui obicit illam.
- 22 Res in probanda exceptione dicitur alter.
- 23 Ingratitudo non presumitur.
- 24 Regulam qui impugnat, probare debet fallentiam.
- 25 Donator qui vult donamina renocare propter ingratitudinem tenetur probare.
- 26 Exheredationis causa non probanda.
- 27 Pater tenetur probare causam, quando vult filium

ab alimentis excludere.

- 28 Filius exheredari non potest ob ingratitudinem, quando fecit penitentiam.
- 29 Homo nouus videtur, qui delinquit viam malam.
- 30 Morbo liberatus, habetur ac si nunquam fuisse morbosus.
- 31 Mora non purgatur in deliciis.
- 32 Penitentia non tollit ius tertio acquisitum, si operatur quoad Deum.
- 33 Penitentia non impedit, quominus iuris possit accusari in foro contentioso.
- 34 Penitentia etiam publica in foro conscientia non purgat crimen.
- 35 Fraus querelas fratris testamentum, in quo sunt iniuncta corpori persona.
- 36 Penitentia non tollit ingratitudinem, que concernit offensam patris.
- 37 Ingratitudo non excludit filium ab alimentis, secunda penitentia.
- 38 Filius non potest exheredari, eo quod ingressus sit monasterium.
- 39 Ingratitudo extinguitur, & remittitur propter ingressum monasterii.
- 40 Religiosis ingressus est nihil super omnes meritorum.
- 41 Infamia tollitur per ordinem clericatus.
- 42 Legitimitas inducitur per ingressum religionis.
- 43 Legitima. Filius clericus non imputat sibi in legitimam liberos a patre emptos in studio.
- 44 Filius Iudei si fidem amplectatur catholicam, exheredari non poterit ob ingratitudinem praecedentem.
- 45 Baptismus abolet omnia delicta, etiam in exteriora foro, secundum aliquos.
- 46 Filius ingratus non potest exheredari post reconciliationem, licet exheredatio sustineatur, qua iam facta erat.
- 47 Filius impudicus qui fecit penitentiam, non potest exheredari.
- 48 Exheredatio iam facta tollitur, quando pater expressis ingratitudinem remittit.
- 49 Exheredatio procedens tollitur per reconciliationem sequentem post testamentum.
- 50 Exheredatio fit solum in testamento.
- 51 Remissio qua fit in confessione penitentiali, respicit solum delictum rancorem.

- 32 Remissio facta in confessione penitentiali, continet etiam damna exteriora, quando sit verbis praeambulis.
- 33 Ingratitudo non remittitur, eo quod filius accedat ad visitandum patrem infirmum, si non fuit admittitur.
- 34 Ingratitudo confessor remissa, quando pater retinet filium in domo ad eandem mensam convivendo cum illo.
- 35 Reconciliatio probatur per coniecturas.
- 36 Reconciliatio inducitur per salutationem.
- 37 Inuria remittitur per sequentem reconciliationem.
- 38 Inuria remitti potest absente parte.
- 39 Inuriam qui in testamento remittit, reconciliatus non est iniuriatus.

QVÆSTIO I.

OSSEM generales quasdam regulas tradere, quibus multi casus includuntur denegandi alimenta: sed quia speciales decisiones magis delectant legentem, & suo loco facilius quoque decisio inveniri potest, statui discurrere per personas, eum sequendo ordinem in docendo causas privationis, quem proposui mihi in explicando personas, quibus alimenta debentur. Sumam ergo initio de filio, in quo generale est axioma, quod ex iis causis privari possit alimentis, [1] per quas possit exheredari sicut gloss. in l. si quis à liberis §. idem iudex, in ver. de iudic. ff. de liber. agnoscen. gloss. i. in l. fin. C. de alien. libe. gloss. in §. si igitur, in Authen. vt cum de appell. cognosc. Bartol. in l. diuus. ff. ad leg. Pompe. de parricid. vbi cum negare alimenta, sit necare, necare ff. de liber. agnoscen. infert, quod pater non punitur poena parricidij, quando occidit filium, qui causam aliquam commiserat ex iis, quæ [2] sufficiunt ad exheredationem, quod ego nō admitto, sed nunc non expedit quætere: idem Bar. in trac. de alimen. numero vndecimo, constituit regulam, secundum predictam, idem voluit Bar. in d. l. si. & in d. l. si quis à liberis. §. si quis ex his, versic. idem iudex. Butri & Abb. in cap. cum habere, de eo qui duxit in vxor. quam polluit per adulter. Angel. in tracta. de testamen. gloss. 45. numero 12. Corset. in tracta. de mone. in 2. part. ver. 7. numero 13. Gerard. singul. 1. numero primo. Crem. singul. 20. Iaf. in l. ius autem ciuile, numero 23. ff. de iustit. & iur. vbi post Barto. infert non esse locum poenæ parricidij, quando huiusmodi filium pater necaret, quod dicit perpetuū notandum, quia non meminit alibi legisse, Vital. in tract. clausul. in titul. an alimen. tenencia. poss. colum. 3. in fi. Iaf. in l. sed si post, numero 3. C. de inoffic. testam. vbi quod ex eisdem causis potest filie denegare dotem, id quod dixerat in d. l. ius autem ciuile, numero 26. Caccia. lup. in l. frater à fratre, numero. 108. ff. de cond. inde. vbi subdit, quod hoc admittunt omnes; Crot. in l. si constante, in 2. lect. numero 160. ff. solut. matrim. vbi dicit glo. in d. §. idem iudex, esse singularem, Ruini. in consil. 114. num. 18. vol. 5. vbi infert, quod alimenta negari non possunt ex causis, quæ non sufficiunt ad exheredationem filij, Alcia. in consilio 249. numero quinto, vbi infert ad graues iniurias patri illatas, Be- ro. in c. Raynutus, numero. 196. de testam. Bal. Nouel. in l. i. num. 149. ff. solut. matrimo. vbi illam gloss. dicit notandum Euerar. in loco 29. de aliment. ad dot. col. 1. ver. & gratia exempli. Dida. in Epito. de spons. par. 2. cap. 8. §. 6. num. 17. Lup. in cap. per vestras, in §. notab. 85. numero 2. & §. 1. in fin. & in primo loco loquitur de ingratitudine, quæ vna est ex causis, Aquæ.

in l. 1. §. ius naturale ff. de iustit. & iure. sequitur Cagnol. in l. iura linguinis numero 4. ff. de regul. iur. Valsq. in tract. de successio. creation. §. 10. nu. 665. vbi infert secundum ius Ciuile denegari posse alimenta filijs, quæ infcio patre nupti etia digno viro, quod quid sit inspecto iure Canonico, & subdit con- clationem gloss. in d. §. idem iudex, esse communem & indubitam, Gomez. in tract. de testamen. c. 11. nu- mero 13. vbi gloss. illam esse ordinariam, & communem, & approbatam communiter à Doctores, Rebuff. in Gall. constitut. tomo 1. de senten. proculio. artic. 1. gl. 2. num. 24. vbi ampliat procedere etiam lite pen- dente, quia licet non est alendus principaliter, ali- quam committit ex dictis causis, ita & lite pendente non est prouidendum, & addit, quod filius legitima- tus [3] in causam vnam ex predictis committat, re- uocatur ad spurietatem, & efficitur spurius, allegat Bald. in c. filij nati. tit. si de feud. defun. fuer. contro. allegat etiam Roman. & Creinen. Benica. de pau- per. in septima questione princip. in 2. special. num. 15. Alcia. Clem. in tract. de pati. potest. effect. 17. tur- me. 18. decif. Pedemon. 134. num. 1. Viuius commu- opin. lib. 1. opin. 23. colu. 1. Eman. Soares in suo The- saur. recept. senten. in ver. alimentum. nume. 164. Coc- duben. d. l. si quis à liberis §. idem iudex, numero. 1. ff. de liber. agnoscen. Ludouic. Molina de primogen. Hispa. libro secundo. c. 16. numero primo. quæ au- tem sint cause, [4] quibus filius potest exheredari vide textum in §. causis, in Authen. vt cum de appel. cognoscen. & eas persequitur Dida. c. Raynutus, in princip. numero. 9. & sequen. de testamen. questionis tamen est, an præter illas dari possit alia, & Holtien. in summa. de testamen. §. qualiter infirmetur, vers. sed si alia dicit, quod non. mouetur text. in §. aliud quoque capitulum, in Authen. vt cum de appel. cog- nosc. vbi dicitur, nemini licere causam exhereda- tionis opponere præter ibi expressas, & hanc opinio- nem veriorē dicit Alber. in Authen. ex causa. nu. 19. C. de liber. præter. vbi subdit se vidisse ita iudicatum, Ale. in Authen. non licet, nume. 4. Curt. lun. nume. 24. & seq. C. de liber. præter. Martin. Laudem. in l. 1. §. 1. ff. de iust. & iur. & hanc partem videtur se- qui Salic. in l. si vt proponis. C. de nupt. Contrā tamē quod ex simili [5] vel grauiori cōcedatur exhereda- tur exheredatio, voluit Gul. Cu. in Authen. non licet. C. de lib. præter. Ang. in l. lex Cornelia. ff. de iniur. Alex. in d. Auth. non licet, num. 4. vbi dicit non esse discedendum ab hac sententia in iudicando & con- sultando, Iaf. nu. 6. & Curt. lun. num. 23. idem Alex. in l. si quis id quod, nume. 18. ff. de iurisdic. omni. iudi. & in conf. 203. vol. 2. Curt. lun. in conf. 182. nu. 10. Crot. in conf. 115. nu. 19. Rip. in l. si. nu. 138. C. de reuoc. do- nat. Felin. in c. pastoralis, col. 2. de rescript. Afflic. in c. 1. sed quia, quæ fuit prin. caus. benef. amitt. Mar- til. in sing. 38. Bened. in c. Raynutus, in ver. in eodē testamento, num. 19. de testam. & ibi Dida. in prin. num. 16. vbi dicit communem Caccia. lup. licet tri- buanter in l. frater à fratre, num. 109. ff. de cond. inde. lo. Lup. in c. per vestras, d. 3. nota. num. 20. nu. 15. Vi- glius in §. mater vel auus, nume. 8. Infit. de exher. lib- er. & in §. igitur, num. 6. Infit. de inoffic. testamen. Gomez. de testamen. cap. 11. numero. 2. vbi dicit com- munem Eman. à Costa in l. Gallus. §. & quid si tan- tum in 3. par. nu. 175. ff. de lib. & posthum. Clar. de tes- tam. quest. 4. in princ. vbi inquit, quod est multa dici possunt, tamen in practica non est discedendum ab hac opinione, Viuius commun. opin. lib. 1. con- clus. 12. 8. pro hac parte allegatur textus in c. 1. §. præ- dictis, versic. sed quia natura, quæ fuit prima causa benef.

benefic. amitt. vbi vassallus priuatur feudo [6] non solum ex causis expressis sed etiam ex maioribus, vel similibus, & licet Ripa d. l. hna. numero 138. dicat, illi textum non facere ad propositum, quia ibi extensio est in ipsa lege, tamen hoc nihil est, cum ibi textus non ita extendat di. ponendo de nouo, sed declarando antiquum. præterea vbi ratio est expressa, fit [7] extensio etiam in materia penali, vt voluit Bal. in Auth. quas actiones, col. 2. vbi Doctores, præcipue las. C. de sacro ecclesi. Caus. in l. 1. quamuis, C. de fideicommiss. Euerard. in loco a ratione leg. lug. vel ampl. & idem est quando vnica potest assignari. eo enim casu inducitur extensio [8] perinde ac si esset expressa, gloss. in dict. l. quamuis, ponit las. dicta Authent. quas actiones, & Euerard. loco prædicto, & licet textus in d. §. aliud quoque capitulum loquatur taxatiue tamen dictio [9] taxatiua, non excludit casus similes, l. 1. vbi communiter Doctores, C. de bonorum possessio. contratab. gloss. & Doctores in l. ob. as. C. de præd. minor. præterea dicit Gomez. d. num. 12. an fin. nullam posse excogitari causam que non sit inclusa in secunda, de qua in dicto §. causis, & ad textum in d. §. causis, respondet aliter Eman. Costa in d. §. & quid si tantum numer. 176. quod ille text. corrigere & remouet causas que in antiquioribus legibus fuerant approbate ad validitatem exheredationis, non tamen prohibet, ne ex aliis similibus vel grauioribus liceat filium exheredare & inferit, quod est filius exheredari possit filius; [10] qui iuxta patris voluntate uxorem duxerat ignominiosam, l. 3. §. emancipatus, ff. de bonorum posses. contratab. tamen ob prædictam correctionem id hodie [11] non licet, secundum gloss. & Bartol. in d. §. si emancipatus. allegat etiam Deci. & Ioan. Lup. & nos de hoc diximus supra. inferit quoque non esse iustam exheredationis causam, si filius amittitiam copulauerit [12] cum inimici paternis, quia cum hac causa foret antiquis legibus approbata, vt l. liberi. C. de inoffic. testament. remanet noua dispositione sublat. in dicto §. causis, quidquid teneant Bald. & Iacobin. de St. Georg. per cum citati. Hinc inferit Cordub. in d. §. l. index, nu. 52. quod ex quo filius male morigeratus non potest exheredari, [13] cum hac causa non legatur cum aliis expressa, non etiam poterit alimentis priuari. & male morigeratum appellat, qui luxuriosus est, & foris, atque aleæ dat operam, & reprehendit Mantium, qui contrarium determinauit in singul. 683. Hinc inferri potest ad filium, qui non sit audiens patris dictonam, quod coerceri possit non est dubium, quia pater [14] castigare, & corrigere potest filium inobedientem, l. 3. cum ibi not. C. de pati. potest. l. 1. & ibi Doctores, C. de obseq. a liber. prarit. patron. præcipue quando contra patrem in singul. d. hna. §. filius autem. C. de bon. que liber. & potest illum expellere [15] domo, vt vidisse consulum inquit Caccialup. in l. frater a fratre, numero. 110. & seq. n. de condi. indebi. cum etiam socio [16] permissa sit separatio. cum est rixosus, l. si conuenit, circa fin. vbi Doctores, si pro socio, sed Doctores, quoad deneganda alimenta, non admittunt hanc causam pro sufficienti sed honestum foret, quod filius [17] spernens honesta patris præcepta, posset excludi ab alimentis, vt inquit Caccialup. dicta l. frater a fratre, numero centesimo nono, vbi tamen non audet firmare, quia non inuenit decism. Inferit tamen loco prædicto, quod non erit iusta causa denegandi alimenta, si filius seorsum agat a patre, [18] allegat textum in l. liberi, libertatibusque meis, §. finali. ff. de aliment. legat. quia etiam loquitur in ali-

mentis debitis ex dispositione hominis, procederet tamen multo magis in iis, que legis dispositione debentur, argumento l. cum hi. §. in causa. ff. de transactio.

Sicuti in genere causas negandi alimenta expressius, ita nonnulla sunt ad prædictorum restrictionem adnotanda, & primò, quod pater potest ingratitudinem a filio commissam remittere, [19] non solum expresse sed etiam tacite, Angel. in l. hna. colum. 1. C. de pact. vbi Lancell. & Purpur. numero. 145. Alcia. super glo. in ver. adhuc superfluit, Eman. Cost. d. §. & quid si tantum, num. 181. Vasq. de succes. creatio. libro 3. §. 30. numero 194. Didacus in cap. Raynuntius, in princ. num. 17. de testam.

Secundò sciendum est, quod onus probandi ingratitudinem spectat ad patrem, qui vult filium priuari alimentis, qui enim [20] dicitur probare debet l. vltius ff. de probat. & quilibet probat id, quod est fundamentum sue intentionis, gloss. in l. eum actum, ff. de neg. gest. Bar. in l. 1. is potest ff. de acquir. hered. Paris. in consil. 13. num. 58. volum. 1. & qui alij obicit culpam [21] debet illam probare, quia non presumitur, l. quoties, §. qui dolo. ff. de probat. Bar. in l. si quis ex argentatis §. pen. ff. de edec. lat. D. Becius in consil. 37. nu. 12. & 13. et ius in exceptione probanda [22] dicitur actor, in exceptionibus, ff. de probatio. Corne. in consil. 223. colum. 3. volum. 1. Roland. in consil. 13. num. 65. volum. 3. item nemo presumitur ingratulus [23] omnimodo, C. de inoff. testam. d. §. causis, in Authen. vt cum de appellat. cognosc. & ingratitudo est causa per quam liceat actioni iuris communis regulas priuare filium hereditate, & alimentis, ergo probanda est ab eo, qui fundat se in fallentia [24] contra regulam secundum Baldum in l. si tutor. C. de seru. pigno. da. manum. & in cap. de a lien. iudic. mutand. caus. fact. & per prædicta iura post Deci. inquit Ripa in l. hna. num. 285. C. de reuoc. donat. quod donator, qui renouat vult donationem propter [25] ingratitudinem tenetur illam probare, & quod cause exheredationis sint probande, arguitur [26] ex text. in §. siue igitur ibi monstrauerit, & in Auth. vt cum de appel. cognosc. & ibi notant Bart. & Ang. hoc etiam voluit glo. in d. §. aliud quoque in vers. nominatum, & in auth. ex causam ver. irritus, C. de liber. præter. in l. nam & his, §. si. ff. de inoffic. testam. & in §. fin. Instit. de inoff. testam. Fulgos. in dicta authent. ex causa, numero tertio, vbi Igne. numero tertio, Cagnol. in l. hoc iure numero tertio, ff. de inoffic. testam. Viglius in rubric. Instit. de inoffic. testam. post princip. Paris. in consil. 1. numero 136. volum. 1. Duran. de arte testam. caus. 11. num. 2. Alcia. in tract. præsump. legu. 1. præsump. 16. Didac. pract. questio. cap. 6. num. 6. verlic. secundum, quod Doct. Gomez. de testam. cap. 11. num. 10. vbi dicit hodie communem esse opinionem, si licet alias ad filium pertineret onus probandi, quod fuisset semper gratus, & obediens patri, id quod dixi quoque Didac. loco prædicto. Cordub. in l. si quis a liberis, §. si vel parentum me. 43. ff. de liber. agnos. Menoch. in tract. præsump. lib. 1. quest. 35. num. 4. & 5. Mantie. de coniect. vltim. volunt. lib. 4. tit. 11. num. 33. Clar. de testam. questio. 40. num. 5. Simon de Pretis de interpret. vltima. vol. lib. 3. interpret. l. dubit. 6. solu. 3. n. 2. Mascari. in tract. de probatio. conclus. 714. n. 9. Afcan. Clem. in tract. de pati. potest. in effect. 17. nu. 55. in proposito igitur pater, qui filium dicit alimentis indiguum, probabit causas indigentis, cum id sit in patre exheredite, & in terminis, quod onus probandi incumbat patri, qui vult filium exheredare ab [27] alimentis, scilicet,

glo. in l. si. in vers. promerueris. C. de alen. libel. cam. citat. & sequitur Afcian. loco predicto. nu. 52. vbi alia iura citat ad comprobationem.

Restringitur tertio conclusio generalis supra firmata. vt non procedat. quando filius post commissam ingratitudinem aliquam ex contentis in d. 5. causis. rediisset ad meliorem frugem. & egisset [28] penitentiam. quia tunc non potest exheredari. ita concludit Alex. in l. i. nu. 33. ff. solu. matr. sed ante eum id voluit per eandem rationem Ioann. Fabr. in authent. sed si post. C. de inoff. testam. & hanc decisionem singularem dicit Ias. in l. in arenam. col. fin. C. de inoff. testam. in auth. non licet. col. 1. C. de libel. prater. & in l. filio. quere. pater. nu. 10. ff. de liber. & posthu. Fabian. in auth. nouissima. nu. 134. C. de inoff. test. Alicia. in l. fin. C. de pact. & ell comunitate approbata hanc decisio. vt inquit Corta in memor. incip. filius familiaris. qui a patre. colum. 2. Corset. in tract. de minur. par. 2. in vers. 28. nu. 13. hanc quoque nouam & singularem decisionem dicit Afcia. in d. effect. 17. nu. 60. Cordub. in d. 5. idem iudex. nu. 60. in quibus locis ferè omnes inveniunt. quod sequuta penitentia pater non potest filio negare alimenta. de quo dicam latè infra in quest. an filie neganda sine alimentis. si peccauit in corpus. ratio autem predictorum est. quia nouus homo videtur. qui viam [19] malam delinquit. quam prius tenuit. c. fectum. 50. distin. & abolita turpitudinis macula primis natalibus videtur. quia restitutus. Imperialis. C. de nup. & perinde est habendus. ac si nūquā fuisset vrbosus. [30] qui a morbo liberatus. pruitine sanitati est restitutus. l. q. ita. ff. de edil. edic. Rolan. de lucro dot. q. 70. n. 3.

Contrariam tamen opinionem tenet Felin. in c. Rodolphus. num. ... ver. ex predictis de rescrip. vbi dicit. quod filius. qui commisit causam aliquam ingratitudinis. potest exheredari. etiam si penitentia ductus ad meliorem frugem redierit. & de illo Alexandri dicto dubitat Aretin. in l. 5. filius. col. 3. versic. & aduerte. quia licet. ff. de liber. & posthu. quia in delictis non [31] purgatur mora. l. 1. §. item. ff. de pos. l. qui ea mente. cum ibi notat. ff. de furt. & dicit Felin. loco predicto. quod si ea decisio esset vera. redderetur elusoria dispositio legis dicentis. quod per ingratitudinem liceat exheredare filium. Curt. lun. in authent. non licet. nu. 6. C. de liber. prater. Cagno. l. si. n. 147. C. de pact. & Duran. de arte testam. tit. 3. caut. 17. numer. 2 dicit. quod etiam dictum sit aureum. quod protulit Alexand. in d. l. 1. & nunquam obliuioni tradendum. tamen in iudicando non faciliè sequeretur illam opinionem. quia penitentia [32] operatur quoad Deum. sed non tollit ius alteri quæsitū. vt not. glo. in cap. gaudemus. de diuort. & operatur. quoad forum anime penitentia. non tamen impedit. quomodo [33] actus possit in exteriori foro accusari. gl. in c. de his. de accusatio. que est comunit. ap. pbata secundū Dida. in c. Raynutus. in prim. numer. 18. de testam. vbi etiam dicit. quod pena. & penitentia tendunt ad diuersos effectus. c. vt fam. de senten. excomm. l. licitatio §. quod illicit. ff. de publican. etiam si penitentia in foro conscientie [34] sit publica. Abb. Aretin. Socin. & Felin. in d. c. de his. Dida. var. resolut. lib. 2. tit. 10. num. 3. vbi dicit. quod penitentia sit ad satisfactionem diuinæ offenzæ. pena autem temporalis irrogatur ad publicā vindictā. & satisfactionem reipublicæ. idem ponit Dida. in constituto. alma mater. par. 1 §. 11. nu. 16. vbi fortius dicit etiam absolutionem impetratā in foro anime non prodeffe. quoad iudicium externū. & predictam partem sequitur Vasq. de success.

lio. creatio. part. 3. lib. 3. §. 30. limita. 34. n. 170. vbi reprehendit Alex. & Ias. in locis supra citatis. quia penitentia non tollit ius patri quæsitum. argumento §. si. Insi. de inur. eo q. nō proit penitentia in delictis consummatis. facit ratio. quia pater nō cogitur sibi factam iniuriam dimittere. sed prima sententia verior est. qui indignus. qui postea venit ad meliorem frugem. efficitur dignus. ideo in simili inquit Bal. in l. fratres. col. 1. n. 5. C. de inoff. testa. vbi Ias. col. pen. in §. fallen. lo. Fabr. in §. foror. Init. de inoff. test. q. si instituta turpi persona [35] frater possit fratris testamentum querelare. si tamen hæres delinuit turpiter viuere. & ad honestatem redeat. sustinebitur testamentum. nec querelæ locus erit. sequitur Simon d. interpret. 1. dubit. 3. solut. 4. nu. 31. in lib. 3. & non obstat. quod dispositio legis esset elusoria. quia respondeo quod non. quia prater facultatem exheredandi filium pro delictis enumeratis. in d. §. causis. extant alie pæne a lege statutæ. vt inquit tex. in eo. tit. vt cum de appellat. cognosce. §. si. in autem hæc obseruata non fuerint. in vers. & hæc quidem. licet. atque ita respondet Curt. lun. in d. authent. non licet. nume. 6. & ad alia omnia respondet Paul. Picus in d. authent. non licet. in 3. cart. quem citat Corta in memorabilib. incip. filius. qui a patre. col. 2. sed quia verè non potest filii vltimis rationibus respondere. si cuti etiam vix tolli possint rationes allegatæ per Rip. in l. final. numer. 125. & sequen. C. de reuoc. donat. ideo distinctione tota hæc controversia dirimitur. aut enim ingratitudo. seu causa exheredationis tangit solum ingratum. & non ledit famam. personam. vel bona alterius. quando filia meretricatur. vel filius exercet arenariam. aut aliter ell infamis. & tunc penitentia acta extinguit delictum. ita quod exheredari de cætero non potest: si vero causa tangit patrem. vt quia in eum violentas manus iniecit. concubuit cum eius vxore. iniuriis illum affecit. vel simile quid admisit. & tunc ingratitudo diluitur penitentia. sed opus est paterna remissione. ita [36] distinguit Barto. in l. qui ea mente. ff. de furt. & in specie ita distinguit gloss. Guilhelm. Cune. Cyn. Bald. & alij. in l. si quis non dicam rapere. C. de epis. & clericis. itaque conciliat contrarias sententias Rip. in l. final. nume. 125. & sequen. C. de reuoc. donat. Dida. in c. Raynutus. nu. 19. in fin. de testam. Curt. lun. in d. authent. non licet. numer. 6. in fin. C. de lib. prater. & hoc videtur voluisse Aretin. in dicto §. filius. colum. fina. dum se refert ad notata in l. qui ea mente. hanc quoque distinctionem approbat Ema. Costa in d. l. Gallus §. & quid si tantum. in 3. part. num. 188. & sequen. licet postea subdistinguat volens. quod etiam in his. quæ consequenter respiciunt patris personam penitentia non proiit. nisi vbi offensio inducit ex permanentia facti. & perseuerantia in malis moribus. alijs si parer momentaneo facto consequitue offenderat. sufficiat penitentia. qua ratione si filia peccauit in corpus. vult quod per quamcumque penitentiam non purget causam exheredandi. & cum eo transit Cordub. d. l. si quis a libertis. §. idem iudex. nume. 60. & sequ. ff. de liber. agnosce. Si mon tamen d. solut. 4. num. 12. tenet simpliciter per dictam decisionem. & Vasq. d. nu. 170.

Et aduertendum est. quod quidquid sit quoad facultatem exheredandi res est line dubio. quoad facultatem priuandi alimentis. quia siue offensio respiciat personā patris siue filij. indistinctè propter penitentiam filius recuperat [37] ius petendi alimenta. ita Specu. & Alex. saluat Felin. in d. c. Rodolphus. rationem assignans diuersitatis inter alimenta. & hereditatem.

reditatem, quia quod alimentis dispositio per penitentiam non redditur aliorum, ex quo durante nequitia, & deplorata vita priuatur alimentis, & non caret porta, sed quoad exheredationem nullam omnino penam patereat antea mala viuendi ratione. Cofa d. n. 189. horumque opinio confirmatur eorū auctoritate, quos infra congetā, quādo tracta- de filia priuanda ob fuz vite inhoneitatem.

Dubium tamen est, quid iuris sit, quando filius post commissas causas, quibus posset exheredari, ingressus est monasterium, & text. in l. Deo nobis. §. i. ff. de epis. & cler. innuit non esse sublatam facultatem exheredandi: prohibet enim [38] ne ob eam solam causam exheredetur filius, quod factus sit monachus; & hoc notant ibi Oldrad Ricard. Malum & Alber. nu. pen. Salice. in §. i. nu. 5. glo. in auth. de monach. in prin. ver. maculam. Catr. in l. filius familias, circa fin. ff. de libe. & posth. Alex. in auth. non licet. n. 8. vbi lafon. 4. C. de libe. preter, atque ita fuisse iudicatum refert Io. Lup. in pratorio Valisolet. prout eum citat Eman. Cofa in d. n. 5. & quid si tantum, nu. 200. sequi videtur Rip. in d. l. fin. nu. 225. vbi post gl. dicit, quod non recipitur in foro Cæsaris contraria opinio. Bal. in l. Deo nobis, vbi tamē intelligit, quādo filius non commissit principaliter in patrem, & videtur admittere laf. in d. auth. non licet. n. 4.

Sed aduerfari sententiam ponit expresse text. in c. fin. 19. quæstio. 3. per quem ita voluit Iacob. de Are. in d. l. Deo nobis. vbi etiam Cyn. in vers. fecundo queritur. Abb. in consil. 27. nu. 2. volum. 2. vbi tenet indistincte religionis ingressum extinguere [39] omnem ingratitudinem, etiam que tenderet principaliter cōtra patrem, mouetur ex textu in d. c. fin. & per textum in auth. de monach. in prin. vbi dicitur, quod ingressus religionis detergit omnem humanam maculam, & subdit inductum hoc esse fauore religionis, l. sunt persone. ff. de religiof. & illius fauore, maiora etiam specialia sunt inducta in præiudicium tertij, vt per eum Roma. sing. 485. vbi dicit d. c. non liceat, esse singulare & notandum. Felin. in c. Rodolphus. col. 4. vers. si tamen filius, de rescrip. quia ingressus religionis actus [40] est supra omnes meritorius, c. scripturæ de voto, & in ingrediente cessat suspicio, ne sit simulata penitentia, & Campeg. in tract. dot. par. 1. q. 47. col. 1. vbi dicit esse casum singularem. Marf. in rubr. ff. de fideiuf. n. 116. Bened. in c. Raynautius, in vers. in eodem testamento relinquens, l. secundo, nu. 37. de testam. Chaffan. in consuet. Burgund. rubr. 1. §. 5. in vers. Archidiaconus, n. 102. Ripa d. l. fin. n. 225. C. de reuoc. donat. vbi tamē transire videtur cum distinctione supra citata, & dicit Fulgos. in l. fin. §. hoc etiam. C. de epis. & cler. quod postquam habemus iuris canonici decisionē, non debemus curare de auctoritate horum, qui cōtarium tenent. Didac. in c. Raynautius, in prin. n. 20. de testam. vbi aduersus Alciat. & Franc. Baldini. probat Nouellam illam ca. fina. 19. q. 3. adductam à Gratiano extare in antiquis codicibus, & apud Cōstant. Harmenopolim lib. 5. epitom. tit. 9. Eman. à Cofa in d. §. & quid si tantum. part. 3. n. 195 vbi nu. 197. & seq. probat ex antiquis auctoribus Nouellam illam extare in codicibus vetustis, & dicit distinctionem prædictā offendere verba dicte Nouellæ, quia parū prodest ingressus religionis, si solum abtengeret ingratitudinem, que offenderet personā filij, non eam, que respicit patrem. Scrum. 200. reprobat sententiam latam Vallisoleti tanquam contra expressum ius ciuile saluans eam quatenus Hispaniarum reges subiecti non sunt legibus Cæsarium, &

ostendit, quod ea dispositio procedit ex iure ciuili, & comprobatur Marf. in d. rubr. de fideiuf. num. 116. quatenus hoc dictum extendit quoque ad clericum, in quo tamē militat ratio, quanta in monacho. Mar. quoad de iudicis part. 3. c. 6. nu. 6. Coraf. in l. qui liberos, nu. 10. de ritu nupt. Vsq. de succel. creat. lib. 3. §. 10. n. 646. vbi inquit, præcatum Hispanorum iudicium sententiam sustineri non posse inspectis etiam illius regni legibus, & relatis multis Doctoribus res. soluit communem esse opinionē, quod monachus annulat ingratitudinem solam, qua principaliter respicit filium, non eam qua principaliter patrem ledit, Simon de Pretis, dicta interpretat. 1. dubitat. 3. solut. 4. numer. 12. & sequen. libro 3. vbi videtur & ipse inclinare in eam distinctionē, sed mihi placet indistincta sententia: cū enim quæcunque penitentia sufficiat ad eam tollendum ingratitudinem, que filij personam respicit, nihil omnino specialitatis induceret fauor religionis, cum tamen soleat multum operari: nam sola ordinatio ad clericatum tollit infamiam [41] præcedentem. Innocent. & alij in c. cum te, de re iudica. & ibi Felin. colum. 2. multa congerit, sequitur Marf. in rubrica. ff. de fideiuf. for. nu. 125. & per ingressum religionis filius priuatur [42] & consequenter infamis fit legitimus, vt voluit Guliel. Cu. in l. 1. C. de sacros. eccle. vbi Bald. eum refert & sequitur, idem voluit Roma. in auth. similiter, in secundo specia. C. ad leg. Falcid. Felin. in c. ex tua, col. 1. circa med. de simon. cum aliis citatis à Marf. loco prædicto, n. 123. & priuilegium hoc clericis concessum redundat quādoquē in præiudicium laicorum, ideo inquit lafon in l. filix licet, col. 2. C. de colla. quod filius [43] clericus non imputat libros si bi à patre emptos in studio, sequitur Marf. loco prædicto, num. 125. & quod diximus de filio orthodoxo ingrediente religionem, procedit etiam in filio Iudæo, si fidem amplectatur catholicam: is enim [44] non poterit inde à patre exheredari propter ingratitudinem, quam ante fuisseptam Christi fidem commisit, vt voluit Hostien. & alij omnes in c. Iudæi, il. 2. vbi Felin. col. 1. de Iudæi arguit enim Felin. per maiorem rationis ab eo, quod dicitur in d. c. huius. 19. q. 3. idem voluit Canpeg. in tract. dot. par. 1. q. 47. col. 1. Marf. in rub. de fideiuf. num. 116. Simon de Pretis d. solutio. 4. n. 11. Marqua in tracta. de Iudæis, par. 3. cap. 6. numer. 4. & non mirum, quia multi tenent per baptismum aboleri [45] omnia delicta, etiā in foro exteriori, vt per Calder. Butr. & Felin. in c. de his. de accusat. hoc tamen non pono pro constanti, quia communis opinio videtur vrgere in contrariū, vt per Hostien. Butr. & Abb. in c. gaudeamus, de diuor. Abb. Aret. Socin. in d. ca. de his, vbi Anan. dicit communem, Deci. in consil. 130. Marquar. id tract. par. 3. cap. 5. num. 1. & 6. Videri variā. resol. lib. 2. cap. 10. num. 4.

Quæro limitatur nostra conclusio, vt non procedat, quando filius esset patri reconciliatus, quia tunc exheredari non potest, & adiungitur quia non dico, quod si exheredatus iam fuerit, exhereditatio annullatur, sed dico, quod post reconciliationem non [46] potest exheredari, ita lafon in l. filio quem pater, n. 10. ff. de libe. & posthumi. vbi mouetur ex eo, quod de simplici filia penitentia agente, [47] dixit Specul. in tit. qui fil. iust. legit. videtur enim pater remississe ingratitudinem, l. in ipsius, C. famil. et c. l. Lucius Titius, §. Lucius, tunc a glo. ff. de leg. 2. Lancel. Dec. qui hanc quoque probauit sententiam in l. fin. C. de Pact. vbi Purpur. num. 145. Rodericus Suarez in l. 2. de matrim. in lib. foro. Curti. Iuni. in d. auth.

non licet, n. 8. & videtur hoc voluisse Are in d. l. filii quem pater, col. 2. dum vult rationem esse, ne sublati exheredatione filius remaneat prateritus, & annulletur testamentum, nam ubi non praeceffit exheredatio, cessat ratio, ergo cessare quoque debet decisio, Ripa in d. l. h. nu. 205. C. de reuoc. donat. Didac. in d. c. Raimutius, in prin. n. 17. Cagnol. in l. h. nu. 145. C. de pact. Eman. Cotta in d. s. & quid si tantum, nu. 280. & hoc quoque admittit videtur Alex. in l. i. n. 33. in fin. ff. solut. matr. cum inquit, quod filia post commissam ingrati tudinem, si agat penitentiam ante testamenti conditum, non potest inde exheredari, sequitur Cotta in memor. incip. filius qui a patre, col. 2. in prin.

[48] Idem esset, quando pater expressè causam ingrati tudinis remitteret, quia tunc iam facta exheredatio tollitur, vult Aciati in l. fin. in versic. adhuc, in fin. C. de pact. quam citat & sequitur Cotta in d. s. & quid si tantum, nu. 181. quia causa ingrati tudinis exheredationem confirmat, sed per remissionem desinitur exheredatio, & habetur pro non facta, idem non relto Aciati admittit Didac. in d. c. Raimutius, in prin. n. 17. in fin. ubi dicit posse hoc modo procedere dictu Bar. de quo infra tractabimus, Vasquius d. lib. 3. s. 30. n. 194. Clar. de testamen. q. 41. n. 9. Viuius opin. 131. lib. 1.

Quod si neque sit expressa remissio, neque ante exheredationem facta sit reconciliatio, sed post testamentum, tunc voluit Bar. superuenientem reconciliationem tollere exheredationem [49] praece dente dicit in l. tert. q. 3. fin. ff. de alimen. leg. in quibus quod exheredatio videtur adempta, sequitur Cuma. in l. filio quem pater, ff. de liber. & posth. Ius. in auth. non licet, circa fin. C. de liber. prater. & videtur cum eo transire Bald. in consil. 112. in fin. vol. 5. hanc opinionem communè, & receptissimè Vasq. d. lib. 3. de succel. s. 30. n. 197. & 198. ubi eam de plano admittit, eam quoque defendit Ripa in d. l. fin. n. 205. dicens, quod etsi exheredatio non tollatur, potest tamen dici nulla, quia sublati ingrati tudine remanet desituta, & sine causa, & hoc etiam tenet Castre. in l. fin. col. pen. vers. ult. C. de pact. ubi dicit, quod sublata vel remissa causa exheredationis testamentum rumpitur per quæstam, & hoc modo Emanuel Cotta in d. s. & quid si tantum, numer. 181. versic. ego in diuersa, saluat Bar. vt scilicet non remaneat vlla exheredatio, sed detur querela, & ita quoque declarat Vasquius d. s. 30. nu. 99. ubi dicit hanc esse nouissimam & inauditam concordiam, cum tamen Castrenf. & Cotta in locis praedictis illam attulerint ante eum, Paris. consil. 1. n. 139. vol. 1. Masili. in rubr. de fideiussor. n. 120. Socin. consil. 59. nu. 19. vol. 3. Simon. d. solut. 4. n. 15. Alex. consil. 159. nu. 11. vol. 7. Menoc. de praesum. lib. 3. praesum. 37. n. 38. Contrariam amplexus est Aret. in d. l. filius quem pater, ff. de liber. & posthum. post. Bald. ibi, & mouetur ex textu illo, ubi si testator, qui filium exheredauerat, & reconciliatur arrogando eum, non per hoc censetur admississe exheredationem, & assert. quinque rationes, & eam praecipue, quam ibi posuit Imol. quod cum exheredatio actus sit solennis, qui [50] fieri solum potest in testamento, vt Infit de exhered. liber. in prin. non potest etiam tolli sine testamento, cum eadem requiratur forma in dissolviendo, quæ interuenit in legato, arguendo l. nihil tam naturale, ff. de regul. iur. Dyn. & Bartol. in l. heredes palam, ff. si quis post, ff. de testam. & hanc opinionem sequi videntur Alex. & Iaf. ibi nume. 10. & Aciati in d. l. fin. Cagnol. numer. 145. post Cur. lun. nu. 8. Gerar. sing. 3. in prin. ubi expressè

reprehendit Bart. Suarez d. l. 2. Didac. d. c. Raimutius, in prin. nume. 17. Cotta d. s. & quid si tantum, num. 180. & seq. sed vt ex praenotatis apparet, conueniunt omnes filio non nocere exheredationem: intentio autem est circa modum practicandi: si enim per viam querelæ agatur, licet excipiat heres de exheredatione. tamen replicabit filius de nullitate causæ, atque ita obtinebit, vt docet Cotta loco praedicto, & Vasquius d. s. 30. num. 199. & 201. in quo tamen contradicit a ipa d. l. fin. dum vult impugnari non posse exheredationem, sed posse allegari nullam, ad sat est nobis exheredationem non obesse filio, quando per reconciliationem causa fuit sublata.

Et quando expressa est reconciliatio & remissio ingrati tudinis, res est clara: rerum difficultas est scire, quando & per quos actus reconciliatio inducatur, & primò quidem non inducitur ex eo, quod cōfittendo pater peccata sua iniuriam filio remisit in foro animæ, nam per hoc non censetur filius reconciliatus, per id quod ponit Bar. in l. non solum, s. 1. num. 3. ff. de iniur. ubi post Gul. Cui. in l. i. tibi, s. 1. ff. de pact. vult, quod remissio quæ fit in confitendo peccata, [51] respiciat solum rancorem animi, nam ad salutem nemo cogitur remittere actionem iniuriarum, idem voluit Bart. d. l. i. tibi. ubi Alex. dicit esse communem. Felin. in c. de his, col. fin. de accusa. Iaf. in l. huiusmodi, s. ades, ff. de leg. 2. Didac. libro 2. variat. resol. c. 10. ver. tertium constat satis aperte, ubi post Alex. Iafon. & Felin. dicit, hoc non procedere, quando [52] remissio esset plenaria, & facta praegnatis verbis: id quod etiam voluit Alex. ad Bart. in d. l. s. non solum, sub num. 3. ubi dicit, quod si sit plene remissio prodest etiam in exteriori foro, quia sacerdos potest pro absente acceptare, allegat l. i. s. ius publicum, & ibi Bart. ff. de iust. & iur. Meno. de praesump. lib. 3. in praesump. 114. num. 6. quamus in proposito talem remissionem consideret Paris. in consil. 138. vol. 1. & Simon. de Praesid. solut. 4. nu. 14.

Secundo, si filius audita patris agendine accedat ad eum visitandum, & non possit cum alloqui, non [53] per hoc remissa censetur ingrati tudo, imo praesumitur pater continuasse in eodem voto: non enim sumus certi, an esset remissus iniuriarum Iafon. Bald. in d. consil. 112. in fin. volum. 5. Cotta in memoria. incipit. filius qui a patre, circa fin. & dixi in consil. 94. num. 81. ubi declaro procedere, quando non fuit admissus ad visitandum, secus si pater admittit eum, quia tunc filius in claris, vide tamen n. uin. consil. 131. nu. 2. & 7. volumine quarto.

Tertio inducitur reconciliatio, quando pater post exheredationem, & commissam ingrati tudinem recipit filium in domum, eum retinuit [54] comedendo ad eandem mensam, & cum eo conuersando familiariter, glia gloss. in s. fin. Infit de iniur. Bald. in auth. si testis productus, alias incipit diciatur, nu. 4. C. de testib. & est text. in l. in ipsius, ubi Bal. C. famil. excus. Alex. in consil. 159. n. 11. vol. 7. alios citat Simon. de Praesid. solut. 4. n. 14. & 15. dixi d. consil. 94. n. 80. & seq. & generaliter reconciliatio probatur per coacturas, [55] vt inquit Bal. in l. in ipsius, n. 2. sequitur ibi Ang. & Salic. Simon. d. nu. 15. inducitur ite reconciliatio per salutationem [56] Bald. in l. filio, circa fin. ff. de lib. & posthum. & ibi Alexan. nu. 12. post Innoc. & Anan. in c. cum oporteat, de accusa. dixi in eod. consil. 94. & inquit Bal. in d. consil. 112. nu. 4. quod per reconciliatorem [57] remittitur praecedentes omnes iniuriae, non quæ sequuntur cum eo Ang. Imo Castre. Aret. & alij, quos citauit consil. 94. nume. 81. & remissio iniuriarum [58] fieri potest absente patre, secundum

dum gl.in §.fin. Inst. de in iur. vbi ait, quod si quis in testamento remisit, consuefciens non [59] agit amplius actione iniuriarum, sequitur Barro. in l. non solum §. 1. nu. 2. ff. de in iur. vbi addit, quod tollitur hæc actio à principio per dissimulationem, quando pater non reuocauit iniuriam ad animum.

[60] Prædicta omnia videntur limitanda, quoad alimenta ordinaria, sed aliud est quando agimus de alimentis necessariis ad sustentationem vite, vt per Didac. de sponsa. part. 2. cap. 8. §. 6. num. 17. Ludouic. Molin. de primogen. Hispan. lib. 2. cap. 16. num. 2. & 3. vbi vide.

SUMMARIA.

- 1 Correlatiuum idem est iudicium.
- 2 Pater tenetur naturali iure alere filium.
- 3 Naturales obligationes non possunt tolli.
- 4 Naturam solum attendimus, quando de alimentis tractamus.
- 5 Pater non potest filio heretico denegare alimenta.
- 6 Pater filio denegare potest alimenta ex eis causis, ex quibus potest exheredare.
- 7 Pater exheredare potest filium hereticum.
- 8 Filius negare potest alimenta patri heretico.
- 9 Pater non tenetur dotare filium hereticum.
- 10 Pater grauatus onere fideicommissi non potest bona alienare per dotandam filia hereticam.
- 11 Ingratitudo tollit id quod est iure naturalis debitum.
- 12 Excommunicatus denegatur alimenta.
- 13 Clericus suspensus denegatur alimenta.
- 14 Pater non repetit à filio heretico dotem, quam ei dedit.
- 15 Iudex nihil opponit Iudo.
- 16 Infamia non obicit testis infamiam.
- 17 Meretrices non possunt filium exheredare ob meretricium.
- 18 Pater Iudeus potest vendere bona fideicommissi subiecta pro dotanda filia Iudæa.

QUESTIO II.

Quarto, an pater fidelis teneatur alere filium hereticum, videtur cum teneri, quia certum est, quod filius tenetur alere patrem etiam hereticum, vt dixi supra suo loco, ergo à patre alii debet, ne impari reparetur regula contraria [1] naturam correlatiuum, l. fin. C. de inact. viduit. tollend. imò maior ratio est alendi filium quam patrem, quia pater [2] erga filium tenetur naturali iure, vt Inst. de iure nat. gen. & ciuili, in prin. & in §. ius naturale. dist. 1. l. 1. §. pen. de iustitia & iure, pater autem erga filium tenetur ratione quidem naturali, sed de iure ciuili, vis declarauit supra, & non attendi debet professio fidei, quia id quod à iure naturali descendit, commune est omnibus animantibus etiam brutis, vt Inst. de iure natur. ergo non est curandum, quod sit fidelis, vel infidelis, sit enim est quod qualiscunque sit, filius sit, vt de patre alendo à filio, dixi per text. in §. si verò conigerit, in Authen. de incest. nupt. addo, quod obligatio es naturales [3] tolli non possumus, sed naturalis, Inst. de iure nat. gen. & ciuili, & sola natura videtur attendi, quando tractamus [4] de alimentis præstatis, vt per Bal. in l. fin. num. 6. C. de dotis promiss. vbi loquitur de naturali filio, & dixi supra ex Paleio, dū agitur de alimentis præstatis spurio, Garzias l. veluti, n. 10. ff. de iust. & iur. vbi quod respicimus naturam generationis, non peccatum, & in terminis, quod filio heretico [5] denegari non possint alimenta, ita voluit Specus, & Aletius. quos citat & sequitur Bonacof. in tract. de acquit. canon. in 2. concl. col. 2. fol. mihi 9.

[6] Sed hanc ego sententiam arbitror falsam esse, nam supra dixi ex eisdem causis alimenta filio posse denegari, ex quibus exhereditatio iure est permittenda, gl. in l. fin. C. de alien. liber. & in l. si quis à liberis, §. item iudex, ff. de liber. agnos. at filius hereticus [7] priuari potest hereditate, si quis de prædictis in Authen. vt cū de appell. cognos. Abb. & alij omnes in c. Quintatualis, nu. 5. de iure iur. ponit Asca. Clem. in tract. de pat. potesta. effect. 7. num. 7. ergo eadem ratione alimentis erit priuandus, præterea talis filius necandus potius, quam alendus videtur, vt dicitur in simili in c. legi. 4. quæstio. 8. per quem text. Spec. in tit. qui talem sint legi. §. 1. nu. 17. dicebat patri ea ipsa ratione posse [8] alimenta denegari, & in terminis quod filio heretico negari possint alimenta, tenent Doct. omnes in d. c. Quintatualis, de iure iur. vbi Abb. num. 5. & inferunt hoc ex generali illa ratione, quod heresis sit iusta causa exheredandi filium, ergo & priuandi subsidio alimentorum, ita quoque tenet Caccialup. in l. frater à fratre, numer. 108. ff. de condic. indeb. Confirmatur hæc opinio, quia videmus, quod pater non tenetur filiam [9] hereticam dotare, gloss. in l. si verò, ff. de in rem verso, per text. in l. cognos. omnia in ver. ceteris liberis, C. de hereti. vbi dicitur, quod paterni beneficii admittendi sunt filij orthodoxi, exclusi autem filij, Rom. in l. si solu. matr. & ibi Ripa. num. 92. Soc. in tract. fallent. regul. 281. in 2. fallent. Inf. in l. si iurata, num. 12. Inst. de actio. Bald. Nouell. in tract. de p. n. 6. special. 16. colum. 1. Coras. in l. qui liberis, num. 102. ff. de ritu nupt. Jacob. Nou. in regul. 239. vltim. limitat. Asca. Clem. in tract. de pat. potesta. effect. 7. num. 7. vbi ad notitiam propositum subdit, quod propter heresim filij pater à multis obligationibus liberatur, ad quas tenebatur, id eo Bal. in Authen. quæq. num. 2. 4. in fin. C. commun. de leg. inquit, quod pater pro [10] dote, & filia heretica, non potest bona fideicommissi, sed subiecta alienare, quemadmodum posset, si esset Catholica, sequitur ibi Inf. num. 31. verum octiduo h. mita. valet autem argumentum à dote ad legitimum, vt sepe dixi, non obstat igitur quod patri quantum uis heretico, præstanda sint alimenta, quia respondet maiore, si subesse rationem alendi patrem, quam filium quia strictius tenetur filius, tandem si quis plura recepit beneficia, vt demonstrat tractando, qui potius alimenta debeant ministrari, patrine an filio. Item in patre subest ratio reuerentie, propter quam existimari semper debet sancta, & honesta eius persona, quantum uis male sit morigerata, secundum text. in dict. l. liberto, ff. de obseq. liber. quæ ratio cessat in filio, & id eo quamuis obligatione naturali teneatur pater erga filium, arctior tamen, & magis obligatoria est ex necessitate ciuili, quia filius obstringitur erga patrem, nam dici posset obligationem patris erga filium de f. endere à iure naturali ratione intentionis, sed fortius est obligari ciuiler, quam naturaliter, quia ex ciuili obligatione oritur actio, sed non ita ex naturali.

[11] Non etiam mouet, quod in præstatis alimentis sola attendatur natura, quia respondeo, quod ingratitudo tollit id quod naturali lege debitum erat, secundum Baldum in l. fin. num. 11. C. de dotis promiss. est text. in §. optime ibi, ne forte, & c. in Auth. de nupt. vbi ponitur ratio ne iniurietur leges nature, & ne sub hac spe filij proterui sint contra fidem, vt in eo texta dicitur de pot. Ioann. Lup. in c. per vestras, §. 4. in 3. notab. num. 6. & non aduerfatur, quod uis nature mutari non potest, quia ad hoc multis responderi potest, ex gl. & Doctore in d. §. naturalis, & in c. quæ in ecclesiis, de consub. vbi dicitur, quod et si ius naturale in totum tolli non possit, ex causa tamen mutari, vel modi

fieri potest. item licet in genere desitui non possit, in aliqua tamen specie corrigitur, & pro hac parte facit, quod dicitur de excommunicato, [12] cui denegantur alimenta, ne subsidio alimentorum frenus negligat redire ad penitentiam, & si perseveret in contemptu ecclesie, gl. in l. in fin. in c. palmaris, §. verum, ut appellat, potest enim, quandoque eum penitentem, libere alimenta, ideo ante penitentiam deneganda sunt, vt in [13] ierico inquit Abb. d. §. verum, nu. 16. post l. 10. And. ibi facit etiam, quia sicut filio ob erimen lèse maiestatis humane denegantur alimenta, vt dicam suo loco, ita & multo magis denegari debent ob lesam diuinam maiestatem, quæ grauius delictum continet. Adde tamen, quod iam præstita alimenta non possit repetere, at [14] de dote data tenet Bald. in l. in num. n. C. de dot. promiss. A. post l. ad Abb. in c. Quintavallis, num. 5, licet dubitet loco prædicto num. 5. & nu. 6. Eg. l. limitarem prædictam opinionem, vt non procedat, quando pater est hæreticus, quia tunc tenetur filium alere, nec opponere potest, quod sit hæreticus, quia nihil [15] Iudex Iudex, nihil Catilina Cethegus, si quamquam, in fin. C. de episcop. & cleric. l. viro, ff. solut. matr. l. si filium, C. de liber. cap. l. in arenam, C. de iact. testam. glo. in l. quoniam, in versum introducti, C. de hæretic. & in c. contra Christianos, de hæretic. in 6. & [16] infamis non potest testis infamari obicere, secundum gloss. in l. 3. §. lege Julia, ff. de testib. l. ad. l. in arenam, num. 3. & in hanc rationem dicunt Bartol. Bald. Fulgo. & alij in d. l. in arenam, quod mater meretrix non potest filiam [17] ob meretricium exheredare, vt dicam quæstio, ab hinc secunda, dicit Bal. in Authen. res que, num. 24. C. de commun. de leg. quod si pater, & filius iudici sunt, pater pater vendere bona fidei commissio subiecta, pro dotanda filia, & dicit se hoc modo intelligere gloss. supra allegari in l. si verò, ff. de in re. versio, quæ val. quod vendi non possunt pro dotanda filia hæretica, vt procedat, quando pater erat fidelis, sed si & ipse foret hæreticus, inquit l. si ibi, in 3. l. in re. 8. & hoc voluit præcise Cora. in l. qui liberos, nu. 102. ff. de ritu nupt.

SYMMARIA.

1. Patria obedire docet a gentium.
2. Principi obedire morte plebebat lege antiqua.
3. Principi qui non obediit, contrarius ordinationi diuina.
4. Patrie non minus nascimur, quam parentibus.
5. Patria potius, quam parentibus est parendum.
6. Pater negare potest alimenta filio, qui est hostis patrie.
7. Delictum proprium puniri debet potius, quam alienum.
8. Argumentum a maiori ad minus, est validum.
9. Filium ingratus desine esse filium.
10. Filium factus hostis patrie, potest a patre impune occidi.
11. Princeps habet omnia iura Reipublice.
12. Patria hostis dicitur, qui alium veni contra ciuitatem, non autem simpliciter homicidium.

QUESTIO III.

ISTA quoque causa denegandi filio alimenta, deducitur ex eo, quod sit hostis publicus, & contra patriam venerit, nam [1] patrie obedire iure gentium docemur, vt l. veluti, de iust. & iure. & qui non obedierit Principi, morte [2] moriatur, dicebat lex an-

tiqua in libro Registri, & probatur in c. qui, de maiori & obediens. & qui resistit potestati superioris, resistit [3] ordinationi Dei, c. Julianus, & c. cessante, nu. n. q. 3. & est generale pactum humane societatis obtemperare suis regibus, vt ex Augustino dicitur in c. que contra mores, dist. 8. & dicit Barba. in c. l. 34. colum. 8. volum. 2. quod est insipientium præceptum, vt patrie pareamus, alios etiam Tyranni de legibus conuulsi, l. 1. 7. numer. 17. Garz. in l. ueluti, numero duodecimo, & sequens, ff. de iust. & iur. ubi probat descendere hunc ordinem etiam ad vi religionis, non tam enim nascitur qui parenti [4] qualem Reipublice, vt dicit text. in l. §. generaliter, ex quibus causis, ff. de ventre in possell. mittens, & idem dicit Cicero lib. 1. Offic. est etiam textus in l. penultima, ubi Bartol. Angel. & Fulgo. ff. de postul. & potius patrie, [5] quàm parentibus obediendum est, quando verumque non potest satisfieri, postliminium, §. si filius, de exceptio. & est communis omnium opinio, vt inquit l. son in §. huius studij, l. prima, numero 32. ff. de iust. & iur. & ibi Glau. colum. fir. Cordeben. in l. si quis a liberis, numero decimo septimo, in §. sed verum, ff. de lib. agnoscent. & in terminis, quod hosti publico, qui venit contra patriam, pater possit alimenta [6] negare, voluit Angel. in §. si verò congerit, in Authent. de incest. nupt. & ad id allegari possunt illi cunctes, qui tenent filium posse alimenta negare patri, qui fecit contra patriam, vt suo loco dicam, nam si ex causa excludit pater, cui iuris debentur alimenta, secundum supradicta, multo magis excludit filius, cui leuiori titulo debeantur alimenta, at in filio tenet Caccialup. in l. frater a fratre, numero centesimo octauo, ff. de cond. indeb. ubi loquitur in eo, qui venit contra patriam, & qui ruperit publicam pacem, mouetur ex text. in c. l. §. si quis hominem, ubi Baldus ponit tit. de pace tenen. de quo ego late eusemi in tit. quib. debet al. men. in quæst. an pater aliat filium bannum. Adde, quod si filius negatur alimenta, quando pater committit crimen lèse maiestatis, vt probatur in l. qui quis. C. ad legem Jul. maiest. multo magis denegabuntur ei, qui principali et deliquit, magis sit quis puniendus pro delicto proprio [7] quam pro alieno, vt in fin. l. i. arguit l. Annib. in l. post contrarium, numero ducentesimo sexagesimo sexto, ff. de donatio. cõfirmatur hæc opinio, quia certum est, quod pater potest alimenta priuare filium, qui nec in eum violentis manus, vel contra eum ingratiudinis causam aliquam commisit ex enumeratis in §. causas, in Authent. vt cum de appella. cognoscend. & dixi supra in princip. huius tituli, at plus peccat, qui patriam offendit, quam qui offendit patrem, cum plus patrie debeamus, quam parentibus, dicta l. postliminium, §. si filius, & dixi paulo supra, ergo multo magis priuabitur alimentis filius, qui patriam offendit, quam qui patrem, quia si id de quo minus [8] videtur inesse, inest, ergo & de quo magis Authen. multo magis. C. de sacrosanct. eccles. & sicut filius perdit [9] filiationem, quando ingratiudinem committit contra patrem, vt inquit Bar. in l. patrem, ff. ad legem Pomp. de parricid. ubi infert, quod si filius occidit eum non tenetur lege illi. Pet. Gerard. singul. numero octauo, l. in l. ius autem ciuile, numero vigesimo septimo, ff. de iust. & iur. ubi dicit, se non legisse alibi A. post l. ad Abb. in c. Quintavallis, numero quarto de iureiur. Affan. Clem. in trac. de pat. potest. cap. 3. numero septuagesimo, ita debet filiatione perdere, quando ledit patriam, & contra eam committit, concludunt ideo Doctores, quod ubi filius committit in patriam, & ea ratione factus est hostis, potest

potest impunè occidi, [10] ut probatur in l. inimicè. ff. de religio. & sumpt. funer. quam legem ita declarat Angel. in dicto §. si verò contigerit: Nellus in tracta. bannito. in prima parte secundi tempor. questio. 48. numero quadragesimo octauo. Alber. Cepol. Igne. Socin. Iun. & alij, quos citauit in dicta quaest. an pater aliat filium bannitum, & quod dico de patria, locum etiam habet in Principe, ut quando contra Principem coniungitur quis crimen lese maiestatis, eo etenim vin facit, quod patriam, vel Principem sunt translati, & scilicet & quod Principi, Institutio. de iure natur. gent. & civil. & is dicitur pater patrie. hæc autem que dixi de hoste Reipublice, vel ciuitatis, intelligenda sunt non in simplici bannito, qui non percutat, sed in eo §. qui actum commisit in ciuitatem, ut declarat Nellus in dicta quaestione quadraginta octaua, si enim aliquod delictum commisisset contra tertium, propter quod sit indicatus hostis, tali casu non denegabuntur alimenta, sicuti non posset impunè occidi.

SYMMARIA.

1. *Filia que peccauit in corpus suum, potest exheredari.*
2. *Pater non tenetur alere filiam, que peccauit in corpus suum.*
3. *Pater etiam meretricis, et luxuriosus priuare potest alimentis filiam inhonestam.*
4. *Femina debet esse magis casta quam masculus.*
5. *Patri persona uideri semper debet filio suauitatis que honesta.*
6. *Filius accusans patrem, dicitur improbus.*
7. *Uxor non potest maritum criminaliter accusare.*
8. *Uxor accusata a marito de adulterio, potest excipere de adulterio mariti.*
9. *Exceptio dilatoria non opponitur post constitutionem liti.*
10. *Maritum cogitur admittere uxorem adulteram, quando uxor iam condemnata probat maritum esse fornicarium.*
11. *Res fauorabiliores sunt quàm Allore.*
12. *Indici nihil obijci iudico.*
13. *Mater meretricis non potest denegare alimenta filio ob malam liti uitam.*
14. *Infans non opponit testi infamiam.*
15. *Mater meretricis, sed correcte, potest denegare alimenta filio meretrici.*
16. *Consequendo prima attenditur.*
17. *Peruicax potest esse testis, si scit penitentiam.*
18. *Uxorarius si quis se post testamentum, decessu intestatus.*
19. *Filius familiaris si de castrensi peculio fecit testamentum habebit heredem in alijs bonis, si postea efficiatur sui iuris.*
20. *Uxorarius testamentum conuulsi, si postea ceciderit de uxoris rebus uideatur.*
21. *Filius familiaris testamentum non ualidatur si postea fiat sui iuris.*
22. *Uxor meretricis, que tamen post matrimonium honeste uixit, non accusatur de adulterio.*
23. *Maritum cognoscendo uxorem adulteram uideatur eius mores approbare.*
24. *Penitentia abstergit maculam et restituit ad pristinum statum.*
25. *Ad natum mortem non presumunt.*
26. *Hereticus qui semel fuit presbiter hereticus.*
27. *Pater non denegat alimenta filio impudico, que tamen fecit penitentiam, et ibi late.*

28. *Peccator non dicitur in quem penitentia.*
29. *Peruicax non dicitur is, qui post duas lapsam soluit, quod promiserat.*
30. *Ingressus monasterij purgat infamiam antea illa.*
31. *Penitentiam fecisse dicitur mulier, que exiit multas habuerit occasiones peccandi abstinent.*
32. *Pater non denegat alimenta filia, que omni tantum se prostituit.*
33. *Meretrix non dicitur, que sui corporis non facit quatum.*
34. *Mulier non dicitur infans nisi palam sui corporis quatum faciat.*
35. *Mulier, que omni tantum se prostituit, vel qua sine quatuor facit, dicitur turpis, licet non infans.*
36. *Filia ob stuprum non potest alimentis priuari nisi preceat monito.*
37. *Filia, que post uogitum quantum animam peccauit in corpus suum, non potest exheredari.*
38. *Filia, que sine consensu patris nupsit, an denegari possit alimenta.*

QUESTIO IV.

Non uidetur etiam dubitari posse, quin alimentum iuste denegentur filie, que peccauit in corpus suum, cum ex ea causa posset [1] exheredari, l. si pater, & Authentic. ibi posita, C. de inofficio. testamen. & potest pater alimentum negare his de causis, quibus potest filium exheredare, ut probauimus in principio huius tituli, atque ita [2] determinat Speculatio in titulo qui filium legitimum §. primo, numero decimo sexto, ver. quid si filia, allegat l. si quis a liberis, §. si quis ex his, ff. de liber. agnoscend. & l. hinc, C. de alend. liber. & cum sequitur Ioan. Andre. ibi, sequitur Coras. in l. qui liberos, numero centesimo primo, ff. de ritu nupiarum, ubi subdit, manifestum penitentiam signum esse, quando filia ingreditur monasterium, & prater eum hoc uoluit Baldus in l. final. C. de dotis promiss. Bald. Nouell. in tractatu dot. parte 6. special. 16. columna quarta, versus fin. Campegin eodem tractatu, parte prima, questione de matertia, in fine, Iason in l. in arenam, numero. sexto, C. de inofficio. testamen. Marculius in Rubric. ff. de fideiussoribus, numero 220. Ruinas in consilio 131. numero tertio, volumine 4. & per eandem rationem concludunt Doctores, quod propter meretricium filie potest pater denegare dotem.

[3] Ampliatur hæc consensio, ut procedat etiam, si pater luxuriosus sit, meretricator, & scortis datus operam, quia nihilominus poterit filie alimenta denegare ob inhonestam uitam, fuit opinio Fulgosi in Authentic. sed si post, C. de inofficio. testamen. & quia homines magis decet esse castos, & pudicos, quàm mares, l. penultima, C. ad Orficiam, & dicit glossa in l. palam, §. que in adulterio, ff. de ritu nupiarum, quod etiam secundum hominum mores, a maior exigitur castitas in feminis, quàm in masculis, & hæc quoque opinio nemine tenuisse uidetur Cynus, in l. si filia, C. de inofficio. testamen. Iason in dicta l. in arenam, numero decimo, & Valquius de successione creatio. libro tertio, §. trigesimo, parte tertia, numero centesimo septuagesimo octauo. Viuius commun. opin. libro primo, opit. & idem Vasq. lib. 1. §. 10. m. 10. ego credo hanc rationem maioris castitatis repellere filia, quàm ratione reuerentiam, quam tenetur patri exhibere, nã filio semper sancta atque honesta uideri [5] debet perso-

na patris, liberto, ff. de obseq. libert. etiam in honesta sit, ubi inquit gloss. in ver. honesta, & improba est filij vox, [6] cum patrem accusat, l. fin. C. de bonis mater. l. cum oportet non autem. C. de bon. quæ lib. qua ratione vxor et si possit criminaliter accusari de adulterio, tamen vxorem non permittitur criminali [7] via accusare maritum, vt probat l. 2. C. de adulter. ubi notant gloss. & Salicet. Marfil. in l. patre vel matre, numero vndecimo, fide quest. Ioan. Lup. in Rubric. de donatio. inter vxorem & vxorem. §. 20. numero quinto, ubi dicit communem esse, quia per vxorem fit iniuria viro, non e contra, & per vxorem violatur thorus, non per maritum, & sequitur Didac. in Epitom. de sponsal. in 2. par. cap. 7. §. 6. numero quinto. & prima ratio optine conuenit nostre questionis, quia inhonesti vita filie offendit patrem, atque ei in illam iniuriæ, sed non sic in mala vita patris, quia per interit nulla filie irrogatur infamia, vel iniuria.

Videretur tamen, quod saltem excipiendo posset filia allegare meretricium paternum, cum civiliter agitur de alimentis negandis, sicuti cum maritus agit ad perditionem dotis, propter vxoris adulterium potest vxor [8] excipere de adulterio mariti, & intelligimus, de adulter. c. l. vt lite non contesti. ubi hoc notat Abb. Castren. in consil. 402. volumine primo, Marfil. in dicta l. patre, vel marito, numero decimo quarto. Lup. in dicto §. 20. numero secundo. & Didac. dicto §. 6. intelligendo tamen prout prædicti omnes declarant, quod ante litis contestationem vxor excipit de mariti adulterio, quia cum sit dilatoria exceptio, §. non admittitur lite contestata, l. i. vxor. §. index. ff. de adulter. l. i. nobis pudor. Eodem titulo, quinimo fortius vir, qui iam in causa obtinuit sententiam diuortij propter vxoris adulterium, cogitur admittere vxorem in conjugale consortium, si [10] probeat virum esse fornicarium, vt est text. in c. ex literis, de diuort. qui secundum Abb. est singularis, idem voluit gloss. Anchar. Butrig. & Anaz. in c. final. ubi etiam Abb. de adulter. Didacus dicto c. 7. §. 6. numero quarto, nisi dicamus, permitti vxori conuenire se excipere, & ad ipsam non aquæ conuenire filie agendi, cum fauorabiliores [11] sint Rei, quam Actoris, licet notabiliores, ff. de regul. iur. vel melius, quod sicuti plus obligat pater, quam maritus, vt dixi supra in questione, cui magis fit subueniendum, patri, an vxori, ita maior reuerentia exhibenda est patri, quam marito, & consequenter magis occultanda eius peccata, & vitia, quam mariti.

[12] Limitatur tamen, vt non procedat in matre meretricis, quæ ob impudicos mores, & inhonestam filie vitam, non potest illam priuare alimentis, quia nil iudeus Iudeo, & nil Canilina Cerego, l. in arenam, in fine, C. de inofficioso testamento, gloss. in l. equoniam, in ver. introducti. C. de hæretico. ubi iussus est ut testis concordetur filius, [13] in terminis hoc voluit Bartolus in dicta l. in arenam, in fine, ubi dicit, esse bene notandum, & mouetur ex illo testis, & licet loquatur de exheredatione, tamen ex ea bene inferitur ad priuationem alimentorum per generalem regulam, præcipue, cum filius denegatur alimentum, quam exheredetur filius, vt probat Ruinas in consilio 33. numero sexto, volumine quarto, & idem, quod filia exheredari non possit, tenet Baldus in dicta l. in arenam, ubi sequitur communiter Doctores, vt inquit Iason numero quinto, & Curti. Ianian. Authent. non licet, numero duo decimo. C. de liber. præter. ubi tamen loquitur indifferenter de patre, non animaduerterentes ad limitationem, de qua supra, hanc quo-

que communem dicit Vasq. de successio. creatio. lib. 3. §. 30. parte, §. limita. 34. numero centesimo septuagesimo secundo in fin. & de commun. attestatur quod, quæ Vinus communis opinio, b. n. opin. 130. ideo quod in l. §. Iulia, ff. de test. vult, quod infamis [14] non possit testi obicere infamiam, sequitur Gul. Cuius, & Bar. in l. in arenam, ubi etiam Bald. & Salicet, de quo tamen videndum sunt Dd. in c. testis non iudic. extra de testibus, & Iason in d. l. in arenam, num. 4. ubi recitat contradicentes.

[15] Procedit autem hæc limitatio nisi mater tempore mortis fuisset correctæ, & decessisset ad meliorem frugem, & vitam duceret honestam, quia tunc definit esse infamis, vel turpis persona, & filia non ei opponitur de inhonestis moribus antea, & vitæ, secundum Bald. in l. i. filiam, in fine, C. de inofficioso testamento. vltima enim hominis confusio [16] secundum eum attenditur, l. Mela. §. primo, & de adim. legat. sequitur Salicet. post Gul. Cui. in c. l. i. filiam, in fin. Ruin. consil. 13. numero tertio, in fin. volum. 4. Rolan. de lucro dot. quest. 71. numero septimo. Vasq. de successio. creatio. lib. 1. §. 10. numero 4. hoc etiam de Bald. nulla facta mentione, tenet Iason, in l. in arenam, & eum ibi sequitur Iasonum, §. ubi confirmat ex eo, quod notant Bartol. & Bald. in l. imperialis, C. de nupt. ubi dicunt, quod delinquens postquam pergit poenitentiam, perinde habetur, ac si non deliquisset, & inserunt ad test. [17] Iperius, qui post poenitentiam admittitur ad testificandum, sed que dicuntur de poenitentia explicabuntur latius in sequenti limitatione, quando quidem non fierent ad propositum huius declarationis, quam tractamus, non enim requiritur poenitentia, vt mater aliis meretrix possit filiam impudicam exheredare, vel alimentis priuare, sed sit est, quod desiderit meretrici, & honestam ducat vitam, quia confusio vltima attenditur, & aliud est poenitentiam egisse præteritum delictorum, aliud honestam vitam ducere, & poenitentia respicit antea, & vitæ rationem, & honestatem fat est si de præteriti matrem comiteatur, quia status personæ attenditur, qui est tempore mortis, non qui fuit ante, ideo Geminian. e. quamquam de vltima secto, dicit, quod si quis post conditum testamentum exceptis [18] publicè exercere vltimas, testamentum est nullum, quia mortis tempus attenditur ad dignoscendum, an sit habilis ad testandum, sequitur multi relati à Socin. in consil. 7. col. 2. volum. 1. Cephal. in consil. 402. nu. 14.

[19] Similiter si filius familias condit testamentum de peculio castrensi, deinde tempore efficiatur sui iuris, testamentum illud continet quæcumque alia bona, quia et si testamentum tempore non possit de aliis bonis testari, tamen inspicitur habitas tempore mortis, Cephal. in consil. 406. numero vigesimo secundo, facit etiam, quod voluit Bar. in l. filio præterito, col. 1. ff. de in ius. sup. testam. ubi & si testamentum vltimarij non valeat, qui non præstet cautionem de restituendis vltis secundum dispositionem de, quamquam, tamen si post testamentum cauerit [20] reconulessit, sequitur Alexan. in l. posthumus, colum. antepen. C. de contrah. & est communis opinio, vt inquit Fel. in c. cum dilectus. colum. 2. de accusat. Deci. in l. quod initio, numer. 22. ubi additio, ff. de regul. iur. bene verum est, quod si testamentum tempore quo fuit conditum fuisset omnino nullum ex defectu potestatis non conuallidaretur superueniente habilitate ante mortem, vt de testamento [21] filii familias dicitur Insti. qui testament. facer. poss. in princip. ubi gloss. idem dicit in seruo, sequitur Doctores ibi præcipue

precipue Baier, numero trigesimo, redeundo ergo ad propositum non est necessaria penitentia in aatre, sed fat esse quod vitam ducat honestam, pro quo adducit, quod voluit Bartol. in l. i. vxor. in prin. ad hoc, quod voluit Bartol. in l. i. vxor. in prin. numero tertio, ff. de adulter. vbi inquit maritum possit accusare adulterij vxorem, [22] quod est foret me- retris quando eam duxit, tamen honeste semper vi- uere post matrimonium, licet aliud sit quando duxit post matrimonium, quod post matrimonium me- retris vulgare vxorem, & l. i. ea. C. de adulter. retribuitur, qui adulterium, & l. i. ea. C. de adulter. quia coeundo cum ea, quia scilicet adulteram esse, videtur illius mores [23] approbare secundum gloss. communiter receptam, in c. de adulter. quod ta- men an intelligatur, quod commissi crimina vel e- tiam quod committenda vide apud Salicetum in l. i. quoniam Alexandrum. Cod. de adulter. & melius Didac. in epito. de sponsa. par. 2. capit. 7. §. 6. nu- mero septimo.

[24] Inuitatur denique, ut non vendatur locum no- stra conclusio principalis, quando filia esset peni- tentia, in qua penitentia ubi erit, maculam, & ad pristinum statum restituat, & iterum 50. distinct. & nouis horti videtur quis post peccatum peniten- tiam, ut dicitur ibi, & in l. imperialis. C. de nuptiis, & probatur in dicta l. i. filiam. C. de iusticio restamen- tis, vbi tunc, & curi flagitiosa conditio, non enim considerat, quia si aliquid fuerit, sed qualis foret eo tempore, & hunc texum ad huc ad huc proban- dum Ripam in l. final. numero ducentesimo vigesimo quarto. C. de reuoc. donat. sed non probat conclusio- nem firmatam, quia si aliquid fuerit, sed filia inanis ob- impedire mores precluditur etiam, nunc impudica ex quo [25] non presumitur motum mutatio, c. se- mel malus, de regu. iur. in 6. Marfil. in singul. 74. Nat- ta in consilio. quinquagesimo nono, numero deci- mo octauo, vbi post Bartol. in l. i. prius, in 5. op. pos. 3. par. 6. de oper. noui nuntia, dicit, quod si quis exstiter in possessione alicuius militie onus probandi trans- ferretur in eum, qui contra dicit, & dicit Felin. in c. leui- bala, columna secunda, de presump. quod se mel he- reticus [26] semper presumitur hereticus, quidquid tamen sit, nostram limitationem tenet Specul. in ti- tul. qui filium legitimum, in final. numero decimo sexto, vbi, quod [27] neque exheredari, neque alimentis priuari potest, mouetur per dictum capitulum, fer- tauit, & per 3. aliud se potest, in Auth. ut cum de ap- pel. c. gno. & c. inter opera, extra de spons. Butrig. & Abbini c. Quintauallis, columna tertia, de iure iur. Alexan. in l. i. numero trigesimo tertio, ff. solut. matrim. vbi ait, quod talis filia ali debet, & dotari, allegat Bal. in dicta l. i. filiam, qui tamen nihil ponit de emen- datione filiarum, sed loquitur de matre, & infert Alexan- ad filium integratum, qui acta penitentia non poterit exheredari, vt diximus supra in princip. huius tituli, idem voluit Ias. in dicta l. i. in aream, numero sexto & sequ. vbi tamen pungi in nulla, in contrarium de usurario, qui apud eum via, vt possant, Baldus Non. in tract. dos. par. specia. 16. columna decima quarta, in fin. ver. sed posset non improbabiler, vbi ait, quod est dotanda non sit ne alenda filia, quae meretrica- tur, si tamen vellet redire ad meliorem frugem con- gendus esse pater dotem illi dare ad e. lectum, vt nu- bendo recedat a meretricio id est, quod magnificentius canonicum, vt probatur c. inter opera, de sponsa, nihil tamen allegat ex predictis. Campes. in eodem tractat. par. 11. q. 1. 13. in fin. vbi dicit esse perpetuo notandum, quod nec exheredari, nec dote, aut ali- mentis priuari potest, infert idem esse in filio ingra- to, quem penitentem, qualis autem requiratur peni-

tentia remittit se ad not. in dicta l. imperialis. C. de nuptiis, hanc declarationem probauit quoque Ruin. in consilio centesimo trigesimo primo, numero ter- tio, volumine tertio, vbi primo innuit, quod filia suf- ficientem videtur egisse penitentiam, si nuptis fu- prator, sed numero octauo, dicit ex eo actu non su- lum non videri, quod egisset penitentiam, sed magis patrem offensibile per text. in l. 3. si emancipatus, ff. de bon. posses. contra tabul. sed loquitur Ruin. quan- do gener esset indignus ex vxore, vt quia foret vilis, Cora. in l. qui liberis, numero centesimo nono, ver- quod et eundem, ff. de ritu nuptiarum, vbi inquit, manifestum esse penitentiam signum quando filia in- gressa monasterium, Marfil. in rubrica, ff. de he- redit. iur. numero ducentesimo vigesimo, vbi dicitur, nullum numero ducentesimo vigesimo, vbi dicitur, nam quia cessante causa cessat effectus, Ripa in dicta l. i. in numero ducentesimo vigesimo quarto, & sequ. C. de reuoc. donat. Petr. Rau. in suo alfab. in ver- filius, Roland. in tract. de iure dot. quod l. i. trigeli- mus numero sexto, vbi tamen male reuertit Ripa in lo- co predicto, antefari de comuni, & hoc inquit se in practica mirabile, Ias. in dicta l. i. Authen. non liceat, numero tertio, C. de liber. preter, vbi Curtian. numero sexto, & ante eos Aretin. l. 3. filius, col. pen- verso, sed remanet dubium, ff. de lib. & post. Ius. Felin. in c. Rodulphi, columna quarta, ver. dicit alias de refero, vbi est quod alia non sentiat, cum Alexan. in dicta l. i. sol. matrim. tamen quoad alimentum tenet, cum eo, quia respectu alimentorum, penitentia non reddit elusorium, dispositionem, cum facta fuerit pu- nita filia, quae sunt alimentis priuata, cum opera decit meretricio, cum eade opinione transit Tyra de po- tempe. casu 28. numero secundo, Valgu. de succen. crea. §. decimo, numero sexcentesimo duodecimo, Ala Clero. in tract. de par. potestat. effect. 17. nu- mero sexagesimo primo, Simon de Prenio tract. de de conuictur, vltimarum voluntatum lib. tertio, in- terpret. l. dub. 3. solut. 4. numero duodecimo, & sequ. Bonac. in tract. de acqui. cin. concl. 2. col. 2. & noui- lime Ioan. de An. cons. 91. vbi filare Viuius, commu. opin. lib. 1. op. 17. in fin. distingu. Fisher Inst. de inof- test. ver. sortis, & confirmari potest, quia non dicitur peccator, [28] in quem constat penitentia, & de con- fect. dist. 2. & dicit Bal. in l. i. in fin. c. loca quod macu- la praeferat, quae non extat non operatur, quod quis dici possit maculatus, & inquit Afflic. in decil. 36. n. 4. quod non dicitur peritius, [29] qui post lapsum diei soluit, quod iurauerat in diem solueret, & subie illud ex voto concilij adimplere fuisse ad nundum supplementum & dicit Felin. in d. c. Rodulphi. col. 4. quod pater impiet, & crudeliter faceret si post peni- tentiam perseveraret in exclusione filiae ab alimentis, qualis autem requiratur penitentia, vt filia dicatur emendata, non datur certa doctrina, sed per absolutum ponitur, quod ingressus monasterij purgat infantiam [30] antea ex vite, vt dixi in declar. generalis re- gulae in princip. huius tituli, & ponit Cora. in d. l. i. qui liberis, not. id. dicit Alex. in tract. praef. reg. 2. par. 7. nu. 3. vbi dicit inagiam requiri penitentiam, vt quis non presumatur talis, qualis fuerat, & ponit exempla in ingressu religionis, & quando probaretur, quod, et si saepe obita fuerit [31] peccandi similis occasio, tamen abstinent, allegat de Belu. in disp. quam pos- suit post Lommimodo, C. de inof. testa. quam reuertit Aibe. de Rosa. ibi, & Alex. in loco predicto, num. 3. in- quit ad tollendum presumptionem, quae insurgit ex antea ex vite moribus necessarium esse, quod per triennium quis abstineat a malo, vt in §. hinc autem nobis, in Auth. de monach. allegat etiam Angel. Sal.

Roma. & Inf. Declaratur item questio nostra, vt non procedat, quando filia fuisset ab vno tantum carnaliter cognita, vel [32] vni soli subleceit se, licet aliud sit, quando pluribus se prostituerit, & ex suo corpore turpius liceret quatuor: ita omnes intelligent communiter, vt inquit Val. de succed. creat. lib. 1. §. 101. na. 610. vers. primo in filia, & latius lib. 2. par. 3. §. 10. requiritur. nu. 152. vbi hoc deducit ex text. in d. l. si filiam. C. de inoff. test. vbi requiritur, quod filia turpiter viuat, & cum flagitiosa creditate. ponderat etiam text. in §. causas, in Auth. vt cum de appell. cogn. vbi loquitur de illa, quae luxuriosam degere vitam elegit, & quod ea sola dicitur degere luxuriosam vitam, quae sui corporis quatuor facit & subdit, quod non dicitur meretricis, [33] quae sui corporis non facit quatuor, l. pascam, in princ. ff. de ritu nupt. quam extollit Abb. in eum decorum de vita, & honest. cler. in c. inter opera, de spons. Salicet in liquet adulterium. C. de adul. & addit. quod Abb. in dicta l. si filiam, prudenter loquitur de meretrice, & quamvis D. supra citat soluantur indistincte de filia, quae peccauit in corpus suum, tamen quia allegat text. in dict. l. si filiam, & in d. §. causas, intelligi debent secundum illa iura, si solum §. liberationis. ff. de lib. leg. & confirmari possunt eius opinio ex text. in d. §. leg. iuli. ff. de testib. vbi non dicitur infamis, [34] nisi quae palam sui corporis quatuor facit, adde pro opinione. Valq. tex. in l. & de mulier. ff. de curat. furio. & in l. §. penult. C. de sen. pass. & quae post Cum. Are. Abb. Dec. Ripa, & aliorum citat. Cost. in c. si pater, par. l. in ver. legauit, nu. 40. de testam. ad quem me remitto gratia breuitatis. Hec opinio non videtur recepta, quia D. omnes simpliciter loquuntur de filia, quae peccauit in corpus, non autem requirunt, quod palam quatuor faciat, atque ita intelligit textum in dict. §. causas, & in d. l. si filiam, & pro eis iactat ratio, quia etsi non tam grauis sit patri iniuria per vnum coitum, sicut per plures, tamen vnus coitus grauius patrem offendit, sed licet Valq. non dicat eandem opiam approbasse videtur I. Fabri, Insul. de inoff. testam. in princ. in ver. scortis, & rursus in ver. adulterium, vbi ponit non solum de ea, quae cum viro semel, aut bis concubuit, sed ea quoque quae sine quaestione, sed solo libidinis ardore peccauit, & concludit, quod etsi non sit infamis, tamen est turpis [35] persona, & infert ad uxorem adulteram, sed non deprehensam in adulterio.

[36] Idem Valq. d. num. 155. vers. & ista etiam datur, vult quod procedere debeat monitio, alia si est inuita stuprum non possit exheredari, vel aliter priuari, quod tamen nullo iure probatur.

[37] Limitatur etiam conclusio nostra, vt non habeat locum, quando filia peccasset facta iam annorum viginti quae, quia tunc pater, qui non curauit illam matrimonio collocare, videtur esse in culpa, & non potest illam exheredare, vt est text. in Auth. sed & si post. C. de inoff. testam. gl. in c. hoc sanctum §. quatuor. l. 2. & in c. de raptorib. §. 36. questio. 1. & viro quae in loco Archidia. Ioann. de Amicis, in consil. §. num. 5.

[38] Autem alimenta denegari possunt filio, quae nupti sine consensu patris, vide Lud. Molin. de primogen. Hispan. lib. 2. cap. 16. num. 4. & seq.

SVMMARIA

1. Pater potest negare alimenta filio, qui dolo, & culpa suam portionem dissipauit, & in casu.

2. Filius qui dolo, & culpa suam portionem dissipauit, & in casu, non debet de detrahi de bonis fideicommissi subiectis.

3. Pater remanere potest filio alimentis, quando recipit portionem suam.

4. Culpa debet esse damosa culpa, & in casu.

5. Pater non tenetur de nouo filio dote, & quia dote sibi semel datam consumpsit.

6. Necessitas est in impetrandis, & si sit in culpa.

7. Nemo debet commodum reperire ex sua materia, & in casu.

8. Pater tenetur alteri filio, qui portionem suam dissipauit, & in casu.

9. Crimen onere fideicommissi dicitur, & verum dominum pendente condicione, & in casu.

10. Ratio naturalis non inducit obligationem, vel aliam, & in casu.

11. Filio prodigioso non danda a patre alimentis, & in casu.

12. Eleemosyna est inique data, & si sit culpa filii, & in casu.

QUESTIO V.

Quid si pater filio semel assignauit portionem suam, vel bonam, quorum fructus possit sufficere ad alimentum, & filius ea omnia dissipauit, & disperdit, an ei de nouo danda sint alimenta. Bald. in Authem. contra rogatus, distingt. an dolo, & culpa filius ea bona consumpsit, vel potius casu, vel ex sua leuitate. Primo enim casu negat [1] filium alendum, secundo vero respondit pro filio, mouetur ex letamini §. primo. ff. soluto matrimonio, ideam voluit Baldus in l. si cum dotem §. si post solutum, ff. soluto matrimonio, vbi mouetur, quia vbi debitum causatur ex ordinatione legis, vel natura, non ei fatiscit per primarium actum, sed toties est implendum, quoties necessitas suggerit, nisi per dolum, aut culpam factum sit, quominus satisfiat ex primo actu, aut, quod locum, C. de collatio. & hoc modo intelligit d. Specul. in tit. qui fil. sint legit. §. 1. numer. 2. vbi vult quod etiam stante pacto, & praecedente assignatione pater non liberetur, cum sequitur Alex. in dict. §. si post solutum, vbi dicit singulariter limitationem, & allegat Specul. qui tamen hoc non tenet, vt dixi, & tamquam notandum tenet Socii in l. Marcellus §. res quo, numer. 3. ff. ad Trebell. vbi subdit, quod etsi regulariter in consummando, & soluendo versetur leui culpa, tamen aliquando comparatur lae culpa, & quare cum hoc sit verum, quando pater assignat legitimam, vel bona in morte pro alimentis, & Caltrac. consil. 82. volumine primo. Iason in Authent. res quo, numero trigesimo secundo, in 14. illent. C. commun. de legit. vbi Curt. lun. num. 31. & Ant. Padill. numer. 80. in quibus locis, id quoque affirmant, quod filius, qui dolo, vel huiusmodi culpa legatim, & Trebellanicam consumpsit [2] non potest dotem detrahere de bonis fideicommissi subiectis, cum predicta transierint in ruinam consil. 144. numer. 14. volum. 5. optimis etiam rationibus hunc defendit Valq. illustr. qu. c. 35. numero decimo quarto. hanc item tenuerunt Lup. Ludo. Molina, Mathesi. Oros. & alij, quos citat Cordub. in l. si quis a liberis, §. item iudex, num. 9. 37. & seq. de libe. agnos. addo, quod hoc voluit Declin. in lura sanguinis, numer. 5. ff. de regul. iur. vbi ait valere etiam pactum, quando expressum facit [3] mentionem de alimentis. Iason in §. fuerat, numer. 17. Institut. de action. vbi tamen tenuissimè loquitur Beninend. in rot. Bon. deci. 22. numero secundo. Cro. in l. si constante numero centesimo sexagesimo secundo, versiculo quod comprobatur. ff. soluto matrimonio, vbi sequitur Bald. & Alexand. in dicta l. si cum dote, §. primo, latè Menoch. in tracta. de arbitr. iudic. casu 12. numero trigesimo primo, & quinquagesimo quarto, vbi late agit Viuius, lib. 3. opus, §. 22. colum.

[8] sed etiam vt maritus onera matrimonij sustinere possit, l. pro oneribus, C. de iure dot. l. vbi adhuc, C. eodem titulo, ca. salubriter, de vsur. & quod dixi de dote danda, vt filia melius tractetur, considerat Ioann. Lup. in d. c. per vestras in 3. notab. in §. 10. numer. 4. folio mibi 147. vbi et in precedentibus tenet hanc opinionem, & sequitur Cordub. loco predicto, facit, quia etiam maritus cogatur alere uxorem, quam duxit sine dote, tamen petere possit quod ipsa [9] se dote fieri dices secundum Bald. in l. fin. C. de sentent. quae sine cer. quant. alias expellere poterit eam vt probat supra loquendo de marito, qui tenetur uxorem alere, & non minus expelli metetur vxor [10] quae non vult dotem petere a patre cum possit, quam ea, quae se non vult dotare cum sit dices deum pater cogitur dotare [11] si filium diuitem & habentem aliquid, vt probatur in l. fin. C. de dot. promiss. vbi glossa Bald. Angel. & alij in d. l. qui liberos, vbi Cora. numer. 96. dicit quod ita tenent omnes, ergo tenetur etiam dotare eam, quae sit nupta, quia minus videtur debita dos filiae diuiti, quae potest vitum inuenire a quo bene tractetur, quam filiae nuptae, quae si non habet dotem male tractabitur.

Quod autem dictum est non esse alendum filium, qui potest ex arte quereere ibi vicium procedit quod non esset sibi indecorum exercere artem illam vel operari, [12] alius si hoc facere non potest sine dedecore, alendus est etiam si possit ex arte victum quereere, vt post Petrum voluit Iart. in d. l. si quis a liberis, sed in filijs, ff. de lib. agn. quia non dicitur posse, [13] quod honeste filius facere non potest, leg. nepos Proculus, ff. de verborum signific. l. si filius, C. de cond. institut. & hoc etiam voluit Bart. in l. 1. m. 7. C. de mend. valid. vbi dicit alendum esse filium indultum, cui secundum natalium conditionem verecundum esset operari: concludit tamen, quod nobilis genere qui cepit mendicare, [14] cogitur terram arare, quia longe magis indecorum est mendicare, quam arare, idem tenet Bartol. in tract. de aliment. num. 12. vbi ait, quod miles, vel homo nobilis eo ipso quod eger, alendus est, etiam si sciat operari, Vital. in tract. claus. tit. an renunc. pos. alim. col. 3. in fin. Caccia. in d. l. frater a fratre, num. 106. in fi. ff. de cond. indeb. Crot. in l. i. constante, in l. lect. ff. sol. matr. vbi dicit, quod nobilis non tenetur operam dare vilibus exercitiis, Abb. in c. 2. nu. 5. de controuers. in fidel. Tyraq. d. ca. 10. num. 104. & multos citat Cordub. in d. §. sed si filius, num. 131. vbi multos citat, qui loquuntur in diuersis terminis, & facit quod voluit Bald. in l. 1. §. sed scimus, C. de lat. lib. tollen. vbi licet loco alim. torum sufficiat, quod alendus [15] recipiatur in hospitali, tamen hoc fallit, quando in eo non posset ita se sine dedecore, Lup. in ca. per vestras, in 3. not. §. 23. num. 9. de don. int. vir. & vxor. Tyraq. de nobilit. cap. 20. num. 107. Didac. in Epit. de spons. part. 2. cap. 8. §. 6. num. 9.

Declaratur item non procedere, quando ex artificio, vel etiam ex suorum bonorum redditibus tantum quis non posset percipere, quod [16] sufficiat ad alimenta, quia tunc quod decet ad integra alimenta, suppleendum est per partitionem, vt colligitur ex d. §. sed si filius, contrariis sensu, Cordub. ibi, nu. 131. vbi idem dicit, quando morbo aliquo laboraret, per quem sibi minime liceret operari, & subdit arbitrio iudicis committi, qualis dicitur sufficiens morbus, [17] Iarg. l. fin. ff. de lib. agnosc. & dicit hemium non esse talem, vt apud eum videri potest, idem Crau. in cons. 139. num. 2. & 7. dicit, quid spatio relinquat aliquid potest pro alimentis, quamuis artem habeat,

[18] ex quo non potest quis semper operari ob multa impedimenta, quae possent contingere, & facit, quia inductum ex causa necessitatis, eatenus locum habet, quatenus [19] durat necessitas, Senatus, ff. de offic. presb. l. 1. in fin. ff. de fer. Bart. l. 1. §. nunciatio, col. 3. ver. quandoq. fit iuris nostri, ff. de oper. noui nunc. Ancha. in c. 1. col. 2. in 6. not. de test. monach. Cum er go onus alendi remittatur propter lucrum, quod fit ex arte, vel redditu, qui percipitur ex bonis, debet eatenus cessare remissum, quatenus ex arte aliquis poteat, & non ultra, quia omnis dispositio regulatur [20] secundum suam causam, l. cum pater, §. dulsifimis, ff. de leg. 2. l. cum tale §. falfam, ff. de cond. & demon. l. non dubium, C. de legib. Ang. in leg. emptorem §. Lucius, ff. de pact. Natta. in consil. 346. numer. 12.

[21] Quando autem filius dicatur posse alere se ipsum, arbitrio iudicis scidum est, per tex. in l. si quis a liberis §. sed si filius, lo. Lup. in d. c. per vestras in 2. no. §. 33. num. 9. vbi allegat hoc voluisse Bald. in l. 1. §. sed scimus, C. de lat. lib. toll. vbi tamen mihi hoc non dicitur licet ita quoque referat Cordub. in d. §. sed si filius, nu. 2. quidquid tamen sit, certum est, quod non attenditur proprietas, sed considerari debet an filius viuere possit ex redditu bonorum, quia [22] habet, secundum Bald. in l. si §. ipsum autem, in pinci. C. de bon. quae lib. vbi loquendo in filio naturali, dicit, quod non debet videre proprietatem rei, quam habet vt se alar, est optimus text. in leg. qui bonis, ff. de cess. bon. vt ei qui bonis cessit, relinquatur, quod sufficiat pro alimentis, est inspicendum, [23] quantum redigi possit ex fructibus, non quantum ex proprietate, & illud text. ad hoc singularem dicit Art. in l. alimenta, col. 1. in fin. C. de nego. gest. vbi dicit hoc idem sensum in cognoscendo, [24] an filius sufficiat ter habeat vnde se alar, & text. in d. §. ipsum autem, dicit singul. Dec. in c. Episcopus, num. 12. de puerben. & dicam in tit. qualiter sint praestanda alimenta, & q. dixi, standum esse arbitrio iudicis, voluit etiam Socin. l. un. in cons. 8. num. 13. volum. 3. vbi expressio loquitur in filio.

[25] Limita tamen, vt etiam diuiti filio praestanda sint alimenta ab eo, qui maioraum instituit. Cyn. in l. sanctimus, C. de nup. Ludou. Molin. de primoge. Hisp. lib. 2. cap. 15. nu. 6.

SYMMARIA.

1. Filius qui secessit a patre, non est alendus ab eo.
2. Vxor qui secessit a domo viri, non est ab eo alenda.
3. Pater cogere potest filium, vt secum habeat.
4. Pater non cogitur alere filium conjugatum, vbi vide de veritate.
5. Dotis fructus sunt mariti.
6. Maritus alit uxorem etiam indotatam.

QVÆSTIO VII.

[1] Nec minus iusta est causa negandi alimenta, quando filius domum patris exiit, & ibi vellet ea sibi praestari, tunc enim pater non tenetur, ita tenet glo. in c. significasti, in ver. communis, de diuor. quae tamen loquitur de vxore, [2] non de filio, sed eam ad filium deducit Pinel. in l. 1. par. 1. nu. 54. C. de bon. mater. qui allegat etiam Lup. in §. 64. num. 6. & 10. in Rub. de dona. int. vir. & vxor. sed & ille loquitur in vxore, in filio autem ponit Eman. Soar. in ver. filius, num. 183. Afsan. Clem. in tract. de pat. potest. in effect. 17. num. 32. ratio est, quia minori cum impendio praestantur in domo, quam extra, ultra quod pater compellere [3] potest filium vt secum habeat, secundum Ang. in consil. 85. nu. 3.

& dicit Bald. Nouel. de dot. part. 7. privileg. 34. nume. 5. ver. & sicut, quod sicut vxor habitare tenetur cum viro, ita filius non potest patrem deserere. Boc. in decis. 195. num. 4. Pinel. d. l. par. 1. num. 55. vbi est dubitet in reliquis, vult tamen hoc esse verum, quando vult filius alii a patre, multis tamen casibus filius est extra domum alendus, quos ponam in tit. qual. prestanda sint alimenta.

[4] Est & alius casus, in quo filio alimenta negari possunt, quando scilicet filius est cōiugatus, ita voluit Amarel. in singul. 82. per l. fina. C. de alen. liber. eum sequitur Alcan. d. tract. de pat. potest. effect. 17. nume. 31. vbi dicit rationem esse, quia filius coniugatus habet dotem vxoris, ex qua potest alii fructus [5] enim qui inde percipiuntur, spectant ad maritum, l. pro oneribus. C. de iur. dot. l. dotis fructus. l. eodem tit. hanc tamen decisio mihi non probatur, nam d. leg. final. nullum facit verbum de filio coniugato, & ratio Alcan. non est bona, quia non generalis. quid enim si vxorem indotatam haberet, vel si dotis fructus non sufficerent pro alimentis, nonne pater tenebatur? crederem bene procedere in filia maritata, quam pater non tenetur alere, quia habet maritum, qui tenetur illam alere, etiam si [6] indotatam duxerit, l. quod si nulla. ff. de religio. & sumpt. fun. Cyn. & Bald. in d. l. pro oneribus, Bartol. & alij in l. quod in vxorem. C. de neg. gest. & dixi supra, & quod dicta decisio sit falsa, probauimus in titulo, quibus debe. alim. vbi demonsttrauimus patrem cogi ad exhibendum non solum filium, sed etiam nurum, & nepotes ex filio, item vt ibi dixi, alit filium, qui sine suo consensu duxit vxorem.

SVMMARIA.

1. Pater non alit filium, quando non habet pro seipso.
2. Charitas ordinata incipit a seipso.
3. Nemo tenetur propria saluti alienam preferre.
4. Prouidere sibi prius, quam aliis, quilibet tenetur.
5. Pater pauper non tenetur dotare filiam.
6. Pascua interdixi possunt forensibus, quando non sufficiunt pro terrigenis.
7. Frumentum quando non sufficit pro incolis, interdicitur forensibus extractio.
8. Pater alit filium secundum vires sui patrimonij.
9. Nemo tenetur vitium proprium arciare, vt alium alar.
10. Pater vt cogatur alere filium, probandum est, quod tempore litis contestate est diues, nec sufficit, quod postea habuerit.
11. Pater habens capitale, non cogitur negociari, vt filium alar.
12. Pater vt cognoscatur si potest se & filium alere, attenduntur redditus.
13. Regula onus probandi fallentium, transfert in aduersarium.
14. Paupertas probari debet ab allegante.

QUESTIO VIII.

Non etiam alendi filium onere grauatur pater, cuius substantia ita est attenuata, vt pro [1] alimentis propriis non sufficit, vt probat text. in l. pen. ff. de libe. agnoscan. fin. vbi vult, egentem patrem nō obligari ad alimenta erga filium, prima enim, & ordinata charitas a [2] seipso incipit, l. preses. C. de seru. uit. & aqua. & nemo tenetur alienam proprię salutis præferre, [3] glo. in c. i. fin. in ver. potuerit, de alien.

feud. pat. gloss. in cap. 1. quibus modis feud. amitt. & quilibet magis tenetur providere sibi, [4] quia alius l. Italia. ff. si quis omniul. causat. testam. Bald. in l. 1. col. 1. §. C. de inoff. dot. & hoc etiam voluit Bartolan. Authen. res que, numero 4. C. commun. de leg. vbi infert, quod pater pauper non etiam tenetur [5] dotare filium, idem voluit Salicet. in d. l. preses, vbi cum sequitur Padil. num. 14. Afflicti in decis. 290. numero 9. vbi infert, quod est vniuersitatis consuet. et c. mittere sua animalia in pascua alterius vniuersitatis, si tamen vel immixta sunt pascua, vel numerum armentorum auxit domina pascuorum, ita quod ea vix sustineant [6] pro suis animalibus, potest non obstante consuetudine interdixit & ingressum, & claudere pascua. dicit etiam, quod vbi frumentum regni non sufficit pro vlt [7] regnicolarum, deneganda sunt tractas, hoc idem tenet Nicol. de Neapol. & Jacin. §. sed et si quis, Insti. de actio. in princip. vbi inferunt, hanc esse rationem, quare pater nō tenetur in plus quam licere possit, nam si pater ipse egeret, & filius esset diues, tali casu filius tenetur patri alere, ergo multo magis retinebit pater, ne inde habeat necesse alimentata petere a filio, eandem decisionem sequutus est Alcan. in tract. presump. reg. 1. presump. 52. num. 4. & in consil. 243. num. 3. vbi tamen nihil allegat, Bonet. in tract. pauper. in 7. quest. princ. in 2. special. num. 21. & seq. Alcan. in d. tract. pat. potest. in 17. effect. num. 22. tenetur enim pater [8] filium alere secundum vires sui patrimonij substantiam, & vires, illud quoque, in Authen. neque virum, & dicit Bald. in l. 1. §. officio, in fin. ff. de tute. & ratio, distrah. quod nemo coartare tenetur sibi victum, vt [9] alium alar, sequitur Naz. in consil. 387. num. 8. Cordub. l. si quis a liberis. §. sed si filius, num. 134. eandem sententiam ante omnes probauit gloss. in l. si quis a liberis. §. si mater, in ver. necessario. ff. de lib. agnosce. Cordub. in d. l. si quis a liberis. §. si quis ex his, nume. 87. & probant omnia iura, quę supra allegauimus ad probandum, quod pater inopē tenetur mater, ius & alie persone, quas ibi enumerauimus, & facit quod in Euangel. legitur apud Matthe. cap. 22. ibi, Ite ad vendentes, & emite, ne forte non sufficiat nobis & vobis.

Aduertendum tamen in hoc, quod constare debet, patrem habere redditus sufficientes tempore litis contestate, vel tempore sententię, nec sufficeret probare, quod aliquando habebat capitale, ex quo lucrabatur, quia et si in rebus particularibus præstatur de præterito in præsens, leg. siue possidentia. C. de probatio. tamen hoc non procedit [10] in re minores, si vt est peculium, vel capitale, secundum Bartol. in confirmatione. ff. de confirm. tuto. sequitur Alex. in consil. 47. num. 14. volum. 1. & in terminis Alcan. in consil. 243. num. 3. Addit etiam Alcan. loco prædicto, quod etiam si pater haberet capitale, non tamen cogitur negociari, [11] nec reperitur iure cautum, argumet. nec emere. C. de iure delib. & subdit etiam Alcan. quod ad cognoscendum, an pater possit se ipsum alere, & filium, attenduntur redditus [12] bonorum, non autem quantitas patrimonij, quia alimenta præstanda sunt de lucro, nō de capitali, l. 3. §. 1. ff. vbi pup. edoc. deb. Sal. in l. 1. C. de alimen. pup. præst. Alex. in consil. 100. vol. 1. credo tamen, quod ad patrem spectat onus probandi, quod redditus non sufficiat pro suis alimentis, & hoc duplici ratione, quia filius habet p. leg. regulam, ideo pater [13] cui allegat fallentium, tenetur probare p. l. in omnis distinctio. ff. de reg. iur. & dicit Bar. in l. 1. col. 1. ff. si quis in ius voc. non ier. q. res est certa pro illo, qui habet regulam, Dec. in Li. bere ca. uere, num. 2. ff. de iur. dicti. omnium iudi. cum alius quod

apud Dom. Becium in consil. 2. num. 16. & sequen-
tunda est ratio, quia ubi paupertas ab aliquo allegatur, 14. Iest per illum probanda, secundum glossam in l. si verò, §. 1. pro rei qualitate in ver. dubitetur. ff. qui sit fili. cog. quæ est melior de iure, secundum Bald. in l. non prius. C. quid. hinc. vel prius. Angel. in §. nunc nobis, ver. immo suas, in Authen. de hered. & Falcid. Alei. in tract. præs. p. reg. 2. præsumpt. 27. num. 10. §. Tyrquell. de retract. consanguin. §. 2. gloss. 1. num. 99. Nat. in consil. 7. 44. num. 3. D. Becium in consil. 105. num. 8. Ex predictis inferitur, quod eatenus tenebitur pater filium alere, quatenus sibi superest, deductis propriis alimentis, quia et si paupertas eum eximat ab onere alendi, tamen eatenus excusat, quatenus per eam impeditur potest præstare filio. si ergo impedimentum non recipiat integram alimentorum præstationem, ab eo non liberabitur quod præstare potest, quia recipiunt alimenta distributionem per tempora & quantitates, & quæ supra dicta sunt de filio intelligi debent de quocunque descendente, intelligi nem debent in heredibus patris.

S V M M A R I A.

- 1 Spiritus alimenta non debentur si potest ex bonis, vel arte vivere.
- 2 Filius alendi de iure a naturali iure.
- 3 Natura est omnibus communis, tam spurvis, quam legitimis.
- 4 Liberi naturaliter omnes nascuntur.
- 5 Spiritus & legimus eodem iure censentur, quoad alimenta.
- 6 Pater non dicitur filium spurvum, quia de bonis, vel arte sua potest vivere.
- 7 Spiritus non alitur a patre quando ex redditibus, & ex arte suis potest alere.
- 8 Maritus dicitur alimenta habere, quando parvum ex bonis, vel arte parvum ex arte potest vivere.
- 9 Spiritus quoad dicitur alere alimendi, statum arbitrio iudicis.
- 10 Pater iudicis arbitrio iudicis.
- 11 Spiritus an relinquatur postea, qui potest ex arte vivere.
- 12 Dispositio omnis intelligitur secundum præsentem statum.
- 13 Dicitur suum quilibet presumitur.
- 14 Futuri iudicium fieri debet in meliorem partem.
- 15 Argumentum a communiter accideatibus est validum.
- 16 Filius naturalis legimus sustinetur quatenus indiget, & evanescent, ac veniunt prout necessitas deficit, & supervenit.
- 17 Parochus cogit parochianos ad offerendum sibi pro cultu.
- 18 Consuetudines præsternandæ sunt.
- 19 Cum de uno disputamus, cetera supponuntur habita.
- 20 Maritus exigitur in totum, nulla habita privilegia ratione quando habet artem utilem pro vi-
tali.
- 21 Dispositio intelligi debet ita ut si aliquid operetur.
- 22 Patrem operari aliquid debet ultra sua commune.
- 23 Statutum non restringitur secundum ius commune quando non operetur.
- 24 Appellare non licet ab interlocutoria etiam in casibus iuris communis, permissis quoad appellatio
de pro. h. in i. in.
- 25 Spiritus artibus & iudicis & si iudicis est sub artem

exercere.

26 Mater nobilis non cogitur lactare filium intra triennium.

27 Exequutores ad distribuendum bona inter pauperes de iure potest dare nobili, qui non habet secundum condictum licet habeat pro necessitate.

28 Exequutores possunt dare nobili, qui cum sua dote non potest vivere pariter.

29 Eleemosyna quando et quoque danda sit, qui non egerit non habet secundum condictum.

30 Possit non dicitur, qui bene id non potest.

31 Ficta spurvis, vel naturalis iudicis datur, quam legittima.

32 Nativum conditio attendi debet in dandis.

Q V Æ S T I O IX.

Filius naturalis vel spurvus docuimus alendi esse a patre, ubi tractavimus de personis, quibus debentur alimenta, quid verò si talis habeat ex seipso, an sit alendi a patre & sanè cum dixerimus legitimo & naturali alimenta minime præstanda esse, quando ipse sibi potest victum querere ex arte, industria, vel operis, vel quando habet bona, quorum fructus sufficiunt ad alimenta, non est dubitandum, quin idem sit in naturali, & spurvo, [1] quibus alimenta debentur non tam stricta ratione, quemadmodum legitimis, & naturalibus debita, ita arguit Deci. in consil. 576. colum. 2. & idem eiusdem dicitur, pari ratione deberi tam naturalibus, quam legitimis, & naturalibus, quod iustius existimo, cum ius alendi derivatur a quodam naturali [2] nate, de quo in l. in fin. ff. de iustit. & iur. & Instit. de iure natu. gent. & civil. §. 2. natura autem sit omnibus filiis communis, tam [3] legitimis, quam naturalibus, & lhos accedat res omnibus fide accedat, & secundum nat. tam omnes filij nascantur liberi, [4] & eodem iure censentur, ut in Authen. quibus modis natur. efficiantur, sui filices, & Instit. de iur. natu. gent. & civil. §. 1. ius autem gentium, & quod tractat de omnium filiorum conditio, [5] quando tractamus de alimentis, voluit Lup. in c. per vestras, in §. not. §. 23. num. 1. de donat. inter vir. & vit. & Paleot. in tract. de noth. & spur. cap. 47. & 48. Tyrquell. in tract. de nobilitate. cap. 35. num. 35. quod igitur filio naturali non egerit, sed aliunde habenti non sint debita alimenta, probatur in l. si quis a liberis, in §. sed si filius ff. de liber. agnoscent. ubi Bartol. Bald. in consil. 116. volum. 2. Butr. Abb. & Præpositi. in c. cum haberes, de eo qui dux in vxorem, quam pol. per adulter. Calcane. in consil. 59. num. 2. in h. c. Deci loco predicto, Caccialup. in l. si quis illi, ff. de iur. §. 2. C. ad Officiarios, ubi dicit, quod si filius potest ex arte vel bonis suis se alere, tunc pater non potest aliquid relinquere illi pro alimentis, Nicol. de Vbald. in tractatu de successio. ab intestat. parte 2. numero 46. Bal. Nouell. in tractatu de dot. parte 16. specul. 16. columna 2. Joann. Lup. in dicto §. 23. num. 10. 7. Didac. in Epitome de sponsal. parte 2. cap. 8. §. 6. numero 9. D. n. in regul. §. 76. limita. 1. Paleot. de noth. & spur. cap. 43. num. 6. eni in casu tracta. de pupet. in 7. quæ. 10. princip. in 2. §. eccl. iur. numero 24. Benntien. in dec. Rot. Bonon. 22. num. 10. ubi allegat Guid. Pap. & Capell. Tholof. Corduben. in d. l. si quis a liberis, §. idem referrip. §. 13. ff. de liber. agnoscent. Cane. in consil. 199. num. 1. ver. si iur. iter non cogitur, Bartol. in §. di. cretis, num. 3. in Authen. quibus modis natur. efficit. sui. Paris. consil. 14. numero 28. volum. 2. Gallian. in consuet. Alexar. ver. se lidos, quæ. 6. num. 35. Bonacossi. de equia. canon. c. nelu. 1.

colum.3.fol.10.Ludou.Molin. de primogeni Hispan. lib.2.cap.15.nun.16.eadem ratione pater [6] non tenetur dotare filium naturalem, quæ habet aliunde, vel quæ ex artificio potest se alere, & dotare, est text. in l.vxor. m. §. pater natur. ff. de le. 3. per quam ita voluit Bald. in l. neque mater. C. de iure dot. est etiam gloss. in l. si maritus, ff. solut. matrimon. Jaf. in Authent. res quæ, num. 31. limit. 7. C. commun. de leg. Bartol. & Bald. in d. l. si maritus, Butri. & alij in d. ca. cum habere, Bald. Nouel. d. special. 16. colum. 2. in fin. ver. si tamen talis filia. vbi dicitur, hoc casu cessare æquitate iuris Canonici, cum haberet alere. Benedict. in c. Raynuitus, in ver. vxorem nomine Adelfiam, num. 6. de testamen. Ioan. Lup. in dicto §. 23. nu. 7. hanc sententiam sequitur Cordub. d. §. idem rescripti, num. 8. & sequen. vbi allegat Didac. Boer. Rol. Craue. & Boer. d. & facit, quia vbi filia habet de proprio, vel ex arte aut industria potest acquirere, tunc cessat ratio legis, quæ obligat non alendi induxit, ne scilicet filius priuatus alimentis fame pereat, vel eum turpitudine patris cogatur mendicare, & non est necesse vt dicatur aliunde habere, q. redditus bonorum quæ possidet, sufficient ad alimenta, vel tantum ex arte lucrum faciat, quod sufficit pro alimentis, sed fat. est, quod ex bonis, [7] & ex arte simul iunctis, vnde viuitate declaratur Socin. in consil. 12. num. 48. volu. 3. vbi infert ad privilegium quod habet maritus, ne exigatur vitra quam facere possit, quia fat. est, si sibi super sit quantum sufficit pro alimentis, siue ex bonis quæ possidet, siue ex arte, siue ex omnibus simul iunctis, [8] quia omni casu cessat ratio, ne cogatur mendicare: adde etiam quod arbitrio iudicis committitur, quando filius dicatur habere aliunde, [9] secundum Bald. in l. si sed senius, C. de latin. libe. tol. quem ita intelligit: Lup. d. §. 23. nu. 9. in fi. sed melius facit, quia quis pauper dicatur, arbitrari debet iudex [10] secundum Barto. in l. si constante, num. 14. vbi Is. Castren. Alex. & alij. ff. solut. matrimon. Barbat. Felin. Jaf. Deci. Cur. Iyn. Papius, & multi alij, quos citat, & sequitur Menoch. in tract. de arbi. iudic. casu 65. n. 7. vbi dicit communem, & est gl. in Authent. præterea, in ver. locuples, vbi Bald. Alex. Jusf. & Deci. C. vnde vir. & vxor. ff. de leg. Bell. Alex. & alij, quos citat & sequitur Benmes. in tract. de pauper. in. 6. quæ sit, num. 17. & sequen. & in terminis nostris, quod arbitretur iudex, quando filius dicatur habere aliunde, voluit Craue. in consil. 200. n. 10. ver. circa legatum alimentorum.

Quod tamen dictum est suprà, nihil relinqui posse spurio, qui artem habet vel industriam, ex qua potest lucrari sibi victum, non [n] placet Crauet. in cõs. 199. colum. 1. quia etsi hodie possit operari, cras tamen forte non erit aptus labori, vel casu aliquo erit impeditus, & cum sequitur Paleot. in d. tract. de not. & spur. cap. 48. numero 6. quia spurius non potest semper lucrari, nec semper se alere, & idem probauit additio ad Deci. in d. consilio 576. vbi subdit, quod ita practicator mouetur Crauet. quia dicitur pauper, qui non habet ex bonis suis sufficientes redditus ad alimenta: sed cum impugnat Cordub. in d. §. si filius, numero 127. qui tamen intelligit Crauet. loqui solum in eo, qui potest operam dare colendis prædictis. Cum tamen indistincte loquatur de quocunque opifice, vel qui possit ex arte vel labore victum sibi querere, & sanè opinio Crauet. multum aqua videtur, vt possit pater relinquere filio naturali alimenta, etiam si possit ex industria seipsum alere, sed argumenta eius non concludunt, & primò quidem non obstat, quod non semper filius possit operari,

nec semper lucrari, quia respondeo, attendi debere statum præsentem, vt si dicatur non inopsit, qui præsentis statu inspecto victum sibi querere potest, omnis enim dispositio secundum præsentem [12] statu intelligitur, c. 2. de iureiur. Tyracellin prælat. l. si vnquam, numero 166. C. de reuocac. donatio. & in futurum præsumitur quodlibet [13] dotari possit, si defunctus. Carditur. rate, l. iura, §. deficientium, ff. de numeribus, & honor. Alex. in tract. præsumpt. regul. 2. præsumpt. 27. numero 3. quia vbi de futuro dubitamus, semper in melius [14] sperare debemus. Inter stipulantem, §. sacram. ff. de verborum oblig. Alex. loco prædicto, & communiter accidentibus, qui habet artem, acquirit sibi victum pro omni tempore, & valet argumentum à [15] communiter accidentibus, cap. 1. vbi Cardina. Imol. Abb. & alij, de cleric. non resident, leg. ideoque, vbi gloss. & alij, ff. de legibus late Euerard. loco 16. vbi multos cumulat, & lex semper applicatur ad ea, quæ frequentius secundum, l. nam ad ea. ff. de legibus & in proposito inquit Cacciaup. in dicta l. si qui illustri, numero 99. quod legatum filio naturali sustinetur, [16] quatenus indiget, & extinguitur, quando filius ciuialis, & lex semper applicatur ad ea, quæ frequentius secundum, l. nam ad ea. ff. de legibus & in proposito inquit Cacciaup. in dicta l. si qui illustri, numero 99. quod legatum filio naturali sustinetur, [16] quatenus indiget, & extinguitur, quando filius ciuialis, & lex semper applicatur ad ea, quæ frequentius secundum, l. nam ad ea. ff. de legibus & in proposito inquit Cacciaup. in dicta l. si qui illustri, numero 99. Non obstat consilio Roman. 344. numero 2. vbi vult, quod curatus [17] possit parochianos cogere ad offerendum sibi pro victu, si cet. possit ex honesto exercitio victum querere, quia respondeo, quod Roman. loquitur, quando iam introducta est consuetudo offerendi, nam pia consuetudines [18] obseruandæ sunt, capad Apostolicæ de simon. Præterea contra Roman. tenet Abbas in cap. siam, numero 10. de simon. vbi inquit, quod si potest ex honesta arte victum sibi querere, nihil potest exigere cessante consuetudine, sed imputet sibi, qui accipit tenue beneficium, idem voluit ibi Anan. numero 6. intelligi ergo debet Roman. & filius, quod si subest consuetudo, præterea a clerico curato non videtur bene posse inferri ad filium naturalem. Nam filio debentur alimenta ex quadam naturali pietate, ne postquam est in esse productus, fame pereat, atque ita dantur quodammodo miserationis gratia, & æquitas ac misericordia cessat, quando potest ex arte viuere, in clerico nec alia est ratio, quia scilicet iustum est, vt qui seruit altari viuat de altari, & metat temporalia, qui seminat spiritualia, vt dictum est l. si loquor, dum exerceat totius nimis sollicitudine, & amittit pro querendo victum, distrahitur à cura animarum, ideo magis licere debet curato exigere oblationes, quando habet artem, quam filio naturali valenti viuere ex industria, exigere alimenta à patre. Nec obstat consilium Bald. 30. volumine secundo, qui cum de vno [19] disputamus cetera supponuntur habilia §. in extraneis, Institut. de hered. qual. & differen. l. qui testamentum, in princip. ff. de testamen. Bald. autem eo loci non querit, an dicatur aliunde habere, qui habet artem vilem, sed an sufficiat, quod habeat capitale, ex cuius alienatione possit se alere, & dicit, quod nō, quia inspicendi sunt redditus, non autem capitale, etsi in casu Baldi potuisset viuere ex industria, aliud diuulset. Respondetur item ad id quod Deci. voluit in leg. nemo dubitat, ff. de regul. iur. quia non facit ad propositum, nam diximus iam, quod vbi ex arte non potest quæ habere integrè victum, petere potest, quod suppletur, & quod dicit Crauet. de paupere ex Socin. & aliis, non concludit, quia in præstandis alimentis id solum attenditur, an possit seipsum alere, non autem inspicit

inspicimus paupertatem, id est licet maritus non cōueniatur ultra quam facere possit, tamē si bona eius sufficiunt pro dote, ipse verō [20] habeat vilem artem, exigit in totum, secundum glo. in l. i. maritus, ff. solut. matrim. quāsi sequuntur ibi Doctores communiter, & Socin. in consil. 121. num. 47. volum. 4. vt mirum sit, quomodo Craue. loco praedictō. nu. 7. dixerit in hoc Doctores considerasse bona, non opera, & non est bona ratio, dum num. 9. dicit dicit materiam illius gl. esse exorbitantem, nam magis exorbitat materia alendi naturales, & spurios, quibus, vt dixi, debentur alimenta ex pietate, & in iustitiam. Dixit. autem in d. Epitom. sponfal. in 2. par. 8. §. 5. nu. 9. & 10. intelligit Craue. loqui, quando lege aliqua disponitur, quod pater possit naturali filio certam quantitatem relinquere, quia tunc etiam distillatio dari poterit, sed in meo libro Craue. nullam mentionem facit de tali lege: bene fateor, conclusionem esse veram, quā si intelligeremus, talem legem sustineri eo casu, cum filius est inops, vti que esset superflua, & frustra occuparet membranas, cum etiam ea circumscripta licitum sit spurio relinquere vsque ad concurrentem quantitatem pro alimentis necessariam, & dispositio intelligi debet, [21] vt semper aliquid operetur, l. si quando ff. de legat. 1. faciunt quae de pacto [22] appositio in locatione dixi in consilio 34. numero vigesimo octauo, & sequenti. & quando statutum continet iuriam cōcelli extensionem, non sit restrictio, secundum ius commune, sed inhaerendum est statuti [23] verbis, secundum Bartol. in legat. §. nunciatio. ff. de oper. noui nuncia. quā doctrinam comprobat maleis Aretinus in consil. 16. colum. 4. versic. nemo ad tertium, numero septimo, vbi infert statutum, mandans, quod non appelletur ab interlocutoria proce dere etiam in casibus, quibus iure communis inspecto [24] licebat appellare, Ruin. in consil. 81. num. 4. volum. 5. Contard. in l. vnica, in ampliatio. num. 131. C. l. à moment. poss. vbi allegat Negufan. Roland. & alios: contra tamen huc allegari possent, quae adue rsus pactum deduxi in dicto consil. 34.

Principalis tamen nostra conclusio, quae habet, quod non est alendus naturalis, vel spurius, qui potest ex arte, vel industria, vel labore victum quaerere: limitatur, vt non procedat, quando talis esset filius, cui indecens esset artem exercere, vel aliter operari, [25] quia tunc alendus est, vt voluit Bald. Nouell. in tract. dotis, part. 6. special. 16. colum. 2. in fine, versic. quod tamen filius dixi. mouetur ex eo, quod voluit Azo in Sum. C. de pat. poteita. vbi inquit, quod etiam mater [26] intra triennium teneatur filium alere, tamen hoc fallit, quando esset nobilis, cui ideo indecorum foret lactare filium, quia tunc excusatur, & hanc limitationē probauit Caccialup. in d. l. si quis illustis, num. 95. C. ad Offician. dicens, quod si non ob tante spuriatate esset dedecus talem artem exercere, debet alii a patre: allegat quod Bartol. in tract. alimen. num. 12. vbi voluit, quod filio quoque legitimo, & naturali praestanda sint alimentis, quando infecta eius conditione, turpe ei foret exercere aliquam artem. idem tenet Lupus in d. ca. per vltimas. §. 33. num. 7. vbi numer. 8. allegat Bald. in l. si quis ad declinandum. C. de Episcop. & cler. qui vult, quod executores deputati ad distribuendū bona inter pauperes, possint aliquid concedere [27] nobilibus, qui etiam habent alimenta necessaria ad vitam sustentationem, non tamen habet quod requiritur ad dignitatem, & conditionem suam, quia dicitur pauper, quā decisionem ignorauit Bald. No-

uell. in tractatu dot. par. 5. colum. 3. versic. ex quo infero, quod executores, vbi dicitur, quod executores deputati, vt supra, possunt dotem dare puellis, quae etiam dotem habeat, [28] cum ea tamen non potest virum inuenire sibi parem, sequitur Lup. in d. ca. per vltimas, in 3. notab. §. 12. numer. 7. folio 144. & cum eo transit Tyrac. in tractatu nobilita. cap. 20. num. 155. & addi potest, quod de elemosyna voluit Diuus Thom. dum tenet, quod habens non solum pro tollenda necessitate, [29] & pro sustinendo conditionem suam, sed etiam abundanter tenetur illis dare, quibus deest ad decorem suae qualitatē, vt apud Praposit. in c. non satis, numer. 16. 86. distinct. facit, quia dicitur quis possit, [30] quod honeste potest, l. nepos Proculo. ff. de verborum significat. Craue. late dicto consil. 139. num. 2. & quod etiam spurius non teneatur operari, quando id non potest facere saluo honore, tenet Didac. in dict. Epitom. sponfal. part. 2. cap. 8. §. 6. num. 9. Duen. in regul. 367. in l. i. mittit, in fin. Tyracell. in tractatu nobilita. cap. 20. num. 106. Paleot. in dicto. tract. cap. 48. nu. 6. facit quod diximus supra de filio legitimo, & naturali, qui est alendus non obstante arte, quā exercere non potest sine dedecore, vt per Bartol. Bald. Abb. Praposit. & alios: in hoc tamen est differentia quia vnam artem exercere turpe erit legitimo, & naturali, quā tamen poterit honeste exercere filius naturalis, sicuti enim diuersa est eorum conditio, ita multa vni conueniunt, quae alteri turpe esset facere, idē dicimus, filiae naturali, vel spuriae dotem minorem dari, [31] quā legitime, & naturali, secundum Abb. in consil. 115. volum. 2. Paleot. in tract. de notis & spur. cap. 50. numero primo. [32] conditio enim natalium attendi debet, cap. consideranda. distinct. 86. & dicimus late, dum tractabimus, qualiter alimenta sint praestanda, volunt enim omnes, quā litatem personae plurimum esse attendendam, vbi tractatur de alimentis decernendis.

SYMMARIA.

1. Pater non potest naturali filio relinquere ultra vnciam sicut legitima sibi debet.
2. Naturalis filius non succedit patri ab intestato, quando exant filius legitimus.
3. Naturalis consequitur duas vncias in bonis patris intestati, nullis extantibus legitimis.
4. Naturalis cui vncia relicta est à patre, statibus legitimis filius, non debet alii a patre.
5. Legatum compensatur cum debitis legali.
6. Spurio relictum à patre, intelligitur pro alimentis.
7. Legitima. In legitimam non imputantur alimentis.
8. Compensatio non habet locum in causa alimentorum.
9. Legitima est portio, quae ab intestato debetur.
10. Illatio bona sua ex diuersis.
11. Compensatio quae fit in ultimis voluntariis est impropria.
12. Compensatio in ultimis voluntariis fit de specie ad quantitatem.
13. Solutio eius quod debetur tollitur omni obligatione.
14. Compensatio est filia solutio.
15. Compensatio extinguit obligationem ipso iure.
16. Acceptans legatum tenetur agnoscere omni inchoationem.
17. Acceptato legato agnoscitur omni inchoationem etiam si grauius legato.

18. Tacitum non operatur plus expreso.
 19. Renunciare alimentis non potest filius naturalis.
 20. Compensatio ex voluntate testatoris presumitur ordi-
 nata pro rata, non in totum.
 21. Legatarius centum aureorum, cum onere construendi
 capellam non tenetur in constructione erogare ul-
 tra centum.
 22. Legatarius sub modo ne petat credendum potest petere
 id in quo credendum sum excedat legatum.
 23. Testator presumitur velle id, quod leges volunt.
 24. Falsio non debet plus operari quam veritas.
 25. Naturalis qui habet quantum ex lege Hispania in bo-
 nis patris consequitur supplementum alimenta-
 rum, si ea non sufficiat.

QVÆSTIO X.

Debitari potest, an alimenta negari possint filio naturali, qui habuit à patre vnciam: scis enim quod si alij extant iusti filij pater non [1] potest naturalibus relinquere vltra vnciam, §. nos igitur, in Authen. quibus mod. natur. efficit. sui, & ab intestato [2] nihil consequitur, Authen. licet, C. de natural. liber. at si nulli extant filij ex legitimis nuptiis duas vncias [3] consequitur naturalis ab intestato, §. si quis autem, in Authen. quib. mod. natur. efficiant. sui, Paleo. in tract. de noth. & spur. c. 38. nu. 4. contingit ergo dubitari, vbi testator filios habens legitimos, & naturales relinquit vnciam filio naturali, an is alimenta quoque consequi debeat ex illis bonis, & Paleo. in d. cap. 38. num. 4. determinat, quod non dantur alimenta, [4] quia cessat obligatio alendi, quando filius naturalis aliunde habet, vt supra dixi in precedenti questione, item quia cum debitum alimentorum proueniat à legali obligatione testator eam vnciam legando videtur voluisse compensare cum debito, quia regulariter legatum compensatur cum [5] debito necessario descendente à lege, vt notant Doctores omnes, in Authen. præterea, vbi Deci. C. vnde vir, & vxor. est tex. in l. si cum dotem, §. si pater ff. soluto matrimonio, Card. & Imo. in c. officij, vbi Didac. num. 2. extra de testamen. alios citauit in consil. 7. numer. 35. sequitur hanc Paleoti conclusionem Bonacof. de aquita. canon. conclus. 2. in fi. confirmatur hæc sententia, quia relictum spurio [6] à patre in dubio censetur relictum pro alimentis Pal. in l. eam, n. 14. C. de fideicommiss. Socini in c. 161. volum. 1. Cordub. in l. si quis à liberis, §. idē rescripti, num. 63. & 68. ff. de liber. agnoscen. & dixi in titul. quibus debeantur alimenta in questione, an filius naturalis sit alendus à patre. Contra tamen facit, quia ea vncia dicitur quedā quali legitimæ portio debita filio naturali, quæ non debet extingui per alimenta. videmus enim, quod alimenta [7] nō imputantur in legitimam, l. qui pater, ff. famul. ercisc. & dicam inter alimentorum priuilegia. Secundo facit, quia petenti alimenta non potest opposit [8] compensatio, l. in ea, C. de compensat. & dicam suo loco. sed hæc nihil obstant, quia quod attinet ad primum non est verum, quod ea vncia sit loco legitimæ, nam si pater intestatus decessisset cum filius ex legitimo matrimonio filius naturalis nihil petere posset, & tamen legitima est portio, [9] quæ deferatur ab intestato, l. Papinianus, §. quoniam autem quarta, ff. de inoffic. testam. l. parentibus, C. eod. tit. dixi in consil. 45. numer. 1. præterea non quærimus nunc, an alimenta impetuntur in legitimam, ex quo alimenta iam supponuntur præbita, sed quærimus, an relictum imputetur in debitum pro alimentis,

quod est penitus diuersum, ergo non est [10] bona illatio. l. Papinianus exuli, ff. de mino.

Secundo non obstat, quod dicimus de compensatione, quia etiā alimenta minime recipiant compensationem, tamen compensatio, quæ fit in vltimis voluntatibus est impropria, vt inquit gloss. in l. cū pater, §. cum pater, ff. de lega. secundum dicit Dec. in Authen. præterea, nu. 10. Cod. vnde vir, & vxor, quod compensatio, quæ fit in vltimis voluntatibus non regitur iis regulis quibus constat compensatio, quæ fit in contractibus, ideo videmus, quod fit de specie [12] ad quantitatem, & e contra, Imo. in l. si cū dotem, §. cum pater, col. 1. ff. solu. matr. probat in c. 12. n. 38. & seq. accedit, quod hæc est compensatio à lege inducta, & præsumpta, propterea obijci potest. Non omitto, quod videtur potius solutio, quia compensatio, quod debitor necessarius aliquid legat creditori, non miū ergo si extinguitur debitum: solutione [13] enim eius, quod debetur tollitur omnis obligatio, inquit, quib. mo. toll. oblig. in principi. erit ergo conclusio, quod vncia per testatorem relicta compensabitur cum alimentis à iure debitis.

Sed quid si ea vncia non sufficeret ad alimenta, an supplendum sit & videtur, quod non, quia compensatio [14] est facta solutio, l. si debitor, ff. qui potior. in pag. habet. l. peculium, §. 1. ff. de statu lib. Bar. in l. amplius non peti, colum. 3. ver. vno, ff. de rat. hab. Paris. in consil. 121. nu. 19. volum. 1. Tyrag. de retract. consang. §. 3. gl. 3. nu. 6. Crot. in consil. 139. nu. 7. & extinguit [15] obligationem ipso iure, §. in bonæ fidei, vbi Are. colum. 5. ver. tertio principaliter, & las. num. 7. vbi commune dicit, Insitut. de actio. Afflic. in decis. 121. num. 1. & 4. Dec. in c. cū inter colum. antepen. & sequ. de exceptio. & sibi imputet filius qui elegit illam vnciam, acceptans [16] enim legatum tenetur agnoscere onus annexum, l. cum ab vno, in principio, ff. de leg. 2. l. qui tutelam ff. de testa. tutel. l. Titia, la 15. qui in vita. vbi glo. in vers. portionem ff. de leg. 2. l. Imperator, §. si centum, ff. eod. l. si compensandi, C. de hered. institut. Caitren. in consil. 195. in 3. dub. volum. 2. cum multis similibus id quod procedit etiā si plus sit in debito [17] quam in legato, vt voluit Caitren. in d. l. si cū dotem, §. si pater, ff. soluto matrimonio, vbi Alex. reprehendit Imolam contrarium tenentem sequitur Deci. in consil. 425. numer. 8. Ruin. in consil. 79. in princip. volum. 2. Crau. in consil. 274. nu. 9. Natta in consil. 186. in principio, Simon de Pretis, in tractat. de interpret. vlti. volunt. lib. 5. interpret. 1. dubitat 7. in princ. num. 106.

Verumtamen est, quod compensatio inducatur solum pro valore vncie, & si quid deest ad supplendum integrum alimentorum debitum peti possit, quia tacitum non [18] potest plus operari, quam expressum, l. expressa, ff. de reg. iur. at si filius naturalis non posset expresse renunciare [19] iuri alimentorum, Bart. in l. si quis à liberis, §. si parens, ff. de liber. agnoscen. & dicam inter priuilegia alimentorum ergo neque id facere tacite. Præterea testator in dubio videtur voluisse compensare [20] solū pro rata, non autem cum toto debito, Caltr. & Alex. in d. l. si compensandi, C. de hered. institut. Imo. in l. creditorem, ff. de leg. 2. Rolan. in consil. 65. numer. 2. volum. 2. & quamuis hæc opinio patiatur controuersiam, sit tamē distinctio, quod aut testator relinquit simpliciter animo compensandi, & tunc fit pro rata tantum, aut cum clausula, pro omni, & toto eo, vel ita quod plus petere non possit, & tunc fit in totum ita resoluit Caltr. in d. l. si compensandi, vbi Alex. nu.

2. idem Castrin. conf. 73. nume. 3. volum. 1. in consi. 195. num. 3. vers. sed de illis, volum. 2. Alex. in consi. 132. num. 2. vers. licet Ioan. de Imol. vol. 2. Ruin. in d. consi. 79. num. 4. Castrin. in l. huiusmodi, in princ. ff. de leg. 1. dicit quod si testator legat alicui centum, si edificauerit capellam in tali ecclesia, non tenebitur legatarius in constructione ecclesie impendere ultra illa centum, quia non [21] censetur velle iungere onus, quod excedat emolumentum, sequitur Comen. in l. plane, §. fin. ff. eod. sed magis facit, quod voluit Salic. in l. si. C. de his, quae sub modo. ubi testator si creditori suo relinquit sub modo si creditum non petierit [22] poterit nihilominus creditor petere id in quo creditum suum excedit valorem rei legatæ, & ibi dicit esse communem opinionem, sequitur Ripa in l. cum filio, nume. 17. ff. de leg. 1. & ratio prædictorum, est quia regulariter compensatio inducitur à lege pro rata, & testator præsumitur velle [23] prout à lege disponitur, ut per Bal. in l. si duo, ff. de acquir. hæred. Bald. in l. precibus, col. antepen. Cod. de impub. & al. sublit. & in ea compensatione, quæ inducitur à lege videtur casus, quod fiat pro rata tantum, & non ultra, in Authen. prætere, in fin. cum ibi nota, per Doctores C. unde vir & vxor, & Clarus in §. quando verò, in Authen. de exhiben. & introduct. & non obstat, quod compensatio sit facta solutio, & extinguat debitum, quia & eo quæri potest argumentum, nā sicuti vera solutio extenuat debitum extinguit, quatenus ea sit, & non ultra, quia cum decem soluantur, extinguitur debitum, quod in decem consistat, non autē quod sit in minori quantitate, ita & facta, ne plus operetur fictio [24] quam veritas contra ea quæ notantur in l. si cum emptore, ff. de vscap. & in l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de lib. & posth. & pro huius opinionis confirmatione ego adduco quod possit Ioan. Lup. quem citat voluit Didac. in epitom. sponsal. par. 2. ca. 8. §. 6. numero nono ubi ait, quod & si Hispaniarum lege cautum sit, quod pater [25] debet filio naturali relinquere quintam suæ substantiæ portionem, tamen si ea portio à patre relicta non sufficiat ad alimenta sed minor sit, poterit filius supplementum petere, eius sententiam sequitur, & ab impugnationibus defendit Cordub. in dicta leg. si quis à liberis, §. idem rescriptit. numer. 59. & multis sequentibus ff. de liber. agnoscend. ubi etiam tractat post Ioann. Lup. & Didac. an minimi debeat illa portio si quantitas alimentorum excedat.

SVMARIA.

- 1 Naturalis, qui duas habuit vncias in bonis patris intestati non exactionibus liberis, an etiam alimenta consequatur.
- 2 Copula requirit consensus utriusque copulati.
- 3 Copulata habentur pro vno.
- 4 Determinatio respiciens plura determinabilia, æqualiter omnia determinat.
- 5 Naturalis debentur alimenta miserationis gratia ex æquitate, non de rigore iuris.
- 6 Legitima succedit loco alimentorum.
- 7 Legitima debentur naturali iure vel intestatu.
- 8 Legitima ducitur ex alimentum, quod patrem.
- 9 Filius ratione legitimæ æquiparatur vero creditori.
- 10 Quæritur uxori debita in bonis mariti locupletis succedit loco alimentorum.
- 11 §. consideremus in Authen. de triente, & semis, quo modo intelligatur ibid.

§. Discretis in Authen. quib. mod. natur. efficiantur.

suas, quemadmodum intelligatur.

- 12 Condicio posita in secundo legato non censetur repetita in primo.
- 13 Omnis non creditur quod cum facile exprimi posset non fuit expressum.
- 14 Omnis non haberi debet pro omisso.
- 15 Copulata pars vna de claris aliam.
- 16 Filius legitimus alendus est potius, quam naturalis, quando facultates patris non sufficiunt utrique.
- 17 Hospitalale munus alimenta pauperibus, quando numerus erant.
- 18 Commendatum minuitur, quando in plures diuisum confertur.
- 19 Voluntarium non dicitur quod ab eo sit qui cogi potest.
- 20 Testator volens creditur, quando heres inherente testatore vendit.
- 21 Fideicommissarius dicitur habere à testatore non à gravato, quando heres gravatus illum instituit.
- 22 Lucrum dotis à statu delatum marito non dicitur de hereditate mulieris.
- 23 Maritus institutus ab uxore non imputat in hereditate lucrum dotis à statu delatum.
- 24 Compensatio non fit de credito vni cum debito alterius.
- 25 Duo quando sunt in obligatione non liberatur debitor præstando vnum.
- 26 Naturalis nihil consequitur in bonis patris condito testamento nec præteritus pumpti testamentum.

QVÆSTIO XII.

Similiter in principio præcedentis questionis dictum est, quod nullis existentibus legitimis filiis duæ vnciæ debentur filio naturali si pater intestatus decedat, an hoc casu erunt neganda alimenta in bonis patris filio naturali qui duas vncias est consequutus, & sanè text. ad hoc pro filio videtur clarus [1] in §. consideremus circa medium, in Authen. de triente, & semis. ibi & nutrimentum damus ei, & intestato morientibus parentibus duas vncias habere, & c. loquitur enim copulatiuè de nutrimento, [2] & duabus vnciis, quæ copulatiuè indicit concursum utriusque copulati. l. si hæredi plures, ff. de condit. institut. & plura simul copulata habentur pro vno, [3] las. in l. 1. numero secundo, ff. de iustit. & iur. decr. Pedem. 71. num. 66. & quod vtrumque debeatur voluit Bartol. in d. §. consideremus, & ante eum idem voluit gl. in §. discretis in vers. vncias, in Authen. quib. mod. natur. effi. sui, ubi inquit putare, quod ultra duas vncias debeantur alimenta filio naturali, & idipsum probare videtur textus ibi, & alimentum damus eis, & intestatis parentibus duas patris substantiæ vncias habere, & ibi sequitur Bartol. numer. 2. qui dicit nume. 4. in fin. quod hic intellectus est magis de mente text. & licet aliqui intelligant alimenta de quibus dictæ leges mentionem faciunt deberi patri, tamen verba repugnant, quia indefinitè sub eadem determinatione verborum destinantur alimenta, & vnciæ, & ideo vna determinatio [4] respiciens plura determinabilia debet omnia determinare æqualiter. l. nam hoc iure. ff. de vulg. idem probauit Paleot. in tract. de noth. & spur. ca. 38. nume. 4. in fin. Bonacof. in tract. de æquita. canon conclus. 2. in fin. ubi postquā dicit vnciæ à patre relictam succedere loco alimentorum subdit, secus esse in casu intestati.

Sed & si non inueniam qui contrarium teneat, &

Bar. in d. §. discretis, moueat difficultatem; deinde resolutus pro opinione prædicta, tamen mihi nullo modo placere potest hæc sententia, nam certum est, quod filio naturali non sunt præstanda alimenta, quando habet aliunde, vt dixi supra ex Butr. Abb. Propos. Caccialupo, Ioan. Lup. & aliis multis, quomodo ergo habebit alimenta, quando duas habet vncias ex paterna hereditate ex quibus potest alimenta, vel eorum partem consequi. præterea si filio naturali alimenta debentur, ex aequitate, & pietatis, & miserationis intuitu, [5] non autem de iuris rigore, vt probatur in c. cum haberet, de eo, qui dux. in vxor. quam poll. per adulter non ne cessat miseratione, pietas, & aequitas, quando habet duas vncias? Itē si filio iustus procreator denegantur alimenta quando a patre, vel aliunde habet vnde possit vivere, quare id conceditur naturali filio, qui non debet esse melioris conditionis, quam sit legitimus, & naturalis, & cui non est plus tribuendum, quam legitimo, & naturali concedatur? & certē maximē hoc absurdum videri debet. præterea si in filiis legitimis, & naturalibus legitima, quæ illis debetur in bonis patris [6] succedit loco alimentorum, vt probat text. in §. prohibemus, in Auth. de trien. & semis. & voluit fac. Beluif. in Auth. de hered. & Falcid. in princip. vbi etiam Bartol. num. 11. quare non idem esse debet in duabus illis vncias, quæ filio naturali deferuntur non extantibus liberis legitimis, vt succedant loco alimentorum, cum legitima sit filio iusto magis fortius debita, quam naturali debeantur duæ vnciæ. debetur enim [7] legitima naturali iure, vel saltem instinctu quodam nature, §. cum itaque in Authen. de hered. & Falcid. in principi. Mathef. de successio ab intest. in 3. membr. artic. 1. m. 9. Dec. & Cagno. in Liura sanguinis. ff. de re iur. Bello. in consil. 13. & quoad patrem dicitur quoddam æs [8] alienum. Bald. in l. 2. circa fi. C. de libe. præter. in l. quamquam. C. ad l. Falcid. Tiraquel. in l. si vnquam. in vers. suscepit liberos. nu. 114. C. de reuoc. donat. & in ea filius acquiratur vero [9] creditori Bar. in l. si quis legatum, §. si. ff. de fals. Dec. in consil. 279. n. 6. & tamen duæ illæ vnciæ filio naturali debentur iure ciuili, & quidē nonissimō. Rursus cum illæ duæ vnciæ debeantur a lege videtur facilius esse compensandas cū debito alimentorum quam si relictum fuerit ab homine per ea, quæ ponit Dec. in d. auth. præterea. nu. 10. in fi. C. vnde vir vxor. & ratio est, quia si in debito legati lex præsumit in testatore animum compensandi, ac ratione, quia illius voluntas videatur legi conformis, dict. l. si duo, vbi Bald. ff. de acquir. hered. quanto magis a lege inducitur compensatio, quando ipsa lex aliquid desert, seruari enim debet in ipsa lege, id quod ipsa mandat alius seruandum, l. digna vox. Cod. de legib. Accedat quod in vncia, quam testator relinquit naturali stantibus filiis est locus compensationi, vt est in proxima questione probatum, quare ergo non idem aut in duabus vncias, quæ debentur in casu intestati non extantibus liberis. Comprobo ex eo, quod probatur in §. quoniam verò, in Authen. de exhib. & introduc. reis, & in authen. præterea, Cod. vnde vir & vxor, vbi notant Dd. quod quarta [10] a iure debita in bonis viri locupletis succedit loco alimentorum, quia relinquitur ne vxor in opprobrium bene transacti matrimonij mendicare cogatur, & hoc voluit expressē Roman. in l. diuortio, in principio, numero quādecimo, ff. soluto matrimonio, sequitur ibi Are. colum. 4. in principio, ver. addit tamen dominus meus. quemadmodum ergo quarta vxori in-

opi debita excludit illam a petitione alimentorum eodem modo duæ vnciæ, quæ dantur filio naturali, debent illum excludere a petitione alimentorum, & non obstant text. in dict. §. consideremus, & in §. discretis, qui loquuntur copulatiue de alimentis, & de vncias, quia intelligi debent diuersis temporibus, vt scilicet viuentē patre filius naturalis alimenta consequatur, eo verò mortuo habeat [11] duas vncias, vt declarat Bartol. in dict. §. discretis, numer. 4. hanc autem tempore distinctionem, & diuersitatem probant illimet text. dum mentionem faciunt de alimentis simpliciter sine temporis adiectione, dum verò loquuntur de duabus vncias tempus apponunt, id est morientibus parentibus, & est sensus quod viuentē parente filius naturalis habet alimenta, ac verò decedente duās consequitur vncias, & secundum temporis diuersitatem prouifum esse ab Imperatore vt vnquam egeat, vel mendicare cogatur, & non est verum, quod vnica sit determinatio, sed duplex, ex quo aliter determinat mortuis parentibus, quod si utrumque voluisset filio deferri naturaliter vtique mortem parentum vtique præposuisset prouisioni dicendo intestato sine liberis mortuis parentibus, & alimenta, & vncias habere debeat, non autem, & alimenta, & mortuis parentibus vncias habere, & id quod augeatur, quia de intestato mentionem quoque facit solum in secunda parte copulatiue, & condito illa intestato, & mortuis, quæ posita est in secunda parte copulatiue non debet videri repetita in prima, sicuti dicimus de conditione apposta in secundo [12] quoque legato quæ non cesset repetita in primo ex quo magis præcedentia influunt in sequentia, quam sequentia resiliant ad præcedentia, Bartol. in l. auias, ver. hæc lex loquitur, ff. de cond. & demō. & in l. si. ff. de reb. dub. Cass. in d. l. auias, numero tertio, ver. alia limitatio est Ruin. in consil. 176. numero tertio, volumine secundo, Crot. in consil. 148. num. 1. vbi dicit, quod hoc non habet dubium. Socin. iun. in consil. 128. num. 101. vol. 1. Nata in consil. 459. n. 3. Carphal. in consil. 156. nu. 12. & nō videtur lex voluisse in alimentis id, quod voluit in vncias, quia si hoc voluisset expressisset fortis expressit in [13] vncias, quum ei facile hoc foret dicere l. vnica §. in autem ad deficientes. C. de caduc. tollen. omisum ergo haberi debet [14] pro omisso. commodissime, ff. de liber. & posthum. & vna pars copulatiue declarat [15] aliam, vt per Roman. in consil. 331. Socin. in l. 1. num. 1. & seq. ff. de reb. dub. Crot. in consil. 45. num. 3. Quod si prima opinio magis placeat videndum est, quæ sit diuersitatis ratio inter hunc casum, & eum quem absolutissimè proxima questione, vt cum testator vnica relinquit, denegatur alimentorum petitio, cum verò ab intestato filius duas capit vncias, alimenta nihilominus consequatur, si dixerit rationem diuersitatis esse, quia primo casu extantibus filiis legitimis durius agendum est cū naturalibus: secundo verò casu mitius tractandi sunt, cum non extent legitimi, & pinguiora eis alimenta præstanda non longè a scopo rei controverse errabis, nam stantibus legitimis angustissima sunt naturalium alimenta, imò si vtrisque non sufficiant alendus [16] est filius legitimus, qui certus est l. filium, ff. de his qui sunt sui vel alie iur. Cordub. d. §. idem rescipit, numer. quinquagesimonono, cum ergo quidquid fauorabiliter naturalibus conceditur, legitimis dure, ac impie adimatur iuramento largiora cōcedantur alimentis naturalibus quod legitimis non extant, quā vbi extant, vltra quod quanto maior est alé dorum numerus tanto tenuior est.

est prouiso, vt de hospitalis [17] docet Vita. in clem. quia contingit, n. 93. de religio. dom. & quod in plures partes diuiditur, minus prestat [18] utilitatis. Quid si nullis extantibus filiis legitimis pater relinqueret suam hereditatis duas vncias filio naturali, an eo casu poterit filius alimenta petere ab hereditibus patris & videtur posse. Nam & si pater duas illas vncias relinquit, filius tamen eas non habet, à patre, sed à lege, quia filius vocat. ad illam partem ideo patris [19] relictum non attenditur, arguendo l. velle non creditur, ff. de reg. iur. & non dicitur à voluntate alicuius procedere, quod ab eo fit, qui poterat cogi, vt not. Bald. in l. nouissimè, ff. quod tal. iur. auctore laan. And. in regula, bona fide, de reg. iur. in 6. & in c. praterea in ver. extorquentes, de iure patron. Dec. in c. in c. Ferrerius, de constit. Cognol. in l. si quis maior, no. 67. & 7. in repet. C. de transact. & dicitur in l. si heres testamentum, ff. de actio. empt. quod si heres ex testatoris præcepto [20] fundum vendat videtur emptor à testatore emisisse non ab herede, facit etiam textus in l. adoptiuus, §. ff. de iur. dot. Crau. in consil. 144. col. 1. cum aliis, quos citauit in consil. 112. nu. 70. vbi si grauatus onere restituendi illum instituit, [21] cui tenebatur restituere, tunc fideicommissarius dicitur à grauante non à grauato habere, Phanuc. de inuentar. par. 6. nu. 38. facit quod dictum de lucro dotis quod à statuto defertur vxore premoriente, quia [22] non dicitur de hereditate mulieris, secundum glo. in l. pro hereditatis, in vers. 6. C. de heredit. actio. vbi Bal. col. 3. & Imo. in l. si vir, ff. ad leg. Falcid. dicit quod maritus heres institutus minime [23] illud lucrum imputat in hereditate, sequitur Alex. in 1. notab. post Nicol. de Neap. alios plures citat Rol. in tracta. de lucro dot. q. 30. per totam, & Phanuc. in eod. tract. in glo. 4. n. 9. non ergo tale relictum compensabitur cum debito alimentorum, quia compensatio non fit de credito [24] vnus cum debito alterius, sed cum eo quod creditor ipse debet. l. 1. & 2. l. in rem, ff. de compensatio. d. si duo, vbi Bart. ff. de duobus reis. Az. in sum. C. de compens. n. 8. probauit in consil. 69. n. 12. Rursus pater duo tenebatur prestare, alimenta & vncias secundum text. in dict. §. consideremus, & in d. §. discretis, & glo. ac Bar. in hac eadem questione allegatos, ideo legando duas vncias non eximitur ab obligatione alendi, quia duo [25] qui debet, non liberatur prestando vno l. si heredi plures, ff. de heredit. inst. Item si locus esset compensationi ex heres pro rata, sed licet legatum per compensationem extinguatur debitum vnciarum, non tamen extinguatur debitum alimentorum quod excedit vncias, hæc vidi aliquando in facto allegari, quæ tamen meo iudicio nihil releuant, quia certum est quod si pater legitima carens sobole faciat testamentum, nihil tenetur filio naturali relinquere præter alimentum. authent. licet, C. de natural. liber. & quod dicitur de duabus vnciis procedit quando intestatus pater decedit, d. §. si quis autem, vbi gl. in auth. de trien. & semil. Bar. in d. §. consideremus Pal. d. c. 38. nu. 4. alias condito testamentum neque quicquam eis relinquere, aut instituere tenetur, nec præterito [26] possunt rumpere aut querelare testamentum l. fin. C. de nat. li. glo. in l. 1. in vers. naturales, atque ibi Bart. ff. de contra tabul. Tiraquel. in l. si vnam, in ver. suscepit liberos, n. 47. Paleot. d. c. 38. n. 7. vbi ait accepto feredum simplici patris munificentia, quando in testamento aliquid relinquit naturalibus. cum ergo possit non relinquere & sit debitor filii occasione alimentorum ex necessaria legis oblatione, d. e. cum habe-

ret, & d. authent. licet, circa finem, fatendum est relictum esse imputandum in debitum alimentorum, vt supra dictum est de vncia, & hac propositione contenta succedunt omnes rationes per quas supra dictum vnciam esse imputandam in alimenta.

SUMMARIA.

- 1 Naturali negantur alimenta ex omnibus iis causis quibus legitimis possunt exheredari.
- 2 Naturali non debetur legitima, nec præteritus rumpit testamentum.
- 3 Exheredare, & alimenta negare, paria sunt.

QUESTIO XIII.

Generaliter item verum est filio naturali negari posse alimenta ex omnibus illis casibus, quibus filius legitimus potest exheredari [1] quia & si ob eas causas legitimus filius priuatur alimentis, multo magis ex eisdem priuabitur naturalis, cui minus sunt debita quam legitimus, & naturalis hæc Paleot. in tract. de noth. & spur. cap. 38. numero sexto, & quamuis naturali filio nulla debeatur legitima, nec præteritus rumpat testamentum, glof. in leg. 1. ff. de contrahat. vbi Bart. nec de eo pater [2] cogatur mentionem facere, l. si. Cod. de natu. lib. tamen cum exheredatio, & alimentorum denegatio procedant [3] à pari, glo. in l. si quis à liberis §. idem iudex §. de liber. agno. glo. 1. in l. fin. C. de alim. liber. in §. si igitur, in Auth. cum de de appella. cogn. dixi in prin. huius tituli, sicuti ex illis causis alimenta negantur legitimis, debent ita ex eisdem negari naturali filio, ne sit melioris conditionis, quia legitimus quod esset absurdum, quia fat est quod æqualiter tractentur in alimentis postquam natura ipsa æquales sunt. inde inferitur, quod ex omnibus causis hi naturales possunt alimentis priuari, & ab eis excludi quibus supra diximus legitimis descendentes ex eiusmodi filiis. Item ad descendentes spurios ex filiis legitimis & ad spurios ex spuris.

SUMMARIA.

- 1 Posse non dicitur, qui honeste facere non potest.
- 2 Mater non tenetur lactare filium si d. sibi sit indecorum, quia nobilis.
- 3 Calidura corpora calidioribus indigent alimentis.
- 4 Mater excusatur à lactando filium ex causa, vt quia sit infirma, vel lac non habeat.
- 5 Vicarius deputatur quando pastor ecclesie propter infirmitatem non potest seruire.
- 6 Facere videtur, qui per alium facit.
- 7 Facere potest per alium quicquid potest per se ipsum.
- 8 Bannitus conueniri potest in loco à quo est bannitus.
- 9 Bannitus quando citatur ad locum banni tenetur mittere procuorem.
- 10 Mater quando est inhabilis ad lactandum, pater tenetur providere.
- 11 Citatus qui ob temporale priuilegium non tenetur comparere, non tenetur etiam procuratorem mittere.
- 12 Pater in procreatione est principalis agens, ut dicitur caput familia.
- 13 Mater, quando sine causa recusat filium lactare, soluit expensas nutricia.
- 14 Impediens ex iniusta causa tenetur mittere procuratorem.
- 15 Mater excusatur à lactando filium, quando est pauper, & sibi victum querere cogitur.

- 16 *Mater pauper non excusatur a lactando filium, quando pater vult ei providere de alimentis.*
 17 *Mater pregnantis est ab hereditate alenda.*
 18 *Mater sola non alit filium, qui fuit conceptus in matrimonio putativo, quod exinde fuit dissolutum.*
 19 *Cum haberet, de eo, qui duxit uxorem, quomodo intelligatur.*
 20 *Mater non tenetur alere filium in vasis, in quibus pater potest negare alimenta.*

QVÆSTIO XII

Mater etiam regulariter intra triennium lactare tenetur filium, excusatur tamen si talis sit persona, quam non deceat lactare filium, ut quia nobilis sit, cum enim honeste non possit, videtur illi oneri minus apta [1] & impotens, l. nepos. Procul. ff. de verb. signif. alios citat Capuyn consil. 199. nu. 2. & per hanc rationem voluit in nostris terminis, [2] Azo in sum. C. de par. potest. in fin. quod quæ sine dedecore non potest filium lactare excusatur, eum citat & sequitur Bar. in tract. de aliment. nu. 13. Bal. Nouel. in tracta. dotis. par. 6. special. 16. col. 2. in fi. ver. quod tamen, & ante eos hoc voluit Iacobi. de Are. in l. si maritus. ff. soluto matr. Bal. in leg. alimentant. 2. C. de neg. gest. & rursus ante eos Io. And. in c. cum haberet, de eo, qui duxit uxorem, quam polli. per adult. vbi allegando Eusem, ponit exemplum in principia, vel ea quæ post diuortium professæ est religionem, vbi Abb. nu. 8. idem dicit, hoc etiam voluit Abb. in c. fin. nu. 4. de conuers. consing. Vital. in tract. clausul. in titu. an poss. renunc. alimen. c. 4. in princ. vbi multos allegat, Bald. in l. 1. nu. 142. & seq. ff. soluto matr. Io. Lup. in ca. per vestras, in 3. notab. §. 23. nu. 8. de donat. inter vir. & vxor. Neuiza. in filia huius. lib. 3. nu. 26. Didac. in epito. de spons. par. 2. cap. 8. §. 1. n. 13. & secundum hanc opinionem, quam dicit antiquem iudicatum refert Angel. in l. Nescimus, ante fin. ff. de neg. gest. & in l. si competenti. Cod. de alend. liber. & hanc probant Alex. Felin. Ange. Arret. Roch. & Curt. & alij plures, quos citat Tyrac. in tracta. de nobilit. cap. 10. num. 78. & seq. qui omnes dicunt excusari matrem si inspecta consuetudine regionis non sibi honeste permittatur lactare filium, Rol. in consil. 54. nu. 80. vol. 2. Cordub. in l. si quis a liberis. §. si mater, num. 7. de liber. agnos. Paleot. de noth. & spur. cap. 48. nu. 1. sed etsi opinio hæc multos habeat auctores, multis tamen non vera videtur, aut qui existiment nullam nobilitatem excusare matrem etiam si regina sit, ut ex Home. Claud. & lib. sacre scripturæ, nec non ex Gellio exclamat multis adiectum hanc sententiam comprobando Tyracel. d. cap. 20. nu. 79. & seq. sequitur Didac. d. §. 6. nume. 13. vbi ait non etiam regine indecorum fore ut dicant aliqui morem eiusmodi esse contra ius naturale, & in l. an si ff. de iust. & iu. iud. dicunt peccare matrem, quæ non lactat filium, c. ad eius concubitum. dist. 15. sed verius est consuetudinem excusare per id quod voluit glo. in c. c. venerabilis, de consuetu. & in ca. denique. dist. 4. & ita dicit Bal. Nouel. d. specia. 16. col. 3. in princ. quod etiam voluit Didac. d. §. 6. nume. 13. dum tamen secundum eum in eam incumbant curam matres, ut alendis filiis nutrix sedula diligatur, & faciat huius partis maxima est ratio quod nullus acq. famus eligi potest infanti cibis illi quo fuit in ventre matris coagulatus, cum tamen plurimum ad sanitatem conferat eibus nutrici qui conueniant cum alendi natura, [3] ut enim Galenus inquit, calidiora corpora calidioribus indigent alimentis, frigidiora

frigidioribus, sicciora siccioribus, humidiora humidioribus, refert cum cum aliis Tyrac. de legib. conub. leg. 5. glo. 1. par. 5. nume. 23. id quod ex potest infanti contingere vbi non a matre alatur, ex quo inter homines nemo est alteri omnino similis, & quæ dicta sunt de matre, cui per nobilitatem non licet lac filio præbere, præcedunt etiam quando alia ex iusta causa foret impedita [4] ut quia lac non habet, vel esset infirma, vel alio casu detineretur, ut per Azon. in sum. C. de par. potest. in fi. Calt. in l. alimentant. 3. C. de neg. gest. Didac. d. §. 6. nu. 13. Cordub. d. §. si mater, nu. 6. sed & si mater istis de causis ab opere eximatur ne per seipsum munus suum obire cogatur, non tamen excusanda videtur, quoniam propriis expensis provideat nutricem filio, quæ sui loco lactet, arg. tex. in c. ne rectoribus, extra de cleric. agrot. vbi rector [5] ecclesie propter infirmitatem impeditur exercere curam animarum, propudetur de vicario expellit ipsius rectoris, id est de redditibus sui beneficii, & ibi hoc notat Abb. nu. 5. idem probatur in c. de monachis, de preb. & in clem. 1. de iure patron. & facere [6] videtur qui per alium facit, c. qui per alium de reg. iur. in l. 14. de iur. iur. ff. de vi & vi arm. alios textus citat Dec. in l. si danum dat. ff. de reg. iur. & potest quæ per alium [7] quod potest per seipsum, c. potest quis, vbi Io. And. & Archidiaconus de reg. iur. in 6. Capuyn. in l. si danum, in princ. & videmus in hactenus, quod si non possit accedere ad iudiciu quod agitur in loco quo est bannitus, quia tamen ibi committitur [8] potest secundum gloss. in l. ius, l. 2. §. si ad iur. incipit Barto. in l. adulterium, in princ. ff. de adulter. Ddan cap. ex parte, de appellat. Alber. in l. 2. Cod. de iurisd. om. iud. tenetur citatus [9] mitti ad eod. locum procuratorem, nec excusatur, quia per seipsum sit impeditus alium expedire, Bar. in l. si, ff. de reit. in integr. & in leg. 2. §. si quis iudicio, si quis caut. An. in ead. l. 2. §. quod diximus, & sequuntur alij ibi.

[10] Contrarium tamen est verius, quia matri inhabili ad lactandum pater ipse onus praestandum subdit, ita determinat Bald. in l. alimentant, nu. 2. C. de neg. gest. allegat Azon. in d. tit. de par. potest. qui tamen de hoc nihil dicit, Abb. in c. cum haberet, nu. 8. de eo qui duxit uxorem, quam polli. per adult. & in c. fin. 4. de conuers. in hdel. vbi dicit quod vbi mater est inhabilis lactatur expensis patris. Paleot. in d. tracta. de noth. & spur. c. 48. num. 1. Didac. d. c. 8. §. 6. nu. 13. non obstat autem quod mater teneatur per aliam munus sibi iniunctum expedire, quia respondeo quod debitum matris in lactando filium est personale, sicuti etiam debitum patris secundum ea quæ dixi in titulo, quibus debeantur alimenta, vbi probant quod non transit ad hæredes nisi in subsidium, quandoqueque autem mater eximitur ab eo onere non tenetur subire per alium, si enim teneretur lactare per alium, nullus velitaris esset exemptio. l. 2. ff. de ius voc. per quam ratione Bart. in l. 2. §. si quis iudicio. ff. si quis cautio. dicit quod citatus [11] qui ob temporale priuilegium non tenetur comparere, non etiam tenetur mittere procuratorem, sequitur las. ff. post alios nume. 7. præterea onus alendi filium principaliter spectat ad patrem, l. si quis a liberis. §. si quis ex his, ff. de lib. agnos. quia pater principalis [12] est & agens in procreatione, & caput familie, & potest bona lucrari ex quibus filij alantur ut inquit Paleot. d. c. 48. num. 5. sed quia mater commodius potest filium intra triennium alere, quam pater, nempe lacte proprio nutriendo, ideo

impor-

imponitur matri hoc onus est fin. de. conuersi. infidel. cad. eius §. dist. Paleot. loco predicto in principio. hac autem ratio cessat quando mater aut infirmitate aut nobilitate, & conditione, aut patrie consuetudine impeditur, ideo credit obligatio ad patrem, seu verius eius oneri reuocatur, quae autem dicta sunt de procuratore mittendo non conveniunt facto nostro, quia ibi agitur de propria citati utilitate, ideo facilius potest gratiari ut mittat procuratorem & in alendo filium non agitur proprium matris negotium, sed alienum. *lib. de obligat. per totum tit. 120.*

Bene verum est quod si mater sine [13] legitima recusat filium lactare, tunc alij dabitur nutrice filius lactandus expensis matris, ut concludit Abb. in de. cum habet stans. in fin. & pro eo facit quod inquit Bartol. in d. l. §. si quis iudicio, ff. si quis caut. ubi dicit quod impediatur [14] per causam iniunctam tenetur mittere procuratorem, lib. de pignori exili, ff. de minor. l. si in d. §. si quis iudicio, in fin. 7. in fi. & tenet debet facto alterius praegravari, leg. non debet alteri si de reg. iur. *lib. de iur. iudic. per totum tit. 120.*

Pater modo excusat mater, ut lactando filio, quando est egenus & pauper, [15] ita quod victum quaerere cogitur laboribus suis, tunc tenet Jacob. Belus. in l. alim. in C. de neg. gestis ubi eum sequitur Bald. per text. in l. fed. & si hereditas, §. si. ff. ad exhiben. hoc idem voluit Anan. in fi. fin. num. 10. de conuersi. infidel. Abb. in de. cum habet, num. 10. de eo qui dux. in matrin. quam pollic. per adulter. hoc etiam tenet Caster. Florian. Alexand. & Aret. in d. leg. alimenta & Bald. in d. l. fed. & si hereditas §. 1. & in l. nec filium, C. de patr. potestate Bologn. in cons. 8. Salic. in l. praef. C. de ieru. & aq. Didac. de epitom. sponsa par. 2. c. 8. §. 6. num. 13. Noniam in filia matri lib. 3. num. 26. ubi multos allegat Benicet. in tractat. pauper. in 7. princip. quasi in 2. specia. indic. num. 31. Paleot. in tractat. de notis & spur. cap. 48. nu. 1. d. ancello. Galli. in consuet. Alexand. in ver. folios. quest. 6. nu. 142. in fi. Cordub. in d. §. si mater, num. 5. & ratio est, quia primus mater debet suis operis seipsam alere, & se vitae filij praeparare, videlicet de patre & aliis, arguendo l. praef. C. de ieru. & aq. quod si pater velit alimenta praestare matri, ut possit filium propriis nutrire [16] verberibus cogitur mater id facere se cundum Diac. d. §. 6. in 13. hoc tamen non habet dubium quando pater habet unde uxori alimenta mittit, ut si pater sit pauper, aliud est.

[17] Item praedicta procedunt in filio iam in lucem edito & si iudicet sit in ventre licet mater ipsa immanitate alat, tamen mater est a curatore hereditatis alenda ut possit ventrem nutrire, ut est text. notandus in leg. curator. §. de ventr. in posses. mitten. ubi dicitur quod videtur alimenta praestari ventri, non matri, ideo debentur etiam si mater habeat aliunde, & pro singulari causa ponit Aman. sing. 7. & dixi in tit. quibus alimenta debentur, Vital. in loco infra allegando, vers. secundum quod tenetur.

Alius est casus in quo filius intra triennium alitur communibus expensis parentum, non autem solus matris, quando scilicet matrimonio bona fide contracto conceptus est filius, deinde [18] vero matrimonium dissoluitur de iure impedimento, ita probat text. in ca. 2. in fi. ubi de parentum facultatibus nutrantur, extra qui fil. ius legitimus, ubi gl. fin. & ibi Praepos. in fi. & quia ille textus non distinguit de aetate filij, ideo generaliter intelligi debet de minore triennio, de pretio, ff. de Public. atque ita declarat Vital. in tract. clausul. in tit. an poss. reman. alimen. col. 6. vers. tertius cum natus est, hoc autem

deducitur ex verbis illius textus qui de utroque parente mentionem facit, sed misratio aliud suaderet, hoc fundamentum parum prodesset, quia tex. dum facit de utroque parente mentionem intelligeretur distributivè, uti tex. in d. c. c. habet, [19] intelligit Paleot. in d. tractat. c. 48. num. 6. sed pro matre stat ratio, quia resolutio matrimonio filij bona fide suscepti non debent esse magis graues matri, quam patri, sed eorum onus communiter ferendum est, quae ratio si esset vera confirmaret opinionem Abb. in d. c. cum habet, de qua dixi in tit. quibus praestantur alimenta, dum ago de matre. Rursus mater filio sine legitimo, siue naturali negabit ius [20] alimentum omnibus iis casibus quibus licet patri alimenta denegare filio non enim, ut saepe dixi ad impariam iudicantur, nec magis est obstricta matri quam patri, & in matre eadem omnino versatur ratio, quae in patre, proinde idem ius esse debet, leg. illud. si ad leg. Aquil.

SUMMARIA.

- 1 Pater exheredari potest a filio ex omnibus causis, quibus filius potest exheredari a patre.
- 2 Filius occidens patrem ingratum non possit paria paritudo.
- 3 Pater cogitur filium emancipare quando commisit viam ex causis propter quas potest exheredari.
- 4 Pater facilius cogitur emancipare filium, quam ei permittatur alium exheredare.
- 5 Aliena iura officio iudicis non debentur ei qui potest alimende vivere.
- 6 Correlativum idem est iudicium.
- 7 Pater dives non est alendus a filio.
- 8 Pater qui ex arte, vel industria vivere potest non est alendus a filio.
- 9 Nemo tenetur proprium cultum arctare, ut alij subueniat.
- 10 Filius pauper non alij patre pauperem.
- 11 Filius patris debitor non convenitur ultra quam facere possit.
- 12 Pater potest a filio impune occidi, quando est hostis patrie.
- 13 Patri denegantur alimenta a filio si est hostis patriae.
- 14 Patria potius quam patri parendum est.
- 15 Patri bannito non denegantur alimenta a filio etiam si habeatur pro hoste, nisi immediate patriam offenderit.
- 16 Propter quod unumquodque tale, & illud magis.
- 17 Pater damnatus lesa maiestate non habet alimenta a filio.
- 18 Pater veniens contra patriam, perdit patriam potestatem, quam habet in filium.
- 19 Proditor etiam secutus occidi potest.
- 20 Patri hereticus filius non praestat alimenta.
- 21 Crimen lesae maiestatis humanae, & divinae aequiparatur.
- 22 Uxor em hereticam maritus expellere potest.
- 23 Filius relinquere quomodo possit patrem, & matrem, ut habuit cum uxore, de ibi.
- 24 Filius magis cogitur subvenire patri, quam uxori.
- 25 Patrem haereticum alij filius quando ex extrema laborans inopia esset sive peritura.
- 26 Excommunicatus non est alendus nisi esset sumpsit ritus.
- 27 Patri qui publicam pacem turbavit ius in a filio negatur alimenta.
- 28 Alendus nemo est de bonis sibi per de iur. ablati.
- 29 Cap. 1. §. si quis hominem, de paco tenen. quomodo intelligatur.

- 30 *Pater qui propter dissipacionem cogitur bona fidei commissa ante tempus restituere filio amittit usufructum.*
- 31 *Pater non habet usufructum in bonis que grauatur ex fidei commisso restituere filio.*
- 32 *Filius non dicitur acquirere ea, quae pater assignat in causam alimentorum, quia possunt semper auferri.*
- 33 *Fructus feudaliū separati a solo non sunt feudales, sed alioiales.*
- 34 *Fructus pendentes a Calendis Martij ad Calend. Septemb. pertinent ad heredem usufructuarii.*
- 35 *Pater qui non curauit filium in arte aliqua erudiri, non alitur a filio, & ibi de veritate.*
- 36 *Qui non facit quod debet non recipit quod oportet.*
- 37 *Pater etiam qui nihil promouit, tamen ob generationis beneficium alii debet a filio.*
- 38 *Pater non alit filium impuber, & ibi de veritate.*
- 39 *Pupillus ignorat quidquid videt.*
- 40 *Filius emancipatus tenetur alere patrem egentem.*
- 41 *Ratio eadem ubi militat idem vi esse debet.*
- 42 *Pupillus ligatur obligatione legis, licet non contrahat.*
- 43 *Minor obligatur ex causa dotis, & contra eum militat actio bonorum hypotheca.*
- 44 *Filius erga matrem pari obligatione tenetur, quia est patri obligatus.*

QVÆSTIO XIV.

Patet alimenta fore prestanda a filio diximus supra, id tamen declarat nonnullis modis, & primo quidem generaliter ex his omnibus causis ex quibus filius potest patrem exheredare, vt est text. in §. victum autem, colum. antepenult. in Authen. vt eum de appellat. cognosc. vbi dicit patrem exheredari [1] potest a filio omnib. causis pro quibus filius potest hereditate priuari a patre, & sicuti filius ob causas prædictas perdit ius huiusmodi, ita pater perdit ius patriæ potestatis, & si a filio occideretur [2] non posset pater pœna parricidij secundum Bar. in l. diuus. ff. ad leg. Pomp. de patrie. habetur enim pro extraneo, las. in l. ius autem ciuile, numer. 28. ff. de iust. & iu. vbi dicit esse perpetuo menti tenendum, & non legisse alij, Præp. in l. cum haberet, numero octauo. de eo, qui dux. in vx. quam polluit adulter. Dida. in c. Rainutus, in principio, numer. 21. ver. postremo omittendum, extra de testam. E. man. à Costa in l. Gallus in §. & quid si tantum, par. 3. numer. 157. ff. de liber. & posthum. supra autem in principio huius partis regulam constituimus, quod ex eisdem causis alimenta denegari possunt ex quibus exheredari filius potest, quia ratione sustineri potest sententia Dida. in Epit. de spons. par. 2. cap. 8. §. 6. numer. 17. dum declarat legem regni, quicquid contra eum conetur adducere Cordub. in l. ius quibus a liberis, §. idem index, numer. 3. & seq. ff. de lib. agnosce. & improbat eadem ratione Cordub. numero octauo. dum vult iure iudicium regia lege quod ingrato patri non denegentur alimenta, licet contrarium sit in ingrato filio, quamuis enim plus patri filius debeatur, quam filio pater, lex tamen ciuilis eandem ob causam vituperum indignum statuit alimentis, & eorū conditionem in hac parte exæquauit. Ad hoc quod vt dixi pater perdit ius patriæ potestatis eod. quod vt dixi pater perdit ius patriæ potestatis eod. modo aliquā ex dictis causis, & ideo [3] cogi potest filium emancipare secundum Cuman. in cons. 82. inf. pectis causis. leuior. n. causa fufficit ad cogendū patrem emancipare filium, quam [4] sed pater exheredandi, vt notatur in l. si vii legat. ff. de cond. & demonst. & in §. hoc quidē, in Auth. vt cū de appell. cognos.

cum ergo ex causis ibi enumeratis pater exheredari possit, ex eisdem cogi poterit ad emancipandum sequitur las. in leg. filius matrem. in si. c. de inoff. testam. Dida. in c. Rainutus, in princip. numer. 21. ver. postremo, extra de testam.

Declaratur secundo loco, vt filius non cogatur parentem exhibere, quia aliunde habet quantum sibi pro alimentis sufficiat, quia vt sape dixi patri debentur alimenta iudicis officio, & ex aequitate genetalis est propositio, [5] quod non debentur ei qui aliter viuere potest, quando debentur solo iudicis officio, l. qui filium. ff. vbi pup. educ. deb. leg. si quis a liberis, §. de alimentis. ff. de liber. agnosce. Alexan. in cons. 48. numer. 2. vol. 3. & in cons. 27. numer. 3. vol. 4. & inquit Rosed. in quæst. Saba. 26. numer. 12. non reperti iure cautum quod diues petat alimenta, sed id solum licet pauper, & miser, & si ea de causa negari possunt filio, l. si quis a liberis, §. sed si filius, ff. de lib. agnosce. cum aliis supra adductis in prin. quare non idem seruabitur in patre, cum sint [6] inuicem correlatiua l. i. c. de cupress. lib. 11. & eadem regula distendantur, & in specie quod patri diuiti denegari possint alimenta, [7] ponit Alciac. Clem. in tractat. de patr. potestat. effec. 17. numer. 6. vbi allegat Com. doctos in locis, qui tamen hoc non dicit. idem tenuit Causalc. de usufruct. mulie. relict. numer. 189. Lancello. Gall. in consuetud. Alexand. in vers. solidos, quæst. 6. numer. 32. vbi pariformiter determinat in patre & filio.

Ex procedit hoc etiam si pater non habeat bona, sed sit opifex vel indultus, qui ex arte possit sibi victum querere [8] vt ponit Cordub. in d. leg. si quis a liberis, §. sed si filius, numer. 124. vbi optima id confirmat ratione, nam in filio alendo concurrunt iuris naturalis impulsus, quo iure distincta non erant rerum dominia, ergo fatendum est quod ex industria erat alendus, & si filium qui ex industria alere tenetur, quanto magis debebit ex ea victum sibi quatero, cum sibi quisque plus debeat, quam alij, argumentum leg. præter. C. de seru. & aqu. & confirmatur huc conclusio, quia idem vidimus supra in patre erga filium, & passim obseruari poterit ex his que in line ponam.

Revertingitur tertio in filio, qui vix habet pro seipso, is enim non alit patrem: ordinata enim charitas a seipso incipit. d. leg. præter. ideo pater inopis, qui habet nisi pro se non tenetur alere filium, pen. ff. de liber. agnosce. & dixi supra, & sibi victum coartare [9] nemo tenetur, vt quemcumque alium alat, etiam matrem, Bald. in l. i. §. officio in fin. ff. de tutel. & ratio. dicit. Natta in consil. 387. nu. 8. & in terminis [10] de filio inope ita tenuit Causalc. in tractat. de usufruct. mulie. relict. numer. 189. & Lancello. Gall. in consuet. Alexand. d. verb. solidos, quæst. 6. nu. 142. & hoc voluit Nicol. de Neap. in §. sed & si quis: & cum sequitur las. institut. de action. dicit enim quod filius habet a iure beneficium ne conueniatur vitia quam facere [11] possit deducto ne egeat, sequitur Alciac. in tract. præsump. reg. i. præsump. 25. nu. 4. & dixi supra in tit. quibus debeantur alimenta, d. sermonem habui de his, qui non exiguntur vitia quam facere possunt, & hoc casu an deducantur alimenta habito respectu ad proprietatem, vel ad redditus, & an secundum dignitatem, vel secundum indigentiam, dicam in titulo, qualiter alimenta sint prestanda.

Quarta causa iusta denegandi patri alimenta est si pater venerit contra patriam, ideoque iussu hostis iudicatus sit, tunc enim non est alendus. si enim filio licet illum in dicto casu [12] occidere l. minimus. ff. de

Quia autem dicta sunt de patre bannito eo quod
veniret contra civitatem, procedunt etiam in eo qui
crimen committit leg. maiestatis, quia filius illi ne-
gare potest alimenta, argumento leg. quisquis, C. de
leg. lul. maiest. quia si ob patris delictum filius in eo
crimine prius alimentis et ibi, multo magis pri-
vabitur patri qui est in delinquendo principalis,
nam [16] propter quod vnum quodque tale, et illud
magis, aut, multo magis, C. de sacrofan. eccles. [17]
arguit lo Annib. in l. potest contrarium, num. 266. ff.
de donatione atque ita determinat Cordu. in d. fed.
vtrum, num. 16 fed illa lex non hoc probat: loquitur
enim de alimentis filii prestantis: a fisco de alimentis
patris ob crimen lese maiestatis publicatis, & in illis
terminis fuit agamus de alimentis filii negandis, si-
ue patri, vtroque casu potest fultneri, quia pater et
dicam infra non est alendus de bonis sibi ablati per
delictum filium autem tamquam pater filius excludi-
tur, vel etiam et tertii parentes atrocitate poene
etiam ad filios transfusam abineant a simili delicto
de filios ad extremam inopiam deducatur, at hic

[20] Denegari item possunt alimenta patri heretici, quia ille primatur, quando offendit patriam, vel principem ut proxime dixi, quanto magis priuandus erit quando in Deum omnium patrem & dominum committitur ita arguit diuus Berna. super Canticis, & licet de vino acquirit ad aliud [21] crimen, glo. in l. mutum. ff. de acquirit. heredit. in l. Manichæos in ver. debet. C. de heret. Corn. & Salic. in auth. Garzaros. C. eod. tit. infinitos allegat Grgis. in d. tractat. lib. 3. in tit. de plur. & var. quer. q. 15. num. 8. qui na. it. dicit argui hoc modo de minori ad maius quod est illicitum allegat Igne. in Necellarios §. non alios, numer. 45. ff. ad Silla. quia si quid permittitur in crimine laici maiestatis, multo magis in crimine heretice libetatis, quia maior est offensus in Deum quam in principem, facit quia ille licet [22] vxorem repellere que sit heretica vxoris in d. 3. querit. i. glo. in ca. si Episcopus, de heretico, & tamen propter vxorem relinquere debent parentes ex precepto Euangelij, ita arguit in proposito Cord. in d. l. si quis a liberis §. & si impubes. nume. 10. ff. de agnosc. & fide postremum hoc argumentum non concludit, quia quod dicitur, relinquat patrem [23] & matrem, &c. intelligitur nō quando subiectionem, sed quod coniunctionem carnis & cohabitationem, ut declarat Thom. in a. querit. 26. art. 36. & in 3. diff. 29. querit. 7. Garzias in l. veluti. num. 36. & seq. diff. de iust. & iur. respectu enim alimetur tenetur filius magis [24] subuenire patri quam vxori, ut praedicti voluit, & probat ipsemet Cordu. in d. l. si quis a liberis §. si quis ex his, nu. 74. & quamvis dixerim in tit. quibus debeantur alimenta tapertem etiam hereticum alendum esse a filio, intellige illud procedere quando esset in extrema necessitate, ita quod periturus sit fame, ita [25] solum Cordu. den. d. §. & si impubes. nume. 10. & ratio est ut possit ad fidem redire, & de excommunicato dicimus, nisi neganda licet regulariter sunt alimenta, tamen quando esset fame periturus, & in extrema constitutus necessitate [26] alendus est, glo. in fin. in cap. falsis §. verum, de appellat. quam sequuntur omnes, vt inquit Prapof. in ca. prater hæc, nu. 9. &

distinct. Abb. in d. §. verum, nume. 16. & dixi in quaestione an clerico suspensio, depolito vel excommunicato debeantur alimenta.

An verò patri negari possint alimenta, qui pacem publicam turbavit [27] text. in c. 1. §. si quis hominem, de pace tenen. & eius violato. videtur probare quod liceat, & hoc not. Bald. num. 7. & Afflic. num. 22. atque ita tenet indistincte Cordub. in d. l. si quis a liberis, §. sed verum, num. 14. verum alius est sensus dicti textus, quem explanauimus supra in quaestione, an patri bannito praestanda sint alimenta, non ex pedit repetere.

Septimo iussit filius recusabit patrem alere de bonis, quae ob delictum fuerunt patri ablata & filio applicata per legem vel principem. ita Bald. in auth. bona damnatorum, nu. 4. C. de bonis proscriptis, vel damnat. vbi dicit generaliter quod nemo [28] iudicatus est de bonis sibi propter delictum ablati allegat text. in d. c. 1. §. si quis hominem, de cuius intellectu supra proxime memini, & qui vti alias declarauit loquitur in bonis ea lege filio expressè concessis ne possit ex eis patrem alere, nisi hoc inde colligatur, quia cum omne pactum in principe iustum praesumatur, & quod princeps dedit bona filio addidit pactum, inferitur quod illud sit [29] iustum etiam pacto cessante, id quod innuit Socin. in consil. 12. q. 4. vol. 3. vbi sequitur Bald. in loco praedicto, idem voluerunt Martin. Lauden. Aluar. & Card. Alex. in d. e. 1. §. si verò violator, de pace tenen. prout eos refert & sequitur Tiraq. de retract. confang. §. 1. glo. 9. nu. 30. Ioa. Lup. in ea per vestras, in 1. notab. §. 19. in f. folio mihi 109. de donat. inter vir. & vxor. dixi in consil. 116. num. 25. addo Roman. in l. si verò §. de viro, num. 39. ff. solui. matrimo. decis. Pedemont. 12. q. 4. num. 7. Afflic. in tractat. de patr. potest. effect. 17. numer. 7. limit. 2. Cordub. in d. §. sed verum, §. 1. idem Lup. in Rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 6. q. 4. num. 13. & pro hac decisione facit text. in leg. Imperator, ff. ad Trebell. vbi dicitur, quod pater qui propter suam culpam priuatur bonis, idem, qui ideo cogitur ante tempus restituere filio bona fideicommissio subiecta, quia illa dissipabat, [30] amittit vsum fructum, qui regulariter patri competit in bonis filij aduentitii, ita Cast. ibi num. 4. Alex. num. 5. & sequuntur ceteri, item dicit Cuman. in l. cum filio, ff. de leg. 1. quod vbi pater grauatur filio restituere, tunc non habet vsum fructum in illis bonis, [31] & dicit Aret. ibi, col. 7. ver. aliam tamen opinionem, quod id sibi placet Cast. num. 18. Soc. num. 3. Ia. in numer. 151. Bald. Nou. num. 22. Bauer. num. 118. in fin. Soc. iun. nume. 22. vbi communem dicit, Rip. nume. 68. & sequuntur alij, quos citauit in d. conf. 116. nu. 23. difficile enim fit reflexio cum semel bene exiure patris manum & potestatem, alias quodammodo pater non videretur ea bona amisisse si incontinenti ex eis commodum alimentorum consequeretur, sicuti filius non videtur acquisiuisse [32] quod sibi à patre alimentorum causa posset auferri, l. omnes, §. 1. ff. de re. iur. l. nō videtur, ff. de acq. pos. & in l. non videtur quisquam, ff. de reg. iur. dicitur quod non videtur capere quod ei necesse est alij restituere, & plura ponunt ibi Dec. & Cognol. Tiraq. de retract. conuention. §. 2. glo. vnica, num. 9.

Possit fortè alicui videri superflua limitatio hæc, quia cum filius teneatur patrem alere, non curat pater quod ex illis potius quam ex alijs bonis praestentur alimenta iuxta illud, vnde veniat querit nemo, sed oportet habere, sed vtilis est eoque tendit, vt si filius aliud non haberet præter bona patri ablata

non teneatur alere patrem, sicuti non teneatur si ex alijs bonis perciperetur redditus solum modicus sufficiens ad alimenta filij, quia bona ablata in supplicatione alimentorum non veniunt, ac si non ea filius haberet.

An autem patri sint praestanda alimenta à filio de bonis feudalibus, vel emphyteuticis, vel fideicommissio subiectis, dicam in titulo, qualiter alimenta sint praestanda, nunc autem reticendum non est, quod et si non possint alimenta constitui ab homine super dictis bonis, tamen filius qui patrem exhibere legis cogitur dispositione teneatur de fructibus feudalium emphyteuticorumque bonorum, & aliorum, quae etiam restitutioni sunt subiecta patrem alere, quia fructus bonorum feudalium postquam sunt [33] à solo separati non sunt feudales, sed allodiales, cap. 1. an agna, vel fil. Bal. in consil. 33. volum. 1. Boer. in deci. 199. nu. 7. Rol. in consil. 54. num. 30. vol. 3. imò etiam qui pendunt filio allodiales, [34] à Calen. Mart. vsque ad Calend. Septemb. ideoque si intra dictum tempus moriatur vassallus illi cadunt lucro heredis, & in satisfactionem creditorum, Bal. in c. iura, §. de success. feud. in consil. 46. nume. 17. Boer. d. decis. 199. nu. 7. Ioa. Bapt. Satus in d. c. 1. an agna, vel fil. nu. 36. vbi tamen re remittit ad ea quae dixit in cap. 1. his consequenter, hic finit. lex Feder. sed illi lectura non prodiret in lucem ob eius mortem, vereorque ne alij fruuntur eius labore, & gloria, illiusque nomen à multa lectione, ingenio, & subtilitate recolendum subteant, neminem accussatio tamen illius scripta ad quem peruenit.

Denegantur octauo alimenta patri qui non curauit filium aliqua arte erudiri [35] ita enim lege solenni sancitum fuerat, vt Plat. refert in vita Solonis folio 6. quem citat, & sequitur Ias. in l. quidam cum filium, num. 33. ff. de verb. oblig. & Heli. Sacerdos cecidit, & supinus interit, quia filios in disciplina, & correctione non erudiuerat, vt per Augut. relatum in c. legant episcopi, distinct. 37. & hanc declarationem sequitur Afflic. in consil. 17. num. 7. ver. limita quarto, & non minus, quia cum pater teneatur impensas necessarias facere pro educendo erudiendoque filio, argumento leg. de bonis, §. non solum, ff. de Carbon. & ponat suo loco, in eoque deficiat, non meretur quod filius ex parte sua deonum exoluat, qui [36] enim non facit quod debet non recipit quod oportet, l. Iulian. §. offerri, ff. de act. empt. l. quero, §. inter locatorem, vbi Bart. ff. loca. glo. in l. cum proponas, la. 2. vbi Bart. Bald. Alex. Ias. Curden. & alij, C. de pact. Ruin. in consil. 143. num. 8. & volum. 4. Socin. iun. in consil. 77. num. 142. vol. 1. D. Becius in consil. 43. num. 6. sed Cordub. in d. l. si quis à liberis, §. sed si filius, num. 135. ff. de lib. agn. dicit hoc non recipi in Christiana Rep. quia patri alimenta debentur ratione naturalis, & dicta lex repugnat pietati debita erga patrem, ac reuerentiae quae illi à filio est debenda, atque ita recedit à Solonis sententia, verum eius rationes leues sunt, quia illis non obstantibus vidimus supra multis in casibus alimenta denegari patri, hoc autem vnum querendum est an iusta sit causa denegandi, quia pater neglexit filium bonis artibus imbui & mihi videtur, non esse iusta, quia eo ipso quod pater filium genuit, & in esse produxit obligatur filius erga patrem tam stricto vinculo vt nullis omnino meritis dissolui possit, vt dixi in tit. quibus debeantur alimenta, in quaest. qui magis debeantur patri, an filio, & per eam rationem concludit Garzias in l. 1. §. ius naturale, ff. de iust. & iur. si quod etiam si pater nihil omnino [37] filio benefecerit

erit nullumque omnino aliud contulerit beneficium preter generationem, adhuc esset alédu, quia secundum eum pater est, & natura id parentibus debetur ostendit, nisi respondetur, quod & si non conferendo beneficium alimentis minime priuaretur, tamen priuatur, quando iniuncto muneri non satisfacit, atque ita filium non curat artibus erudiri, nam qui non benefacit non demeretur, at qui malefacit meritum perdit.

Nona causa denegandi alimenta patri est quando filius impubes [38] est & usum rationis non habet, ut clare tenet Ioa. de Lignano in trac. de amicit. §. surgit, nume. 4. quem citat & sequitur Afsan, in d. tract. de pat. potest. effec. 17. nu. 7. limitat. 5. ea enim actas ignorat [39] quidquid videt, si infanti, C. de iud. deliber. lib. 1. C. de falsi mon. ego miror de hoc dicto, quia habemus in contrarium textum expressum in l. i. quis a liberis. §. si impubes, ff. de lib. agnos. ubi dicit iniquissimum esse patrem agere, cum filius sit in facultatibus, & loquitur in fortioribus terminis id est in filio emancipato [40] qui non ita erga patrem tenetur ut filius in potestate, notat glo. ibi in verb. impubes, & Bart. alij præcipue Cordub. num. 4. ad idem est text. in l. i. §. sed non nulli, & §. de seruis, ff. de tutel. & in impubere militat eadem ratio obligationis erga patrem, quæ subest in pubere, & eadem est generatio, eadem naturalis ratio, ergo [41] idem ius esse debet, leg. illud ad leg. Aquil. accedat quod ista obligatio, qua filius tenetur erga patrem descendit à lege, ergo [42] obligat etiam pupillum, & est text. in l. conditionibus pupillis, ubi illum notat Bartol. ff. de condit. & demon. num. 4. dicit enim quod non ipse minor, sed lex obligat, & huc textum dicit singularem Aret. in l. i. ita quis, §. ea lege, col. 2. in 2. notat. ver. facit etiam ista glo. ff. de verb. oblig. lal. in l. i. constante, numerato, & seq. & facit quod voluit Bal. Ang. Rom. & Alex. in dicta l. i. constante, ubi lal. d. num. 210. qui volunt quod etiam minor [43] obligetur ex causa dotis privilegio tacite hypothecæ, quia est obligatio legalis non hominis, & est communis opinio, secundum lal. ibi & Negul. in tracta. de pigno. in 4. membro. 2. par. nu. 75. hinc videmus quod obligatio patris descendit in infantem heredem, bene fateor, quod si fortè imposta esset poena filio non alenti patrem excusaretur impubes, quia ipse nihil delinquit.

[44] Supradicta in patre procedunt & in matre, quia patri obligatione tenetur filius erga patrem, & matrem, Bald. in l. furios. ff. de curat. furo. ideo eisdem ex causis denegatur matri alimenta, quibus patri non debentur.

Procedunt item prædicta in filius naturalibus, qui non tenentur erga patrem in prædictis casibus, quia in eis non tanta est obligatio, quanta tenentur legitimi, & naturales, proinde si legitimi non tenentur multo minus obligantur naturales. Vendicant item locum in hæreditas filij, vel etiam e contra in hæreditas patris.

S P M M A R I A.

1. Fratri alimenta denegantur ex omnibus illis causis, quibus filius potest exheredari.
2. Fratri alimenta non sunt præstanda à fratre, cui suu ingratum.
3. Frater potest querelare testamentum fratris, in quo turpis persona est instituta.
4. Frater ingratum non impugnatur testamentum, etiam si turpis persona fuerit instituta.
5. Frater ingratum an succedat fratri ab intestato.
6. Ingratando non obducitur ab hærede filio quem pater

non appellauit ingratum.

7. Ratio qua sola potest allegari habetur pro expressa.
8. Preteritio filij sine causa facta sustinetur, quando heres probat iustam causam.
9. Expressum dicitur quidquid disponens dixerit si sufficit interrogatus.
10. Testamentum, qui impugnat facilius excluditur, quam veniens ab intestato.
11. Frater qui dissipauit bona sua non est alendus à fratre.
12. Necessitas ei non prodest, qui sua culpa incidit in illam.
13. Pauperia ei non prodest, qui ob maleficionem factus est inops.
14. Mali homines debent egerare laborare.
15. Fratri diuini non sunt præstanda alimenta à fratre.
16. Frater opifex, vel qui ex arte, & industria viuere potest, non est à fratre alendus.
17. Frater an teneatur exire prouinciam pro alimentis antequam grauetur fratre.
18. Facere qui potest ut habeatur, videtur habere.
19. Impediens non dicitur, qui potest remouere impedimentum.
20. Alienare videtur, qui non acquirit cum potest.
21. Patria ibi dicitur, ubi exeat bonum.
22. Frater secundogenitus alendus est à primogenito, etiam quando habet aliunde.
23. Legatum factum secundogenito à patre non videtur factum animo compensandi cum vita militis.
24. Fratri secundogenito habenti aliunde non debentur alimenta à natu suorum.
25. Primogenitus non alit secundogenitum, qui habet aliunde.
26. Vita militis succedit loco portionis quam secundogenitus habere debet in feudo.
27. Alimenta vere alisoni etiam à lege debita diuini quoque præstanda sunt.
28. Compensatio non fit de debito vnius cum relicto facto ab alio.
29. Legatum factum filio à patre compensatur cum vita militis eidem debita.
30. Alimenta alij præstare non tenetur, qui vix habet pro se ipso.

Q V A E S T I O X V.

Certe etiam causa sunt, quibus frater potest alimentis priuari, & ea inprimis quando causam aliquam commisit ex iis quibus filius potest exheredari per ea, quæ dixi supra in patre & filio, & quia si illæ causæ sufficiunt ad exclusionem patris & filij, sufficiunt multo magis ad denegandum alimenta fratri, qui non ita coniunctus est, & cui non tam strictè debentur, & in terminis [1] hoc voluit Bart. in l. diuus, ff. ad leg. Pomp. de parricid. in f. ubi loquitur generaliter in omnibus collateralibus, sequuntur etiam lal. & alij supra in dictis locis citati.

[2] Inferitur ideo quod fratri ingrato præstanda non sunt alimenta, ita concludit Cordub. in d. l. i. quis à liberis. §. idem iudex, nu. 37. ff. de lib. agnos. & vera ratio est, quia si ingrato filio non tenetur pater sustinere, §. idem iudex, ubi Cordub. nu. 4. & seq. allegat concordantes, quare non ea de causa denegabuntur fratri ingrato, cui sunt minus debita, ut per se non aliam assignat rationem, quam in eis frater possit fratris testamentum querelare, in quo turpis persona est instituta. l. fratris, C. de inoff. testam. tamen si ipse committat ingratitudinem non impugnetur [4] testamentum, ut in §. ingratitudinem, in Auth. de nupt. & arrepta occasione disputat an frater ingratum fratrem hæreditate priuaret, quando non ex testamento, sed ab intestato delata sit, in qua qua-

stione Part. in d. l. frater. r. 6. vbi Bald. numero 11. quos [15] sequuntur multi citati à Vidda in ca. Rainutus, in princip. n. 2. de testam. Vafq. de successio. creat. lib. 3. §. 10. num. 179. Gomez. de testam. cri. r. 10. & Cordub. loco prædicto. num. 46. dicit communem, tenet quod non licet contraria opinio fuerit lege regni approbata: quæ opinio, etsi plures habeat auctores, & multis adductis rationibus confirmetur, ea tamen videtur præcipua, quia pater non faciendo testamentum, vel eo facto in non exhereditat adiecta causa ingratitudinis videtur remittere iniuriã: alia est ratio, quia videtur pro forma requiri quod filius exheredetur expressa causa, alias non valeat exhereditatio, etiam si hæres causam probare velit, tertio est tex. in l. omnimodo. C. de inoffic. test. vbi nō licet ingratitudinem [6] illi obicere, quem pater non appellauit ingratum, Costa in l. Gallus. §. & quid si tantum. num. 68. ff. de lib. & posthum. Contraria tamen sententiam probantur glo. in §. ingratitudinem, in ver. Incur in Auth. de nuptiis, vbi Angel. glo. in §. cum igitur, in ver. fratrum, in Auth. vt cum de appel lat. cognosc. Corfet. in singul. incipit, ingratitudo. Castri. in l. §. C. de lib. præter. las. in l. cum mota. n. 17. C. de tranfact. vbi ait dictum Ang. esse vnicum, & a libi non esse, idem las. in auth. non licet, C. de lib. præter. col. pen. Galian. in l. Gallus. §. & quid si tantum. num. 42. ff. de libe. & posthum. & multi alij. & pro eis fiat ratio, quia principalis causa exclusionis est ingratitudo ipsa quæ sola considerari debet, siue sit à patre expressa, siue tacita, & illa ratio quod pater videatur illam remittere, quando de ea non meminit non est concludens ab intestato, quia potest forte remittere solum rancorem, non autem iniuriam, vt dixi in quest. ex quibus causis alimenta filio denegari possunt, quiddam tamen sit, prior sententia est communis quæ tamen est rigorosa, quando pater condito testamento præterit filium, vel illum exhereditauit nulla causa adiecta, tunc enim defendi posset ratione facti esse filii hæres scriptus probaret ingratitudinem filij quæ eo casu non potest dici quod tacendo remiserit, quando vel præterit vel exhereditauit, præcipue cum præterito, seu exhereditatio debeat censeri facta ex causa præambula, quæ sola potest actum illum sustinere, dicimus enim, quod habetur pro expressa [7] ratio, quæ sola potest allegari, glo. in lege, quamuis, vbi Bal. & Castri. C. de fideic. Bald. in d. leg. maximum vidiam, C. de libe. præter. Bald. & Imo. in l. finali, ff. de hæred. inst. & exornat. Emerar. in loco 35. à ratio, leg. larg. ad exten. leg. col. tibi 11. ver. sed ne erres, & non est constituenda vis quod testator exhereditauerit vel non, quia videmus, quod si expressa causa pater prætereat, & hæres scriptus probet can fam, sustinetur testamentum [8] & præteritio conualidatur, Barto. in auth. ex causa, n. 12. ver. quod est verum nisi causa, C. de lib. præter. Salic. ibi. num. 6. Cast. col. 2. las. n. 1. in fi. & Curt. ius. n. 39. sequuntur Ange. Corne. Jacob. & Galian. quos citat Eman. Costa in leg. Gallus. §. & quid si tantum. num. 116. ff. de libe. & posthum. Vafq. lib. 3. par. 3. §. 30. limit. 34. num. 277. vbi dicit esse communem, & licet patre decedente intestato causa nulla exprimat, facti est illam extare, quia si fuisset interrogatus testator de causa præteritionis, vel exheredationis, dixisset se nolle filium ingratum in bonis suis succedere ex ea causa, ideo haberi debet [9] pro expressa glo. in l. tale pactum, ff. de pact. quæ locum habet in omni materia, vt dicit de Paedem. 64. in fine, Tiraq. in præfat. l. si vnquam. num. 56. C. de reuoc. donatio, nec placet ratio secundum loco allegata pro

alia parte, quod scilicet pro forma sit indudum, quod filius exheredetur expressa causa, quia iam subiacte sunt horis antiqui formule tamquam captiose, propterea noua non sunt inducenda, quod si tunc non secundum illam opinionem, quod scilicet ab intellectu sufficiat causam probari, non obstat illi. omnimodo quia facilius excluditur, qui [10] venit contra testamentum, quam qui ab intellectu, textus est in l. eadem hæc Institut. de hæred. ab intest. ibi vt ab intestato, ita longe minus contra tabulas, las. not. in l. in arenam, C. de inoffic. testam. Vafq. d. limit. 34. n. 121. hæc tamen diximus disputationis gratia pro excitandis ingenijs ad melius inuelligandum veritatem, quia in iudicando, & consulendo non est à communi opinione discedendum pro qua videmus Cordub. in dicto §. si iudex. n. 37. vsque ad 48.

[11] Non tenetur item frater alere fratrem, qui sua bona dilapidauit, & consumpsit, vt concludit Salic. in l. in huc, C. de alien. lib. argumento l. quod quis, ff. de regul. iur. quam sententiam Cordub. in dicta l. si quis à liberis, idem rescriptit, intelligit procedere in eo, qui dolose profudit bona sua vt a fratre aleretur, quod tamen nunquam verificari potest, quia nemo est tam infans capitis, qui velit sua perdere eo animo vt aliena consequatur, bene vera est limitatio, quod si animi leuitate, vel iudicii imbecillitate, aut alia de causa, quod non sit inculpabilis deuenit ad inopiam succedendum est ei, l. 1. ff. de minor. & non placet ea restrictio Cord. ad minorem ætatem, quia etiam frater perfectæ ætatis ingensendum, qui ad paupertatem deuenit sine culpa, de quo latè diximus supra loquendo de filio, qui dilapidauit portionem sibi assignatam, & ratio predictorum est, quia succedendum non esset qui sua culpa incidit [12] in necessitatem glo. in e. quæ in ecclesiarum, in ver. inopiam de constit. vbi dicit Bald. eos amittere paupertatis priuilegium, qui ob maleficia rediguntur [13] ad inopiam, las. in l. res quæ, n. 20. vbi Curt. ius. n. 31. C. commun. de legat. Tiraq. in l. si vnquam, in ver. bona, n. 5. C. de reuoc. don. volunt. iura quod male merentes [14] egesset laborerit, l. bona fides, ff. de positi.

Alia causa est quando frater, qui alimenta peti diues est vel habet aliunde, ei enim præstanda non sunt alimenta per regulam generalem, quæ habet quod diuiti non debentur alimenta, quæ à legis dispositione per iudicis officium debentur secundum Alex. in cons. 27. num. 2. volum. 4. & contra supra sepe repetere, & vidimus in patre, alio & aliis idem seruari, ideo non mirum si eadem regula locum ven dicabit etiam in fratre, & hoc in fratre probat [15] text. in l. tutor secundum dignitatem, in fin. ff. de administr. tuto, vbi tutor potest alere locorem populi, cum semetipsum sustinere non potest, ad idem est text. in leg. qui filium, in fine, ff. vbi pupil. ead. deb. ibi cum et aliter contingere non possit, & libet intelligi glo. in ver. hoc, vbi declarat si non habet aliunde, & ita tenet Bartol. in 5. discretes, numer. 4. in auth. quibus modum, eff. sui. C. po. in caut. 244. si pater habens, in ver. Ego autem intelligo. Cordub. in dicto §. idem rescriptit, num. 98. Lancello. Gallia. in consuetu. Alexandri in ver. solidos, in 6. q. num. 36. & idem est quando frater esset opifex vel ex industria viuere potest, argumento eorum quæ de filio dicunt in d. l. si quis à liberis, §. sed si filius, de libe. agnos. ita [16] Cepol. d. caut. 244. in fine, præria enim sunt quod habeat bona sufficientia pro alimentis, vel quod habeat artem ex qua possit alimenta consequi, vt sepe dixi supra, an autem dicatur ha-

bere

bere aliunde suspectis redditibus, vel proprietate, dicam suo loco, & Cordub. loco predicto, num. 99. disputat quid si vna in provincia potest quis se alere, in alia vero non, an teneatur exire provinciam ve se alas, [17] an vero frater eum cogatur alere, sed non resolutus, ego tamen quod si aliquo in loco potest vivere de suo, frater non tenetur qui enim facere potest vi habeat, & non facit, perinde [18] est ac si haberet, qui potest facere, ff. de reg. iur. & si nudi non dicitur impediri qui potest removere [19] impedimentum, Bart. in l. sed & si per praeatorem, §. i. ver. sed nec ad eos, ff. ex quibus caus. maior. cum aliis apud Dec. in cons. 677. num. 3. dixi in cons. nu. 25. ita non dicitur egenus, qui potest egelate non laborare, & licet qui alienare [20] videtur qui non acquirit cum potest, I. magis puto, §. si undam autem, ff. de rebus eor. l. in principio, ff. usufruct. quemad. caus. l. sed & si leg. §. omni. caus. ff. de petitio. hared. l. prima, §. sane, ff. si quis test. caus. ff. tam. l. i. ver. §. peruenisse, ff. soluto matrimonio, l. in fraudem, in principio, ff. de iur. fisci. cum enim frater ex sola aequitate alendus sit, cessat omnis aequitas quando potest aliunde consequi alimenta, nec curandum est quod ei necessarium sit patriam exire, quia ubi bonum ibi patria, [21] docet Cordub. loco predicto, nec amor patrie debet in tertij praedictum reducere, & scuti si est artifex, non potest sine studio & labore lucrari, & tamen excluditur a petendis alimentis, ita debet amorem erga patriam suppressimere tantisper, uti seipsum alit.

[22] Hec quae dicuntur de fratre habente aliunde non procedunt in alimentis quae primogenitus praestare tenetur secundogenito, quia ille alendus est etiam si habeat aliunde unde possit vivere, ut tradit Guilic. l. Perno in consil. num. 10. inter consilia seu. & hoc etiam voluit Afflic. in d. cons. 138. numero 4. vsque ad finem, vbi dicit quod vita militis est a secundogenito praestanda etiam si habeat aliunde, imo fortius vult quod relictum factum secundogenito a patre non intelligatur factum animo [23] compensandi cum vita militis, idem tenet in capitulo, Imperiales, §. praeterea ducatus, num. 63. de prohib. feud. alien. per Feder. Menoch. cons. 411. num. 6. Cordub. tamen in d. l. si quis a liberis, in §. idem rescriptum, num. 139. intelligit procedere solum in feudo, secus in bonis quae ex dispositione testatoris deferuntur ad natum maiorem [24] quia in eis non debentur alimenta diuiti, vel qui habet aliunde, allegat Afflic. in d. §. praeterea ducatus, num. 63. & Molin. in tract. de primogen. lib. 2. cap. 5. num. 6. sed hoc nihil est dicere, quia nulla subest diuersitatis ratio, quare magis in feudis quam in aliis rebus alimenta debeantur diuiti, sed pro eo facit quod voluit Martin. Laud. in tract. primogenit. colum. 7. ver. vltimo querro, vbi ait primogenitum non teneri ad alimenta [25] secundogeniti habentis aliunde quando ex consuetudine tota hereditas primogenito datur, argumento d. l. si quis a liberis, §. sed & si filius, adeo meo iudicio melius ceteris resoluti Tyraquell. in Tract. primogenit. qui postquam in quest. 4. num. 35. attingit articulum, demum in questio. 75. per totam disputat, & resolut quod aut lex & consuetudo quae debet primogenito bona, vel feuda, mandat etiam secundogenitum ali, & tunc etiam si aliunde habeat est alendus: si vero nihil dicit de alimentis non dantur ei qui habet aliunde, & hanc sententiam seu distinctionem probare videtur in d. §. praeterea ducatus, numero 63. dum dicit quod vita militis [26] succedit loco portionis, quam habiturus fuisset secundogenitus in seu-

do, aliud dicens quando esset loco alimentorum officio iudicis debitorum, atque ita vult quod alimenta non sint praestanda secundogenito, licet aliud sit in vita militis, sed haec quoque distinct. Tyraquell. patitur difficultatem, quia ubi alimenta debentur legis dispositione expresse videtur, quod non praestantur eis qui habet aliunde per regulam generalem vi dixi, in princip. huius causae, sed ex regula procedit solum quando debentur officio iudicis, non quando actionis iure, nam ubi datur actio, praestantur etiam diuiti, [27] licet a lege debeantur, l. de alimentis, vbi Bald. Alexand. Inf. & alij, C. de transact. & dicam suo loco, quare cum lex vel consuetudo deferens suam cessionem integram primogenito mandat secundogenitum ali, tunc datur actio, & non officium iudicis, & consequenter secundogenitus, quamvis diues, ea petat.

Quatenus vero Afflic. dicit non esse locum compensationis, intelligere propter rationem quod relictum sit a patre, sed vita militis debetur a fratre, ut inquit Tyraquell. d. questio. 75. num. 3. & ideo debetur ab uno [28] non compensatur cum relicto facto per alium, l. i. duo, vbi Barto. ff. de duobus reis, dixi in cons. 69. num. 12. alias si pater ipse foret debitor vitae [29] militis, fieret et compensatio, ex quo debum procedit ex dispositione legis, vel consuetudinis secundum distinctionem Alexand. in l. si cum dotem, §. si pater, ff. soluto matrimo. & Doctorum praecipue Inf. & Dec. in Authen. praeterea, C. unde vir. & vxor, cum aliis, quos citavi in cons. 7. num. 15. & in consil. 11. num. 41.

Nec erit minus iusta causa denegandi alimenta fratri, si a quo petuntur non habeat pro se vel non habeat vltra quam necessarium sibi sit propria expellenda, quia vt centies repetitum vidit, impius esse, qui cum egeat velit alteri subuenire, d. l. praeser, C. de seru. & sq. & vt dicebat Bald. supra allegatus, nemo debet arctare sibi victum vt alij proficiat, & [30] dicit Roiz. in decis. 3. n. 192. neminem cogendum alere, cum non habet nisi quantum sufficit pro seipso sine tractamus de alendo patre, sine matre, vel alio, praecipue cum non tenetur etiam qui iure actionis est obligatus, Lancell. Gallia. d. ver. solidos, q. 6. n. 145. & non est repetere supradicta.

Hec etiam procedunt in fratre naturali, & in aliis personis similibus.

S V M M A R I A

- 1 Vxor descendens sine causa a viro non est alenda ab illo.
- 2 Vxor quae secussa propter adulterium non est alenda a viro.
- 3 Vxor excommunicata est alenda a marito.
- 4 Maritus potest uxorem corrigere leuiter, & ibi declaratur.
- 5 Vxor quae fuit immoderate percussa a viro potest domum exire.
- 6 Maritus immoderate percutiens uxorem puniatur.
- 7 Vxor in seipso paratur a viro qui in eam nimium se nit.
- 8 Vxor immodice castigata descendit in se a viro etiam si ipsa causam dedisset.
- 9 Maritus potest pro quantitate culpe corrigere uxorem.
- 10 Maritus qui causae de non est alendo uxorem non contrahens si illam moderate castigat.
- 11 Maritus non cogitur cauere de non corrigendo malos mores uxoris.

- 88 *Receptum forem videtur panem, & interesse remittere.*
 89 *Panam petere potest, & interesse, qui forem receptum contra prestationem salus iure suo.*
 90 *Pax venalis inter coniuges est prohibita, non inter alios.*
 91 *Maritus reconciliando se cum vxore, non potest patris quid sibi remaneat lucrum factum ex sententia adit.*
 92 *Rem suam tradens apponere potest legem quam vult.*
 93 *Acceptari in totum, vel reprobari in totum debet alius.*
 94 *Acceptare quis tenetur contrarium cum omnibus suis qualitatibus, vel in totum reprobare.*
 95 *Maritus licet aliquid capiat ab vxore, vi dissimulet adulterium.*
 96 *Dolus nemini debet commodum asserere.*
 97 *Abfentia affectata non prodest.*
 98 *Impedimentum affectatum non prodest.*
 99 *Affectatum non prodest.*
 100 *Rexa affectata non iuratur.*
 101 *Transfatio non valet super affectata lue.*
 102 *Maritus carnaliter cognoscens vxorem videtur adulterum remittere.*
 103 *Maritus qui vxorem adulteram cognouit ante peraltam potestentiam rem esse lenocini.*
 104 *Penia procedens non trahitur ad futura delicta.*
 105 *Maritus cognoscens vxorem adulteram peccat mortaliter.*
 106 *Pallo non minus loquimur, quam verbis.*
 107 *Ignorans non videtur ius suum remittere.*
 108 *Ignorans non videtur approbare.*
 109 *Maritus ignorans adulterium vxoris non videtur iniuriarum remittere.*

QUESTIO XVI.

ALIMENTA quamvis vxori prestanda sint a marito, durante matrimonio, etiam si eam duxerit sine dote, vt dixi suo loco, tamen mulier in casibus exculatur maritus a prelatione, inter quos ille est precipuus, quando fecerit [1] a iure sine causa, l. consensu, C. de repud. l. i. c. ff. de oper. libert. in l. Marcia §. fin. ff. de annu. leg. Specul. in tit. de sponsa. §. postremo. verbi quod de e. pen. siglosa. in fin. capi. significasti, de diuort. Cyn. Castren. & Salic. in l. quod in vxorem. C. de neg. tit. §. Bal. in l. i. col. pen. C. de leg. Bald. & Ange. in l. i. cum dorem. §. maritus, ff. solut. matrim. de Bald. in cons. §. numero 2. vol. 5. vbi dicit hoc ideo p. procedere, quia est quid culpa vxoris imputatur, Lupus in rub. de donat. inter virum & vxor. §. 64. numero 19. Natta comprobatur in cons. §. 47. numero 10. & itaq. quod post gl. in l. i. de i. committum, C. de iudic. in voluit Bald. in c. ex parte, col. fin. de consuet. vbi dicit quod vxor, [2] quia propter adulterium fecerit, alenda non est, sequitur Lup. loco predicti, numero 9. & quod non fit alenda vxor, quia recedit sine culpa, voluerunt Specul. Bald. Salice. Alexand. S. c. & Berol. quos citat D. Becius in cons. §. 43. numero 5. Soci. consilia §. 2. volum. 2. non tamen iusta est causa denegandi, quia sit exco. munita, nam vir non iuste denegat [3] alimenta vxori exco. munita, vt inquit Bald. d. cons. §. 2. volum. 5. nec ex eo, quod fuerit a marito percussa, quia licet marito [4] vxorem corrigere, l. rei iudicat. ff. solut. matrim. & dicitur infra, & hoc tunc intelligi debet, quod voluit Cyn. in l. i. vxor. C. de cond. i. inter & sequuntur Doctores, precipue Iason in l. i. hanc. C. de

legat. vbi si mulier futubus cesa a marito aufugiat, est alenda extra do. num. intelligi enim debet si fuit iniuste moderatè castigata tunc enim potest etiam extra do. num. [5] vt declarat Corduben. in l. i. qui a lib. ris, §. i. quis ex his, numero 20. ff. de lib. agnoscen. & eo casu puniatur etiam vir pro excessu, [6] secundum quod inquit in alijs Bald. in l. i. ff. si quæcunque. §. magister. ita i. leg. Ag. & propter magnum viri feruitia n. segregatur vxor [7] a viro quoad thorum. §. i. mixta n. segregatur vxor in Authent. de nup. cap. ex transmissis & cl. i. r. a. in fine de re lit. spoliat. ex multis apud Natta. d. cons. §. 66. numero 1. etiam si vxor de diff. [8] causam, & de benedicto. §. i. r. a. Abb. in c. 1. numero 7. extra vt lite non contel. Paris. in cons. §. 4. numero 13. volum. 4. Natta loco predicto, numero 2. Neui. za Silua nuptia. lib. i. numero 39. Menoch. in cons. §. 299. numero 5. at si leuis sit correctio, non est iusta causa, quia vxorem potest vir castigare verberibus, gloss. in c. quemadmodum, de iure iur. & in d. magister, & Abb. in c. quemadmodum, de iure iur. Rom. in l. 4. vbi late ponunt, Apollin. Quid. Pap. in tract. presump. numero 91. vbi dicit, quod si excedat non potest inquestari, quia presumitur fecisse sine dol. i. Paris. de Puteo de studi. folio mihi 79. n. 3. Marf. in l. §. ad questionem, numero 6. de questio. Neui. za, d. lib. 1. numero 36. immo si maritus caruiet [10] de non offendendo vxorem non contraheret cautionem castigando, secundum modum a iure permissum. n. secundum Abb. in c. ex transmissa, numero 3. de re lit. spoliat. Paris. in cons. §. 4. numero 34. volum. 4. quia cautio datur ad coercendum viri feruitia, n. sed vir castigando non dicitur feruire, vt per e. s. Roan. in c. 112. §. 7. numero 14. volum. 3. vbi post Bald. inquit maritum non compelli ad cautionem de non corrigendo [11] malos vxoris mores, propterea si vxor diuertat ob moderatè correctionem, non erit alenda a viro. est ergo conclusio, quod non est alenda vxor, quæ sine culpa viri degit foris, & firma scriptorum doctrina, vt inquit Gra. in cons. §. 57. n. 7. vol. i. quam tenuerunt Cyn. Bart. Bald. Ange. Roma. Aret. Cuna. Campeg. Lup. Afflicti & alij quos citauit in tit. quibus prestanda sint alimenta, in questione, in maritus alit vxorem: & eos ferè omnes citat Cordub. in d. l. i. quis a liberis, §. si quis ex his, numero 35. & ratio est, quia vxor [12] debet esse in obsequio viri, atque illi seruire, cap. hanc imago, & c. manifestissimi, 33. quest. 5. gloss. in casu patronus, ff. de oper. lib. & principaliter maritus alit propter obsequia, quæ prestantur ab vxore, vt in loco præcitato dixi: at si discedendo vxor non feruit, non est alenda, quia qui non facit, quod debet, non recipit, quod oportet. l. i. c. de cond. infer. l. Iulianus, §. finis, ff. de actio. emp. i. d. infer. Lup. in d. rub. de don. inter vir. & vxor. §. 64. n. 7. quod si vxor acculata [13] de heresi confitetur, & ea de causa detraditur in carceres in perpetuum, non erit alenda, quia sua culpa est extra domum, & definit feruire, allegat in argum. etum notata in d. c. audientiam, de ier. non residen. & in c. vnico, eod. tit. in l. 6. vbi quondam de distributionibus [14] ei non debentur, qui non interest diuinis ex propria culpa, ego tamen non habeo ad prop. absolutio, sed exilium omni in casu subueniendum esse vxori, ne fame pereat, præcipue quando conuersa est ad fidem, intelligendo secundum regulam elemosynæ, præsertim si dote habet, & nihil aliud, nostram autem questionem intellige etiam si maritus habere penes se dote, quia si vxor discessit,

non est alenda: [15] tenetur enim ad duo, ad dotem, & ad obsequia, ita Cast. in l. quod in vxorem, nu. 5. C. de neg. geit.

[16] Secundus casus est, quando vxor committet adulterium: tunc enim iuste maritus recusat illam alere, hoc voluit gloss. notab. in l. fideicommissum. C. de fideicommissis. sequitur Bald. in cap. ex parte, col. fin. de spons. Ioan. Lup. in rub. de donat. inter virum & vxor. §. 64. numero 9. & §. 88. num. 7. & in §. 34. numero 5. & ratio est, quia ob adulterium maritus potest domo [17] expellere vxorem, & ex parte, de pof. & significasti, c. ex literis, & c. gaudemus de divor. §. si de adul. c. nux. de procur. Leonfensu. C. de repud. intelligendo tamen, quando crimen vxoris est notorium, quia tunc maritus, propria autoritate [18] facere id potest, vt voluit glo. in d. c. si vt quando publice habuerit cum adultero, vt per gloss. in c. 32. q. 1. Abb. in d. c. si optime declarat. Barba. & Abb. fin. de adf. Clar. in loco infra allegando, num. 126. Didac. in epitom. de spon. par. 2. c. 7. §. 5. num. 9. & 12. vbi tamen dicit quod si adulterium non est notorium, non licet marito expellere vxorem, fed debet expectare iudicium Ecclesie, & porro, de diuorc. plerunque de donat. inter vir. & vxor. & post Ripam, & Coraf, disputat, an restituito fieri debeat coniugi spoliato, [19] non obstante notorio impedimento, & post Abb. in d. cap. plerunque, dicit vxori agenti ad dotem, obici posse adulterij exceptionem, & predictam decisionem, quod alimenta denegentur vxori adulterae, Iac. Nou. in tractatu defensio. in titu. quæ persone accus. non poss. nu. 46. vbi allegat Bar. Fed. Senen. & Cuna. qui tamen hoc non dicunt in locis allegatis, sed bene hoc voluit Bologn. in consilio 23. numero 7. ver. plus dico, vbi moberus, quia alimenta debentur vxori principaliter intuitu matrimonij: at quæ matrimonium violauit, non debet gaudere eius beneficio, cap. ex eo, de reg. iur. in 6. & frustra legis auxilium implorat, qui committit in legem. item vxor propter adulterium perdit dotem, vt dicant paulo infra, ergo multo magis perdere debet alimenta, nam difficultus perditur ius proprium, & iam quæsitum, quàm quod ab alio prouenit, hanc opinionem tenent Corduben. in d. l. si quis iheris. §. sequis ex his, numero 75. & fané maximum est delictum, adulterium: nam ex eo vxor [20] dotem perdit, cap. plerunque, de donat. inter virum & vxor. Bald. Abb. Roman. & Castrenf. quos citat, & sequitur Bologn. d. consil. 33. numero 4. & est communis opinio, vt post Bologn. Bald. Nou. Didac. & alios, inquit Clar. in practico, crimin. §. adulterium, num. 17. vbi contra Bartol. in l. mulier. §. focer. ff. de adulter. dicit procedere, etiam si maritus coniungat vxorem de adulterio [21] in ciuili iudicio, secundum Alexand. in consil. 189. num. 10. volum. 6. est verum quod Guid. Pap. singul. 885. p. ff. Iacob. Butri. in l. si dotall. ff. solut. matrim. dicit contrarium, sequitur Tyraquell. de legib. connubial. l. 1. num. 45. in fin. fed primam sequitur Dec. in l. semper in contrahib. numero 6. ff. de regul. iur. & hoc locum habet, etiam si vxor sit non vera, sed putativa, [22] gloss. in d. cap. plerunque, quam ibi dicunt sing. alere Henric. Collet. Burr. Abb. & Prapof. & sequuntur etiam, de quibus apud Didac. d. cap. 7. numero 1. Clar. loco predicto, num. 14. post medium, licet aliud in hoc voluerint gloss. Roman. Butr. & alij apud Tyraq. de legib. connub. gloss. 8. numero 238. & quamvis ex lege diuina, quos Deus coniunxit, homo non separatam tenet propter adulterium inducitur à Canone [23] thori separatio, & ex literis, de diuorc. tanta est adulterij gravitas, & id considerata delicti essentia, cap. at si

clerici, §. de adulter. de iudic. & tam graue est crimen, [24] vt nulla causa iustificari possit, c. cl. Clarus, de iureiur. Bald. in l. 1. §. de constit. Princip. in l. in. C. si contractus, vel vit. pub. Alexand. in l. non solui. §. quamquam, de inio. Barbat. in d. §. de adole. coloma. Bertachin. de gabel. in 9. parte quest. 20. & notat iniuriæ & dolore viri attingit ex adulterio [25] quæ in filij occisione, vt est text. singularis in l. codicillis. §. instituto filio. ff. de leg. 2. ibi, filium interfecit, & alia fecit deteriora, & Doctores ibi declarant de iure ibi intelligi adulterium vxoris, Bald. in l. athletas. §. calumniator. ff. de his qui notant, intam. Barbat. in d. c. si clerici. §. de adulter. c. lum. 2. Ioan. Lup. d. Rubric. de donat. inter virum & vxor. §. 88. numero 3. vbi tamen declarat vendicare sibi locum apud graues viros, non autem apud deperidos & deploratæ vitæ, & videre licet plura apud Tyraquell. de legib. connub. l. 1. num. 26. & seq. Neui. Sylua. nupt. lib. 1. numero 25. Tyraquel. de pœn. temper. cau. 1. numero 3. Boffe. de coitu dam. num. 46. Mantu. de coniect. vltim. volum. lib. 3. tit. 15. num. 27. Alexand. Bartol. consil. 7. vol. 1. quiniom plus est adulterio offendere aliquem, quàm illum occidere, & idco stante, quod banitus possit impune occidi, vel offendi, mulier [26] banita non poterit adulterari, vt in Authent. de lenon. §. 1. Bald. in l. in. C. si contra ius vel vit. pub. Lup. d. §. 88. numero 7. & sequent. qui declarat, rationem esse, quia ex adulterio inferitur iniuria marito, consanguineis, & Reipublicæ, l. 1. §. viquead. & l. Stichum. ff. de iniur. cum ergo poena [27] tenere debeat suæ authoris, l. sancimus. C. de pœn. cap. quæ sunt, de his quæ sunt à maiori parte, c. non est iustum, quod pro vxoris delicto puniantur maritus, consanguinei, & Reipublica, qui nihil sceleris admiserunt & non solum dotem perdit vxor, sed etiam parapherna, & alia omnia, [28] vt voluit glo. in d. cap. plerunque, cui etiam contradicant Abb. & Prapof. tamen communiter approbatur, vt per Roman. l. Gerard. & alios, quos citat Didac. d. §. 6. num. 2. Boer. in dec. 338. num. 2. Lup. in Rub. de donat. inter virum & vxor. §. 20. in vbi idem dicit de arthris, Clarus d. §. adulterium, num. 35. & sustinetur etiam in dote [29] promissa, & est text. notab. in l. si mulier. ff. de condic. liti. vbi not. Bald. sequitur Belenz. in c. fin. de donat. inter virum & vxor. & in d. cap. plerunque, Lupus d. §. 20. in princ. vbi post Bald. in c. accedens, de procurat. Belenz. in d. cap. plerunque, dicit idem in sponsa de presenti, quoad arthris, & ibi ponit in casu adulterij, cui applicetur dot, an etiam si ibi ex primo matrimonio, & sicuti propter adulterium vxor perdit dotē, ita vir committens adulterium, amittit [30] donationem propter nuptias, est text. in c. l. vbi gloss. & Abb. vt lite nō contestat. in §. si de adulterio, in Auth. vt lice. matri. & r. uia, text. cum gloss. in c. Christiana religio, 32. q. 5. vbi Doctores, Lup. in d. §. 19. numero 1. circa medium, & dicit communem opinionem Clar. d. §. adulterium, numer. 15. non enim debent iudicari ad imparia maritus & vxor, sed quod in vno statutum est respectu dotis, seruari quoque debet in alio respectu donationis [31] propter nuptias, per e. quæ ponunt Bello. in consil. 7. numero 2. Natta in consil. 258. numero 8. D. Becius in consil. 43. num. 18. Roland. de lucro dot. q. 10. num. 5.

Amplius constitutio huius casus, vt procedat etiam si adulterium non interuenierit, si tamen deprehensa sit in lasciuia actibus, puta in osculo cum viro vel in amplexu, quia priuatur alimentis, non minus quàm si foret deprehensa in adulterio. ex eadem enim causa [32] priuatur dotē, secundum Bal. in §. quædam. in.

rem numero 14. de procurat. gloss. in c. non oportet, distinct. 8. in c. non aliqua. 17. questio. 1. in l. de vir. & extradio. crimin. Curt. Iun. in Rubr. C. de eden. Ripa in Rubr. de iudicio numero 12. Bellon. in Rubr. C. de eden. num. 81. Belensi. in d. c. plerumque, Felin. in c. praterea, colum. 2. ver. vbi autem, de testam. Lupis in d. §. 88. num. 10. vbi loquitur generaliter de turp. infus. quia passa sit [33] poni ad suum pectus manum a viro allegat. etiam dicit optimi in capit. quibus modis. amira. lase Didac. d. cap. 7. §. 6. num. 3. vbi multos allegat, concludens, extra causam feudi sola oscula non [34] sufficere ad privationem dotis, sed bene allegari posse ad coniungendum praesumptiue de adulterio, secundum text. in c. ex literis, & in c. sequent. de praesumpt. inferi ideo, quod mulier non perderet dotem, si probaret stetit in finibus osculis, nec viterius progressam, sed indistincte praemissam doctriam tenet, & communem dicit Clar. de adulterio, nisi quae ampliat etiam ad puniendum uxorem criminaliter, licet hoc dicat sua sententia non procedere, vbi ageretur de ordinaria pena [35] delicti fecus in extraordinaria. Eandem communem dicit Corduben. in d. lesi quis a liberis. §. si quis ex his, numero 77. qui ex hoc inferit, uxorem alendam non esse hoc casu: vidi autem iudicium in hoc Senatu per Rolandum a Valle tunc Praesidem, & Franciscum Beciam Senatorem, atque alios. graues viros eiusdem ordinis. Alimentaria, alia uxorem. Iacobus Boni non esse priuandam vistructus, quoniam illi vir reliquerit sub conditione, si castus, & honeste vixisset, licet vixisset pluries fuerit in cubiculo sedere super litari prope virum, qui manus haberet super illius femore, cum esset septuagena, & ab omni suspitione adulterii aliena, & ratio praedictae amplexationis est, quia colloquia. [36] & oscula sunt veniens praedicta, ut inquit gloss. 3. quam reputat singularem Ang. in l. ff. de extraordi. crimin. in l. quod aut lex ff. de adul. Lupis d. §. 88. num. 10. circa finem vbi allegat.

[37] Et quae dicuntur de osculo, & tactu, non minus vera sunt in ea quae sunt in balneo in viris, secundum gloss. in c. non oportet. Si distinct. est rex in libris commune laucrum viro. C. de repud. vbi vxor dotem perdit, si cum alienis hominibus descendit in balneo, Ioan. Ludou. in d. Rubr. de donat. inter virum & vxor. §. 88. num. 71. Boss. de crimin. damn. & panib. num. 56. Corduben. d. §. si quis ex his, numero 78. & Lupis loco praedicto, num. 11. post Angel. in §. minores, in Authen. de nup. ideo dicit, quando mulier extra domum relucant [38] marito, pernoscant, per l. confensu. C. de repud. vbi eadem plebitur pena mulier, quae contra mariti voluntatem accedit ad visenda publica spectacula, Ripa d. Rubr. de iudicio, 39. Cordub. d. §. si quis ex his, num. 79. in omnibus eum casibus, quibus mulier offendendo religionem matrimonii, dotem amittit, in eis non releuatur maritus onere alendi, quia committens in legem, non [39] gaudet legis beneficio, & quia frustra, de vsur. lab. hominibus, §. si viris, fol. mari.

[40] Limitatur tamen casus noster, ut non procedat, quando maritus causam dedidit, ut quia uxorem sub his causam domo eueperit: tunc enim non potest maritus illi obicere adulterium, [40] quod postea commisit, vt voluit Anchar. in consil. 408. probata tamen viri seuitia, num. 1. Ange. de malefic. in ver. cie mi hui. adulteraro, colum. 1. ver. adde tamen Paulum. Ioan. Lupin Rubr. de donat. inter virum & uxorem, §. 20. numero 4. quem citat, & sequitur Tyraquellus de legib. connubial. l. 1. glo. 1. par. 1. num. 2. & ratio est,

quia maritus non debet opponere uxori exceptionem adulterij, cui ipse causam dedit, male eam tractando, acius verberibus attingendo quam deceret, vt per Ancha. loco praedicto.

Hanc tamen limitationem impugnat Corduben. d. §. si quis ex his, numero 210. & sequens, quia mulier debet omnia perpeti incommoda, quamuis grauius sit, [41] potius, quam adulterium committere, c. si quis propter. ff. de furt. & subdit, quod Ancharan. loquitur in specie penitus diuersa. si quis tamen vellet Ancha. sententiam tenere, posset respondere, quod etiam vxor male faciat committendo adulterium, & possit plekti, nec quoad hunc excusatur eo, quia verberando vir causam dedit, tamen quoad hoc ne perdat dotem, vel ne vir releuetur ab onere alendi sentiat commodum: rationalibus videtur excusatio, quia dantim quod quis sua [42] culpa sentit, non debet alij, sed sibi imputare, cap. dantim, de regul. iur. in 6. ego tamen indistincte arbitror veram conclusionem, quod vxor non excusatur quia vt dictum est, vxor omnia mala perpeti debet potius quam pedicare in corpus suum, & facris, de his quae vi metusue causa sunt, c. ita ne aliquem, 32. quae 1. §. & dixi supra adulterium nulla omnino ratione, vel causa iustificari possit, etiam Christus de iure iurand. Bald. in d. l. final. C. si contra ius vel utilita. public. cum aliis supra citatis, & facit, quia etiam necessitas [43] solet facere licitum quod per se illicitum est, quod non est, vbi gloss. citat concordantes, de regul. iur. in 6. & inculpabile dicitur, quod necessitas implet, c. ad limit. na. 30. quest. 1. & excusatur qui propter [44] iamentum peccat, c. si quis propter, de furt. & inter omnes necessitates omnium grauior est famis: Bald. in consil. 406. colum. 1. volum. 5. Tiraquel. lat. de pen. temp. cau. 37. per totam tamen non permittitur mulieri se prostituere propter [45] paupertatem, & famem, vel turpem vitam eligere, palam, §. non est ignoscendum, ff. de ritu nuptia. vbi gloss. notat, inferens, ferendum non esse maius ratione paupertatis, mori enim potius debemus, quam malo consentire, Abbe in cap. literas, per illum text. numero. 35. de relictis. spolia. & dicam latius inter privilegia alimentorum, quod si famis necessitas non excusat ab adulterio, quanto minus excusabit vxorem seuitia mariti, & dicit in proposito Bologn. in consil. 23. numero 2. quod ab adulterio non excusatur vxor, §. 6. quia maritus ei venenum dedit, licet alia, & mala ratione vtatur.

Declaratur secundus casus noster principalis, ut non procedat quando maritus committit & ipse adulterium, & concubinas retinuit, quia non potest vxori obicere adulterium, cuius & ipse reum se facit: paria enim delicta [47] mutua tolluntur compensatione, c. penul. & c. huius de adulter. vbi notant omnes Doctores, i. viro atque vxore, ff. solut. matrimonio l. i. ambo, ff. de compen. & probatur in l. i. vxor, §. si uxor, ff. de adulter. l. ita nobis pudor. C. eodem tit. c. significasti, de divor. c. nemo, 2. quest. 3. c. 6. §. 3. 1. & hanc limitationem probat [48] Caltrini in consil. 403. incip. hac mulier in princip. volum. 1. vbi dicit, vicium non opponere de adulterio, contra vxorem, si ipse matrimonio legem violauit, & de illius dicto exclamat Ange. in d. tract. malefic. in ver. cie hui. adulterato, colum. 11. ver. addo, quod Paulus refert, & sequitur Ioan. Lup. in d. Rubr. de donat. inter virum & vxorem §. 20. numero 3. & 3. & dicit esse si virule Maritium in i. patre, vel marito, numero. 10. ff. de questio. Didac. in Epitomo, desponsa. par. 2. cap. 7. §. 6. num. 5. Boss. in titu. de coitu damnat. & panio.

num. 56. Dec. in l. semper in contradiabus; num. 4. ff. de regul. iur. & l. de supra in filia impudica, quam mater meretricis non potest exhibere, vel priuare; quia nihil dolosus doloso; & nil Catilina Cethego; & periniquum est quod vir ab vxore [49] pudicitiam exiga, quam ipse vxori non exhibeat, vt inquit text. in l. si vxor. §. iudex de adulter. & intacti esse debemus, si intactam querimus [50] vxorem, et si dicitur [34] quest. 6. Dicitur August. lib. 2. de adulter. coniug. & virorum sententiam cōtra impudicas vxores. [51] vt probat multis extrinsecis authoribus congestis Tyracuell. de legib. conubial. §. num. 230. & sequen. & l. 13. num. 55. & sequen. vbi inter multa ait, virorum dicta aut lacta esse, tanquam speculum. ab oculis vxorum positum, ad cuius intuitum suos ipse mores componunt, & formant; et si plurimum exempla valent, ea maxime mouent, que à domesticis proficiuntur, l. 1. C. de emend. prop.

Et procedit hæc limitatio, vt etiam si vir obtineat diuortij sententiam cōtra vxorem, [52] cogatur nihilominus illam recipere, si ipse postea torquatur, vt test. in c. ex literis, de diuort. quem dicit ibi singulariter Abba. sequitur gloss. Ancha. Butr. Anan. & Abb. in c. sine de adulter. Felinus. calator, numero 91 de re iudic. vbi dicit esse communem opinionem, quidquid in contrarium dicat gloss. in c. Apostolus. §. qu. 7. de hanc aquirere dicit Matet. in l. in ambigui pro docet. num. 207. ff. de regul. iur. Didac. dicto c. 6. §. 6. numero 5. ex quo infero, quod non est vera limitatio Bologn. in consuet. num. 2. qui dicit requiri, quod delicta ruerint. [53] eodem tempore commissi, vt compensatio tollatur; nam etiam si vir possit vxorem committere adulterium, excusatur vxor, an autem adulterium carnale commiserit cum spirituali, vide Abba. in c. sine de conuersio. coniug. vbi Apostolus.

Veruntamen, quod dictum est de adulterio maritis, procedit quando vxor excipit ante litis contestationem, cum sit exceptio dilatoria, non [54] opponitur post contestationem litens, leg. si vxor. §. iudex; ff. de adulter. declarat Lupat. §. 20. numero 3. vbi dicit, habere locum, solummodo, quando maritus ciuili ter agit de adulterio ad separationem thori, & amissionem dotis, & lucrorum; scilicet autem quando criminaliter accusat, rationem afferens differentie, quia vxor [55] non potest criminaliter virum accusare, l. 1. C. de adulter. vbi gloss. & Salicet. ita declarant, ergo excipere quoque non potest contra accusationem, sequitur Didac. l. num. 5. sed et si mulier non accuset, tamen videtur, quod audienda sit etiam criminaliter accusata, quando excipitur de adulterio mariti, [56] quia excipiendo multa deduci possunt, que non admittuntur agendo, vt declarant Doctores in Linuitus, §. qui damus, ff. de regul. iur. & subtili actione non tollitur exceptio [57] l. sed & si parus. §. 1. ff. quod metus caus. per quem dixit Bartol. in l. 1. numero 2. ff. de exceptione. & dicit esse illum textum mirabilem, & ibi cum notat Angel. colum. 2. in princip. & Bartol. loco predicto inferi, quod et si committens contra l. si quis in titam, C. vnde vi perdat actionem, retineat tamen excipiendo, si quid [58] facit sibi solutum, per text. in l. si perat, in princip. cum ibi not. ff. de cond. indeb. & licet prescriptio tollat actionem, tamen non tollit exceptionem, quia licet actio sit temporalis, exceptio est [59] perpetua, l. par. §. si nullo de doli except. licet. vbi glo. C. de excep. hinc dicit Bartol. in l. pignor. de vfuap. quod possessor pignoris perpetuo [60] habet ius offerendi contra anteriorem creditorem pro conservanda retentione,

sequitur Butri. in cap. quoniam frequenter, vbi te non content. Aretin. in §. actionum, numero 1. & circa finem, l. iudex de actio. Tyracuell. de rebus, accu. uentis. l. gloss. 2. & 29. hinc est, quod et si contra actionem filii deat prescriptio [61] iugiter antiquorum quibus elapsis non licet accusare, loquere, vbi Bald. & Ange. C. de filiament. etiam vix vigesimo annorum potest excipere [62] hinc est, quod et si in consuet. d. gloti. 2. numero 39. Caphaliqui alios citat in consuet. 40. numero 42. & 58. & facit ad rem nostram, quod voluit Bald. in repet. l. cum mulier, numero 2. circa §. oppos. ff. ff. solut. matrim. vbi ait, quod et si lapsis certis temporibus maritus [63] non possit accusare vxorem de adulterio, tamen maritus poterit contra vxorem repetentem docere excipere de adulterio, mouet ex text. in l. fin. C. de adul. & ita quoque tenent Roman. & Imolin. Limites. §. de exc. vbi Alexander dicit communem, ff. solut. matrim. in. & Baldus dicit quod l. 2. numero 9. verum de adulterio, reprobat opinionem Bart. contrarium tenentis in d. §. locet ita ergo in proposito mulier licet non possit criminaliter accusare maritum de adulterio, debet tamen posse in causa criminali ad declarationem excipere, [64] cum exceptio favorabilior sit, quæ actio, augetur hoc ex ff. de regul. Dec. & Cagn. dicta l. iudex. §. cum actionem. Dubium tamen facit, quod supra dixi, quia adulterium nulla causa iustitiam potest, & ideo adulterium mariti non debet vxori prodicari, quia forte ratione inductum est quod non audiat mulier opponendo adulterium mariti in causa criminali, quia scilicet in causa criminali agitur principaliter ad publicam vindictam, quia publice [65] iurum est, quod delicta non remaneant impunita, ita vulneratus, in fuisse ad legem Aquil. & c. vix ex causis, quibus puniuntur delicta, de [66] quibus apud Platonem, Senecam, Aul. Gellium, & Augustin. quos citat & sequitur Tyracuell. de legibus conubial. l. 9. glossa, part. l. num. 224. nisi dicamus, quod vxora adulterium non iustitiam propter adulterium mariti respectu penæ ipsi vxori intendendæ, sed iustitiam quoad hoc, ne maritus commodum ex eo sentiat diuersis respectibus [67] eadem res diceretur iure censetur, l. miles §. pro parte, ff. de leg. 2. Abb. in c. iura, in fin. de decim. Ripa in l. iudex, num. 122. C. de reuoc. donatio. dixi in consuet. 127. nu. 69. & potest vxor dicere marito, quoad te, liberas & des habeo; nam et adulterio offenditur maritus, [68] offenditur Respublica, & offenduntur coniugum, & tota agnatio de marito est text. in l. 2. §. fin. ff. de adulter. in l. qui iuravit adulterij. C. eodem in sanguineis est text. in l. vnica. C. si rector prouin. & in l. vnica. C. si quis inquit predict. pot. vbi dicitur, quod adulter est inimicus propinquorum mariti, de Republica item est text. in l. 3. §. iudex, de doli. & l. Stichus, ff. de iniur. Lupat. dicta Rabbi de donat. vir. & vxor. §. 88. nu. 7. officio mariti cessat, quando maritus & ipse eodem laborat vitio, quod non debet in aliis redarguere, quod in seipso non sibi displicet.

Alia etiam difficultas oritur mihi circa illud dictum, quod mulier criminaliter accusata adulterij non possit excipere de marito adulterio; nam et si in causa criminali principaliter tractetur de vindicta publica, ideoque non sit iurandum, quod maritus luxuriose viuendo causam dederit vxori meretricis, quia in causa criminali pena [69] venit sibi applicanda, non parti, l. iudex, §. quod illicet, vbi Bartol. ff. de

ff. de publicis in summa. Institut. de inur. gloss. Barto.
 & Alexan. in l. prator ait. in princip. ff. de sepul. vio-
 lat. Arotin. in Rubric. de iudic. colum. fin. vbi dicit co-
 muniem esse opinionem, & sequitur Felin. commu-
 nem quoque dicit Maran. in pract. iudic. in 4. part.
 princip. in princip. num. a. vbi dicit veram, & comu-
 nem conclusionem. Follet. in l. pra. in l. ver. au-
 diantur excusatores, num. 96. & 98. Clar. in pract.
 crimin. quest. num. 2. vbi prope infinitos allegat
 dicens, quod ita tenent omnes, tamen potest quis re-
 tate criminalem causam principaliter, & accessorie,
 vel in consequentia cumulare prius interdictis
 puta, quis peius aliquem panem de furto, & confes-
 ter [70] ad restitutionem rei ablatae condemnari, id
 enim iure permittitur, secundum doctrinam Bartoli
 in l. inter d. q. qui furem num. 9. ff. de fur. Rom. in
 l. edict. numer. 103. verum non obstat sua ratio. C. de es-
 dend. vbi dicit communem, & ibi de commun. ac-
 testatur quoque Cur. de iur. num. 8. Arotin. in equi-
 liser, & quahdosi 2. §. ad corrigendos num. 199. de ac-
 cusat. Alexan. in l. diuisus in vlt. notab. fide re iudic.
 Socii in consil. 60. colum. 1. volum. 4. Dec. in d. l. edict.
 num. 66. C. in l. in consil. 14. numero primo, Maran.
 qui alios citat, & declarat in d. 4. part. in princip. nu-
 28. Clar. in p. m. crimin. quest. a. num. 2. proinde si-
 cut quando ciuili causa respectu adulterij principal-
 iter innotat ad separationem thori, & amissionem
 dotis, potest vxor excipere de adulterio mariti, & au-
 ditur, ita audienda videtur, quando maritus principal-
 iter agit ad portum, & accessorie ad priuationem
 dotis, alias esset in facultate mariti adulterij excluden-
 di se super vxorem, posset pro responsione dici, quod
 vbi prius in interesse deducitur accessorie ad cau-
 sam criminalem, tunc causa licet erit civilis, & secun-
 dum criminalem modo regularur, quia accessoria [71]
 sequitur naturam principalis, & accessorium, & regul-
 tur. in 6. ideo in Instituto duplici iudicio, secundum
 doctrinam Bartoli in d. §. qui iurem, Princeps negram
 faciat accusator de peritis intelligens, velique accusator
 proloqui suum interesse, quod facere [72] potest, glo.
 in l. veni edicti, vbi not. Li. C. de in ius vocan. in l. in
 l. edicti, off. de public. iudic. tunc erit locus tor-
 tura, quia causa habet criminales admixtas [73]
 ita vult Paris de Put. in tractatu syndicator, in ver. tor-
 tura. §. pone, quod aliquis commissit plura delicta in
 princ. col. m. h. i. sequitur Boff. in tit. de iudic. & co-
 sidante tortor, num. 301. sequitur Rip. in Rubric. de
 iudic. num. 97. & sequent. vbi dicit communem esse,
 quia criminale iudicium inalefcit ciuili, & quia
 Princeps indulgens non praeiudicat parti, cui in-
 choato processu criminali fuerat ius q. usum, per
 que iura ego dicebam in futo. de quodam nobili,
 qui de facto conuictus fuerat, & eo quod bis mille au-
 reos, quorum custodiam susceperat, exportauerat, &
 negauerat sortorio requirenti, quid tenebatur in car-
 ceribus causam dicere, & poterat torqueri, licet gra-
 tia n. a Principe impetrasset, eadem ratione dicebam
 elapsis annis, quod causa ciuili, quae erat accessoria ad
 criminalem, non poterat succedere per instantie re-
 stitutionem, quando in criminali lapsa erat instan-
 tia. In questione tamen nostra existimo adiuuendis
 esse vxorem ad excipiendum de mariti adulterio, &
 etiam in criminali iudicio [74] ad effectum, ne perdat
 dotem, & ve excludat maritum a lucro dotis, & non
 obstat, quod supra deduximus in princ. quia illa pro-
 cedunt ad effectum, vt impeditur actio per com-
 pensationem totidem fecus est, quando non in vim
 declinatorie, vel dilatorie vxor exciperet de mariti
 adulterio, sed in vim peremptoriae pro quo facit, quod

supra dixi, maritum, qui adulterium commisit pot-
 quam vxor fuerat de adulterio condemnata, & ei vx-
 xorem recipere non obstante sententia inducen-
 thori separationem: si enim vxor posset adulterium
 mariti probare post sententiam, multo magis poterit
 ante sententiam, post contestatam litem, & ita o. licet
 in causa criminali vxor excipiendo de adulterio ma-
 riti non impediat processum, tamen est audienda ad
 excludendum maritum a prosecutione dotis, & est
 noua declaratio, quam credo verissimam. [75]
 [75] Limitatur etiam, vt non procedat, quando
 maritus reconciliatus sibi vxorem, quia tunc non pos-
 terit in futurum opponere ei de adulterio, & quod
 de adulterio fieri possit pax, reconciliatio est les.
 in Authent. sed hodie C. de adulter. & in l. i. vbi
 quidam. G. v. nulli iud. vbi expresse dicitur, quod li-
 cet marito recipere vxorem, quae propter adulterium
 fuerat detrusa in monasterium, & ita tenet [76] Bar.
 in consil. 75. Domine potestas, a primo edicti, vbi
 dixi dicit hoc verum esse, quod ad omni iudicium, &
 tunc tenet, quia ista pax est licita in omni maleficio
 civilis. Institut. de inur. l. si tibi §. quod edam, & l. finis
 de pac. & licet super crimine non possit ten. [77]
 transactio, transigere. C. de transactio. hanc est
 verum, quod impediendum processum tantum, vt
 per [78] Ius idem voluit Bartol. in illa Lexaniger
 in secunda lectura in vltima colum. Alber. & Franc.
 Tigg. Alexan. num. 5. veli aduerte tamen, quod licet
 cuique remittere in iurium h. illam, l. si quis. Cur.
 Sen. numer. 22. regulariter enim prohibita est super
 crimine adulterij transactio, vt eo rectius videtur
 vbi Doctores laborant pro inuenienda ratione spe-
 cialitatis, & Pet. de Bellapert. prout cum re. in l. Con-
 d. b. & Cur. Sen. multa effudit contra Barlosum refo-
 riam, in l. i. cum clerico & monacho, tam qui
 deo impudenter, & in l. p. dicit, C. in l. en. in consil.
 409. volum. 1. quod facta reconciliatione non potest
 opponi de adulterio, & dicit Bolog. in consilio 23. nu-
 mer. 3. in fin. quod remissio adulterij fiat in peccato
 mariti.
 Et quod dictum est, adulterium transactio re-
 mita solum, quod rancorem animi, non autem quod
 impediendum processum, locum habet, quando agi-
 tur de adulterio vere, non autem quando res est de
 praesumpto, vel ficto: scis enim quod si aliquem ha-
 beret suspicatum de sua vxore, qui ter monitus non
 alloquatur spretis monitionibus conueniat cum ea
 licet [79] sibi illud occideret, vel accuset, quia pra-
 sumitur adulterij, vt in Authen. si quis ei. C. de adul. &
 §. 1. in Authent. v. licet: mater. & auia. hoc casu poterit
 transigi super adulterio, etiam ad impedendum pro-
 cessum, fuit [80] originis opinio Iacob. Belus. in g.
 pen. in Authent. & auia. & auia. Bald. & Respon-
 der. in 20. oppos. vbi etiam Angel. & Salicet. & idem vo-
 luit Iasunum. 6. & Cur. Sen. num. 3. ver. limit. tam. in
 Ang. in l. si maritus, §. si negauerit, ff. de adul.
 Est et alud notandum in proposito, quia tunc per
 adulterium offendunt maritus, thori, & Respon-
 der. supra tetig. tam quia ipse est principaliter in-
 iuriatus, ceteri vero in consequentiam, per l. p. in
 [81] ceteris in vindicanda iniuria, vt est text. in l. 2. §.
 in l. de adulter. l. quia in iudic. adulterij. C. eo. & ex h. c.
 inferri Bartol. in dicto consil. 175. in secundo dubio,
 quod de adulterio pax requirenda est a solo marito,
 [82] & ab eo sufficit illam habere, & subdit, quod ab
 vxore adulterata non est requirenda, quia volens
 non fit iniuria, & quia cum sit focus criminis, non
 potest accusare, si alium. C. de libe. caus. & alia mul-
 ta ad huc, sequitur Alexan. in add. vbi allegat text.

in ca. in prin. vbi Bald. quib. modis etiam tunc hinc dicit Fulgof. in consil. 133. quod confitetur quod adulterium [83] puniri non potest, nisi marito vultare, sequitur Bolog. dicto consil. 2. numero tertio, quod ego intelligo civiliter, quia criminalis persecutio fieri potest marito inuito, ratione iniuriæ, quæ fuit illata Reipublicæ, sed si Rati sententia vera esset necessario, quod diximus post Barto. & alios in L. transigere, non esse licitam transactionem super adulterio ad impediendum processum, haberet locum post porrectam accusationem, & ante liceret pacisci de adulterio, vide tamen Clar. pract. crim. questio. 58. numer. 2. & 3.

Hoc casu videndum est quoque de alia questione, quam patet hinc mensibus habui in facto de muliere, quæ fuerat damnata de adulterio ad dotis amissionem, & alia, & per quibus annis fuit in monasterio, & inde apud maritum honestam multis etiam annis vixit, vir honesto loco natum, piæ ac iustæ viuentis, requisitus ab affinis vxoris honestæ familie, vt eam reduceret domum, consuluit me, si posset remittere solum rancorem, non autem iniuriam, & respondi, posse eum limitatam facere remissionem odij, & eorum, quæ salutem animæ possent impedire, non autem iniuriam, nec poenam, iam sibi ex sententia applicatam, quæ limitat [84] causa limitatum producit effectum, in agris, si de acquir. rer. dom. & remissio est donatio, quæ a mera liberalitate procedit, id est potest quis donare quantumlibet, & exterum retinere, & contrarius ex conuentione legem accipiunt, & ex prædictis constat posse rancorem remitti, non autem alia, & inquit Dyn. in L. si pro fure, in principiis, quod conduci, quem sibi sequitur Baldus, quod [85] remissionem iniuriæ non videtur remittere interesse seu damnum, quod ex iniuria passus est, Baldus qui iudem dicit in L. si tibi s. primo. ff. de pact. fortius dicit Bal. in L. domus. ff. de feruit. vrb. præd. quod facta remissio de omnium [86] iniuriarum, expulsiuum, & de vastatione non veniunt damna, & inter esse allegat Specul. in tit. de accusa. id est Baldus in dicta L. si tibi s. primo, instruit, quod in instrumento pacis ponatur remissio plena cum damnis, & interesse, & Alexand. ibi inquit, h. edictum esse diligenter considerandum, idem Alex. in consil. 168. numero sexto, voluit, secundo. Iaf. in l. prima, numero decimo sexto, ff. de pact. & hoc vult gloss. in di. c. s. fin. In ista de iniur. quam sequuntur alij supra proximè citati, & est dicit communiter sententiam Ioan. de Amit. in consil. 88. num. 14. Didac. lib. 1. variar. resolut. cap. 10. num. 6. verfic. quarto eodem, Clar. in pract. crim. questio. 58. numer. 58. Carroc. in c. cum quid par. 4. limitat. 10. ver. ad quintum, numero tertio, et hoc est verum, quando indefinitè sit remissio, quantum magis locum vendicabit in hoc casu, in quo facta est cum expressa reservatione dotis, & cuiuscumque alterius iuris, reservatio enim ius conferat, [87] quod competeat Bart. in l. pen. C. de pos. Cast. in l. i. numero septimo, ff. de leg. l. Deci. in c. 133. numero secundo, & consil. 102. colum. 3. vbi non obstat quod renunciatio. Crau. in consil. 12. num. 7. & idem licet recipiens foret, [88] confitetur remittere poenam, & interesse, l. fin. in f. C. de eo quod cer. loc. vbi Bar. Ang. Cast. Iaf. & alij, tamen quando recipiendo sortem quis protestatur velle, quod sit sibi saluum ius respectu prædictorum, potest poenam petere, [89] & inter esse secundo in Bar. in dict. l. fin. in v. ver. possemus etiam dicere, Cast. in l. i. Inf. p. 4. ver. quid tenendum, Aret. in consil. 9. col. 1. in fin. 2. dub. Decius in l. vinum, numer. 5. ver. si iurari tamen potest, ff. si cer. pet. cum ergo pro-

testetur iuratus se remittere rancorem tantum, & eundem, non autem iniuriam, & alia, quæ iuratus sibi quaerit ex dicta sententia, arbitror rectè & consilietur quod mulier in futurum non possit vii iure primari. Et non obstat, quod venalis concordia inter coniuges in [90] prohibita, licet ceteris se perpetua, vt in l. i. si liberis, secundum vnam glo. le. tuam, si de pact. dot. vbi conuenit per quam maritus sibi prætextu concordia remittit vxori pactum lucrandi, & est nulla, sequitur Rom. in sing. 582. pone casum quondam, & sequitur, ac valde singulari dicit Ioan. Lup. in Rubric. dona. in v. & v. 34. num. 3. ver. ad idem est vbi nu. 4. inferit, quod si maritus reconciliatio sibi vxorem conuenit, [91] quod si lucrum bonorum sibi lucrum ex adulterio vxoris ipsi viro remaneat, non valebit pactum tantum continens tempus, & venalem concordiam, si quæ addat Romanum loco prædicto, quia ille text. loquitur, quando maritus remittit inq. questum, atque ita vendit confortiam, & secus est in casu nostro, quia maritus nihil remittit, sed retinet quod iam fuerat sibi adiudicatum, atque ita casus sunt diuersi, proinde rectè Lup. relinquit cogitandum, licet veram differentiam non exprimat, non enim tenebatur maritus recipere vxorem adulteram, id est recipiendo potuit addicere quæcumque pacta, quæ sibi tradidit [92] rei sue potest quis apponere quæ vult legem, l. in traditionibus, C. de pact. Zabari. in clem. quia contingit, in 1. not. de religio. d. m. b. D. Becius in consil. 101. numero vigesimo quinto, & vigesimo sexto, ita in remissione iniuriæ, vel alterius iuris, & vxor debet remissionem in totum acceptare, vel in totum improbare, [93] non autem improbare pro parte, & pro parte illi acquiescere, cum a queritur si de admittit, tunc inam absurdum, si de bon. ubi dicit Barto. in l. contra iuris. s. fin. cum l. si de pact. quod si cuius ius queritur ex contractu teneat illud [94] acceptare cum omnibus suis qualitatibus, & dicit Alben. ibi quod agnosces, si de contractu teneat illum agnoscere contra se alios citati in consil. 52. numer. 40. & seq. vbi habes ad satisfaciendum. Præterea in l. si liberis, turpido in hoc consistit, quia vxor, quæ sine causa discessit, & consequenter gratis tenebatur redire, turpiter exigit à viro remissionem pacti, quam alias vir non fecisset nisi vt induceret vxorem ad redeundum, argumento l. prima & secunda, ff. de cond. ob turp. cau. sicut etiam dicimus de testib. qui cum teneatur ferre testimonium turpiter accipit quidquid pro ferendo testimonium accipit. Accus est in marito recipiente vxorem adulteram, quia non dicitur turpiter aliquid capere, cum non teneatur illam iterum admittere ad thorum quem violauit, vtriusque cum maritus reuertitur sibi iura nihil habet ab vxore, sed à lege referente sibi dotem vxoris adulteræ, vel etiam à iusticia adiudicant. Imò videtur quod possit maritus iusto casu licitè capere [95] vt adulterium dissimulare, vt probat text. in l. idem & fin. princip. ff. de codi. ob turp. cau. quod non pono pro constanti. Rursus in dicta l. si liberis, simulata fuerat discordia & affectu iusta causa discedendi, vt inde pro reducto extorqueret à viro remissionem pacti, non autem itaque si dolus non debet vxori dolose optulari, cum nemo debeat ex suo [96] dolo lucrari, vel commodum consequi, l. ne ex dolo. ff. de dolo. l. itaque fullo. ff. de hurt. D. Becius in consil. 97. numero decimo septimo, vbi alios citat, & affectu iusta causa [97] non prodest, l. & qui data. ff. ex quib. cau. maior. nec in pedimentum [98] affectu iusta causa, vlt. ff. si quis euit. ne alius quilibet affectus [99] actus secundum Felin. in c. 2. de testib. Tyrag. de testib. consil. 5. 35. gloss. 4. num.

no. 28. de rixa affectata [100] quod iuvet, ponit Boffi. in titu. de homicid. num. 96. & quando fit affectata, vel ficta, non valet transactio [101] vt ponit Ang. in leum. his. ff. de transact. sequitur Caltr. ibi. Nara in consil. 543. num. 34. at in n. lro. casu rixa, & discordia non fuit ficta, nec affectata, aut simulata, sed vera, & certa, ideo termini nostri in omnibus discordant à casu dictæ legis.

[102] Declaratur pariter non procedere quando post commissum adulterium maritus cognouit carnaliter vxorem, videtur enim per talem actum remittere iniuriæ, & ea sibi reconciliare, atque illius mores approbare secundum glossam vnicam in c. fin. de adult. & in c. pierunque, de donat. inter vir. & vxor. vbi Prapole, quod autem 32. quæst. i. e. quemadmodum, de iureiur. Caltr. in consil. 403. volum. i. vbi tamen dicit hanc reconciliationem induci quando maritus cognouit vxorem post penitentiam peccatam, aliis autem si ante penitentiam cognouit lenocinij reus est. [103] non potest vxorem accusare, & significat, de iuror. c. pen. de adul. c. 63. quæst. i. & c. nemo. 2. quæst. 1. & hæc erit alia declaratio, vt scilicet vxori non possit maritus opponere de adulterio quod commisit ipso tacite, vel expresse lenocin. & prædictam decisionem, cum ea distinctione probauit Bologn. in consil. 23. num. 3. & 4. & communiter dicit Didac. in Epitome de sponsal. part. 2. ca. 7. §. 6. numero 7. vbi subdit quod non obstant prædicta remissione poterit maritus accusare vxorem si postea cadat in adulterium, quamuis contrarium teneat Salic. in l. quoniam Alexantr. C. de adulter. & ait quod quæ quod ea nouum adulterium committente non dabitur accusatio adulterij remissi, quia delictum reconciliationis extinctum non potest resuscitari, quidquid voluerit Lupin dict. c. per vestras, in princ. §. 9. num. 18. vbi latè agit reprobandum Salicet. quoad primum dictum, quia præcedens venia [104] non trahitur ad futura delicta, non alias §. ff. de iur. & factis, quia impunitas pro futuris delictis non valet tanquam præbeat occasionem, & licentiam peccandi, prædicta sententiam quod maritus cognoscendo vxorem carnaliter videatur illius malos mores approbare, tenuit quoque Clar. in præc. crimin. §. adulterium, num. 18. vbi addit quod peccat mortaliter maritus [105] qui cognoscit vxore u adulteram, c. coniugio 32. quæstio. l. Bertach. in suo repertorio in ver. adulter. si de quo tamen videndus est Caiet. in summa in vet. matrimonialibus vltus. c. 10. & tractat Didac. d. c. 7. §. 2. num. 4. bene certum est quod turpe est marito cognoscere vxorem adulteram ante penitentiam, vel cum ea habitare propter suspicionem lenocinij, dixi supra ex Caltr. & Bologn. Lup. in d. c. per vestras, in 3. notis, §. 21. num. 21. folio mihi 152. Didac. d. §. 2. num. 4. & præmissa conclusio confirmatur, quia, vt dixi supra loquendo de ingratitudine filij, iniuria seu offensio remitti potest non minus tacite quam expresse, non [106] Ienin minus loquitur tacito, quam verbis. l. Paulus. ff. de rat. hab. l. reprehendenda. C. de in litto. & sublit. & dicit glo. in l. recurre, ff. de acquirend. hæreditatib. recurre verbius an factis aliquid fiat, Tiraque de retract. confang. in fin. num. 75 Ripan. com. 187. num. 8. Bello. in consil. 15. num. 1. Neutra in consil. 50. num. 51. Nara in consil. n. quæst. 6.

Intelligi tamen iniuriæ remissionem induci quando maritus sciens cognoscit vxorem adulteram, quia si ignoraret adulterium commissum non videtur voluisse reconciliari, ita loquuntur iura omnia supra citata, nam ignorans nunquam [107] videtur remittere ius sibi competens. l. mater decedens. ff. de inol-

fi. testam. l. cum Aquilina. ff. de transact. l. ex maleficiis, longe minus, ff. de actio. & obligat. Ioan. And. ad Specul. in tit. de testam. §. in primis, sub numero 27. Afflict. in decis. 33. Decet in com. 103. in 3. dub. & qui ignorat actus defectum non potest videri, [108] quod illum approbat, Alexantr. in consil. 33. col. 1. volu. 7. & ignorans non negligit ius suum, nec contemnit. c. quia diuersitatem, de concess. præben. cum ergo vir ignorat delictum vxoris non videtur cogitare [109] de iniuriæ remissione.

SUMMARI.

1. *Dei datur, vt maritus onera matrimonij sustineat.*
2. *Vxor non est aliena à viro si dotem promissam non soluit.*
3. *Maritus denegare potest vxori alimenta si dotem partem soluit, & partem retinet.*
4. *Empior non lucratur fructus prædij empti, etiam pro rata pretij soluit si integrum non soluit.*
5. *Vxor, quæ integram dotem non soluit, debet tamen alii pro rata partis solue.*
6. *Partis eadem est ratio quoad partem, quæ est totius quo ad totum.*
7. *Empior de æquitate facit fructus suos pro rata soluit pretij.*
8. *Officium iudicis datur emptori pro rata soluit pretij ad consequendam partem fructuum.*
9. *Vxor quæ partem dotis soluit lucratur pro parte donationem propter nuptias.*
10. *Empior, qui non soluit pretium lucratur fructus, quando sui habuit fidei.*
11. *Maritus potest de domo expellere vxorem quæ dotem non soluit.*
12. *Habitu ei debetur, cum alimenta sunt præstanda.*
13. *Matrimonium res est spiritualis.*
14. *Matrimonium non rescinditur etiam si datus vnus partis sit casus de dote.*
15. *Matrimonium non rescinditur etiam si vnus coniugum minor petet et rescinditur in integrum.*
16. *Matrimonium non rescinditur etiam si mulier dolose affirmauerit bona sua esse maximi valoris cum non sint.*
17. *Legi cautum quod non reperiunt non est superfluum si inueniuntur presumendum.*
18. *Ius dicere sibi de facto nemo debet.*
19. *Adulterum vxoris præstat iustam causam separandi iborum.*
20. *Thori separatio fieri non potest ob adulterium sine iudicio ecclesiæ.*
21. *Matrimonium non dirimitur propria auctoritate etiam si notoria sit consanguinitas inter coniuges.*
22. *Conductor, qui in solutione personis deficit pro parte potest expelli.*
23. *Emphyteuta, qui deficit in solutione canonis pro parte cadit à contractu.*
24. *Emphyteuta deficiens in modico cadit à toto.*
25. *Emphyteuta alienans partem rei cadit à tota.*
26. *Contra alium, qui non seruauit, ei non est obseruandum etiam si deficiat sui in minimo.*
27. *Vile variatur per inutile in vniuersum.*
28. *Vxor non conuenitur ultra quam facere possit.*
29. *Vxor, quæ propter pauperiam, & impotentiam non soluit dotem non potest à viro expelli.*
30. *Vxor non excusatur per impotentiam à solutione dotis, quam promissu sciens se non posse soluere.*
31. *Maritus a uxore etiam dote non recepta, quando ea sui promissa ab affirmantibus non ab uxore.*
32. *Alienem, qui habet, videtur rem ipsam habere.*

33. *Fiduciarior conueniri non potest, quando creditur principalis factus est non soluendo ob datam e-*

nditionem.

34. *Alium non habens dicitur fidei, non veri habere rem*

35. *Vxor que partem dotis soluit, lucrat solam partem*

donationis propter nuptias, etiam si promissa fue-

rit ab affinitate.

36. *Maritus non denegat alimenta vxori, cuius affines*

propter pauperitatem non soluant dotem.

37. *Alere quilibet eum tenetur quem habet in obsequio.*

38. *Maritus non potest vxorem expellere eo quod dotem non soluit, si eam retinet in obsequio.*

39. *Vxorem alere si tenetur maritus illam retinens in obsequio si promissam dotem non soluit.*

40. *Facilia multa tenent, quae fieri probentur.*

41. *Turpis excusatur, quam non admittunt hospes.*

42. *Maritus, qui ob dotem non solutam expulsi vxorem, potest nihilominus dotem petere via iudiciali.*

43. *Domus, qui ob non solutum canonem expulsi emptoribus non poterit canonem petere.*

44. *Remedia duo quando competunt, electione unius tollitur alterum si sint incomparabilia.*

45. *Remedia plura cumulari possunt, quando, oriuntur ex diuersis causis.*

46. *Domus expellens colonum deficientem in solutione potest nihilominus pensionem petere.*

47. *Maritus tenetur vxorem admittere redeunte in eam qua deseruit propria culpa.*

48. *Maritus, qui vxorem domo expulsi ob non solutam dotem petere poterit non solum dotem, sed etiam refectus dotales.*

QUESTIO XVII.

Ista quoque est causa denegandi alimenta vxori quando non soluit dotem promissam: dos enim constituitur, ut ex eius fructibus [1] maritus sustineat onera matrimonij, pro oneribus. C. de iur. dot. l. dotis fructus. ff. de iur. l. de diuisione, vbi gloss. & Doctores. ff. solut. matrim. Doctores, in c. alibiter, de viu. Bartol. in l. si soror, ff. de do. praeleg. Castr. in l. si cum dotem, s. transgredia. iur. num. 7. s. solu. matrim. C.agnol. in l. omnis distinctio, num. 48. ff. de reg. iur. & in terminis [2] hoc voluit gloss. in §. fin. in ver. vltra, in Auth. de non eligen. sec. nub. quem text. ad hoc allegant ante omnes Cyn. in l. quod in vxorem, colum. 1. C. de neg. gest. vbi dicitur quod deceptus, & non decipiens subueniunt iura. Sal. ibi in h. qui dicit, quod vxor dicitur esse extra domum culpa propria, quando non soluit dotem quam promissit, & idem tenent Castr. & Alexan. ibi. & est tex. in l. fin. vbi not. Bald. & Castr. Cad. Vellez. idem Bal. in l. si donaturus, §. 1. ff. de cond. ob cau. vbi Ias. numer. 3. hoc etiam probauit Bald. in dicta l. de diuisione, & in l. si cum dotem, s. fin. autem in seculisimo, ff. solu. matrim. vbi Alex. Abb. in c. per veltras, de dona. inter vir. & vxor. Rom. in consil. 517. colum. 1. Corn. in consil. 240. in presenti, colum. 2. ver. tamen his non obstantibus, volum. 3. Socin. in tract. fillen. regul. 198. in princip. non enim tenetur maritus vxorem habere sine dote, & nullum, 379. q. 5. sed ante omnes hoc voluit Host. Ioan. Andr. Cof. lecta. Butr. & alij in d. c. per veltras. Ioan. L. p. b. in 3. notab. in princip. col. 1. & 2. folio mibi 133. & seq. Nata. in consil. 3. numer. 9. Vir. in tra. clausula in tit. an possit quis renuntiare alim. col. 6. in fi. Gui. l. Pap. quest. 439. in principi. Boer. in decis. 22. in princip. quia dotis datio est de solemnitate matrimonij, l. fin. post prae. C. de donat. ante nupt. gloss. & alij in l. stipulata, ff. de

donat. inter vir. & vxor. Didac. in Epitom. de sponsal. part. 2. c. 7. in princip. num. 2. vbi ad. it. it. vxorem, quae non soluit dotem non esse alendam, Benincas. in tract. de pauper. questio. 8. in 2. speciali contract. numero tertio.

[3] Et procedit haec opinio etiam si maritus parte dotis recepit, quia pro deficienti solutione parata nihilominus potest denegare alimenta, ita Bald. in l. insulam, §. vltus. ff. solut. matrim. vbi dicitur alimenta negari, quando vxor non soluit integraliter dotem, sequitur ibi Castr. in numero secundo, Ioan. Lup. in d. c. per veltras, in 3. notab. in principi. colum. 2. ver. & hoc non solum allegat text. in simili, in l. Iuliantia, §. offerri, ff. de action. empt. vbi dicitur, quod emptor, qui solam [4] partem pretij soluit non lucratur fructus pro rata pretij soluti. ad idem est text. in l. sustin. §. qui fundum, ff. de contrahen. empti. l. fin. ff. de fun. dotali. Abb. in consil. 66. colum. 3. volum. 1. Aret. in consil. 161. in §. dub. non tamen Bald. & Castr. quicquam dicunt ad comprobandum suam decisionem.

Non etiam declarant, an ob defectum partis possit maritus integra retinere & denegare alimenta, & text. in d. §. offerri, quem allegat Lup. innuit quod in totum erunt deneganda, sicuti in totum fructus acquiruntur emptori, cui pretium non integre soluitur, sed ego teneo [5] maritum debere alimenta praestare pro parte dotis solute, quia eade est ratio partis quo ad partem, quae [6] est totius quoad totum, i. quae de tota, de rei vend. vbi glo. Bar. nota. l. iuris gentium, §. alibi, vbi Doctores, praecipue Ias. ff. de pau. Euer. qui plures, citat in loco 80. colum. 2. ver. quod vt eundem, per cetera videmus, quod etiam emptor nihil lucratur de fructibus rei empte nisi totum soluat pretium, id tamen procedit inspecto iuris rigore, at arguente attente, quae magis obtinet, fructus pertinent ad emptorem [7] rata pretij soluti, ita Bart. in d. §. offerri, verbi, quatuor, iuxta hoc. Deci. qui alios citat in consilij. num. 2. in fin. Bald. Abb. Castr. Io. de Anan. Aret. & alij, quos citat, & sequitur Nata. in consil. 384. numer. 10. & sequitur C.agnol. in l. iurabit, numer. 22. C. de act. empti. Didac. lib. 3. var. resolu. c. 4. ver. dicitur quintus, & eo casu non datur rectio, sed officium iudicis [8] iudicatum super requiritur vt declarat Nata. d. consil. 384. numer. 10. facit etiam, quod dicitur in Authent. sed qui nihil, C. de pa. co. in. & in Auth. de non eligen. secund. nub. §. penult. vbi sicuti vxor [9] dote integre soluta lucratur totam donationem propter nuptias, ita soluta parte dotis lucrabit partem donationis, & per illi ostendit hoc modo determinat eam questionem. Guido Pap. questio. 274. in princip. sequitur Boer. in decis. 22. numer. 19. vbi tamen limitat si habita esset, sed de pretio [10] & hoc voluit Angel. in d. §. penult. vbi dicit esse multum notandum pro ciuitate. b. et quibus text. in statuta de lucranda dote & donatione propter nuptias, Ias. in §. lucras, numer. 126. l. iustitiae actio. Bertran. in consilij. numer. 4. volum. 4. Nata. in consil. 253. numer. 1. & seq. & hoc voluerunt etiam Socin. Attil. Paris. & Nenira. quos citat, & sequitur Rolan. in consil. 10. numer. 2. & seq. vbi idem dicit in statuto disponente, quod vxor donationem lucratur propter nuptias, & in tractat. de lucro dot. questio. 10. num. 3.

[11] Quinimodo tenent multi, quod maritus, cui non soluitur dos ab vxore, potest illam expellere domo, & ad hoc ponderat text. in l. fin. Cad. Vellez. ibi, & sic a marito forsan repelli, atque hoc not. Bald. ibi in l. si donaturus, §. 1. ff. de don. ob cau. & idem voluerunt Cyn. Bald. Salic. Castr. & Alex. in d. l. quod in vxorem, Bald. in d. l. de diuisione, Rom. in consil. 379. col. 1.

col.1. in fin. & volum.2. in prin. & probatur in d.c. per
veltras, de donat. inter vir. & vxor. secundum intel-
lectum Hosti. quod ibi vxor foret domo eiecta, quem
intellectum sequitur Io. And. Collect. Butr. & Abba-
bi, & ex illo intellectu inferit Abbas, quod licet ex-
pellitur vxor propter dotem non solum, alios citat
Ias. d. l. d. donaturus. §. 1. nu. 3. in d. §. fuerat. nu. 98.
Socin in d. reg. 258. in prin. Vital. in d. tract. clausi-
nitium. §. penult. alimen. col. 6. in fi. Ruin. in consi-
144. nu. 1. & 16. vol. 102. Lup. in d. c. per veltras, in §.
notab. in prin. col. 2. vers. si ego teneo, Boer. d. de-
cl. 22. nu. 3. Cordob. in d. l. si quis à liberis. §. si quis ex
li. 6. numer. 50. & sequ. de libag. d. rationes huius
dicti principaliter allegari possunt. prima est quod
vir aliter erat cum habiturus in vxorem nisi dos iuis-
set soluta. pure §. si cum, de doli exceptio. & secun-
da, quia si non teneretur eo casu alere vxorem, que dos
tem non soluit, vt admittunt omnes, vtique non ten-
nebitur etiam illam habere in domo, quia qui debet
alimenta, & [12] habitationem quoque prastare tenetur.
Legimus si de alim. & cibis. leg. prima tamen ratio
mihi non placet, quia matrimonium res est sacra-
mental. & spiritualis [13] §. lo. in v. veniens, de trans-
act. & non rescinditur etiam si dotes vnus [14] partis
causam illi dederit, vt probatur ibi, etiam si altera
partem esset minor, & peneret restitutionem in in-
tegrum, [15] §. glo. & d. in ex parte, de restit. spolia. &
in laic. praxor. ibi Bartol. ff. de minor. & ideo Bal.
Nou. in tract. dot. in 6. par. prin. 43. col. 2. in prin. di-
cit quod mulier vidua, que vt speciosum haberet vi-
ram dedit in dotem omnia bona sua que dicebat maxi-
mi esse valoris, cum tamen modica essent decepit
[16] virum, non retractat per hoc matrimonium,
licet mulier repelli possit, & perdat ex dolo benefi-
cium aliis sibi copetens non conueniatur, vltra quā fa-
cere possit, imo & carcerari possit, sequitur Lup. in d.
3. notab. in prin. col. 2. cum ergo in matrimonio non
debet retractatio ex causa non sequuta, non est bona
ratio expellendi vxorem, quia non esset aliter illam
dicturus, verior ergo est ratio secunda, & addi pos-
sunt rationes, quae supra allegatae sunt in principio
circa alimenta, quia deceptis non decipientibus iura
subueniunt, & quia maritus sine dote non cogitur ad
onera matrimonij secundum Dad. in d. l. quod in vx-
orem, inter quae onera illud videtur maxi. num. fer-
re scilicet, leuitatem, loquacitatem, importunitatem,
& alia mulierum vitia.

Contrariam tamen sententiam quod vir ob defe-
ctum solutionis non possit vxorem domo expellere,
probat Card. in d. c. per veltras, in 4. opposi. quia in-
ter causas diuorij, haec non reperitur, c. porro, de di-
uort. & quod leg. [17] cautum non reperitur, non est
superfluitas inuentionibus praesumendum, Archid.
in proom. texti col. 6. D. Becius in consil. 35. num. 4.
& maritus non debet de facto sibi [18] ius dicere l. c.
ne quis in fin. ca. c. cum vnisset, de iudi. ita quo-
que tenet Bal. Nouel. in d. prin. ff. 43. volum. 2. in fi.
vers. posset tamen expelli, ubi dicit inspecto iure ca-
nonico quod est seruandum non posse vxorem ex-
pelli, idem voluit Didac. qui tamen de praedictis non
meminit in d. Epitom. sponfal. part. 2. c. 7. in princip.
num. 2. ubi mouetur, quia maritus teneretur cum vxore
habitare & ad id cogi posset per ecclesiasticum
iudicem. c. literas, ubi Abbas, de restit. spolia. c. 1. de spo-
sal. c. intelleximus, de adulter. c. de offic. ordi. & ad id
praecise cogi potest secundum Bartol. in l. stipulatio-
nes non diuiduntur, quest. 8. ubi Ias. nu. 3. ff. de ver-
bor. obligat. Abb. in d. c. literas, in fin. Prapof. & Fel-
lin. numer. 8. in d. 2. de sponfal. eandem sententiam

tenuerunt Moder. Galli ad Alexan. in consil. 35. col.
pen. volu. 4. tanquam sit contra ius diuinum, de quo
apud Matth. cap. 19. Marcum cap. 10. & Diuum Pau-
lum ad Ephes. ca. 5. sequitur Decif. Pedem. 32. nu. 18.
hinc videmus, quod & si thori separatio [19] expre-
ssè concedatur propter vxoris adulterium, c. ex parte,
& de sponfal. c. signihicatis, c. ex literis, & c. gaudentes,
de diuor. c. intelleximus, & c. fin. de adulter. tamen ea
nunquam à viro fieri potest autoritate propria, [20]
sed expectandum est ecclesiae iudicium. c. peremptoria
de donat. inter vir. & vxor. c. porro, de diuor. & id pro-
cedit etiam si notoria sit causa, vt in consanguinitate
[21] dicunt Abb. d. c. porro. Imol. in c. ex conuastione,
de restit. spolia. Lanfranc. in rubric. de cau. poss. &
prope. col. si quod tamen non pono pro absoluto, per
ea, quae ponit Didac. d. c. 7. 65. numer. 10. quidquid
tamen sit in vi causa separationis iulia est, & à lege de-
terminata, non licet marito vxorem expellere pro-
pria autoritate, quanto minus licebit in causa non
determinata, in summa prima opinio est commu-
nis, & approbatur per legistas, secunda tamen magis
consentit iuri canonico, & fauet anime cuius saluti
consulendum est.

Si primam teneamus ampliando erit si pars tan-
tum dotis erit debita, cetera vero iam sit soluta: non
enim quoad expulsiorem militat ratio, quam allega-
uitus supra tractando de praestandis alimentis, & fa-
cit, quod diximus de conductore [22] §. qui defecit in
parte pensionis, si enim potest expelli, vt probat tex
in l. eadem, ubi soluitur in solidum, c. loca. idem in em-
phyteuta qui deficiendo in parte pensionis [23] cadit
à tota re. Specu. in tit. de loca. §. nunc aliqua, vers. 19.
& est magis communis secundum Ias. in l. 2. num. 54.
C. de iure emphyt. Ioan. And. Bald. Oldr. Castr. Alex.
& alij citati per Nattam in consil. 429. num. 7. & 8. ubi
ampliat etiam si defectus sit in modico, [24] Roland.
in consil. 17. num. 14. volu. 2. qui duo dicunt idem ef-
fesse quando emphyteuta contrauenit alienando par-
tem rei, volunt enim quod citat [25] §. tota re de quo
articulo late Clar. in quest. 8. num. 4. de iure emphyt.
hoc etiam videmus in eo qui circa obsequia con-
tractus deficit in matrimonio, quia ei aduersarius in
nullo tenetur implere, [26] Bald. in Liurifgentium. §.
adeo, in vers. pacta conueniunt, in 2. notab. ff. de pact. §.
bi loquitur etiam in his, quae non respiciunt substan-
tialia contractus, Decif. in l. cum proponas, numero 5.
ubi Cur. Iun. ad Alexan. numer. 2. C. de pact. Natta in
consil. 373. num. 29. versicu. nec releuat, Menoch. in cō-
sil. 55. num. 6. D. Becius in consil. 45. numer. 10. & facit
quia non potest expelli pro parte, & retineri pro
parte, sed expulsio res est indiuidua atque in indi-
uis [27] vtile vitatur per inutile, Bartol. in l. grecē.
§. illud commune, num. 3. ff. de fideiussio. in l. querna-
modum, num. 9. C. de agricol. & censib. ibi Doctores
in l. §. sed & si mihi, ff. de verb. oblig. ubi Ias. num. 4.
versic. in ista, & Crot. num. 7. & est text. in l. si spon-
sus. §. generaliter, & §. circa de don. inter vir. & vxor.
& in l. §. item quaterius, & in §. Trebatius. ff. de aqua
quotidia. & alii. ergo pars non soluta non impedit
expulsionem, sed ea solutio vitatur ob partem non
solutam.

[28] Principalem tamen conclusionem limita non
procedere quando vxor soluisset quidquid potest,
habet enim privilegium ne teneatur vltra quam fa-
cere possit, ex diuerso, in prin. ubi Bart. & alij, so-
lu. matri, tunc enim si ob paupertatem, vel inopiam
mulier non possit integrum dotis debitum exolu-
re, [29] non potest à viro expelli, sed alenda est, ita
declarat Alex. in l. si donaturus, §. primo, num. 2. vers.

limita tamen, ff. de condic. cau. da. & ibi Ias. num. 5. in fi. additio. ad Cui. Pap. in q. 439. in additio. fide dicam paulo infra circa sequentem limitationem.

Hoc tamen verum est, nisi mulier doloſe dotem promiſiſſet, quam ſciſſet ſe non poſſe ſoluere, quia perditur dictum beneficium propter dolum. l. etiam. §. licet. ff. ſolut. matrimo. & in terminis quod non [30] gaudeat mulier doloſa tali beneficio. elt text. in l. pen. ff. de iur. dot. quem dicit ſingulariter Ioann. Lup. in d. e. per veſtras, in 3. notab. in princ. colum. tertia, verſie. & per iſta ſuit alijs deciſa, de donatio. inter vir. & vxor. & dixi in tit. quib. debeantur alimenta, in quaſtio. de his qui tenentur ſolum in quantum facere poſſunt.

Secundo principaliter limita conſuſionem non ſtram; vt non procedat quando dos fuiſſet promiſſa non ab ipſa vxore, ſed a patre, vel fratribus vel alijs etiam extraneis, quia tunc ſi ſunt in mora dotes promiſſas ſoluendi tenetur nihilominus maritus [31] vxorem alere, ſecundum Corn. in conſil. 145. in hac coſultatione, columna quarta, verſic. nec refragatur, & verſ. præterea imputatur, volum. 2. vbi duplici mouetur ratione. prima eſt quod cum maritus actionem habeat contra patrem, vel fratrem vxoris, qui dotem promiſit videtur dotem [32] ipſam habere, l. nemo videtur, ff. de integ. reſtitu. l. rem in bonis, ff. de acqui. rer. dom. qui actionem habet, ff. de reg. iur. ſecunda eſt, quia negliſſentia mariti ſeu eius culpa commiſſa circa exactionem dotis non debet vxori nocere. facit quod dicitur de fidel. uſſore, qui non [33] poſteſt conueniri a creditore quando ob dilata. exactionem debitor factus eſt non ſoluendo, hanc declarationem probauit etiam Socin. Jun. num. 14. num. 4. 4. vol. 3. ſed ante omnes Abb. in d. c. per veſtras; hæc tamen rationes non videntur tute, quia licet actionem habens videatur rem habere, tamen minus eſt actionem habere quam rem l. minus eſt, ff. de reg. iur. & id quod dicitur in contrarium procedit [34] tunc non vere, vt per Doct. in dict. l. qui actionem, numer. 4. vbi etiam Cagno. & ſi hæc ratio bona eſſet procederet etiam quando dos eſſet promiſſa ab vxore, quia etiam tunc maritus cum habeat actionem videretur rem habere tamen ſecunda quoque ratio nõ ſatiſfacit quia cum eſſet in facultate mariti agendi non poteſt ſibi imputari quod non egerit, nemo etenim cogitur agere.

Idem contrariam ſententiam, quod non ſit alenda etiam eo caſu, quod dos non eſt per vxorem promiſſa ſed per alium probauit Bald. in l. quod in vxorem, numero decimo, C. de negot. geſt. vbi dicit indefinita alimenta præſtanda non eſſe ſiue dos debeatur ab vxore, ſiue a patre, aut alio, eodem modo loquitur Caſtr. numer. 4. & Alex. num. 3. & cæteris clariuſ Salic. in fi. dicens legem tres caſus parificare quod dos ſit a muliere a patre, vel ab extraneo promiſſa, quia ſemper eſt mulieris, & ſemper datur pro oneribus matrimonij, ita etiam loquitur Guid. Pap. d. quaſt. 439. in princ. cum Salic. tranſit Lup. in dict. c. per veſtras, not. 3. in princ. colum. 4. verſ. iſta tamen debent intelligi, & colu. ſeq. verſ. & ita conclud. Ias. in §. fuerat, numer. 98. Inſtitut. de action. Ruin. in conſil. 144. numer. 16. volum. 5. Didac. in Epitome de ſponſal. par. 2. cap. 7. in princ. num. ſecundo, & facit ratio quia contemplatione dotis maritus tradidit vxorem, non querens, nec diſtinguens a quo datur dos, vel a quo promittitur, ſicut etiam, quod voluit Natta in conſil. 158. in princ. per text. in §. illud quoque in Authen. de nõ eligend. ſecum. num. vbi ait vxorem, quæ [35] ſoluit parem dotis lucrari donationem propter nuptias tan-

tummodo pro rata dotis ſoluit etiam ſi fuiſſet a patre vel extraneo promiſſa, per quam deciſionem apparet quod mora patris, vel alterius dotantis nocet vxori.

Quod ſi placet vltima hæc opinio, quæ plures habet authores etiam declarata non procedere quando pater qui dotem promiſit non habet vnde ſoluit, quia habet beneficium ne teneatur vltra quam accipere poteſt, l. pen. ff. de iure dot. & diuerſo, in princ. ff. ſolut. matrimo. hoc enim caſu maritus non deſegabit alimenta [26] vxori ſecundum Cuman. in l. ſi cum dotem, §. ſi cum maritus, cum lege ſequi ſoluit matrimo. idem tenuit Alexand. d. l. ſi donaturus, §. a. colu. 2. ff. de condic. cau. da. quia factum, & inopia patris nõ debet nocere filijs, ſequitur Ias. ibi, a. 5. in ſina. additio. ſua. Guid. Pap. d. q. 439. Benincas in tract. pauper. in 8. q. in 2. ſpecta. contra. num. 15. & ante eum Socin. in tract. fallent. regu. 258. in 2. limita. ſed hoc caſu non excuſatur pater quando per dolum promiſiſſet dotem ſciens ſui patrimoniij vires non ſe extendere ad illam quantitatem, quia dolo non ſubuenitur ex illo remedio, vt dixi in proximè præcedenti limitatione princ. & in ea q. in qua tractauit de his qui tenentur ſolum in quantum facere poſſunt.

Tertio declaratur principaliter hæc conſuſio vt non procedat quando maritus dote non ſoluta retinet vxorem in obſequio ſuo, quia tunc tenetur illam alere, quamuis dotem nõ ſoluert; per rationem quia tenetur quæ alere [37] eum quem habet in obſequio. l. in rebus. §. poſſunt. ff. de commod. l. ſerui, §. quas impet. ſas, ff. de adu. edict. l. ſed & ſi quid. §. ſufficienter, ff. de uſufruct. ita tenet [38] Abb. in conſil. 83. numer. 6. volumine ſecundo, vbi allegat Bartolin d. cit. l. quod in vxorem, & addit prædictam rationem Rom. in conſil. 57. colum. 2. vbi dicit quod ſi vxor non ſoluit dotem promiſſam poteſt maritus illam repellere, at ſi retinet in obſequio neceſſe habet alere per rationem de qua ſuprà, hoc etiam Soci. Jun. qui tamen de ſuprà relatis non meminit in c. niſi. 14. num. 44. verſ. ſicil. poteſt primo dicit, volum. 3. Gramm. qui hoc aperte pronunciat in deciſ. 103. num. 25. & ſeq. dicens quod ſi maritus habet ingit in ſuis ſeruitijs vxore, quæ dotem non perſoluit promiſſam, tenetur illam alere, Benincas in tract. de pauper. in 8. princ. quæſt. in ſecundo ſpecta. contra. num. 4.

Verum huic ſententiæ contradicit Vbert. de Bob. in l. quod in vxorem, quem reſert, & ſequitur Cyn. in prin. vbi poſtquam dixit quod ſi mulier eſt in obſequio viri alenda eſt ſiue dotem habeat ſiue non ſubdit intelligendum eſſe quando nulla dos fuit promiſſa, at ſi fuit [39] promiſſa, & non ſoluta non eſt alenda, atque ita tenet etiam eam, quæ eſt in obſequio alenda non eſſe, & videtur confirmari ratione, quia vxor tenetur præſtare dotem, & obſequia, & cum ad vtrumque tenetur non liberatur præſtando vnum, idco Caſtrenſ. in dicta l. quod in vxorem, numero quinto, dicit quod etiam ſi vir habeat dotem, tamen non alit vxorem, quæ non eſt in obſequio, & dixi ſuprà quando vxor diuertit a viro. Abb. verò in d. conſil. 85. loquitur quando iam erant præſtata alimenta, & tractabatur de repetitione eorum, quod eſt diuerſum a noſtro quaſito, multa [40] enim tacta tenent quæ fieri prohibentur. l. pater tuſoſo, ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris, & turpiſ eicitur quam non admiſſit hoſpes, [41] c. quem ad modum. §. alioquin, de iure iuran. Anan. in conſil. 63. num. 1. in fi. Tyraquel. de conſtit. poſſeſ. part. 3. limit. 7. numer. 43. & Bar. in l. quod in vxorem. allegans a Rom. nihil dicit de præſenti quaſtione, quare concludo, quod ſi mari-

matritus præsinit vxori alimenta, quamuis illa dote non soluerit, & tunc non repetituri verò vult repellere, & non praelare, & potest: aut vult retinere in seruitio, sed non alere, & non potest, per d.l. in rebus, §. possunt inferitur ex hac conclusione quod maritus, cui dos promissa non soluitur, non potest negare vxori alimenta, nisi illam expellat, vel si vult retinere in domo non recipiat ab ea aliqua seruitia vel obsequia.

In prædictis casibus quibus diximus non esse exhibendam vxorem, quia dotem promissam non soluit, & posse domo expelli, aduertendum est quia maritus expulsa vxore, vel negatis alimentis non prohibetur dotem [41] via iudiciali petere, vt probat text. in c. per vestras, de donat. inter vir. & vxor. quem ita intelligit Hostien. dum dicit quod ibi maritus probat dotem vxoris, quam expulserat, sequitur Ioann. Lup. in d. notab. 3. in princip. colum. 1. ver. si ampliori possunt prædicta, quia licet expulserit, est tamen paratus illam redeuntem cum dote admittere.

Sed contra hanc declarationem facit quod glof. voluit in l. a. C. de iure emph. Specul. in tit. de loca. §. nunc aliqua verbi 27. vbi etiam Ioan. And. in addit. vbi ducunt quod si dominus directus [43] ob canonem non solum expellat emphyteutam, non poterit exinde ab eo petere pensionem præteriti temporis, hoc etiam voluit Ioan. Andr. in c. potuit, vbi Imol. colum. 3. & Card. extra loca. Angel. in d. l. 2. Iacob. Belus. in §. quod autem dictum est, in Authent. de non alien. lat. Ias. in d. l. 2. num. 124. ver. in quantum Bartol. in primo membro. & communem dicit Gigas de pension. questio. 75. num. 6. Clar. in tracta. de emphyt. questio. 10. numer. 2. vbi tamen intelligit, quando expellendo dominus reseruauit sibi ius petendi pensionem, idem ergo videretur dicendum in marito, qui vxorem expulit, vt non possit deinde dotem petere. his verò non obstantibus, vera est prior sententia, tunc enim electione vnus remedij tollitur [44] alterum, quando sunt incompatibilia, & contraria, post diem. ff. de lege communi. l. final. C. de codicil. l. in delictis. §. detracta. ff. de noxal. l. quod in heredem. §. eligere. ff. de tributo. ita limitat & declarat D. Becius in consil. 87. numero nono. at in casu nostro non sunt contraria expellere vxorem, & petere dotem, sed sunt diuersa, quia expulsio respicit futurum tempus, dos autem respicit præteritum, argument. l. et si forte. §. fin. ff. si seruit. vend. secundum Iacob. Butr. quem sequitur Alber. in d. leg. 2. C. de iure emphyteut. vel melius dici potest, quod remedia hæc oriuntur ex diuersa causa, idem [45] cumulari possunt secundum Alber. in d. leg. quod in heredem. §. eligere, in fin. Ias. Butr. in d. leg. fin. colum. 2. verlic. quare distinguit. C. de codicil. Castren. in l. edita, column. 4. in glo. ubi est cumulat. C. de edend. Gabriel. commun. opin. lib. 2. tit. de actio. conclusio 7. numer. 17. & expulsio peruenit ex moræ petitio autem dotis descendit ex contractu, idem vt trumque maritus prosequi potest, & nõ obstat quod voluit glo. in d. l. 2. quia contrarium tenuit ibi Bartol. dicens, quod potest dominus expulso prius emphyteuta petere pensionem, idem tenuerunt Iacob. de Aretin. Cyn. & Salicet. ibi. Anchaz. & Butr. in d. c. potuit. & licet communis sit in contrarium tamen ea procedit speciali ratione, ne dominus consequatur duplex lucrum, expellat scilicet emphyteutam, & consequatur meliorationes, quas emphyteuta non soluens pensionem perdit, vt d. leg. 2. & nihilominus habeat etiam pensionem, & emphyteuta tot

penis pleatur, quia scilicet soluat pensionem, perdat vile dominium, & melioramenta, atque ita multum afficiatur pena, contra text. in cap. at si clerici. §. fin. de iudic. propterea videmus, quod in simplici colono, in quo non cadit ratio multiplicitatis penarum absurdi, & iniquitatis prædictæ, licet [46] domino, qui cum expulit petere pensionem. leg. colonus, in princip. ff. locat. & hanc diuersitatis rationem post Iacob. Belus. Cardin. Alber. & Imol. recitat, & considerat Ias. d. leg. 2. numer. 124. verlic. ego pato in hoc membro. & numer. 123. verlic. in colono autem simplici, quare cum in marito cessat absurdum, & ratio multiplicitatis penarum admitti debet ad petendum dotem, licet vxorem expulserit, pro quo etiam facit, quia si vxor expulsa vellet dotem soluere, & ad vitum redire, nemo dixerit illam non admittendam, cum etiam propria culpa recessit, admittenda sit. [47] si vellet redire, alias teneatur eam alere, secundum glof. l. in fin. c. significasti, de diuor. Specul. in tit. de sponsal. §. fin. num. 4. Hostien. in Sum. qui matr. accusa. post. §. 1. colum. 1. ver. quid ergo de expensis, dixi in quest. an maritus teneatur alere vxorem, ergo eodem modo admitti debet maritus ad petendum dotem, cum enim sint correlatiui, non debent ad imparia iudicari, vt sepius est repetitum in hoc opere.

Addo, quod non solum maritus, qui vxorem domo expulit, petere potest dotem, secundum supra dicta, sed etiam vsuras dotales, quia post moram sunt licite, secundum notata in cap. salubriter, de vsur. Angel. & Ias. in §. fuerat, Institutio. de action. & tractauit latissime in titulo, quibus debeantur alimenta, in questione, an maritus petat vsuras dotis non solutæ, & in [48] specie nostra questione tradit Lupus in dicto c. per vestras, in notab. colum. 5. ver. & quod plus est, non solum.

Sed in contrarium videtur tenere Bald. in l. insulam §. vsuras. ff. solut. matrim. vbi dicit, quod est maritus, cui non est soluta integra dos possit expellere vxorem, & non teneatur illam alere, tamen nõ poterit a patre vxoris petere vsuras dotales, seu redditus dotis, ex quo vxorem non alit, sequitur Imol. & Alexand. ibi in princip. & probauit in questione, an maritus petat vsuras dotales, in 1. limitatione, quia vsuræ debentur in recompensationem onerum matrimonij, quæ sustinentur a marito, idem cessantibus oneribus, cessat vsurarum petitio: pro concordia igitur distinguenda sunt tempore, vt scilicet pro tempore præteriti, quo vxorem in domo retinuit, & aluit, consequatur vsuras, secundum ea, quæ dixi in prædicta questione: pro futuro autem tempore nihil petat, quia cessat causa vsurarium, & videtur text. in fortiori in l. final. ff. de doli exceptio.

SUMMARIA.

- 1 *Maritus potest cum socio pacisci, quod ipse alai suam.*
- 2 *Vxor potest pacisci, quod maritus potest illam alere.*
- 3 *Pactum, quod socii vel vxor se ipsos alant, non valet nisi penes se retineant dotem.*
- 4 *Vxor pacisci potest cum marito, quod ille non teneatur alere, nam tamen fructus dotis angeant dotem.*
- 5 *Donatio mutua valet inter virum, & vxorem.*
- 6 *Vxor potest pacisci cum marito, quod se ipsam alai, sed fructus dotis ipsa percipiat.*
- 7 *Dos habet onus alimentorum connexum, vbi coniuga repariantur.*

- 8 Donatio valet inter spouses & ipsam.
- 9 Donatio licet inter virum & uxorem non valet, potest tamen unus eorum non acquirere.
- 10 Remuneratur facilius multa quam donentur pauca.
- 11 Facilius soluitur, quam fieri impediuntur.
- 12 Pacta sunt seruanda, & nulla maior est iusticia.
- 13 Contractus ex conventionem legem accipiunt.
- 14 Contractus possunt consensu partium alterari.
- 15 Pacta in iura veniunt, quia ex natura contractus non veniunt.
- 16 Locator convenire potest, ne teneatur pensionem remittere ob vim maiorem.
- 17 Emptio debetur ex venditione licet nihil expresse sit dictum.
- 18 Venditor cogi potest ad cavendum simpliciter de evictione licet in contractu nihil sit dictum.
- 19 Emptio ne in venditione praestetur, pacto conveniri potest.
- 20 Pactum valet contra naturam contractus, sed non contra substantiam.
- 21 Pactum dicitur de substantia contractus, quando si non exprimitur contractus remanet nullus.
- 22 Pacta apposta dicuntur pari contractus.
- 23 Onera matrimonii ultra alimentorum uxoris multa sunt.
- 24 Vxor nullam tradens dotem, convenire potest, quod alatur a vero.
- 25 Maritus alii uxorem ex dispositione heredi possit.
- 26 Pactum contrarius casus, seu ius positum, est validum.
- 27 Pactum ne sit frustratorium, derogat iuri communi.

QVÆSTIO XVIII.

Quid si à principio convenisset maritus cum patre uxoris, vel cum ipsa uxore, quod maritus alere non teneatur, an valeat pactum? hoc non videtur habere dubium, ut de patre sic [1] pacifcente est text. in l. 1. respons. si de doli except. in l. penult. & l. fin. ff. de in rem verso. Specul. in titu. qui huius sunt legitimi. §. 1. num. 28. in fin. & de uxore, quod hoc modo possit [2] pacifci est etiam text. in l. fin. ff. de in rem verso. si quis pro uxore. §. fin. ff. de dona. inter virum & vxor. l. si convenierit, in fin. ff. de pact. dot. Spec. d. §. 1. num. 28. in princip. Bald. Nouel. in l. si constante, num. 52. ff. solu. matrimo. & in tractat. dot. par. 2. colum. pen. in ver. insuper aduertendum est, Campeg. in eodem tract. par. 2. quest. 6. colum. 2. circa medium, ver. aut facit pactum, quod aliquid datur, Nat. in consil. 547. num. 1. intelligendo, quando interim pater, vel vxor retinet dotem, alias [3] pactum non valet, secundum Bald. in l. pactum, quod dotali, in fin. C. de collat. & eum sequitur Vital. in tractat. clausul. titu. an alimen. possit renuncia. colum. 6. circa medium, ver. an valeat pactum, quod vxor, ubi dicit, tale pactum valere tunc solum quando mulier in recompensationem oneris aliquid recipit alias [4] non, veluti, cum mulier promittit se ipsam alere, & convenit, quod fructus augeant dotem, tunc enim valet pactum, ut est text. in l. si conuenierit, in fin. ff. de pact. dot. videtur enim reciproca donatio, [5] quæ valet inter virum & uxorem, Cyn. & Bald. in l. si pater puella. C. de inoffic. testamen. ubi Salic. Cuius & las. num. 2. est text. in l. quod autem, §. si vir, ff. de don. inter virum, & vxor. Alex. in l. licet, colum. fin. ver. ult. pro hac glossa C. de pact. las. in consil. 173. nu. 4. & §. vol. 4. cum multis similibus. Eadem est, quando convenit maritus, quod vxor alatur seipsam, sed percipiat [6] fructus dotis, non enim videtur hoc casu quicquam donari ab altera parti, sed

compensari, ut dicit text. in l. si quis vxori, in fin. ff. de donat. inter virum & uxorem est text. in l. mutus. §. manente. ff. de iure doti. & secundum hos terminos loquitur Campeg. d. questio. 6. ut scilicet tunc valeat pactum, quando is qui dotem debet, illam retinet, Natta d. consil. 547. num. 10. quia dos penes quem cunque sit, [7] habet omnis alimentorum animum, & ibi esse debet, ubi sunt onera l. is qui Scricum, §. ibi dos. ff. de in dot. l. si maritus, & l. si filia, §. si famul. mercicun. d. l. fin. ff. de doli except. At quod etiam si maritus dotis fructus percipiat, valeat tamen pactum, quod vxor seipsam alatur, videtur tenere Bald. Nouel. d. par. 2. colum. pen. & d. l. si constante, num. 52. dum præsupponit, quod stante pacto dos non deseruit oneribus matrimonii, nisi etiam dicamus, quod non dicitur servare oneribus, quando conveniunt est, quod fructus augeant dotem, sed hoc stare non potest, quia tunc maritus gaudet emolumento, quod ex fructibus percipitur, d. leg. si conuenierit, de pact. dot. querendum igitur quæ sit ratio, quod huiusmodi pactum non valeat, si dicas, quod est donatio inter virum & uxorem, ut videtur innuere text. in d. l. si quis vxori, in fin. & in d. l. mutus. §. manente, & ponit Vital. d. colum. 6. responderi poterit, quod procederet, si fieret constante matrimonio, quia eo tempore prohibita est donatio, sed quando hæc ante matrimonium contractum, tunc valet, quia sponsus [8] potest dotare sponse, leg. 1. & l. cum in te. C. de donat. ante nupt. leg. penult. §. virgin. ff. de donat. inter virum, & uxorem. Ricar. Malum. & Bald. in l. cum te sponse. C. de donat. ante nupt. Ioan. Lup. in Rubric. de donat. inter vir & uxorem. §. 36. numero secundo, Natta in consil. 316. num. 1. id eo tempore possunt convenire, quod mulier alatur seipsam, licet possent se inuicem donare, Præterea videtur, quod etiam constante matrimonio possit hoc pactum fieri: quia licet alter coniugum non possit alteri donare, [9] potest tamen non acquirere, leg. si sponsus. §. si maritus, & §. si quis rogatus. ff. de dona. inter virum & vxor. gloss. in c. fin. eodem tit. Io. Lup. in d. Rubric. de donat. inter vir & vxor. §. 47. facilius enim quis remittit [10] multa, quam donet pauca, gl. in c. statutum. §. fin. in ver. remissione, de rescript. in 6. not. in c. veniens. l. 1. de testib. & non est par ratio, lucra non capere, vel quæ sita perdere, d. l. si sponsus, §. si maritus, & l. fin. C. de codicil. & facilius tollitur quod est in fieri, quam quod iam factum [11] est, l. pater furioso, ff. de his, qui sunt sui vel alien. iur. cap. quemadmodum, de iureiurand. & possunt plures allegari concordantes, cum ergo hoc ius, quod vxori competit ad consequendum alimenta à marito, non sit ante matrimonium quæsitum vxori, sed querendum, quare non poterit illud repudiare, & non acquirere, sicut potest ius querendum remittere etiam constante matrimonio? si verò dixeris, quod iuri alimentorum renunciari non potest, ut per Dec. & Cagno in leg. iura sanguinis. ff. de reg. iur. & dicam latè inter privilegia alimentorum: responderi poterit, hoc non procedere, quando ius ad alimenta non est quæsitum, sed querendum, nemo enim cogitur acquirere, ut per iura prædicta satis patet, si verò dixeris rationem esse, quia dos deferre debet oneribus matrimonii, pro oneribus, C. de iure dot. respondeo quod multa alia onera soluit maritus præter omnia alimentanda vxorem: id eo licet non alatur vxorem, non tamen minus dicitur sustinere alia onera, Præterea hæc ratio non est vniuersalis, quid etiam si nulla sit data dos?

Restringendo igitur controuersiam, credo quod valeat.

valeat hoc pactum, quando mulier habet aliunde bona, ex quibus possit se alere: tunc enim licet marito dotem dederit, poterit tamen maritus cavere si ibi ne teneatur ad alimenta erga uxorem, dummodo pactum fiat ante matrimonium, quia regulariter pacta sunt servanda. [12] Nec vlla datur iusticia maior, [13] si non prima cau. benef. c. 1. Bald. in rubr. extra de constitut. in princ. vbi dicit verba illa, pacta servabo, processisse de ore Dei. D. Becius in consil. 45. num. 25. in consil. 94. num. 37. & contractus ex conventionibus [14] legem accipiunt. l. lege, ff. de pact. convent. & contractus possunt consensu [15] partium alterari. l. 1. de constitut. & l. 1. ff. de pact. & dicit Nat. in consil. 384. num. 11. quod salvande sunt partium conventiones. & licet de natura contractus dotalis non teneatur vxor seipsam alere, tamen non inferatur quod non possit fieri pactum in contrarium, quia multa non veniunt ex natura contractus, que tamen veniunt ex pacto, [16] vt dicunt Bald. Angel. Salicet. & Fulgos. in leg. 1. C. commod. ideo videmus, quod etsi de natura locacionis sit, quod ob vim maiorem remittatur pensio, tamen potest fieri [17] pactum in contrarium. l. 1. versum in quo cuncta. & ibi notat Ias. num. 92. C. de iure emphy. Port. Imol. in consil. 43. num. 13. & 14. D. Becius in consil. 94. num. 29. similiter licet euictio debeat ex natura [18] contractus vendicionis, si in venditione, ff. de euictio. vbi Salyc. notat quod euictio venit ex natura contractus, idem Salicet. in l. non dubitatur. C. eod. ideo glof. fin. in fin. in l. rem alienam ff. de contrah. empt. dicit, quod etsi in venditione nihil dictum sit de euictione, tamen venditor ex post cogi [19] potest ad cauedum simpliciter de euictione, Castrensis in consil. 107. in princ. volum. 1. Caballin. in tract. de euictio. §. 2. num. 3. tamen valet pactum, quod non [20] prestatetur euictio, l. emptorem. §. fin. ff. de actio. empt. vbi glof. idem voluerunt, Salicet in l. 1. quaest. 5. de pericul. & commod. rei vend. est text. in l. qui libertatis, in princ. ff. de euictio. vbi glof. & Bart. Bal. Salicet. & alij. Caballin. d. §. 2. num. 23. vbi ponit quando saltem relictatur pretium, dixi in consil. 36. num. 5. & 22. & generaliter valet omne pactum contra naturam contractus, licet secus sit, quando est contra [21] substantiam. glof. Barto. & alij in l. 1. pacta conuenta. ff. de contrahen. emp. vbi latè Bereng. cap. 1. nu. 46. & seq. Bart. Caltr. & alij in l. 2. in princ. vbi Dec. num. 17. ff. si cer. pet. & in d. l. cum quid, vbi Ias. Butig. & alij. f. eod. Bero. in consil. 38. num. 4. volum. 1. Neuita. in consil. 90. num. 22. Nat. in consil. 114. num. 6. Menoch. in consil. 84. num. 17. & non video, quod de substantia matrimonij, vel etiam dotis, quod maritus alat uxorem: illud enim dicitur de substantia contractus, quod si non exprimitur à patribus, [22] annullat contractum. Dec. in d. l. cum quid, num. 4. Bereng. d. cap. 1. numer. 46. at etsi non exprimitur, quod maritus alat uxorem, habetur id à lege pro exprello, ergo non est de substantia, sed de natura contractus dotalis. Rursum, quando à principio in ipsa dotis constitutione enunciatum est, quod vxor se alat, & nihilominus certam dotem soluat, tunc dos tanto videtur amplior, quia [23] pacta appo- sita videntur esse pars contractus, l. fundi partem. ff. de contrahen. emp. Bellon. consil. 27. num. 11. iur. f. gentium. §. quoniam, ff. de pact. Corne. in consil. 12. num. 1. volum. 3. Ias. in consil. 111. colum. penul. ver. quinto & vltimo, volum. 4. Alciat. in consil. 149. & quemadmodum supra dixi, licet non alat uxorem, tamen maritus alia sustinet onera, que [24] multa

sunt, vt post Ange. Campeg. & Lupum ponit Rolan. de lucto dot. quaest. 4. num. 17. & quaest. 106. nu. 38. & sicuti maritus qui uxorem duxit indotatam, tene- tur illam alere, vt dixi, ita fieri potest pactum, quod dotata alat seipsam, & quemadmodum vxor nullam dotem tradens, [25] conuenire potest, quod alatur, inter socerum, §. conuenit. ff. de pact. dot. tetigi in tit. quibus debeantur alimenta, ita potest inter con- iuges conuenire, quod vxor soluta dotē, alat se.

Addo aliam rationem, quia alendi necessitas, que [26] incumbit marito, est iuris positius, l. dotis fructus, ff. de iure dot. Rofed. in quaest. fabat. 29. num. 3. Lancelot. Gall. in consuet. Alexand. in ver. solidos, num. 42. pactum autem contra ius Civile seu politi- um, est [27] validum, l. 1. ff. de pact. & hoc est quod valgo dici solet. pactum tollere legem, & vbi adeo pactum intelligitur esse [28] necellum à iure commu- ni, vt aliquod operetur, l. et quando, ff. de leg. 1. Nat. in consil. 384. num. 11. Quando autem mulier aliunde non habere, crederem tunc pactum non valere, per quod maritus eximatur ab onere alendi, quia hoc modo esset contra substantiam matrimonij, ex quo durare non posset matrimonium, vxore fame perem- pta, vltra quod inhumanum est negare alimenta ei quam quis eligit sibi focum diuinum & humane do- mus, & tenderet in turpitudinem mariti, si cogere- tur mendicare viro, dum abundat diuitis. At si vxor habens aliunde, & dotem non det, nulli dubium, quin tunc pactum valeat, quod seipsam alat & suos, nam etiam sine pacto tunc denegari possunt alimenta, vt in sequenti dicam quaestione.

S^UMMARIA.

- 1 *Maritus alit uxorem, quam duxit non constituta dote.*
- 2 *Uxor qua ducta fuit sine mentione dotis, non cogitur seipsam dotare.*
- 3 *Traditio praeiudicium facit, quando is reperitur in possessione, cui erat tradendae.*
- 4 *Mulier non censetur bona sua in dotem dedisse, licet longe tempore maritum illam possideret uxore sciente.*
- 5 *Matrimonium potest esse sine dote, quamuis mulier habeat bona.*
- 6 *Omissum in contractibus, habetur pro omisso.*
- 7 *Pater tenetur dotare filiam nuptiam sed quid in ipsa mater filiam tenetur dotare seipsam, vide ibi.*
- 8 *Dos dicitur quid conuenit, & connexum matrimonio.*
- 9 *Uxorem qui iuravit accipere, non tenetur stare promissa, nisi dos sibi constituitur.*
- 10 *Maritus non alit uxorem informata, si ea habet aliuende.*
- 11 *L. quod si nulla ff. de relig. & sumpt. fin. quomodo intelligatur.*
- 12 *Iudex officium suum non impartitur non petenti.*
- 13 *Officium iudicis non prodest non petenti, etiam si verba sunt praecisa & necessitata.*
- 14 *Emptor pretium conuenit offerre non tenetur nisi petatur.*
- 15 *Fideiussio non est offerenda non petenti sed si est petenti moram non facere.*
- 16 *Usufructuarius tenetur cauere de vitando, & fruendo arbitrio boni viri.*
- 17 *Usufructuarius percipiens fructus bona fide ante praestitam cautionem, quae non fuit petita, facit fructus suos.*
- 18 *Voluntas caelestis voluntas est.*